

5372/1877 B. M

„A magyar Országos Tűzoltó-Szövetség fennállását szükségesnek tartom, annak fontosságát a hazai tűzoltó intézmény fejlődésére és emelésére – elismerem.

A törvényhatóságokat utasítom, hogy a területükön lévő tűzoltóságokat e szövetséghez való csatlakozásra hívják fel.”

1878. február 5-én.

Tisza Kálmán,
mint belügyminiszter.

**AMAGYAR
ORSZÁGOS TŰZOLTÓ-SZÖVETSÉG
TÖRTÉNETE.**

ÍRTA:
MARKUSOVSKY BÉLA.

ELSŐ KÖTET.
(EGY FÜGGELÉKKEL).
1911.

AZ
ELSŐ KÉT ÉVTIZED
(1870-1890.)
TÖRTÉNETE.

AZ ORSZÁGOS TŰZOLTÓ-SZÖVETSÉG ALAPÍTÁSÁNAK
XXXX-İK ÉVFORDULÓJA ALKALMÁRA,

A VÁLASZTMÁNY MEGBÍZÁSÁBÓL,

ÍRTA:

MARKUSOVSKY BÉLA

A SZÖVETSÉG HIVATALOS SZAKLAPJÁNAK
SZERKESZTŐJE.

BUDAPESTEN,
1911.

KIADTA:

A MAGYAR ORSZÁGOS TŰZOLTÓ SZÖVETSÉG.

TAGTESTÜLETEK DÍJTALANUL KAPJÁK.

BUDAPESTEN,

IFJ. KELLNER ERNŐ NYOMDÁJÁNAK
A BETŰIVEL.

A SZERZŐ ELŐSZAVA.

Az 1870. évi december hava 5-én alakult Magyar Országos Tűzoltó-Szövetség elmúlt negyvenéves. Budapesten 1871 szeptember 18-án megtartott első nagygyűlésének az évfordulója is elkövetkezik immár.

Ez alkalomból megemlékezni az Úttörőkről s alkotásaikról mindenkép helyénvaló, mert nemes példaadásuk erkölcsi fénye – követésre, a közügyek készséges szolgálatára ösztönöz.

E gondolatnak hódolt országos szövetségünk Elnöksége, mikor 1910 augusztus 14-én, a szövetség Választmánya által, azt a megtisztelő megbízatást adatta nekem, hogy írjam meg a Magyar Országos Tűzoltó-Szövetség történetét.

Néhányan, közöttük dr. Szily József, ki elsősorban volt kiszemelve e munka végzésére; de aki azt nem vállalta el, – abbeli nézetüknek adtak kifejezést, hogy várhatnánk még tíz esztendeig, amikor majd kerekébb évszámnak, mindjárt félszázados történetnek a megírása lesz aktuális. Jó magam, ki szintén csak vonakodva vállalkoztam a mű megírására, – hasonlóképp hajlottam e felfogás felé.

Mikor azonban belefogtam a munkába s minél jobban belemelegedtem abba, annál teljesebb mérték-

ben valék kénytelen igazat adni, a határozattá emelt álláspont híveinek, akik az ötven esztendőt be nem várva, már most ítélték szükségesnek összegyűjtését az idevonatkozó anyagnak.

Mert ez anyag részben el is kallódhatott volna, részben pedig föltétlenül hiányosabb leendett vala.

Történetírásnál ugyanis nem pusztán aktákra, írott forrásokra; hanem élő tanukra is vagyunk utalva, – mihelyt nemcsak sejtelmeket kívánunk az olvasó elé tárni, hanem kissé határozottabb körvonalakkal kidomborodó alakok gyanánt akarjuk szemléltetni azokat, akiknek gondolkozásmódja, e g y é n i s é g e, irányító befolyást gyakorolt a dolgok menetére, az intézmény kereteinek kialakulására. A jelenünkbe belejátszó közvetlen múlttól korhú képet csak úgy rajzolhatunk, ha a történetek száraz adatain kívül megbecsüljük s felöleljük a tradíciókat is. Tíz év múlva azonban még gyéribben lesznek találhatóak olyan bajtársak, akik az országos szövetség fájának elültetése idején kortársak is valának s a vonatkozó hagyományokat ma még kegyelettel őrzik.

A felkutatott és összehordott adatokból gonddal, de egyszersmind némi kritikával válogattam ki a felhasználándókat. Vajha nemcsak forrásmunkát adnék, hanem irányító tájékoztatást nyújtani is sikerült volna, annak az utánunk következő generációnak számára, amely szövetségünk ügyeinek továbbvitelét és vezetését átvenni készül.

Sajnos csak két évtizednek a történetét ölelhettem fel.

Az eredetileg a negyvenedik évfordulóra, vagyis 1911 szeptember havára tervezett veszprémi nagygyűlés ugyanis június elejére tétetett át. Ez a körülmény teljes három hónappal rövidítette meg a rendelkezésemre álló egy esztendőt, melyből egy negyedik hónapot a kinyomtatott ívek füzése és szétküldése is igényel.

Három hónapba került az átolvasandóknak végiglapozása és rendezése. Maradt tehát az esztendőből 5 hónap. És öt hónap alatt, még ha egyszerű másolási munkáról és nem megírásról lenne is szó 18 nyomtatott ívnél többet papírra vetni, annak kiszedett szövegét megkorrigálni és revideálni, a mindig fölmerülő technikai akadályok negligálása mellett sem igen lehetséges, – kivált, ha az embernek nem a történetírás a főhivatása. Összehasonlításul legyen megemlítve, hogy a „Szépligeti tűzoltóság” című munka, mely még 1907-ben nyert pályadíjat, a sajtó alul csak 1910 elején került ki. Pedig ott egy kész mű átdolgozásáról volt csak szó, mégis huszonhat hónapba került nyomtatásban való megjelenése.

Ez volt egyik oka annak, hogy csak az első kötetel számolok most be. Másrészt azonban úgy tűnik fel nekem, de ez a vélekedésem hova-tovább meggyőződéssé érlelődött, mintha voltaképen jobb lenne ez így, ahogy a körülmények kényszere hozta magával.

Mert élőket és különösen a most működő elnökség tagjait, a történetíró kritikája alá vonni, okvetlenül

kárral járna. Az eleven életet t. i., akik magunk is benne élünk annak folyamatában, jobbadán csak egyoldalú világításban szoktuk szemlélni. A történetírás azonban nem pro vagy contra érvelés, hanem a lezajlott események által beigazolt tények elmondása.

A lüktető jelennek megítélése csak vagy erős kritikában vagy túl kedvező méltatásban nyilvánul meg. Az utóbbi a hízelgés látszatát hordhatná magán: igaztalan kritikára pedig nem kívánom ragadtatni magam.

Ez a mai vezetőség agyondicsérésre nem szorul rá. Ténykedésének esetleg egyoldalú megítéléséből akaratlanul származható elkedvetlenedésnek a felidézésétől pedig óvja meg szövetségünket a – gondviselés!

Ezért nem írtam meg többet az első kötetnél. A folytatását majd megírja más, esetleg fiam, a sequens.

Markusovszky.

BEVEZETÉS.

A világ második legrégebb önkéntes tűzoltósága a holland mintára alakult debreceni diáktűzoltóság (hivatalos nevén „machinista”, később „gépelyes”, még utóbb „vízipuskás társaság” vagy „főiskolai tűzoltó-társulat”) volt.

Ez t. i. a holland egyetemet az időtáj t nagy előszeretettel felkereső református theologusok révén, a kollégiumi ifjúság kebelében, még a XVII. század derekán szervezkedett (lásd Szücs István: „Debrecen története” II. rész, 619. oldal) és 1789 óta már nemcsak baltákkal, vedrekkel, kádakkal, szikracsapó-pemetékkal, hanem ezeken, valamint a (nagy és kis) gerundiumokon kívül, tűzifecskendővel (machina) is fel volt szerelve, melyet nem lovakkal vontattak, hanem a kijelölt diákok maguk húztak a veszély helyére.

Második legrégebb nevezet illeti meg az 1880-ig fennállott debreceni tűzoltó-társulatot, mint önkéntes szervezkedést az okból, mert Augustus császár római cohorsai (7 cohorte, mindegyikben 1000 vigiles et syphonarii, élükön egy tribun és 7 équités) csak rabszolgákból állottak. Londonban, az 1666-iki nagy tűzvésztől kezdve egész 1836-ig városi szolgák kezelték a primitív tűzoltóeszközöket, melyek sorában sokáig „Ye Deluge” nevet viselő, kerekre szerelt vízfordó volt a vezetőszerp. A b a s e l i (Svájc) tűzoltók, ámbár 1680-ban már fecskendővel is el voltak látva, csak kötelezett tűzoltóságként valának szervezve. A Dumourries által, 1716-ban szervezett 32 főből álló párisi első tűzörség viszont, szegődményes emberek csapata volt épúgy, mint a B é c s városában 1759-ben felállított tűzörségé. Egyedül Van der Heyden, a m s t e r d a m i tűzoltóparancsnoknak, a tömlők (1671) feltalálójának szivattyús csapatát egészítette ki, a vészek színhelyén, egyetemi polgároknak szervezett önkéntes csapata. S a Hollandiában járt debreceni diákok ezt vették mintául.

Azonban bármennyire tiszteletre méltó hely illet is meg minket magyarokat Debrecen révén: a modern tűzoltóságok intézménye még sem nálunk vert először gyökeret. Holland, francia, német és angol földön már meghonosult; Norvégiában, Dániában és különösen Svájcban itt-ott virágzott is a tűzoltói szervezethez, amikor nálunk még a régi módi vízipuskák egy-egy példánya is pusztán rántásként szerepelt, a legnagyobb ritkaság számba ment.

Csak hogy ennek az elmaradottságnak nem egészen mi magunk valánk az okai. Mert amikor más szerencsésebb népei a civilizált világnak már rég ráléphetek a nyugodt fejlődés ösvényére, mi még mindig a nemzeti fenmaradásunkért folytatott újabb meg újabb küzdelemnek a nagy tusáját vívtuk, de nem az elemekkel, hanem ama hatodik nagy ellenféllel, melynek neve: ember!

Az évszázadok kedvezőtlen viszonyai által ránk erőszakolt tespedesből azonban gyorsan emelkedtünk ki e téren is. Ma a e q u i v a l e n s t e m p ó j ú a haladásunk a művelt nyugatéval. Ki hitte volna ezt csak rövid negyven évvel is ezelőtt?

Alig néhány lelkes előharcos! De ezek sorában ott volt gróf Széchenyi Ödön, a legnagyobb magyarnak másodszülött fia. S e tetterélyes férfiúnak nemcsak hite, hanem meggyőződése is volt, hogy ily hihetetlennek látszó eredményt, társadalmi utón is, ki lehet vívni, csak akarni kell!

A társadalmat irányító eszmék korszakonként más és más formában öltönek testet. A humanizmus nemes eszméje a tűzoltó intézmény új formájában a múlt (XIX.) század közepe táján tűnt fel. S ez eszmének megértése kapcsolódik első sorban gróf Széchenyi Ödön nevéhez, míg felkarolása az eszmének a társadalom önkéntes egyesüléseiben nyilvánult meg.

Hogy a vagyonszorongást fenyegető s gyakoróság tekintetében valamennyi elemi csapás között a legelső helyen álló tűzvészek ellen kellene valamit tenni, ez már 1862-ben sem képezte vita tárgyát. A harangok meghúzatása abból s célból, hogy az „Isten büntetése gyanánt” lecsapó villám nyomán hirtelen támadni szokott tomboló vész elégedjék meg annak a megsemmisítésével, amit áldozatul immár kiszemelt és tovább ne terjeszkedjék: csak itt-ott a nagy világ zajától s haladásától távoleső zugban épült falucskáinak egynémelyik papja által rendeltetett el.

Debrecen diáktűzoltóin kívül Arad (1834 óta) s Óbuda hajógyára (1855 óta) már tűzoltósággal is bírt. Maga a főváros is rendelkezett a tűzoltószereknek relative szép számával. De a tűzoltásnak rendszeressé tétele egyformán hiányzott hazánkban mindenütt.

A várak és egyes, különösen várfallal övezett városoknak volt ugyan nálunk is, a „kitört tüzek oltására szabotott” a fajta „Rendje” mint pl. Debrecen városának tűz ellen való rendelkezése 1774-ből (lásd a Függelékben), a Pest városa számára 1808-ban kibocsátott Feuerordnung, (lásd „Tűzrendészeti Közlöny” 1909. évfolyamának januári számát.) meg azok a „Rendelések”, melyeket fiatal ügyvéd korában, 1827-ben Kosuth Lajos dolgozott ki Sátoralja-Ujhely városa számára, -(lásd „Tűzrendészeti Közlöny” 1906. évfolyamának januári számát.) Ezek a helyi szervezetségnek bizonyos kelleivel is bírnak. De nagy egészben – ma is helyeselhető egy némely előírásuk és szép intenciójukon kívül – inkább csak arra az érdekességre tarthattak számot, aminővel a Mária Terézia megbízásából külföldi tanulmányutat tett Balassa Ferenc báró opiniója alapján készült s 1788-ban kelt az a Rendelés,* bír, melyet „Magyarországnak és az ahhoz tartozó Tartományoknak kerítettlen (azaz kőfállal körül nem vett) helységeire nézve a Tüzek és Gyúléások keserves következései meggátlására” ítélte szükségesnek kibocsátani II. József császár.

Ámde a változott és különösen a fejlettebb városi viszonyoknak e tűzrendőri előírások többé nem felelhettek meg. Hézagos voltuk, sokhelyt pedig végrehajtásuknak teljes hiánya hova-tovább nemzetgazdaságilag is éreztetni kezdte a maga hátrányait.

Alkalmas eszközök hiányában s a harc előkészítése nélkül, a szervezetlen, pusztá nyers erő, mindég látható eredmény nélkül volt kénytelen visszavonulni, az útjában így fel nem tartóztatható lángoknak tengeréből.

A vidékiek tervtelen hősködése, ha szembe mert is szállni a tomboló vésszel, csak meddő próbálkozás maradt, ha eszeveszettséggé nem fajult. A fővárosban pedig, ha

*Lásd „Tűzoltó Közlöny” 1884. évfolyamának áprilisi számát.

meg voltak is a tűzoltószeretek (már t. i. olyanok, amilyenek), de nem volt, aki kellő módon alkalmazni, felhasználni tudta volna őket; nem is szólva arról, hogy itt az önfeláldozó buzgólkodás is hiányzott a lakosságból, bármennyire nagyobb számban sereglett is egybe a vész helyén. A főkapitány, ki saját személyileg tartozott a tüzek oltását vezetni, – bár maga sem értett hozzá – fegyelmezett s a szerekekkel bánni tudó segédkeznek helyett, csak egy összecődült, engedelmeskedni jobbára nem is akaró néptömeget talált a helyszínen. E tömegnek az a része is, amely segíteni akart jobbára csak az éktelen lármát növelte s céltalan ide s tova futkosásával, meg kivihetetlen tanácsainak osztogatásaival legfeljebb arra volt jó, hogy az amúgy, is nagy zűrzavart még inkább tetézte. Annak a másik résznek pedig, mely higgadtabban viselkedett, a tette kész, de igazán tenni a legjobb akarata mellett sem sokat tudó bátraknak oktalan versengésén s az általános fejtelenségben inkább gyönyörűsége telt; rezervált magatartása voltaképp csak könyörtelen tétlenség volt, mely összefonott karokkal tudta végignézni, miként lesz semmivé a mások vagyona. Szóval a rendszeres tűzoltás meghonosítása égető szükség volt.

És hogy a fennálló nemzetgazdasági hátrány megszüntetése többé halasztást nem tűrő szükséglet, azt, a külföldi körútjáról hazatért Széchenyi Ödön grófon kívül, aki Londonban időzése alatt (1862) volontair tűzoltói szolgálatot is teljesített, – bizonyára több más, a polgártársak javának előmozdításáért lelkesülni tudó férfiú is érezte: de a kezdeményezés nehéz munkáját tényleg kézbe venni, a következetes propagandát megindítani, egyedül neki volt meg a bátorsága.

1862-ik év karácsony havának 16-ik napján tartatott meg gróf Széchenyi Ödön elnöklete alatt az első értekezlet, mely azzal a kérdéssel foglalkozott, hogy milyen alakban ültetessék át hazánkba a művelt külföldön oly áldásosnak bizonyult nemes tűzoltói intézmény. S mindjárt ez első összejövetelel kimondták, hogy „honfiaink lovagias és bátor jellemvonása után ítélve,, de meg finánciális okokból is, társadalmi viszonyaink közt a legmegfelelőbb s legcélszerűbbnek az ö n k é n t e s tűzoltó egyletek rendszere látszik.”

És azután kiküldték a szervező bizottságot, mely élén gróf Széchenyi Ödönnel a következőkép állapította meg a teendők sorrendjét:

1. Alapszabályok tervezetének kidolgozása.
2. A budapesti egyesület megalapíthatásának társadalmi előmunkálatai.
3. A helyhatósági engedély kieszközlése.
4. A fővárosi egyesületeknek szervezése és
5. Ugyanennek országos mintaegyletté tévése.

Az alapszabály-tervezet, melyet egy 1863 január 22-én ahhoz egybehívott második értekezlet csekély módosítással magáévá tett, az önkéntes tűzoltó egyesületet „oly polgári részvétből alakúit testületként” definiálta, „amelynek tagjai minden jutalomra való igény nélkül, tisztán a felebaráti szeretet kötelességének tudatából vállalkoznak a becsületes munka szerzeményének tűzvéstől való megmentésére, illetőleg megóvására, hogy ezáltal a közjólét természetes fejlődésének a szolidaritását épűgy az egyesek, mint a társadalom és az állam javára fentartsák.”

A tervezetet azonban jóváhagyás végett egyelőre hiába terjesztették fel. Mert akkortájt nagyon sötét idők jártak. Nem volt alkotmányunk, nem volt saját minisztériumunk; csak helytartótanács vezette az ügyeket.

És ez a kormánysszék úgy találta, hogy ha egy oly népszerű névvel bíró férfúnak, mint aminő volt gróf Széchenyi Ödön, vezetése alatt pár száz markos magyar egy társasággá tömörűl, mely hivatalosan baltát hordani lesz feljogosítva, hát ez – figyelemmel a körűlményre, hogy Debrecenben már van egy szervezett gerundiumos csapata a diákoknak, Aradon meg pláne kardot is visel az 1834 óta fennálló polgári tűzvédség - legalább is indokolt aggályokat kelteni alkalmas. Hogy pedig ez a társaság – programija szerint – az országnak példát adó mintaegyletként működűjk: az direkte közveszedelemnek a csíráját rejti magában.

S tényleg csak azután érkezett le a jóváhagyás, mikor az első szelíd napsugár lövellt végűg a hazánkban újra derengeni kezdő virradaton. Kevéssel azt megelőzőleg, hogy Ófelsege, egy tollvonással véget vetett amaz ádz harcnak, mely oly soká keseríté hű magyarjait s visszaadta alkotmányunkat: csak akkor

(1866 dec.) érkeztek le a jóváhagyott alapszabályok, egyidejűleg a s o p r o n i önkéntes tűzoltó egyletével, amely első gyanánt követte a Széchenyi Ödön gróf által megindított mozgalomnak ujj mutatását.

A fővárosban aztán előbb a kéményseprőmesterek úgynevezett jogait kellett megnyirbálni, mert: számukra a tüzeknél való rendszertelen hősködés akkoriban igen jövedelmező mellékfoglalkozás volt. Majd B i z e n t i főkapitány alapos aggályaival szemben merült fel a deferálás szüksége, amennyiben ő meg a tisztán önkéntes intézményt egy nagy városban egész természetesen nem találta teljes garanciát nyújtónak. Végre a társadalom nehezen induló áldozatkészségén kívül, a városi hatóság támogatását is meg kellett szerezni.

így történt, hogy mire mindez akadályt sikerült elhárítani az útból, akkorra a már létező debreceni, aradi és óbudai hajógyáron kívül a soproni (1866), nagyvárad (1867), pozsonyi (1867), temesvári (1868), varasdi (1868), nagyszombati (1868) önkéntes tűzoltó egyletek aktív működésüket is megkezdették. Az első értekezletét még 1862-ben megtartott fővárosi pedig csak 1869-ben jutott el csapatának begyakorlásáig, melynek befejeztével az első éjjeli őrseget 1870 j a n u á r 9-én tartottak meg az Eskütéren berendezett őrtanyán, ahol a városi csapat ugyanaz év f e b r u á r hava 1-én vonult fel, azóta éjjel-nappal egyfolytában ellátott, permanens szolgálatára. Mindkét testületnek élén, mint főparancsnok: gróf Széchenyi Ödön állt.

A gyakorlati példán kívül azonban, amit így a fővárosban, általa életre hívott önkéntes és városi tűzoltóságnak személyes vezetésével megadott, – a sajtó útján is folytatta a gróf azt a propagandát, melyet az intézmény ismertetése, átültetése s terjesztése dolgában, 1870-nél jóval előbb megindított. Még 1864-ben „A tűzoltás körül tett általános tapasztalatok” címén, a vármegyék, városok és községek számára könyvet írt, melyben meggyőzőn fejtegette a tűzoltó-egyletek alakításának szükségét. Részletezi benne a külföld hasonló intézményeinek szervezetét s fentartási költségeit, odakonkludálván, hogy

„mindenekelőtt ö n k é n t e s tűzoltóságok létesítendőek, mert községeink csak ennek a költségeit bírják el; viszont ez az intézmény (az önkéntesi), azért is érdemli meg legelső sorban a

figyelmet, mivelhogy kulturális jelentőségén kívül, – etnikai becsesel is bír.”

Azonban dacára annak, hogy a főváros nálunk gyúpontja minden a polgárok és nagyközönség érdekében létesített üdvös intézménynek, – a haladás jótékony sugarait most hiába árasztotta szerte az országra: tűzoltói téren nem látszott arra lenni hivatva, hogy serkentő példájával előlvilágojjon. A tűzoltó egyletek alakulása még a finaciális alapok létrejvetelénél is vontatottabban indult meg. A tartózkodás az egyletbe való belépéstől époly általános volt, mint a hatóságok részéről tapasztalt partoláshány.

A nyárspolgár, a forradalom utáni idők keserű utóizével szájában óvatosságra és realizmusra szoktatta a fiát; maga pedig beállt szkeptikusnak, aki ez intézményt csak oly melegágyi növénynek tekintette, amelynek a hazai zord égály alá kiültetve, sorsa elpusztulni.

Az intelligensebb elemek viszont a nemzet zömének amaz / akkortájt igen érthető, álláspontját vallották magukénak, amely utálatosnak tartott minden fegyelmezettséget, mint oly valamit, mely a pedáns bürokratizmusra s ezzel az 50-es évek alatti osztrák uralomra emlékeztette őket. Pedig disciplina nélkül a tűzoltóság nem egyéb céltalan egyenruhás parádénál. A rendszeres tűzoltás egyik alapfeltétele épen a fegyelem. Végre a főúri osztály egy részét és a fertálmágnásokat, tartózkodó magatartásra készítette az intézménynek határozottan demokratikus volta.

Mindennek együttvéve az lett a következménye, hogy amint testületi működésüket előbb kezdték meg Sopron, Nagyvárad, Pozsony, Temesvár, Nagyszombat és a többi városok azonkép az országos tűzoltó szövetség megalakításának eszméje sem Pest-Budáról, hanem a v i d é k r ő l indult ki.

I. RÉSZ.

I. FEJEZET.

A szövetség megalakulása.

Széchenyi Ödön gróf még a honossá tenni kívánt új intézménynek társadalmi előmunkálataival és illetőleg azzal vesződött, hogy miként oszlassa el a kétkedők bizalmatlanságát s hogyan törje meg azt a megdöbbentő részvétlenséget, vonakodást, mely a csatlakozásra felhívott fiatalságnál mutatkozott: amikor az időközileg 1-4 éves múlttal dicsekedhető néhány vidéki egylet már a tömörülés eszméjével kezdett foglalkozni. Ez egyletek némelyike ugyanis nemcsak a kezdet nehézségein volt túl, de meg is erősödött

Sopron például, ahol R ö s c h F r i g y e s, a tornatanár állott az egylet élén, formálisan erőt meríthetett a Rösch kedvéért csatlakozni kész tornászokból. Az általa egyenesen tornatűzoltó-egylet gyanánt megalapított önkéntes tűzoltóság itt, a tornászok révén mindjárt kezdetben rendelkezésre álló kitűnő anyagával, négy év leforgása alatt oly imponáló állásra tett szert, hogy a kezdeményezésre szinte praedestinálva volt.

S tényleg 1870-ben, főként a linzi Feuerwehrtag benyomásának hatása alatt, R ö s c h F r i g y e s i n d í t v á n y á r a határozták el július 17-én Sopronban az országos szövetség megalakításának tervbevételét, az alapításra vonatkozó előmunkálatok megkezdését négytagú bizottságra ruházván.

Az ügyben legelőször mandátumot nyert bizottságnak, az eszmét felvető Rösch Frigyesen kívül, L á b á n K á r o l y pozsonyi, F r u t t i g e r F r i g y e s, nagyszombati és R o p c h e l l i József nyitrai parancsnokok valának tagjai. Ez a bizottság 1870 augusztus 20-án ült össze, ugyancsak Sopronban, ahol Rösch Frigyes elnöklete alatt s Petz Sándor (Sopron) tollvezetése mellett, huszadikán és huszonegyedikén kidolgozták a szövetség első alapszabálytervezetét, (lásd a függelék első közleményét) melyet 250 magyar, 8

horvát. 9 végvidéki és 5 dalmát községnek azzal küldöttek meg, hogy az alakuló ülést, még azon év októberében, Sopronban szándékuk megtartani. Ez a terv utóbb – részben a pestiek kértére – megváltozott. Sopron helyett a fővárost választották a megalakulás helyéül, ahol az alakuló ülés időpontja gyanánt különösen kedvező alkalmul kínálkozott az 1870-ik év december ötödik napja.

Pest-Budán ugyanis az önkéntes tűzoltó-egylet, mely 1862-ben fogamzott, de 1866-ig embryo volt és csak 1867-ben született meg, egész 1869-ig nem tudott a lábára állni. Úgy hogy végre Széchenyi Ödön gróf is ráhagyta magát beszélteni Follmann Alajos által, aki 1867-ben a gróffal együtt tanulmányozta néhány jobbhírű külföldi tornász-tűzoltó-egylet szervezetét, hogy szintén a tornaegylettel való egyesülést tekintse annak a mentő gondolatnak, melytől az aktív működés megkezdése s eredményes folytatása egyedül várható. A Nemzeti Tornaegylet t. i. akkor magában egyesíté a fővárosnak mindazt a sportkedvelő fiatal emberét, aki a hasonlóképen gróf Széchenyi Ödön által alapítóit Első Magyar Hajósegyletnek tagjai sorába nem tartozott. S 1868-ban meg is történt a fúzió a Nemzeti Tornaegylettel, amelynek pénze nem igen volt, de volt emberanyaga, – míg a papíron meglevő önk. tűzoltó-egyletnek pénz már elég szép összegű állt a rendelkezésére, csak működni akaró emberanyagra nem tudott szert tenni. De sok köszönet a Tornaegylettel való fuzionálásban nem volt. Az egyesülés árát meg lehetős drágán fizette meg az önkéntes tűzoltó-egylet.

A közösségnek hátrányai már 1870-ben előtérbe nyomultak. Úgy kezdte találni a parancsnokság, hogy a végrehajtott fuzionálás, bármennyire a viszonyok parancsolta eszélyes eljárásnak tekintetett is annak idején, határozott nyűgként nehezedik immár a tűzoltó-egyletre; elannyira, hogy az együttélés feltételeinek gyökeres módosítása vagy akár a direkt szakítás, egyik legégetőbb szükségnek deklaráltatott. Ha az elvetett mag csírázásnak indultával üdvös volt is, a gyorsabban gyökeret vert fa tövében keresni menedéket, hogy a víz sodró árja ki ne mossa és szél el ne hordja a kicsiny magot, vagy hogy a fejlődő csíra el ne tapostassék: az időközben csemetévé serdült kis csíra, (önk. tűzoltó-egylet) további fejlődésében most már inkább

csak akadályoztatott, mert ugyanaz a fa (torna-egylet), mely azelőtt némi védelmet nyújtott neki, most a fejlesztő melet sem bocsátá hozzá a kellő mértékben; sőt az életető nedvet (a tűzoltó-egylet pénzalapját) is elszíván, a fonnyadás, az elsatnyulás veszélyének tette ki a kicsiny csemetét.

S 1870 december 18-án a szakadást ki is mondották.

A rövid együttlét azonban egyre jó volt, arra t. i., hogy a Nemzeti Tornaegylet a tűzoltók által gyűjtött pénznek felhasználásával megépítse a VIII. kerületi Szentkirályi (akkor Ősz)-utcában ma is fennálló tornacsarnokát, melynek felavatása 1870 december 5-ére volt kitűzve. Ez alkalmat használták fel a hazai társaságokkal való szorosabb összeköttetésbe lépésre és illetőleg az Országos Tűzoltó Szövetség alakuló gyűlésének megtartására.

A meghívót nem többé a soproni bizottság, hanem a már válófélben levő Nemzeti Torna- és Tűzoltó-egylet küldötte szét. E ténynek egyik megőrzött documentuma a debreceni diák-tűzoltó-társaság irattárában volt fellelhető.

A diák tűzoltó-társaság (alapszabályait lásd a függelékben) 1870 november 9-én tartott ülésében ugyanis, a hozzáérkezett meghívó alapján elhatározta, hogy a Pesten tartandó értekezleten résztvesz, képviselével Somogyi Pált, akkori contrascribát, V i t á l y o s Bélával együtt bízván meg. Somogyi és Vitályos küldetésükben eljártak s annak eredményéről december 12-én számoltak be. Az ülésen felvett jegyzőkönyvnek idevonatkozó pontja ekkép hangzik:

Közgyűlés, 1870 december 12-én Somogyi Pál, con tr a s c r i b a, e l n ö k l e t e alatt.

7. sz. Elnök a Pesten dec. 5-én tartott Torna és Tűzoltó Egylet gyűlésén történtek főbb mozzanatait a következőkben adja elő: „Tűzoltó-társaságunk küldöttei a legőszintébb vendégszeretettel fogadtattak s lőnek elszállásolva. A gyűlés elnöke egy barátságos lakomára (ismerkedő est) is meghívott bennünket, melyen a legelső poharat a debreceni mindig ifjú, de korra hazánk legrégebb tűzoltó társaságának virágzására” emelek. A szíves üdvözlés elhangzása után szükségét éreztem annak, hogy én is felszólaljak. Ismertettem társaságunk múltját, élete folyását s a jelenlevők lelkesen vettek

tudomást rólunk, kitüntető előzékenységgel véve körül bennünket az ünnepség egész tartama alatt. A tűzoltási gyakorlatok a kedvezőtlen idő miatt elmaradtak. A tornacsarnok ünnepélyes felavatása azonban annál fényesebben történt meg. A felavatást szabadgyakorlatok követték, melyeket gyermekek, majd gimnáziai tanulók, végre meglett férfiak adtak elé meglepő ügyességgel. A csarnok felavatását követő napon délelőtt egyetemes tornász-értekezlet volt, melynek főtárgyát egy központi bizottság megválasztása tévé, délután pedig tűzoltói értekezlet tartatott egy alapítandó országos tűzoltó-szövetség érdekében.

Örvendtes tudomásul vétetik stb. Bedrich Lajos, jegyző „Ez a debreceni jegyzőkönyvben említett s 1870. december 5-én délután Pesten megtartott tűzoltói értekezlet mondotta ki 17 egylet képviselőjének résztvévése mellett, hogy

„az üdvös eszme terjesztése s a nemes ügy hatóságosabb előmozdítása, valamint a tűzoltók összességének és ezek érdekeinek képvisellete céljából országos szervezkedésre szükség van”, egyben elhatározván azt is, hogy „a soproni előkészítő bizottság által kidolgozott s az ülést vezető Rösch Frigyes által készen beterjesztett alapszabályok, mint az alakuló gyűlés által némi módosítással elfogadottak, megerősítés végett felterjesztessenek.”

A pesti önkéntes tűzoltóság parancsnoksága, miként ez Márkus Miklós segédtsztnak Rösch Figyeshez intézett leveléből kitetszik, ekkor még meglehetősen tartózkodó álláspontot vallott magáénak.

„Tekintettel arra, – mondja a levél, – hogy a hazai tűzoltás ügye csak most kezd fejlődésnek indulni és hogy csekély számú tűzoltó-egyleteink létele, legalább nagyobb részben, eddigelé még távolról sincs biztosítva; tekintettel továbbá arra, hogy a tűzoltó-testületek szövetségének csak széles alapra fektetett s a fejlődés magasabb fokára jutott tűz-

oltóságok körében van ért el me: a mi parancsnokságunk még nem tartja az időt tűzoltó-szövetség alakítására hazánkban elértéknek s csak kötve reméli, hogy amidőn a tűzoltóságok ügyének, úgy a hatóságok, mint egyesek részéről még általános közönnyel kell küzdenie, a magyar tűzoltó-szövetség ily körülmények közt a tűzoltás előbbvitelén csak valamit is lendíthessen.

Mindamellet a pesti tűzoltó-egylet parancsnoksága komoly aggodalmai dacára is kész a magyar tűzoltó-szövetség létesülését előkészíteni és illetve a megpendített eszméhez elvben hozzájárulván stb.”

Ez a levél 1870 szeptember 20-iki kelettel indult el válaszul Rösch Frigyes fölhívására. És az ebben megnyilvánuló felfogásbeli ellentétet egyelőre Széchenyi Ödön gróf sem tudta áthidalni; ezért nem vállalta az alakuló ülésen az elnöki tisztelet.

S tényleg, a december 5-iki alakuló értekezleten, mint az ideiglenes Comité vezetője Rösch Frigyes elnökölt. Az ülés tollvezetői pedig Stern Károly (Pozsony) és F o l l m a n n Alajos (Budapest) valának.

Mindenekelőtt abban történt megállapodás, hogy ezúttal minden jelenlevő – ö t v e n k e t t e n voltak együtt – bír szavazati joggal; de egyben kimondották, hogy ez nem akar precedensül szolgálni, hanem először és utoljára történik. Azután a négyes bizottság alapszabálytervezetét vették tárgyalás alá s némi módosítással, illetve szabatosabb szövegezéssel azt el is fogadták.

Az alapszabályok leérkezétek az ügyek vitelével gróf Sz é c h e n y i Ödönnel az élén, a következő választmány nyert megbízatást:

1. F o l l m a n n Alajos (Budapest önk.) W e i n m a n n Albert (Budapest-malmi), 3. K r a u s e Waldemár (Budapest-városi), 4. V a r j a s s y József (Arad), 5. D r. T h i n a g l János (Nagyszombat), 6. S c h w a r c z József (Esztergom), 7. M a r t i n e n g ó Nándor (Pozsony), 8. S o m o g y i Pál (Debrecen), 9. R ö s c h Frigyes (Sopron), és 10. G r a h o r János (Zagreb).

Az első országos összejövetel helyéül (17 szavazat ellenében, amennyit Sopron kapott) Pest városát, idejéül pedig 1871. szeptember havát tüzték ki.

Az a 17 tűzoltó-testület, mely az alakulás nevezetes aktusán küldöttivel résztvett, az aktív működés megkezdésének sorrendjében a következő:

1. Debrecen, 2. Arad, 3. Budapest-gőzmalmi 4. Sopron (1866), 5. Nagyvárad (1867), 6. Pozsony (1867), 7. Temesvár (1868), 8. Nagyszombat (1868), 9. Várasd (1868), 10. Budapest-önkéntes (1869), 11. Nyitra (1869), 12. Esztergom (1869), 13. Pécs (1870), 14. Pest-városi (1870), 15. Zagreb (1870), 16. Kassa (1870), 17. Békés-Gyula (1870).

Tizennyolcadik gyanánt egy „vagyonőrző egylet” (tűzőrség) is résztvett ugyan, de ezt már akkor sem akarták aequivalensnek elismerni s utóbb, mint rendfentartó osztály, be is olvadt ez az egylet a budapesti önkéntes egyesületbe.

Szeged és Kecskemét mint meghívott város szintén képviselve volt ugyan, de csak községképviselőivel, mert tűzoltó-egylet sem Szegeden, sem Kecskeméten akkor még nem volt.

A névsorban feltűnő, „Budapest” elnevezés szerepel, holott Pest és Buda csak 1873-ban egyesültek. De a tűzoltó egylet tagjai sorában a Duna jobbpartján lakók épúgy képviselve voltak, mint a balpartiak. Ezért használták kezdettől fogva a Budapestet, amely megjelölés a két város egyesülésével végérvényes szankciót nyert. Buda, mint 1870-ben még külön város, már csak azért sem fordul elő, mivel a „budai önk. tűzvédség” egy már 1845-ben rövid ideig létezett hasonnevű tűzoltó-társaság folytatásaképp a víg fiuk társaságából csak 1871. december 17-én alakult meg, hogy már 1874-ben a budapesti önkéntes egyletbe olvadjon bele. *Hiányzott* az alakuló ülésen az óbudai hajógyári tűzoltóság, mely pedig már 1855. óta fennállott. És nem volt képviselve a Ganz-féle vasöntőde tűzoltósága sem, ámbár 1866-ban alakulván, ez is négy éves volt már.

Az első alapszabály, melyet jóváhagyási záradékkal a magyar királyi belügyminiszter helyett, Zeyk Károly államtitkár 1871. évi szeptember hó 12-én látott el, 15 §-ból állott. Szó szerint ez volt:

(A Magyar Országos Tűzoltó-szövetség alapszabálya.)

1. §. A szövetségnek tagja minden magyar tűzoltó-egylet lehet.

2. §. A szövetség célja: a rendszeres tűzoltóság terjesztése, tökéletesítése és egységessé alakítása a magyar korona országaiiban.

3. §. Ezen cél előmozdítására szolgálnak:

a) a tűzoltó gyűlések és az ezzel kapcsolatos tanácskozások, díszgyakorlatok s tűzoltó szerek és gépek kiállítása.

b) a választandó szövetségi bizottmány.

4. §. Tűzoltó gyűlés legalább, minden két évben tartandó. Azon., minden a szövetség kötelékébe esz a b á l y o k alapján tartandó egylet egy szavazattal bír. És a szavazati jog egy, az illető egyre t. által kiküldött, tag által gyakoroltatik.

5. §. A tűzoltó gyűlésen, a szövetségi közgyűlés változtatja a bizottmányt, mely a szövetségi ügyeket vezető elnökből és 10 (tíz) tagból áll, akiknek működésük a legközelebbi tűzoltó nagygyűlésig tart. A bizottmányi ülés határozatképességéhez, a k ö z p o n t i t a g o k k é t h a r m a d á n a k jelenléte szükséges. Jegyzőkönyveit az elnök és a jegyző hitelesíti..

6. §. A szövetségi elnök képviseli a szövetséget hatóságok és harmadik személyek irányában.

7. §. A szövetségi közgyűlés az ország egyes részeinek figyelembe vételével jelöli ki azon várost, ahol a következő ünnepély tartatni fog, mely rendszerint a u g u s z t u s vagy s z e p t e m b e r hónapokban lesz megtartandó.

8. §. Esetleges indítványok, a tűzoltó ünnepélyt megelőzőleg egy

hónappal, a szövetségi bizottmány elnökéhez küldendők.

9. §. Az alapszabályok módosítását és a szövetség feloszlását a szövetségi közgyűlés ($\frac{2}{3}$) két-harmadával határozhatja el. Ezen határozatok – fogantatosítás előtt – a m. kir. belügyminisztérium eléterjesztendők.

10. §. A tűzoltó gyűlések tanácskozása nyilvános. Targyalási nyelve szabadon választható. A közgyűlés határozatképességéhez a tagegyletek képviselői kétharmadának jelenléte szükséges. A határozat a jelenlevők relatív szótöbbségével emeltetik jogérvényre. A jegyzőkönyvek m a g y a r n y e l v e n vezetettek, de minden a szövetséghez tartozó egyletnek jogában áll saját jegyzőkönyvei a maga nyelve szerint vezetetni. A közgyűlés jegyzőkönyvei, e célra – kiküldött h á r o m t a g ú bizottság által hitelesítettek.

11. §. Azon helyi bizottmány, mely ott, ahol a gyűlés tartatni fog, a helyben levő tűzoltó-egylet kebelében, annak tagjaiból, a gyűlés tartamára, a szükséghez mérten nagyobb vagy kisebb számmal, kiküldés útján alakítatik, teljesíti a gyűlés előmunkálatait és igazgatja az ünnepélyt. A szövetséget érdeklő kérdésekben a szövetségi (központi) bizottmány-nyal érintkezésbe lép s annak határozatát bevárja, illetőleg teljesíti azt.

12. §. A közös költségek fedezésére szövetségi pénztár alakul, melyhez minden a szövetséghez tartozó egylet köteleztetik *előre fizetendő* 5 firt beíratási díjjal és 3 firt évi pótlékkal járulni.

13. §. A szövetségi pénztárt a szövetségi elnök lakóhelyén létező egyletnek egyik tagja kezeli, ki e tisztségre a szövetségi bizottmány által választatik.

14. §. A szövetségi bizottmány a tűzoltógyűlés ideje és napirendje felett határoz és működéséről, valamint a pénztár kezeléséről a szövetségi közgyűlésnek kimerítő jelentést tesz.

15. §. Minden a szövetséghez tartozó egyesületnek szabadságában áll, a szövetségből kilépni, de köteles ezen határozatát a legközelebbi ünnepély előtt legalább 6 hónappal a szövetségi bizottmány elnökének tudomására juttatni.

Sok apró hiányosságon kívül igen feltűnő ezen első alapszabályban, hogy csak az elnökről emlékezik meg; ellenben a második legfontosabb szervet, az elnökhelyettest, illetve *alelnököt* még csak nem is említi. Ez a kis feledékenység (de lehet szándékosság is) utóbb igen érzékenyen megbosszulta magát.

A Magyar Országos Tűzoltó Szövetség tehát érdemes nesztorunk, R ö s c h Frigyes, kezdeményezésének köszöni a létét. Ügyünk e lelkes előharcosával szemben, akinek a további fejlődés során mindig az élen haladó munkásságával léptenyomon találkozunk, a Szövetség elnöksége nem is mulasztotta el az elismerés köteles adóját leróni abból az alkalomból, amikor (1906) a soproni önk. Tűzoltó egyesület fennállása negyvenéves jubileumát ünnepelte. A sopronvármegyei szövetség pedig, amelynek szintén alapítója és kezdettől (1885) fogva elnöke volt, azzal tanúsította háláját, Hogy Rösch Frigyeset, ugyanez alkalommal, örökös tiszteletbeli elnökvé választotta meg. Őfelsége 1887-ben a koronás arany érdemkereszttel, 1907-ben a Ferenc József-rend lovagkeresztjével tüntette ki ügyünk e fáradhatatlan bajnokát.

De az új eszme megértése nagy gondolatának útját egyengetni s országszerte propagálni: ez a feladat gróf Széchenyi Ödönre várt, aki, mint az ügyek vitelével megbízott első választmány elnöke, most már nemcsak a tűzoltó-egyesületek alakulásának s a megalakultak szorosabb egybefűzésének az előmozdításán fáradozott; hanem a fővárosba kitűzött első közgyűlés előkészítésének nem kis gondjait is viselte. S hogy ezt az első nagygyűlést vonzóvá, nagyszabásúvá, emlékezetessé sikerült tenni, az kizárólagosan a gróf érdeme. Rajta kívül Folmann Alajos, Krause Waldemár és Weinmann Albert is buzgólkodtak ugyan, egyedüli segítség gyanánt állván a gróf oldala mellett. De a kifejtett tevékenység koncepciója és ennek aránya minden kétséget kizárólag Széchenyi Ödön gróf irányító befolyására vall.

Az első nagygyűlés.

Mindenekelőtt arról volt szó, hogy a majdan egybeseregülő tűzoltóknak szakismeretük megszilárdítására s gyarapítására nyújtassék mód. E célra tűzoltószerek kiállítása látszott legalkalmasabbnak.

Másodszor a gyűlés napirendjét kellett úgy összeállítani, hogy a már meglevő tűzoltó egyesületeknek vezetői, a célszerű szervezet és egységes begyakorlás előnyeinek kívül s a legmegfelelőbb felszerelésről való gondoskodás mellett, arról is meggyőződést szerezhessenek, hogy mindez (t. i. szervezés, begyakorlás, felszerelés) jobban, hatékonyabban a közös, vállvetett közremunkálás útján valósítható meg.

Vége pedig a nagygyűlés lefolyásával kapcsolatosan rendezendő külsőségek révén olyan látnivalót kellett nyújtani, mely a nagyközönség érdeklődését fölkelteni s a múltó percnél kissé maradandóbban lekötöni alkalmas. E célra a főváros lakói által eladdig még nem látott nagyobbszabású gyakorlat vétetett tervbe. Hogy pedig a kiállítás, a felvonulások és a díszgyakorlat ne csak pusztá látványosság számba menjenek, hanem felülről is figyelemre méltatott jelleggel ruháztassanak fel, elhatározta a gróf annak a kieszközlését is, hogy a legfelsőbb körök érdeklődése tényekben nyilvánuljon meg.

Sa király 1871 szeptember 12-én este, akkori főhadsegéde, gróf Bellegard kíséretében meg is érkezett magyar fővárosába, ahová csak azért jött el, hogy az Országos Tűzoltó-Szövetség szeptember 15-18-án megtartott első nagygyűlésének alkalmából rendezett kiállítást és díszgyakorlatot legmagasabb jelenlétével kitüntesse. Szövetségünk első hivatalos szereplése tehát „sub auspiciis regis” történt meg.

Ő felsége, I. Ferencz József, a kiállításba, mely a VI. kerületi Felső-Erdősoron, egy Justh-féle üres telken emelt ideiglenes épületben, szept. 16-án nyitattott meg, 17-én délben látogatott el. S ugyan e napon, délután, nézte végig a király az V. kerületi Nádor-utca végén (a mai tőzsdeépület és Szabadság-tér helyén) álló

„Neugebäude” hatalmas udvarán a díszgyakorlatot, melynél a budapesti önkéntesek, városiak, malmiak (Henger, Budapest, Gyárudvar, Blum, Haggemacher) továbbá a Ganz-féle vasöntöde és az óbudai hajógyári tűzoltók csapatai működtek közre.

„A felvonulás az Eskü-térről d. u. $\frac{1}{3}$ óraker vette kezdetét. Az itt már 2 óraker gyülekezni kezdő tagtestületek egyenruhás csapatainak mindegyike táblát kapott, melyen az általuk képviselt város neve messziről látható betűkkel volt feltüntetve’. Ezzel a hosszú rúdra erősített táblával való megjelölése a csapatoknak azóta minden nagygyűlésen hagyományos.

„A menet élén négy hírnök lovagolt, középkori magyar viseletben (arany sújtassal gazdagon kivarrt meggyszínű ruhában) ragyogó magyaros díszel felszerszámozott pompás lovakon. Azután jöttek a zenekarok s végül betűrendben a tűzoltó csapatok következtek, melyeknek sorát a városi tűzoltók, mint helybeliek, zárták be. Az impozáns menet, lelkesen éljenző közönség többszörös sorfala között, a Városház-téren, Váci-utcán, Dorottya-utcán, Fürdő-utcán és a Nádor-utcán át haladt végig. Az útvonal zászlókkal, szőnyegekkel volt díszítve s az ablakokból sűrű virágcsó, itt-ott babérkoszorú is hullott a tűzoltók sorai közé”. Ez a szokás is hagyományossá lett a későbbi nagygyűléseken. A háztulajdonosok és a nagyközönség kifejezésre jutott szimpáthiája – az akkori lapok tudósítása szerint – spontán megnyilatkozása volt annak az elismerésnek, melyre Budapest tűzoltói négy nappal előbb (szeptember 13-án) a Nemzeti díszletraktárának égésénél, a színház megmentésével szolgáltak rá.

A Neugebäude udvarán, ahol háromemeletes erkélyes mázófal volt felállítva, mintegy tízezer főnyi közönség seregett egybe a szokatlan látványosság megtekintésére; az előkelőbbek számára, az ideiglenes mázóházzal szemben, három sor páholy és egy díszpáholy állt rendelkezésre.

Háromnegyed 4 óraker érkezett meg a kaszárnýába Albrecht főherceg, Windischgrätz Alfréd herceggel. Ők fogadták a Budavárából pontban 4 óraker érkező királyt, kinek jövetelét újabb dobpergés jelezte.

Őfelsége a számára készített díszpáholyban foglalt helyet, innen gyönyörködve a mindvégig látható érdeklődéssel követett gyakorlatokban. Hogy pedig ez a „gyönyörködés” nem volt pusztá frázis, azt bizonyítani látszik annak ténye, hogy a király két teljes órán keresztül ott maradt, sőt bevárta a díszgyakorlatot követő defileét is, melynek során az Őfelsége páholya előtt díszmenetben elvonuló csapatok között, a hosszúkardos aradi (polgári) tűzoltók „feltűnést keltő furcsaságot reprezentáltak!”

A gyakorlatban résztvett csapatok előbb fecskendő szerelest, a kétkerekű nagy létrák kezelését és az egykarú horgaslétrával való mászást mutatták be. Majd a mentés következett, melynél a kötélén való önmentés és mások mentése, meg a mentőtömlő és az ugróponyva már szerepeltek. Végül pedig a jelképes támadás került sorra.

Mikor a szerek, a beosztott emberekkel, elhagyták a lak-tanya udvarát, fent a mászófal harmadik emeletén megjelent karján pólyás babát ábrázoló bábuval egy női ruhába öltözött tűzoltó. Az „asszony”, ki a közönség nagy gaudiumára „szakállas” volt, harsány hangon segítségért kiáltozott. Erre a közönség fülének akkor még szokatlan dübörgéssel, vágatva előrobogtak a beosztott szerek. Az „asszony”, karján a gyermekkel, leugrott az ablak előtt kifeszített ponyvába, a tűzoltók gyorsmászással felhatoltak a ház legmagasabb pontjára és a következő percekben felszökkentek a fecskendőről táplált vízsugarak is”. A díszgyakorlatoknak ez a sablonos képe ilyen maradt két évtizednél tovább, egész a versenygyakorlatok meghonosításáig.

Aznap este a Nemzeti Színházban a nap hőseinek tiszteletére díszelőadás volt, színház után pedig a „Neue Welt” kerthelyiségében hét fűvös zenekar (köztük az aradi, leobeni, pécsi és óbudai zenekar) hangversenyzett felváltva. Közben cigányverseny is volt rendezve, melynek során az aszódi Berkes, meg Bunkó és fia bandája lettek győztesek. Az azóta „udvari” karmesterré felvergődött mai Berkes tehát az első tűzoltó nagygyűlés rendezőinek köszönheti karrierjét; az apja mint e cigányverseny győztese került fel Pestre, hogy azután a Nemzeti Kaszinó házi primásává legyen.

Éjfélkor tűzijáték volt. A Városház-tér és a Váci-utca lakói pedig a vendégtűzoltók tiszteletére kivilágítást is rendeztek. Szeptember 18-ika a nagygyűlés napja volt.

Amennyire kielégítő volt azonban a szerkiállítás és amily mértékben sikerültek a felvonulások, díszgyakorlat és az esté-

lyek: époly kevésbé látszott előkészítve lenni maga a közgyűlés, melyet a VI. ker. Lövölde-termében, a kiállítás közelében, gróf Széchenyi Ödön elnöklése mellett tartottak meg.

A gyűlés megnyitása után a gróf mindenekelőtt az 1870. évi december 5-én megbízatást nyert ideiglenes választmány 8 hónapra szóló jelentését olvastatta fel. Azután Weinmann Albertet, a malmi tűzoltók parancsnokát, hívta fel a pénztári jelentés előterjesztésére. Dr. Thinagel, a nagygyűlés jegyzője kezén, ez a két jelentés elkallódott, a még élő kortársak egyikénél véletlenül megmaradt kis feljegyzés pedig csak annyit árul el, hogy a tagsági díjat az első közgyűlésig csupán 17 testület fizette be. Ellenben új tag gyanánt csatlakozni kívánó testület a nagygyűlés megnyitásáig, egyetlen egy sem jelentkezett. A tömörülés, a válvetett közremunkálás előnyeinek átérzése még csak ezután volt átplántálandó a köztudatba.

Majd felolvasták a Szövetség jóváhagyási záradékkal már ellátva levő alapszabályait. Azután pedig mindjárt az indítványokra került a sor.

Ezek legelseje a portómentesség volt, melyet még máig sem sikerült korlátlan alakban megnyerni. R ö s c h Frigyes idevonatkozó javaslatát a nagygyűlés azzal fogadta el, hogy „a bérmentes levelezés engedélyezésén kívül, az iránt is kerestessék meg a kormány, miszerint a tűzoltó egyesületek – sürgős esetekben – a távírdát is díjmentesen vehessék igénybe!”

A tárgysorozat következő pontja a tűzrendőri törvényjavaslat lett volna, melynek tervezetéhez, amint ezt Follmann Alajos, a referens, jelentette:

„adatok úgy a belföldi, mint számos külföldi tűzoltóegylettől bekértek ugyan, de annyira kevés helyről érkezett válasz, hogy megfelelő s elégséges adat hiányában, egy t ö k é l e t e s javaslat elkészítése l e h e t l e n s é g n e k bizonyult.”

A nagygyűlés az előadó álláspontját magáévá tette és az „ez időszert” kellőképp még elő nem készíthető törvényjavaslatnak a tárgyalását elhalasztotta – jobb időkre!

Azután megint Rösch Frigyesnek két javaslata következett.

Az egyikben a s í p j e l z é s e k egyszerűbbé és egységessé tétele végett a „vigyázz!”, „sorakozó!”, „vizet!”, „víz állj!” vezényszavakra megfelelő jelzéseket proponált. Elfogadták, úgy azonban, hogy az elnök indítványára – ötödik gyanánt – a „riadó” jele is megállapított.

Másik javaslatában Rösch „egy s égés csavar” gyanánt ajánlatba hozta a 6-os számú Knaust-féle csavarpárt.

5. A temesvári egylet képviselője, Nagy Ferenc, felvetette a kérdést, *nem lenne-e helyes a biztosító intézeteket a tűzoltóságok segélyezésére kötelezni?* Ezt a kérdést azonban levették a napirendről, mert az elnök nézete szerint arra kell első sorban törekedni, hogy a tűzoltó intézmény országos és községi állandó segélyt kapjon. Az elnök indítványára abban történt megállapodás, hogy maga a Tűzoltó-Szövetség fog egy általános tűzközbiztosító-társaságot alapítani.

Ennek az általános biztosító-társaságnak a létesítése tárgyában, az új központi választmányt, beható tanulmányozás alapján teendő előterjesztésre utasították, épúgy, mint a tűzoltószereknek hajókon és vonatokon való ingyenes szállítása, valamint a szerencsétlenül járt tűzoltók és azok hátramaradottjai számára megteremtendő segélyalap dolgában is.

Az első nagygyűlés eszerint elég nagy lélekzetet vett. Napirendjén egész csomó olyan kérdést látunk érintve, amely évtizedek múlva sem tudott a megoldás stádiumáig érlelődni. Például a tűzoltószereknek vasúti szállítására nézve adott kedvezményeket csak az 1882. évi 9949. számú belügyminiszeri rendelet tartalmazza. Az a rendelet pedig, mely szerint a tűzoltószeresek és tűzoltók vész esetén a hajókon is kedvezményes szállítási díjat élveznek, csak 1890-ben 1125. szám a. adatott ki.

A biztosító intézetek hozzájárulásának mindmáig elodázott ügyét azonban, mintha az elnök akkori felszólalása lökte volna bele abba feneketlennek látszó hínáros ingoványba, amelynek posványából negyven hosszú éven át nem volt lehetséges kiszabadítani. Lehet, hogyha Széchenyi Ödön gróf itthon marad a hazában, úgy talán neki sikerült volna az Országos Tűzoltó-Szövetség égisze alatt komtemplált tűzközbiztosítónak a megalapozása, ami a kérdés dűlőrejuttatását vonta volna maga után az

egész vonalon. A gróf azonban nagygyűlésen sem elnökölt többé, három év múlva a hazát is végkép elhagyta. Mire a második nagygyűlés ideje elérkezett, akkor már rég a konstantinápolyi tűzoltóság szervezésének a gondjai foglalták le minden idejét. Az elárvult Szövetség pedig hasonló erélyű elnököt jó sokáig nélkülözni volt kénytelen.

Az új választmány, az első nagygyűlésen megejtett választás eredményéhez képest, a következőkép alakult meg:

Elnök lett: gróf S z é c h e n y i Ödön.

A választmány tagjai: F o l l m a n n Alajos (Budapest), K r a u s e Waldemár (Budapest), W e i n m a n n Albert (Budapest), dr. T h i n a g e l János (Nagyszombat), S c h w a r z József (Esztergom), M a r t i n e n g ó Nándor (Pozsony), R ö s c h Frigyes (Sopron), T o m a n s z k i - T o m a y Antal (Várasd), V a r j a s s y József (Arad) és Nagy Ferenc (Temesvár).

A következő (II.) nagygyűlés helyeül pedig egyhangúlag Sopron jelöltetett.

Gyűlés után d. u. 5 órakor a Hungária-szállóban díszebéd volt, melyen „Szent István koronájának fölKent viselőjét, a legelső magyar embert” gróf S z é c h e n y i Ödön éltette, belefoglalván felköszöntőjébe Magyarország védangyalát: Erzsébet királynét is.

Utána báró O r c z y B ó d o g, intendáns, emelte poharát „arra a Széchenyire, aki négy nappal ez emlékezetes összejövétel előtt, derék csapataival, a Nemzeti Színházat mentette meg az elpusztulástól.

T o m i n s z k i - T o m a y (Várasd) a horvátok nevében adta le a testvérek zsvióját. Végül pedig F o l l m a n n Alajos felolvasta a beérkezett üdvözlő táviratokat.

Az első magyar tűzoltó nagygyűlésre üdvözlés érkezett:

a s a l z b u r g i, s c h l a g g e n w a l d e i, w e s e l i, g l o g g n i t z i, b r ü x i, d o n a u w ö r t h i, z w i c k a u i, i g l a u i tűzoltóságoktól, továbbá G e n f - b ől a „Bataillon des Sapeur Pompiers”-iől, M ä h r i s c h - N e u s t a d t - b ől és L i n z - b ől. A linziek üdvkívánata ekkép hangzott: „adja az ég, hogy a magyarok és o s z t r á k - n é m e t e k testvéri szeretettel tartsanak össze nemcsak a tűz által fenyegetett vagyonnak, hanem az . a l k o t m á n y n a k védelmében is!”

Csak Sopron nem lankad.

A fővárosban megtartott első nagygyűléssel hazai tűzoltó intézményünk magvának az elültetése befejezést nyert. Az 1862-ben megindított mozgalom ezzel bizonyos nyugvópontra jutott. A nyugalom az elültetett mag csírázásnak indultát jótékonyan szokta befolyásolni. Egy szövetség életében azonban minden megállás, ha nem is visszaesést, de legalább is stagnálást jelent. És a megállás szinte szemmeláthatólag követte a nagygyűlés lezajlását. Az előbbi lázas munkát igen nagy munkamegszakítás váltotta fel. A vezérkar, mely az ügyeket idáig érlelte, mintha maga is nyugalomra vágyott volna. Az első nagygyűlés előkészítésével és rendezésével járó fáradalmak nemcsak a pihenés után való vágyat ébresztették fel, hanem indokolatlanul hosszú pihenést is vontak maguk után.

Azután fellépett 1872-ben a kolerajárvány, majd eljött a 73-iki bécsi „krach”. Mindkettő felzaklatta s megrémítette a kedélyeket. És kiszikkasztotta azokat az anyagi forrásokat is, melyek nélkül nincs csírázás, sem tenyészés, fogamzás pedig egyszerűen elképzelhetetlen. Új egyletek tehát csak szórványosan alakultak s a meglevők kebelében egyenesen stagnált minden munkakedv.

Az intézmény sokkal fiatalabb volt, semhogy e kedvezőtlen körülmények zsibbasztólag ne hatottak volna arra a folyamatra, mely az ügyeket a haladás munkájának, a nyugodt fejlődésnek medrébe szokta terelni.

Csak Sopron nem lankadt. Mint a legközelebbi nagygyűlés helyéül kiszemelt város, torna-tűzoltó-egyletének legjobbjait, élükön R ö s c h Frigyessel, munkába állította, mindent akkép rendezvén el, nehogy a messze északról, keléiről és délről az ország nyugati határához elzarándokló katonái a humanizmusnak azt a benyomást vigyék el Sopronból, mintha ott már nem is lelhetné a magyar „honját a hazában”. S megindult a lázas tevékenység.

Megalakultak a különféle bizottságok: a kiállítási, a pénzgyűjtő, a szállásszerző, a fogadó, elszállásoló, a b e j e l e n t ő és a v i g a l m i bizottság. 56 bel- és kül-

földi vasút- és hajózási társaság kerestetett meg kedvezményes jegyekért s a kiállítási tárgyak vitelbérének mérséklése végett. Az állandó iroda 454 levelet expédiált s majdnem ugyanannyi érkezett az iktatójára. Nagy dolog volt ez a 70-es évek elején s még nagyobb munkabírás egy alig 24 ezer lakossal bíró vidéki város polgársága részéről, amelynek azokat a teendőket is magának kellett ellátnia amik ma hasonló országos összejövetelek organizálása s rendezése tárgyában a szövetségnek vállaln nyugosznak. És a bizottságok munkájának nem közönséges voltát még fokozta a körülmény, hogy ők nem támaszkodhattak hazai precedens esetre. Mert a fővárosban más keretben s viszonyok közt rendezett első nagygyűlés nem volt mintául vehető. Ellenben Sopron, a vidéken tartott későbbi nagygyűlések számára, ha nem is a maga egészében lemásolható mintát, de tapasztalatokat, a rendezés mikéntjére nézve, szolgáltatott.

És amikor az előkészítés nagy munkája, melyet a 73-iki pénzválság nem altérít, már csaknem befejezve volt, akkor kitört a kolera oly mértékben, hogy az augusztus 15-ére tervezett nagygyűlés megtartását – közegészségi szempontból – maga a kormány volt kénytelen betiltani. Ugyanez okból akkor a búcsújárások és vásárok megtartása is betiltatott, sőt a katonai fegyvergyakorlatok is elmaradtak.

Az 1873-ra kitűzött második nagygyűlés, melynek az alapszabályok értelmében két év múlva kellett volna egybejönni, így maradt el 1874-re, amikor is szeptember 5-8. napjain, akkor bég joggal szokatlanul nagynak mondható érdeklődés közepette folyt le.

60 hazai és 10 osztrák tűzoltóegylet volt képviselve. A díszmenetben, melyet nyolc úrlovas nyitott meg, csak tűzoltó 698 vett részt; a zenekarok, lövész- és tornaegyletek s néhány dalárda képviselőivel és rendező-bizottságok civiltagjaival együtt 800-nál több egyén vonult el Sopron egész lakosságának lelkesen éljenző sorfala között. A látvány oly imponáló volt, hogy sok fiatalemberben, köztük e sorok írójában is, ki akkor ott VIII-ik gimnazista volt megérlelődött a vágy, minél előbb csatlakozni a nemes ügy délceg csapatainak zászlója alá.

A második nagygyűlés.

1874 szeptember 7-én volt a napja. Széchenyi Ödön gróf távollétében a helyi választmány elnöke: Tomsich Bertalan, soproni köz- és váltóügyvéd, kéretett fel az ülés megnyitására. Jegyzőkül pedig dr. Lindner Gusztáv (Nagyszeben) és Takó Ferenc (Hódmezővásárhely) választattak meg.

Az ismerkedő estély szeptember 4-én este némi diszsonanciával kezdődött.

A temesvári (de nem a gyárvárosi, ámbár ez is fennállott már akkor) önkéntes tűzoltók titkára, jónak látta mindjárt az ismerkedés során tartott felköszöntőjében sajnálatának adni kifejezést nemcsak Széchenyi Ödön gróf meg nem jelenése miatt, hanem mindjárt a felett is, hogy a Szövetség választmányának működése a hozzáfűzött várakozásoknak nem felelt meg.

A soproni egyesület elnöke félbeszakította ugyan a szónoknak nem egészen illő helyen megeresztett dörgedelmét s felolvasta az elnök értesítését, amelynek értelmében betegsége gátolja őt a megjelenésben: az incidens zavaró hatása azonban csak nehezen tudott elsimulni s mintha beletört tüske gyanánt még másnap is égette volna a fővárosiak lelkületét.

Follmann Alajos legalább, a választmánynak a nagygyűlést megelőző tanácskozása során, a betérjesztett tárgysorozathoz azt az indítványt csatolta, hogy „ámbár ezúttal is illendő s az alapszabályok rendelkezése szerint kötelesség is lett volna: jövőre a nagygyűlés napirendje, négy héttel előbb, a Szövetség elnökének okvetlenül mutattassék be.”

Ugyanekkor – okulva a fővárosi tapasztalaton – azt is elhatározták, hogy a megjelent, de a Szövetség kötelékébe még nem tartozó egyesületek, csak az esetben gyakorolhassanak szavazati jogot a nagygyűlésen, ha előbb a tagsági díjat lefizetik. A 6 koronában (3 forint) megszabott évi járuléki díjon kívül 10 korona (5 forint) felvételi díj is volt megállapítva, mely utóbbi azonban csak rövid ideig szerepel és akkor is inkább csak a papíron.

S a helyszínén jelenlevő hatvan egyesület közül, 41 már előbb belépetten kívül, csak nyolcnak a képviselője ítélte szükségese-

nek a tanácskozásban való résztvehetés jogának megszerzését. Az is igaz, hogy még ma is akadnak tűzoltóságok, melyeknek vezetői hatósági kényszer és erkölcsi kötelezettség közötti különbség iránt érzékkel nem bírván, a Szövetséghez való önkéntesatlakozás előnyének belátásáig még nem jutottak el.

Hogyne lettek volna ilyen gondolkozásnak 1874-ben.

A nagygyűlés napirendje során mindenekelőtt a központi választmány beszámolóját olvasták fel az 1871 szeptemberétől 1874 szeptemberig terjedő időszakról.

A jelentés szerint a választmány tisztje legfontosabb feladatául az intézmény terjesztését tekintette.

E célból annak ismertetése s ahol az elhintett jó mag már csirát hajtott, a fejlődés erősítése, a fejlődésre üdvös kihatással bíró határozatok foganatosítása képezte a gondját.

A kijelölt irány szabatos: tett azonban minél kevesebb mutatkozott a nyomában.

A folyamatba tenni kívánt tevékenységnek először is az volt az akadálya, hogy az első nagygyűlés jegyzőkönyve s egy csomó egyéb irat eltévedt. Azután megnehezítette a működést, hogy a tagokhoz intézett kérdésekre legtöbbször válasz sem érkezett. Zsibbasztólag hatott végül a két országos csapás: a pénzválság és a kolerajárvány.

Ezek előrebocsátása után jelenti a központi választmány, hogy a királynál, Bécsben, küldöttségileg tisztelgett, megköszönve Őfelségének azt a kegyét, mellyel a magyar tűzoltóság első ünnepélyét legmagasabb jelenlétével emlékeztetéssé tenni méltóztatott.

Ő felsége a tűzoltó-intézmény fejlesztésének figyelemmel tartását kilátásba helyezte s Széchenyi Ödön grófot a Lipótrend kiskeresztjével tüntette ki, Follmann Alajosnak pedig az arany érdemkeresztet adományozta.

Ami egyébről még beszámolt a jelentés: csupa eredménytelenség.

A portómentesség iránt tett lépésre, elutasító lett a válasz, mert a kérelem teljesítése, a kormány szerint „óriási intézkedést tett volna szükségessé!”

A nagygyűlés abbeli kérelmének sem adatott hely, hogy a tűzoltóknak, tűz esetén, díjmentes szállításra legyen igényük a vasúton. És pedig „az ország kedvezőtlen vagyoni viszonyai miatt, a subsidiumok tárgyában tett megszorítások folytán”.

Gróf Széchenyi Ödön, a központi választmány nevében, felvetette egy nemzetközi tűzoltó kongresszusnak az 1873-iki bécsi világkiállítás alkalmából leendő egybehívásának eszméjét is. A terv, ámbár a német tűzoltó szövetségeknél viszhangra talált, a kiállítási bizottmány osztrák elfogultságán hajótörést szenvedett.

És dugába dőlt a tűzkár-biztosító-társaság létesülése is, mert a kezdetben rendelkezésre bocsátott tőkét, az illetők időközben – visszavonták.

Ez volt a biztosító-társaságoknak első – az ő szempontjukból sikerült – sakkhúzása.

Az országban megalakult tűzoltó-egyletek száma a jelentés szerint 147. De a szövetség kötelékébe ezek közül csak $41 + 8 = 49$ tartozott. Ez a negyvenkilenc tagtestület országrészek szerint ekkép oszlott meg:

Dunántúlról: Sopron, Esztergom, Komárom, Zagreb, Győr, Pécs, Nagykanizsa, Várasd, Pápa, Szombathely, Devecser, Zalaegerszeg, Szent-Gotthárd = 13.

A Duna-Tisza közén: Óbudai hajógyár, Budapest-malmi, Budapesti önkéntes, Budapest-városi, Kecskemét, Zombor, Vác, Kalocsa, Újvidék = 9.

Dunáninnen: Pozsony, Nagyszombat, Nyitra, Selmecbánya, Trencsén, Dunaszerdahely, Somorja, Bazin = 8.

Tizáninnen: Kassa, Merény, Késmárk, Miskolc, Eger, Rozsnyó, Igló, Lőcse = 8.

Tizántúlról: Debrecen, Nagyvárad, Hódmezővásárhely, Kisvárd, Orosháza = 5

Tisza-Maros szögén: Arad, Temesvár, Lippa, Versec – 4.

Erdélyből: Nagyszeben, Kolozsmonostor – 2.

A Szövetség pénztét a soproni nagygyűlésig, Weinmann Albert gőzmalmi parancsnok ellenőrzése mellett a „Mercur” pénzügynökség kezelte.

A számadások megvizsgálására kiküldött Müller János (Győr), Dusek István (Arad) és Bacsó János (Kisvárd) képviselőkből alakult bizottság a pénztárban 165 frt 57 kit talált, mely összeg a Sopronban belépő 8 új tag által befizetett díjakkal együtt 229 forintra egészült ki. Egy-két nyugta hiányzott az elszámolás mellől, de a pénztárban egy forinttal mégis több volt, mint amennyinek számszerűleg benne kellett volna lenni.

A nagygyűlés erre nézve kimondotta, hogy jövőben a Szövetség vagyonát csak maga, a központi választmány által kinevezendő pénztárnok kezelheti. Ez a tisztség, még Sopronban, B á r á n y N. Ernőre ruházott, aki e szerint – ámbár nem valami hosszú időre – legelső pénztárosa lett a Szövetségnek.

A tárgyalás további folyamán kimondották azt is, hogy az esetben, mint ez 1873-ban Sopronban történt, ha előre nem látott akadályok miatt, az előkészített nagygyűlést megtartani nem lehetne: akkor a nyomtatványok, postabérek, irodaszerek stb. címén felmerülő költségek a Szövetség pénztárából megtérítendőek.

A napirend 5-ik pontja gyanánt az egységes csavar került ismét szőnyegre. Rösch Frigyes az első nagygyűlés erre vonatkozó határozatát azzal kívánta kiegészíteni, hogy „a csavarok ne csak úrméretre, hanem a csavarmenetek számára és magasságára nézve is egyezzenek egy készítenő mintával, mely a kormányhoz azzal a kérelemmel lenne felterjesztendő, hogy rendeletileg hagyná meg, miszerint az országban másféle csavart használni nem szabad s a meglévő

fecskendőknek az egységestől eltérő csavarzata is mind átalakítandó”.

E határozat megvalósítása is belekerült egy negyedszázadba.

A „behozandó” egységes sípjelek, vezényszavak valamint az egységes egyenruha és rangjelzés tárgyában „kiegészítendő” javaslat, a tagegyletek észrevételeinek figyelembevétele mellett, a harmadik nagygyűlés napirendjére tűzettek.

A tűzrendőri törvényjavaslat tervezete ámbár az, az 1808. évi bajor, 1857-ben kelt hesseni, 1872-ben kibocsátott koburgi és az 1874-iki braunschweigi tűzrendőri rendeletek alapján készült, csupán egy, a városok és községek számára kiadandó „tűzrendőri szabályrendelet”-mintává zsugorodott s mint ilyen elaboratumnak is, előbb a tagegyleteknél való köröztetését ítélte jónak a nagygyűlés.

Azután a tűzkár-biztosító-társaságok megadóztatásának a kérdése következett. Erre nézve dr. Lindner Gusztáv, nagyszebeni parancsnok terjesztett be határozati javaslatot, mely azonban csak segélyalap megteremtését tartotta szem előtt és a következőképen hangzott:

1. „Magyarország összes fennálló és ezután felállítandó tűzbiztosító társaságai köteleztessenek, a rokkant tűzoltók és ezek hátramaradottjai számára, egy, a biztosítási díjak arányában létesítendő segélyző tőke alapítására.

2. Az államnak pedig legyen kötelessége gondoskodni arról, hogy ez a segélyalap, akár a társaságokkal folytatandó egyezkedő megállapodás útján, akár pedig egy meghozandó törvény előírása szerint, mielőbb létesüljön.

3. A magyar országos tűzoltó-szövetség központi választmánya utasítsa, hogy mindent kövessen el arra nézve, mi-

szerint a külön segélyegylet vagy segélypénztár, legkésőbb egy év leforgása alatt, végleg megalakuljon.

4. A központi választmány egyúttal meghatalmazandó, hogy a belügyminiszter úr által időnként egybehívandó ez érdembeni tanácskozásoknál a Szövetséget képviselhesse, esetleg jogosítva legyen, a tagesyletek képviselőit rendkívüli gyűlésre is összehívni, a segélyző-pénztár alapszabályainak megvitatása céljából, melyek megállapításához való jogukat az egyesületek maguknak fentartják”.

F o l l m a n n Alajos, dr. Lindnernek indítványát azzal egészítette ki, hogy „a nyújtandó segélypénzek nagysága (a bruttojövedelem arányában bizonyos %) épp úgy meghatározandó, mint a biztosítási díjak magassága, nehogy a biztosító-társaságok a biztosítók által fizetessék meg a segélyjárulékot, a nyújtandó segélypénzeket a biztosítási díjba számítván bele. R ö s c h Frigyes pedig az iránt is kívánta megkeresni a belügyminisztériumot, hogy ez – törvény útján – kötelezze a háztulajdonosokat tulajdonaiknak tűzkár ellen való biztosítására.

A nagygyűlés Lindner Gusztáv javaslatát, Follmann és Rösch pótindítványával együtt határozattá emelte, utasítván a központi választmányt, hogy e kérdésre vonatkozólag a III-ik: nagygyűlés elé „végjelentést” terjesszen be.

J ó k u s Ottó, zágrábi parancsnok a tűzbiztosításnak községi vagy tűzoltó egyleti vállalat képleendő meghonosítását ajánlotta. Fejtegette hogy mennyire aránytalanok azok a segélydíjak, amiket a biztosító-társaságok a tűzoltó-egyletek fáradozásainak ellenértékeként nyújtanak és hogy e kegyelemből s méltatlan és lealázó módon adott segélyek mennyire nem felelnek meg az ügy szellemének s

méltóságának. Azután előadta, hogy a zágrábi egy-let már ki is eszközölte a magas kormány engedélyét egy biztosító-társaság létesítésére. A szisze ki egylet pedig meg is kezdte egy ily társulat alakítását.

A nagygyűlés felkérte Jókus Ottót, hogy a vonatkozó előmunkálatok nyomtatványait a központi választmálynak bocsássa rendelkezésére, a választmányt egyben utasítván, az ügynek érett megfontolás tárgyává tételére.

Azután Rösch Frigyes egy statisztikai kimutatás összeállításának kívánatos voltát okolta meg s indítványozta, hogy a központi választmány egy ilyenek készítésére utasíttassék. A nagygyűlés Rösch indítványát elfogadta az egyleteknek becsületbeli kötelességévé *tevé*n, a szükségelt adatok beküldését.

Ugyancsak Rösch Frigyes a központi választmány tevékenységének sikeresebb biztosítására kerületi szövetségek alakítását hozta javaslatba.

A nagygyűlés az e célból szükséges alapszabály-módosítás kidolgozott tervezetének a legközelebbi nagygyűlésen leendő bemutatását rendelte el.

A III-ik nagygyűlés helyül szabad kir. Arad városa tüzetett ki. Végül pedig a választást ejtették meg és pedig a következőképpen:

Elnökké lett közfelkiáltással gróf Széchenyi Ödön.

A központi választmány tagjaiul megválasztattak:

Dr. Lindner Gusztáv (Nagyszeben), Dusek Lajos és Sor Albert (Arad), Takó Ferenc (Hódmezővásárhely), Rösch Frigyes (Sopron),

Adamovits Ádám (Komárom), Krenedits Ferenc (Vác), Ganzer Ede (Kassa), Krause Waldemár és Bárány N. Ernő (Budapest), Martinengo Nándor (Pozsony) és Simigh Rezső (Kalocsa).

Follmann Alajost pedig kibuktatták. És kibuktatták a horvátokat, akik előbb Grahor János zágrábi, később pedig a varasdi Tomay Antal által valának a választmányban képviselve.

A második nagygyűlés tehát nemcsak kezdődött disszanciával, de azzal is ért véget. Mert Follmann Alajost a központ nem nélkülözhetette. Különösen nem, éppen Széchenyi Ödön grófnak Konstantinápolyba történt távozása idején. A vidék pedig hiába akarta magához ragadni a vezetést. Egy országos intézménynek központi vezetése csak a fővárosból irányítható. És fővárosa csak egy lehet minden országnak.

A harmadik nagygyűlés sietett is jóvátenni a Sopronban elkövetett hibát. Először is dedikáltan székhelyévé tette Budapestet a szövetségnek (7. §.) és másodszer Follmann – elégtételképpen – egyenesen a számára kreált alelnöki székbe ültette; a zágrábi parancsnokot pedig távollétében is beválasztotta a központi bizottmányba. Csakhogy Follmann egyelőre nem fogadta el az alelnökséget, a horvátok pedig minden visszaédesgetés dacára végkép elszakadtak, különváltak. És a közbeeső idő alatt a soproni lapsus majdnem végromlásba döntötte a fiatal szövetséget, melyet a felbomlás veszedelme egész komolyan fenyegetett.

A nagygyűléssel kapcsolatban rendezett kiállításon fecskendővel csak 3 gyáros szerepelt, u. m. Seltenhofer Frigyes (Sopron), Walser Ferenc (Budapest) és Kernreuter Ferenc (Bécs). Létrákat és egyéni felszereléseket jobbra csak külföldi cégek állítottak ki. Az e célra kapott államségélyből a következő kiállítókat találták kitüntetésre méltóknak, u. m.:

Nagy aranyérmét nyertek: Walser Ferenc és Seltenhofer Frigyes. Ellenben Kernreuter csak kis ezüstérmét kapott. A bécsi gyáros e szerint messze elmaradt a két hazai

gyáros mellett. Rösch Frigyes és Krause Waldemár, mint jury-tagok között afelett is parázs vita kerekedett, vajjon a két hazai gyáros közt, akiknek gyártmányai a támasztott követelményeknek egyformán megfeleltek, nem kellene-e különbséget tenni azon a címen, hogy a Walsler-gyár fecskendője gondosabb kivitelű és elegánsabb külsejű. És csak szótöbbséggel dőlt el a megkülönböztetés elejtése.

A walterhauseni (Thüringia) P o l a c k cég, mely tömlőivel 29 évig egyedűr volt Magyarországon, itt alapozta meg jóhírét. A gráci K ö l l s c h cég is a soproni kiállításon tűnt fel létráival.

A nagyszebeni önkéntes tűzoltóság a szakirodalmat ismertető kiállításért s nyomtatvány-mintáiért elismerő okmánnyal lett kitüntetve.

A zárószámadás 508 forintnyi hiányt tüntetett fel, pedig 5000 forintnál nagyobb összeg fordult meg a rendező-bizottság kezén.

Ezt a hiányt a nagygyűlés határozata szerint a szövetségnek kellett volna fedezni. De a szövetség pénztárában csak - 229 frt 57 kr. találtatott.

A helyzet csakugyan nehéz volt.

Elnök nélkül.

Az áldatlan ujjhúzás, mely Sopronból indult ki, a most következő két év alatt nemhogy csillapult volna, még inkább elmérgeedett.

Rösch Frigyesről, aki életre hívta a szövetséget, ha feltehető is, hogy a Follmann kibuktatásában ártatlan; de az bizonyos, hogy az új központi bizottmány nem bírta neki a tetszését. Mert az Soprontól kissé távol, Budapesten székelt s talán azért is, mivel Széchenyi Ödön gróf távozta után nem őt, a kezdeményezés kétségtelen jogán legérdemesebbet bízta meg az elnökhelyettséggel. Dr. Lindner is hasonlóképp gondolkozhatott legalább ő is akadékoskodni kezdett. S kettőjük elégedetlensége, mely egyrészt vitathatatlan érdemekre, másfelől határozott szellemi túlsúlyra támaszkodott, csaknem elegendő volt arra, hogy végveszélybe sodorja a szövetséget.

A silentiumba helyezett Follmann hallgatott. Különben is elég dolga akadt a budapesti tűzoltóságok vezetése körül. És a szegény szövetségre kettős árvaság szakadt.

Mert Széchenyi Ödön gróf már Konstantinápolyban volt. A Leipzigból csak pár évvel azelőtt Budapestre került Krause Waldemár pedig nem olyan kaliberű férfiú vala, aki egy országos intézmény vezetésére termelt volna. Nyelvünket sem bírta. A magyarul szintén nem beszélő Weinmann Albertre hiába támaszkodott s hiába egészítették ki magukat ők ketten, az ez időtájt előtérbe nyomuló Bárány N. Ernővel. Hármasba sem voltak elég emberek ahhoz, hogy duzzadó vitorlákkal lássák el a szövetség vízre bocsátott hajóját. Az aradiak a harmadik nagygyűlés előkészítési munkájában merültek ki, de a központi bizottmány többi vidéki tagjai közül sem sietett egyetlen egy sem a segítségükre.

Ők hárman azonban ösztönszerűen érezték, hogy itt nem az összes tagtestület, nem az egész ország, hanem csak bizonyos vidékek képviselőinek olyatén lázadozásával kerültek szembe, amelynek éle fővárosi mivoltuk révén, ép az ezen helyzetből folyó elsőbbségük ellen irányul.

S tényleg az egyén particularis szempontja volt ismérve Rösch részvétlenségének épúgy, mint Lindner dr. eljárásának.

Rösch Frigyes mintha kissé elkábult volna attól a tömjénfüsttől, amellyel a két első nagygyűlés során, a szövetség eszméjének megpendítése s dűlőre vitele címén, egész természetesen körülrajongták. Lindner Gusztávot pedig egyéni kvalitása tette elbízottá. Hamarosan tisztába jött azzal, hogy jogi tudása magasan felette áll a Follmann Alajosénak. S míg ez alapon a tűzrendőri törvényjavaslat kidolgozására magát tartotta illetéke-sebbernek: a Follmann nélkül meglehetősen szegénynek lett központot egyenesen lesajnálta. És a főváros vezetés szerepét Széchenyi gróf távozta után, mindakettlen perhorreszkálták.

Az elárult szövetség pedig csak vergődött s hogy megnehezült az idők járása felette, inkább csak az a körülmény tartotta benne az életet, hogy az aradi nagygyűlés bekövetkeztéig nem szűnhetett meg, mert a feloszlás megpecsételéséhez mégis csak alapszabályszerű aktusra volt szükség. És még valami. A Krause-Weinmann és Bárány-féle triumvirátus – és ez volt az ő egyetlen nagy érdemük – az összeütközések és az ebből eredő villongások okozta megpróbáltatások közepette makacsul kitartott.

A három választmányi ülés közül, mely Soprontól Aradig egybe volt híva, az első határozatképesség hiányában nem volt megtartható. Az alapszabályok 5. §-a értelmében ugyanis, a bizottsági ülés határozatképességéhez a „központi tagok” $\frac{2}{3}$ -ának jelenléte volt szükséges. A vidéki tagok azonban nemcsak Rösch és Lindner, de a többiek is, következetesen távolmaradtak az ülésről s ezzel jóideig meghiúsították az üléstartás lehetőségét.

Ők tehát – hárman – kiegészítették magukat egy negyedik bajtársal, nevezetesen az óbudai hajógyár parancsnokával, Nagy Károllyal, akit Sopronban nem választottak ugyan be a központi bizottság tagjai sorába; de aki a „központban működő egyik tagtestületnek” állott az élén. A nem eléggé precíz alapszabályoknak kissé erőszakos magyarázatával szerepet juttattak neki. Feljogosítva érezték magukat e lépésre főleg az alapon, mivel a bizottság egyik tagja – névszerint dr. Lindner Gusztáv – bizottsági tagságáról időközben lemondott. Nagy Károlyt tehát, mint a megüresedett állás betöltésére alkalmas egyént, helyetteskép hívták be.

A bizottmány jegyzőjéül pedig berendelték a városi tűzoltóság akkori segédtisztjét: Kempelen Gyulát. S öten együtt tartották meg két év leforgása alatt azt a két ülést, amely főként a szövetség életben létének a dokumentálása kívánt lenni, célja pedig nem volt egyéb, mint a magukat olygarcháknak képzelő, gőgös vidékiek központot lekicsinylő támadásainak visszautasítása. (

Az 1875. évi április 19-én tartott ülésen például, miután Széchenyi Ödön gróf Konstantinápolyból küldött levélbeli kívánságához képest, e l n ö k h e l y e t t e s ü l K r a u s e Walde márt megtették volna, mindenekelőtt dr. Lindner Gusztáv lemondó levelét és egy nyomtatott röpiratát tárgyalták.

A lemondás elfogadása előtt, miután szerintük félreértés volt a kiinduló pontja, erről Lindnert felvilágosítani határozták el. Ellenben a röpiratban emelt vád és támadásra vonatkozólag ők kértek Lindnertől felvilágosítást, elvárva tőle, hogy tíz nap alatt vissza fogja azokat vonni, máskülönben „becsületsértési port indítanak ellene”.

Azután megállapították, hogy a soproni nagygyűlés jegyzőkönyve „eredetben” még mindig nem érkezett be a központi választmányhoz, holott a tagesyleteknek ugyanez a jegyzőkönyv, mint nyomtatvány, már szétküldetett. Ez ellen – úgy találták – tiltakozni kell, mert a Sopronban megejtett választás eredménye „nem azonos” a nyomtatott jegyzőkönyvben feltüntetett névsorral; másodsor pedig tiltakozni kell a nyomtatvány szétküldésének ténye ellen is, mert azt a soproniak pénzért eszközölték.

A másik ülésen Rösch Frigyes levele került először tárgyalásra. Rösch ugyanis – hivatkozással a nagygyűlési jegyzőkönyv 6. pontjára – a soproni előmunkálatok költségeinek a megtérítését kérte. A felszámított 82 forint 10 krajcár költséget megküldeni határozták el.

Lindner Gusztáv beérkezett nyilatkozatát azonban csak részben találták kielégítőnek s abban állapodtak meg, hogy hasonlóképp röpiratban fognak válaszolni, melyet valamennyi hazai tűzoltó-egyletnek megküldenek. De ez a röpirat, mint ilyen, nem készült el. Jelentéktelen hírlapi nyilatkozat lett a vége. Egy Lindner Gusztávval bajos is lett volna Bárány Ernőnek mérközni meg – tollal a kezében.

Az 1874-1876-ig terjedő elnöknélküli időszak központi bizottmányának egyetlen nevezetesebb ténye csak egy (külföldi) biztosító társasággal, ügynökségek felállítása iránt, folyamatba tett tárgyalás és azon intézkedés volt, hogy a titkári teendőkkel P a p p Emilt bízta meg, aki az aradi helyi bizottsággal a harmadik nagygyűlés tárgysorozatát elő is készítette. Évi jelentést azonban ő sem csinált. S a III. nagygyűlés kénytelen volt csupán azt venni tudomásul, miszerint a központi bizottmány jelentése „az ismert okokból – elő nem terjeszthető”.

A Soprontól Aradig történeteket külön írott jelentésbe is foglalni, igazán kár lett volna.

A harmadik nagygyűlés.

Ily kritikus körülmények közt nyílt meg Aradon 1876. év augusztus 16-án a III. nagygyűlés, mely elnökévé Bánhidy Béla bárót, mint az aradi egyik önkéntes tűzoltó kar főparancsnokát, alelnökül pedig a másik tűzoltó kar (első aradi polgári) alparancsnokát, Varjassy Józsefet választotta meg.

A jegyzőkönyvet Aradon Szelestey Lajos pápai és Gamauf Vilmos, a „Gazda” szerkesztője s kolozsmonostori parancsnok vezették. Az igazoló-bizottság Krause Waldern árt, a központi bizottmány elnökhelyettesét, mint testületi képviselőt, nem fogadta el. Az ugyancsak Krause által beterveztett pénztári számadást 189 forint 70 krajcár készpénzmaradvánnyal rendben találták, a számadásoknak és készpénznek a megőrzését azonban még az ülés elején Szelestey Lajos jegyzőre bízta.

Az új választmány (központi bizottmány) Aradon a következőképp alakítottatott meg:

Elnök lett: báró Bánhidy Béla.

Alelnök: Follmann Alajos.

A választmány tagjai: dr. Lindner Gusztáv (Nagyszeben), Varjassy József (Arad), Gamauf Vilmos (Kolozsmonostor), Sor Albert (Arad), Martinengo Nándor (Pozsony), Rösch Frigyes (Sopron), Kredits Ferenc (Vác), Ganzer Ede (Kassa), Simigh Rezső (Kalocsa), Adamovich Ádám (Komárom), Bogisich Károly (Budapest) és Jokus Ottó (Zagreb).

Tíz helyett tehát tizenkét tagot választottak a bizottmányba, melynek központi választmány lett a neve. Mindkét változtatás (a névé is, a tagok számáé is), az Aradon foganatosított és így természetesen még jóváhagyva sem volt új alapszabály (lásd Függelék 13-ik oldal) értelmében történt.

Follmann azonban ez alapon nem volt hajlandó elfogadni az alelnökséget. Ez volt az egyik, sajnos következménye a módosított új alapszabálynak, mely pedig egyenesen Follmann kedvéért kreálta az alelnöki állást. A másik még inkább sajnálható következmény pedig a h o r v á t o k k ü l ö n v á l á s a lett.

Az új alapszabályt ugyanis, melynek §§-ai 15-ről 22-re szaporodtak a teendők és hatáskörök pontosabb körülírásán kívül, főként a kerületi szövetségek beleillesztése okából módosították. Az a példa azonban, mely a dunántúli és a királyhágon-túli kerületi szövetségek megalakításával adódott (az előbbinek Veszprémben tartott alakuló üléséről szóló jegyzőkönyvét és alapszabályait lásd a függelékben), Horvátországban oly módon talált rögtön követésre, hogy a horvát egyleteknek a Magyar Országos Szövetség kebeléből való kilépésük lett az eredmény. Hiába dolgozták bele az új alapszabályokba, hogy Magyarország és „k a p c s o l t r é s z e i n e k” a tűzoltó egyletei alkotják a szövetséget, amelynek célja a tűzoltó testületeknek egyenlő elvek szerint való fejlesztése „Szent István koronájának összes országaiban”: a legelső dolguk épp a horvátoknak az volt, hogy jóformán be sem várva alapszabályszerű statuálását a kerületi szövetségeknek, mindjárt 1876-ban megalakítsák a kerületi helyett a „Horvát Országos Tűzoltó-Szövetséget!”

1870-ben az alakuló-ülésem, a megjelent testületi képviselők sorában, még ott volt Varasznak, a Dráván túl legelső gyanánt szervezkedett önkéntes tűzoltó-egyletnek a küldöttje is. 1871-ben a székesfővárosban lefolyt első nagygyűlésen jelen volt Varasdon kívül Zagreb is, sőt Tomanszki-Tomay Antalt, Várasd képviselőjét, még a központi bizottmányba is beválasztották. A soproni nagygyűlésen is megjelentek még a horvátok.

Sopronban azonban Rösch, a kerületi szövetségek megalakítására vonatkozó indítványával lovat adott alájuk. Elkövette itt az a másik hiba is, hogy Follmannal együtt a horvátok képviselőjét is kibuktatták. És egyidejűleg megjelent a politikai horizonton, a Balkán-félszigeti mozgalmaknak előrevetett árnyéka. Feléledtek a nagy horvát álmok, melyek a Magyarországgal való közösségről, csak mint aequivalens társország hajlandók tudni valamit s megszűnt még az internacionális tűzoltóeszmé szolgálatában álló horvátokra nézve is a magyarral való bajtársas

testvériség. Az új alapszabályokat be sem várva, 1876-ban, június 5-én megtartották a külön horvát-szlavón tűzoltószövetség alakuló-ülését s Aradon már meg sem jelentek. A zagrebi Jókusz Ottót ugyan távollétében is beválasztotta a III. nagygyűlés a központi bizottságba, de hiába. Follmann példájára ő sem fogadta el megválasztását. A horvátok ezzel végképp megszakították a Magyar Országos Szövetséggel való összeköttetést. Ma a Dráván túlról, a *corpus separatum*, Fiumén s ennek máv. tűzoltóságán kívül Szövetségünknek csak a k a r l ó c z a i , T e r e z o v á c - s u h o p o l j e i , z á g r á b i máv és a b e o c s i n i cementgyárak jól szervezett és kitűnően begyakorolt tűzoltósága a tagja.

Az is megbosszulta magát és csak nagysokára reparálódott, hogy míg az első alapszabály 1. §. szerint „a szövetségnek tagja m i n d e n magyar tűzoltóegylet, – addig az Aradon elfogadott módosítás szerint már csak „ö n k é n t e s tűzoltóegyletek” alkotják a szövetséget.

Az ugyan kétségtelen, hogy a szövetség első sorban az önkéntes elhatározásból alakult egyesületek számára teremtett közös keretet; de ez a keret, mely kezdetben ki sem volt tölthető, bőségesen rendelkezett helyvel, a nem önkéntes alakulatok számára is. És Krause Waldemárt, a városi tűzoltók felügyelőjét, mint nem önkéntes parancsnokot, már az aradi közgyűlésen sem igazolták testületi képviselő gyanánt. Pedig hiába nem a k a r t reflektálni a szövetség ennek az országban akkor még egyetlen nem ö n k é n t e s tűzoltóságnak a tapasztalataira, mert szervezeténél és rendeltetésénél fogva éppen csak ennek az egy tűzoltóságnak nyílt legtöbb alkalma arra, hogy a szakma terén tapasztalatokat gyűjthessen. Ennek a ma már köztudatban élő természetszerűségnek a felismeréséig s belátásáig is csak jó későn jutott el a szövetség.

Harmadik, igen sok ferde helyzetnek szülője, illetve magva gyanánt, azt a különös rendelkezést is belevették a módosított alapszabályba, hogy az országos választmány t i t k á r á t „szavazati jog nem illeti meg”. Mintha bizony ez a titkár akármelyik í r ó d e á k lehetne. Hogy mivé növi ki magát a szövetségnél a titkári állás, és hogy mennyire a gerincévé lesz az egész szervezetnek, arról úglátszik, sejtelmők sem volt.

Azt a két újítást, amely szerint:

1. az érvényes határozat hozatalához az igazolt képviselők felerészének a jelenléte szükséges és

2. hogy a közgyűlés jegyzőkönyve a tárgyalás befejezte után azonnal elkészítendő és még ott a közgyűlés székhelyén hitelesítendő, a szerzett tapasztalatok nagyon megokolttá tették. Az első nagygyűlésnek iratai végkép elvesztek, a másodiknak jegyzőkönyve pedig csak hónapok múlva látott napvilágot. És Aradon, ámbár 41 tagesylet volt jelen, mikor szavazásra került a sor, csupán 25 igazolt képviselő vett részt benne.

Az idevonatkozó határozat egyébként ujjmutatás kívánt lenni arra nézve is, hogy az ülések határozatképtelensége miként csökkenthető. Nem a tagesyletek, nem is a jelenlévő tagtestületek számát veszi mértékadónak; hanem csak a helyszínén igazolt képviselőket, akiknek ha fele együtt van, a gyűlés határozatképes.

Említést érdemlő újítás volt az a rendelkezés is, mely szerint a beszámoló-jelentés és a lezárt számadás bemutatásán kívül, a tűzoltó-ügy országos fejlődésének gondosan szerkesztett statisztikai kimutatás alapján való feltüntetése és a szövetségnek a következő nagygyűlésig terjedő időszakra szóló költségelőirányzata is előterjesztendő.

Bevették az alapszabályokba, hogy „a központi választmány tagjai, a szövetség pénztárából, útiköltség megtérítést nyernek, mely azonban a befizetett évi járulékok 50%-át nem haladhatja meg”. A tagdíjakat is ekkor állapították meg 6 forintban, oly egyesületek számára, amelyek valamely kerületi szövetséghez nem tartoznak, hanem közvetlen tagjai az országos szövetségnek.

A nagygyűlés elnevezés helyett pedig a közgyűlés kifejezése került az új alapszabályokba.

Az aradi közgyűlés egyébként békülékeny hanggal vette kezdetét. Rösch Frigyes, ide is elhozott panaszát, a közgyűlés színe előtt visszavonta, amit nemcsak örömmel vettek tudomásul, de még azzal is megtoldták a határozatukat, hogy Sopronnak újból és utólagosan is teljes elismerést és köszönetet szavaztak. Rösch tehát csak az elnöknélküli interregnum alatt viselkedett hidegen a szövetség iránt s Aradtól kezdve újra az előbbi lelkes odaadással működött közre.

Azután sorra elővették az első és a második nagygyűlés fontosabb határozatait, amelyek dolgában 1874-1876-ig természetesen semmi sem történt, és az intézmény előbbvitelét szorgálni kívánó következő tárgyak felett tanácskoztak:

1. R ö s c h Frigyes azon indítványát, hogy rendeleti úton minden 1200 lakosnál többel bíró község köteleztessék tűzoltóegyletet alakítani s egy, legalább 115 mm. hengerbőségű, szívó-nyomó szerkezetű fecskendőt beszerezni, a tűzrendőri törvénytervezetbe való beleillesztés céljából kiadták a központi bizottnáynak.

2. Alaptökéjük gyarapítása céljából, egyes tűzoltói egyletek által elárusítás végett szétküldetni szokott sorsjegyek tárgyában, R ö s c h Frigyes javaslatba hozta, hogy a szövetségen kívül álló egyletektől ilyenek el se fogadtassanak, a tagegyletek pedig csak azután legyenek jogosítva sorsjegyek szétküldésére, ha erre nézve a központi választmány elnökségétől engedélyt kértek és nyertek. A közgyűlés részletekbe sem bocsátkozva, általában rosszalta a sorsjegyek szokásos szétküldését.

3. A kiállított tűzoltószeres megbírálása és kipróbálása tárgyában ugyancsak R ö s c h Frigyes által beterjesztett szabályzatot kiadták a kiállítási jurynek, azzal, hogy véleményes jelentését a központi választmányhoz nyújtsa be.

4. A tűzkárbiztosító ügyében, megint R ö s c h, alkudozások megkezdését indítványozta, a hazánk területén működő összes társulatokkal, aziránt, hogy ezek a tűzoltósággal bíró községekben elért brutto díjbevételeik 1 %-át engedjék át a szövetségnek. A kormány pedig kéressék fel az ezen járulék fizetésére hajlandó biztosító társulatoknak, a hivatalos lap útján való ajánlására. A közgyűlés ez indítvány keresztülvitelét nem tartotta ugyan sem sikerrel kecsegtetőnek, még csak lehetséges-

nek sem; mindazonáltal ezt is áttette a központi választmányhoz.

5. Hasonlóképp ideutalták dr. L i n d n e r Gusztávnak „alakuló falusi” egyletek számára készített alapszabályzatát, azzal, hogy annak esetleges kinyomatása előtt K r a u s e Waldemár „Fegyelmezett tűzoltótestületek alakítása és begyakorlása” címén megjelent kézikönyve s az abban foglalt hasonló minta is figyelembe veendő.

6. A Jahn József (Szászváros) által, az egységes csavar kérdésének „végleges” eldöntésére vonatkozólag előterjesztett javaslat, szakszerű hozzászólásra négy tagú bizottságnak adatott ki s e bizottság tagjai gyanánt Martinengo Nándor (Pozsony), G a n z e r Ede (Kassa), L á z á r György (Déva) és K r a u s e Waldemár (Budapest) küldettek ki.

7. A tervezett országos tűzoltó segélyalapot Kovács Elek (Gyulafehérvár) előadó, a következő tényezők összműködésével vélte megteremthetőnek, u. m. 1. az állam segélye; 2. a biztosító társaságok által fizetendő díjhányadok; 3. a tűzoltóegyletek pénztárai által eszközölt fizetések mindannyijából e célra teendő levonások; 4. adakozások; 5. a tagok havi fizetése; s végül ü. a felvételi és elbocsátási okmányok kiállítása és az e kiállításokért befolyó illetékek igénybevétele által. A közgyűlés előadó értekezését köszönettel honorálta s azt „annak idején való” jelentéstétel végett a központi választmányhoz tette át.

8. A gyakorló szabályzat dolgában Rittel Adolf (Segesvár) volt az előadó, aki a következő határozatok hozatalát kérte:

a) a gyakorló szabályzat Szent-István koronájának területén minden önkéntes tűzoltóegyletnél legyen irányadó;

b) a magyar, német és esetleg más hazai nyelven kinyomatott szabályzatot minden egyes tagesület leg-
alább 10 példányban tartozzék a meghatározandó áron
átvenni.

A közgyűlés az általánosn érzett szűkséget pótolni
hivatott szabályzatot felülbírálat végett azzal adta ki a
választmánynak, hogy az ezt végleges elfogadásra a
negyedik nagygyűlésen mutassa be.

9. Hasonló volt a sorsa az egységes „formaruha
és rangjelzés” tárgyában Deák Pál (Kolozsvár) által
résznint kötelezőleg, résznint csak ajánlólag tett elő-
terjesztésnek. (Lásd a függelékot).

10. A statisztikai kérdőívnek egységes megállapí-
tása dolgában Gamauf Vilmos (Kolozsmonostor) a
következő határozat meghozatalát ajánlotta:

1. „Mondja ki a közgyűlés, hogy az országos tűzoltó
statisztika koronkénti összeállítását üdvösnek és szűksé-
gesnek tartja s azon óhajtását fejezi ki, hogy ilynemű
kimutatás minden országos nagygyűlés elé
bemutattassék; 2. hogy az állomány felvételének határ-
napjául mindenkor május 31-ikét tűzi ki; a jelentési
év tehát a megelőző esztendőnek június 1-től lesz
számítandó; 3. az adatok gyűjtésére a bemutatott kérdő-
ívet elfogadja s azt kellő időben és két példányban,
a tagesuleteknek kitöltés végett megküldeni elhatározza;
4. hogy az országos tűz-statisztika szövegbeli és táblá-
zatos részre lesz osztandó s szerkesztésénél a Király-
hágón-túli kerületi szövetség kimutatási módja lesz
követendő. A közgyűlés az indítványt magáévá tette,
kivéve a határidőt, melynek napjául december 31-ikét
tűzte ki, a jelentés évét a megelőző január 1-től
számítván”.

11. A tűzoltószerék beszerzésére vonatkozólag K r e n e d i t s Ferenc (Vác) indítványozta, hogy a szabadverseny s esetleges olcsóbbság szemmel tartása mellett, a hazai gyártmányok lehetőleg pártfogásban részesíttessenek. A közgyűlés az életre való indítványt egyhangúlag elfogadta s a tagesyleteknek melegen figyelmébe ajánlotta. A Belügyminiszter ez eszmét csak 1888-ban 82502 számú rendeletével honorálta.

11. P u t s c h Tóbiás (Igló) az eléghető ingatlanok tulajdonosát törvény útján kívánta kötelezni arra, hogy a tűzoltóügyet, mint működő vagy fizető tagok támogatni tartozzanak. A közgyűlés Putsch indítványát a tűzrendőri törvényjavaslat keretébe tartozónak jelentette ki.

Legfontosabb tárgya azonban az aradi közgyűlésnek dr. L i n d n e r Gusztáv ama határozati javaslata volt, amely szerint az általa kidolgozva bemutatott tűzrendőri törvénytervezet kinyomatva, a szövetség tagesyleteivel, észrevételezés végett közöltessék s a tett észrevételek tekintetbe vételével véglegesen megszerkesztve, az indokolással együtt, a Belügyminisztériumhoz minél előbb felterjesztessék, oly kéréssel, hogy a tűzrendészet ügyét országosan és egységes módon törvényhozásilag szervezze.

A törvényhozás, mint tudjuk, mind máig nem fordít kellő figyelmet a rendészetnek ezen ágára. A kormány pedig a mindennemű szervezési munkálatok halmozottsága mellett, egész az 1900-as évekig nem ért reá arra, hogy a tűzoltás és tűzrendészet ügyével behatóbban foglalkozzék. Úgy, hogy ámbár az aradi nagygyűlés óta 34 esztendő merült az enyészet tengerébe, dr. Lindner javaslata még ma is aktuális. (Az általa készített törvénytervezet indokolása (kivonatossan) ekkép hangzik:

„Bármilyen csekély jelentőséggel bírjon néhány év vagy évtized egy nemzet életében, mely állammá való alakulása óta kevés híja egy, változattaljes élelményekben dúsgazdag évezredet megélt: annyi mégis minden kétségen felül áll, hogy a három utolsó évtized sokat elvett s még többet adott, mi politikai, nemzeti és gazdasági fejlődésünk irányára és haladására nézve félreismerhetetlen jelentőséggel bír.

A rohamos, majdnem közvetlen átmenet a rendi alkotmányrendszerről a parlamentihez; az abszolútizmus nyomása, egy kellemetlen ideiglenes állapot és alkotmányunk helyreállítása, állami fejlődésünk megannyi fokozatait jelzik.

Azon eszményi lendületet, mellyel alkotmányunknak oly forróan vágyott újjászületését ünnepeltük, a nép és állami élet józan szemléletése váltotta fel és senki sem zárkózik el többé azon meggyőződés elől, hogy biztosított, alkotmány-szerű állapotok magukban véve és egyedül nem elegendők a m o d e r n állam feladatainak megoldására.

Tisztába jöttünk magunkkal az iránt, hogy az alkotmány az állami jólétnek csak egyik főfeltétele, egyik legkitűnőbb biztosíték az állami célok megvalósíthatására.

Felhagytunk azon veszélyes nézettel, hogy az ország politikai függetlenségét m i n d e n n e k és gazdasági függőségét s e m m i n e k tekintsük.

Nem ismerjük többé félre egy észszerű és feladatainak megfelelni tudó közigazgatás nagy jelentőségét s lehetetlen, hogy észre ne vegyük, miszerint megfelelő k ö z i g a z g a t á s i intézmények létrehozatala és g a z d a s á g i helyzetünk javítása, reformtevékenységünk legsürgősebb feladatait képezik.

Úgy látszik, mintha a túlzóan sokat kormányozás egyik véglétéből, melynek a Bach-kormány papíroson való gazdálkodása oly nagy kedvteléssel hódolt, a túlzóan kevés kormányzat másik véglétébe estünk volna.

Igen sokat kormányozni baj, de igen keveset kormányozni is – habár kétségkívül a kisebb

A képességet illetőleg, mellyel a magyar nemzet tisztán politikai kérdéseket megoldott, a szívósságot és kitartást, illetőleg, mellyel veszélyeztetett alkotmányát védelmezte, Európa-szerte csak egy nézet uralkodik.

Közigazgatási tehetségünkre nézve ellenben a nézetek már nagyon is szétválnak s ha államéletünk ellenséges elemeinek kell is tekintenünk azokat, kik azon nézetet fejezik ki, hogy nem vagyunk egyáltalán képesek megfelelő közigazgatást sem szervezni, sem kellően vezetni; még is az igazság érdekében, habár nehezen esnék is, be kell vallanunk, hogy közigazgatásunk, mely kétségkívül az állami tevékenység egyik nagyfontos-

ságú oldatát képezi, egészen eltekintve ezen tünemény indokaitól, a tökéletesség ama fokát még nem érte el, melyet követelni tőle jogosítva volnánk s a ki nem elégtő közigazgatás azon ügyekre nézve, melyekben a legtöbb néposztály esztendőről esztendőre érdekelve van, kétségkívül az állami élet legsúlyosabb bajaihoz számítandó, mert legfontosabb, az emberek legnagyobb számát érintő, illetőleg naponta visszatérő szükséglet.

Hogy közigazgatásunk még nem áll a kor színvonalán, azt beavatottak épp oly világosan látják, mint ahogy bevallják azt is, hogy csak a legnagyobb fáradtsággal és takarékosággal sikerülhet a deficitet állami háztartásunkból kiküszöbölni

Már tudjuk saját tapasztalásból, hogy „az ország kimeríthetlen segédforrásai” sokkal lassabban táruznak fel, mint kívánnók.

Tudjuk, hogy a mezőgazdasági államról az iparállamra való átmenetel, tökében szűkölködő, többnyire gyenge népességű országban, mely kevésbé fejlődött közlekedési rendszerrel bir, nem egyszerre teljesül s napról-napra jobban meggyőződünk közigazgatási rendszerünk átalakításának szükségességéről], mely épp oly sürgős, mint fájdalom nagy nehézségekkel járó.

Ezen átalakulásnak annál nagyobb nehézségekkel kell küzdenie, mert alkotmányos tárgyalások körülményességén kell keresztülmennie s alkotmányunk szellemében kell annak megtörténnie.

Nemzeti és állami életünk összes fejlődési története meghatározottabban odautal, hogy közigazgatásunk reformjánál ne törekedjünk egy, az a u t o n ó m i a m i n d e n t e v é k e n y s é g e t e l n y e l ő k ö z p o n t o s í t á s rémképe, a mechanikus állami felfogás ezen eszményképe után, hogy ne keressük üdvünket bürokratikus hivatalnoki kar egyedüli uralmában, hanem autonómiánk korszerű átalakításában, melynek valódi lényege csak abban állhat, hogy az állam működésének azon részét, mely helyi korlátozásra és kezelésre alkalmas, polgárai öntevékenységre bízza, de nem egyéni, különvett állásukban, hanem jól szervezett s z ö v e t s é g e k b e n .

Az organikus állam e részben jogosultan azon gondolatból indul ki, hogy az autonómia szervei által minden helyi természetű ügy szakértőbben és nagyobb odaadással intéztetik el.

Nemcsak alkotmányos jogunk tehát, hanem t ű z o l t ó i á l l á s u n k h o z k é p e s t tulajdonképpeni k ö t e l e s s é g ű n k is, hogy közigazgatásunk és törvényhozásunk egyik mostoha gyermeke, t. i. a tűzoltói és tűzrendészeti ügy érdekében szavunkat felemeljük. M i n d e n t e l k e l l k ö v e t n ű n k , hogy azon meggyőződés váljék általánossá, miszerint törvényhozásunk ezen az ország anyagi jólétére oly nagyfontosságú kérdésben,

melyet Európa legtöbb állama, rendszeres szabályozás útján, a megérdemelt méltóságban már részesített, súlyos és érezhető kár nélkül, sok ideig nem maradhat tétlenül.

A kezdeményezés, a törvényhozásnak és kormányának ezen a téren teendő lépésekre való ösztönzése – az országos tűzoltó-közgyűlést feltétlenül megilleti.

Azonban, hogy ítéletének jelentőségét és szavának súlyát, mely a dolog természete szerint csak erkölcsi lehet, önmaga ne kisebbítse, kényszerítve van, ezen kezdeményezésnél oly követelésekre szorítkozni, melyeket az állam teljesíteni képes és amelyek közigazgatási rendszerünk és anyagi erőnkkel meg-egyeztethetők

Magyarországon a tűzoltó-ügy szabad fejlődése érdekében a legtöbbet a közséگی és municipális élet terére kell bízunk.

A mi községi és köztörvényhatósági életünk más alapokon nyugszik, mint a németországi s nem vethetjük magunkat (a tűzoltó-ügyet épp oly kevésbé, mint más közügyet illetőleg) az állami segély elvének és a polgári minden öntevékenységét elnyelő központosításnak karjába.

Azon út, melyen a tűzrendészeti ügyre nézve járni utalva vagyunk, nem idegen intézmények szolgálai utánzásában, nem is egy messze terjedő állami segély és központosítás, hanem az ö n s e g é l y és a u t o n ó m i a e téren való létrehozatalában áll.

Törvényhozásunk már a községek rendezéséről szóló törvény alkotásánál, ezen törvény 22. §-ában félre nem érhető intést adott azon irányt illetőleg, melyet tűzoltó ügyünk szervezésénél követnünk kell.

Tűzrendészeti intézményünk súlypontját tehát a községre kell fektetnünk, a k ö z t ö r v é n y h a t ó s á g n a k e l l e n ő r z ő f e l ű g y e l e t i j o g o t a d v á n .

Soha sem szabad azonban az állam és kormánya vállaira hárítanunk a tűzoltó-ügy körüli kiadások és munkák oroszlán-részét: nem szabad kezünket „ölbé téve, mindent kormányunk gondoskodásától várni. Önmagunknak kell dolgoznunk, segítenünk, szervezkednünk és szervezetünket igazgatnunk.

Ellenben az államtól jogosítva vagyunk követelni, hogy törvényt alkosson, mely az összes tűzrendészeti ügyet megfelelően szabályozza.

A törvény a leghelyesebb alak a tűzrendészeti ügy rendszeres szabályozására. És pedig egy olyan törvény, mely a fennállókat gyökerestől megváltoztatja, bármennyire nevezetes áldozatokat követel is az egyestől úgy, mint az összességétől.

Sokfélék a nehézségek, melyek egy tűzrendészeti törvény alkotásánál felmerülnek és ezen nehézségek nem lesznek kisebbek más országok intézményeire való utalás és azon kétségkívüli tapasztalásra való hivatkozás által, hogy például a bajor királyság és braunschweigi hercegség a tűzoltó ügy terén oly bámulatos eredményeket ért el.

Bajorországban ezen nagy eredmények az állami segélynek ott nagy mérvben alkalmazott elvével és az állami tűzkárbiztosítóintézettel bensőleg összefüggnek és Braunschweig-hercegségben az állam az itt-ott erőlyesen ellenmondó községekre talán csak azért róhatott oly jelentékeny áldozatokat (500.000 márkát) a tűzöl tő-ügy javára, mert saját pénztárából ugyanazon célra 700.000 márkányi összeget fordított.

Hogy a biztosítási kényszer, melynek jogosultságát korunk nemzetgazdasági politikája elítéli, nálunk keresztül vitessék, arra parlamentünk és kormányunk mérvadó köreiben jelenleg uralkodó nézetek mellett éppoly kevés kilátás van, mint ahogy jelenlegi pénzügyi helyzetünk még valószínűségét sem engedi meg annak, miszerint tűzoltó-célokra az állam részéről csak valamennyire is megfelelő összeg megszavazását kívánhassuk.

Ha a braunschweigi hercegség 330.000 főnyi lakó mellett tűzrendészeti ügyének szabályozására az állam jövedelmeiből 700.000 márkányi összeget költ és emellett a községekre 500,000 márka fizetését rója: hány millió forintra kellene rugniok a magyar tűzoltói intézmény hasonló szabályozására fordítandó kiadásoknak – 16 millió lakosnál?

Mindezen bonyodalmakat ki kell kerülni az ügy érdekében s még a szolgálatban megsérült tűzoltók s hátramaradottaik részére szolgáló segélyző-alap létesítését is, habár ennek nagy jelentősége és jogosultsága egykönnyen el nem vitatható, nézetem szerint e helyen érdemleges tárgyalás alá még ezt sem vehetjük.

Én úgy vélekedem, hogy a javaslat szerkesztésénél csak általános elvekre kell szorítkoznunk, melyek a z t á n helyhatósági szabályok útján, az egyes községek sajátlagos viszonyaihoz lennének alkalmazandók. A tűzoltó-ügy súlypontja megfelelő tűzoltó-szerek beszerzésében és elegendő számú tűzoltó személyzet célszerű szervezésében keresendő.

Tehát a községek is, hogy a tűzoltó-intézmény jótékony hatását rossz akarat, vagy a saját érdek félreértése ne csorbítsa, törvény útján kényszerítendőek az alkalmas tűzoltó-szerek minimumának beszerzésére és tagjaik bizonyos részének a tűzoltó-karba való besorozására.

Mivel a szabadegyesülés elve, ha egyáltalán tevékenységre jut, jobban működik, mint a kényszeré, ennél fogva az utóbbi – javaslatom szerint – csak akkor alkalmas zandó, midőn a polgárok községükkel és önmagukkal szemben az őket terhelő kötelezettségeket önként teljesíteni vonakodnak”.

Az aradi nagygyűlés kellőképp méltatta dr. Lindner szorgalmát és buzgóságát, s az általa beterveztett indítványt indokolásával együtt egyhangúlag magáévá tette, csupán annyit tartván szükségesnek hozzáfűzni, hogy miután tudomása van arról, hogy Follman Alajos is készít egy tűzrendőri törvénytervezetet; a központi választmány azt is méltassa figyelemre, ha egyáltalán abba a helyzetbe jut, hogy Follman tervezetét is tárgyalás alá veheti.

A választmány ugyan e helyzetbe soha sem jutott, a szövetség azonban az aradi közgyűlésnek ez egyetlen ténye révén megszűnt stagnálni s újra ráhelyezkedett arra az alapra, melyen elindulván, az intézmény felvirágoztatása joggal volt tőle várható. És kiegészítette ezt még egy másik jelentős határozat is, amelynek értelmében a központi választmánynak „szoros kötelességévé tétetett, hogy egy havonként megjelenő magyartűzoltószakközlöny alapítása iránt a szükséges lépéseket tegye folyamatba. Ennek a modern gondolatnak megvalósítása a budapesti önkéntes testület áldozatkészsége folytán vált lehetővé; de maga a szaklap még így is csak 1879 októberében volt megindítható.

Az aradi rendező bizottság 116 hazai és 52 külföldi, társ-egylethez menesztett meghívót. A meghívásra 55 hazai egylet 459 taggal jelentkezett és 50 jelent meg; ezek közül azonban csak negyvenegynek képviselője volt igazolható, mint tagegylet. A kapcsolatosan rendezett kiállításon 7 külföldi, 3 osztrák és 9 hazai gyár vett részt. A kiállított gyártmányok bírálata során a jury nagy aranyéremmel Knauszt Vilmost (Bécs) és Walser Ferencet (Budapest) tüntette ki. Seltenhofer Frigyes (Sopron) már csak nagy ezüstérmét, a Geittner és Rausch cég pedig, mely fecskendőivel itt jelent meg először, kis ezüst érmet kapott. Ellenben mászólétrákeit a Geittner és Rausch cég kapta a nagy ezüstérmét, míg a gráci Kölsch és a soproni Seltenhofer csak a kis ezüst érmehez jutottak.

Az ünnepségek rendezése 3807 frt kiadással járt, melyből 337 frt mint hiány, az aradvárosi önkéntes tűzoltókar pénztárából fedeztetett.

II. FEJEZET. Báró Bánhidy Béla.

(1876-1881.)

Az Aradon mandátumot nyert központi választmány első ülését 1877 évi március hava 4-én, a székesfővárosi tűzoltóság helyiségében, tartotta meg. A választmány tagjai közül csak négyen hiányoztak. Ellenben a kerületi szövetségek részéről is megjelent már egy képviselő, névszerint M i n o r i c h Károly, a Királyhágón túli ker. szövetség elnöke.

Bánhidy Béla báró, elnök, a III-ik közgyűlés óta lefolyt események rövid vázolója után, mindenekelőtt bejelentette, hogy Follman Alajos, alelnöki állásáról leköszönt és illetőleg ez állását el sem foglalta.

„Ennek ténye – úgymond – annál is inkább sajnálatos, mert az apró folyó ügyek intézése a fővárosban való állandó tartózkodást követeli meg, erre pedig én magam nem vállalkozhatom”. Azután kifejtette elnöki programját, mely abban a javaslatban csúcsosodott ki, hogy a belügyminisztérium egy emlékiratban felkérésék:

a) rendes évi államségély kiutalványozására és

b) oly körrendeletnek a kibocsátására, mellyel a hazai összes tűzoltó egyletek az országos szövetséghez való csatlakozásra, különbeni felosztatás terhe mellett, köteleztessenek.

Az első elnök, Széchenyi Ödön gróf, szintén szükségesnek ítélte az államségélyt s azt ki is eszközölte. De nem a szövetség, hanem – a budapesti önkéntes tűzoltó egylet számára. Bánhidy báró elődjének ugyanis még ez a testület volt jobban a szívéhez növe s hogy ez az anyagi korlátoltság nyomasztó gondjai alul fel legyen szabadítva, azt nemcsak a főváros reputációjának, hanem Magyarország jó hírneve érdekében állónak is tekintette. Másrészt pedig úgy gondolkodott, hogy a tűzoltó intézmény terjesztése s népszerűvé tétele hatékonyabban mozdíttatik elő akkor, ha a szövetség helyett, ez a főváros területén működő egyesület kapja a segítséget, mert ez központi helyzeténél fogva s abból az okból, hogy a nehézkesen mozgó szövetségnél alkal-

masabb keretet tud szolgáltatni, hivatottabb, sőt a kötelékébe tartozó nagyobb számú intelligens elemek révén egyenesen predesztinálva is van arra, hogy a fővárosba özönlő fiatalság kiképzése útján a vidéknek részben gyakorló mestereket, általában pedig szakembereket szállítson.

Bánhidy Béla báró ellenben, mint aradvárosi parancsnok, a budapesti önkéntesekben már csak egyik tagtestület működő tagjait látta s előbbvalónak a szövetség biztosított létezése szilárd alapkövének a letételét tekintette. Ebbeli törekvésének megvalósulását azonban épp a budapesti önkéntes egyesület által élvezett államsegély akadályozta. (Ez az államsegély, melyet a képviselőház még 1871-ben szavazott meg a budapestieknek, eredetileg 10.000 forint volt; utóbb azonban 5000 fortra redukálták. 1902 óta pedig csak (2000 forintot) 4000 K-t tesz ki.)

A központi választmány Bánhidy báró javaslatát általános helyesléssel fogadta s a maga részéről csak azt kívánta még a felterjesztendő emlékiratba belefoglalni, hogy hatalmazza fel a belügyminisztérium a szövetség központi választmányát arra is, hogy az új egyesületek alakuló ülésein magát képviseltethesse (!) másodszer hagyja meg, miszerint az egyesületek által megerősítés végett bemutatott alapszabályok – a szervezet egyöntetűségének elérhetése szempontjából – a központi választmányhoz, véleményezés végett mindenkor adassanak ki. Az alelnöki tisztség betöltésére nézve pedig szabad kezet adtak az elnöknek, hogy a budapesti tűzoltóság kebeléből egy alkalmas egyént saját belátása szerint bizzon meg az alelnöki teendőkkel.

A megbízatást Ráth Károly, országgyűlési képviselő, mint a budapesti önkéntes tűzoltó egyesület pártoló tagja nyerte.

Azután ad referendum kiosztották az aradi nagygyűlésnek, a központi választmányhoz utalt, határozatait. Dr. Lindner tűzrendőri törvénytervezetét tanulmányozás és javaslatléttel céljából Adamo vich Ádám (Komárom) kapta.

A szakközlöny megindítása iránt hozott határozat végrehajtása egyéb „fontosabbnak” ítélt ügyek elintézéséig függőben hagyatott. És hasonló sorsban részesült Barth a János, kolozsvári tűzoltónak írásban betérjesztett abbéli indítványa is, hogy egy tűzoltói tanösvény kidolgozása iránt tételnék intézkedés.

A biztosító ügynökségek dolgában akkép foglaltak állást, hogy ezek „az intézményre károsnak ítélandók” s az egyleteket felszólítani határozták el, hogy az ily ajánlatok elfogadásától tartózkodjanak.

Az elnök nélküli központi bizottság ugyanis Bárány N. Ernő javaslatára 1875-ben tárgyalásokat kezdett a Mercantil biztosító társasággal aziránt, hogy nem lehetne-e ennek a társaságnak támogatásával országos tűzoltói segélyalapot hozni létre? Utólagos jóváhagyás reményében bizonyos megállapodásra is jutottak, melynek feltételei gyanánt ezeket stipulálták:

1. Az országos tűzoltó-szövetség minden tagegylete egy-egy ügynökségét képviselné a biztosító társaságnak. Minden egyleti tag, aki biztosítást szerez, a befizetett összeg 10%-át kapja működése jutalmául; az egylet parancsnoka pedig, mint az ügynökség képviselője, további 2%-ot húz kezelési költségek fedezése címén, míg magának a tűzoltó egyletnek saját céljaira fordítandó 3% jár.

2. Az országos tűzoltó-szövetség, a szerződő biztosító társasághoz tagegyletei révén beszállított netto díjak tiszta nyeresményéből 5%-ot élvez, mely összeg a központi bizottság rendelkezésére bocsátatik abból a célból, hogy abból az országos tűzoltó segélyalapot létesítse s azt évről-évre gyarapítsa.

A biztosító társaság „Angol-magyar biztosító” néven szándékozott cégét bejegyeztetni. Elnöke: Klapka György; igazgatótanácsosai pedig: gróf Károlyi Ede, Korizmics László, gróf Pejacsevich Márk, báró Vécsey Andor, Éber Nándor, Semsey Jenő stb. lettek volna.

A társulat a megállapított pontozatok tanúsága szerint, minden befektetés nélkül, nemcsak az országos segélyalap előteremtését tette volna lehetővé, hanem a tagegyleteknek, sőt ezek egyes tagjainak is nyújtott volna bizonyos előnyt. Félmillió vagyunk. lenne azóta ez alapon. Merkantil modern gondolkodás azonban álmában sem igen háborgatta az akkori választmány tagjait. A hagyományok erejével szemben minden új igazság gyöngé, mert a kényelemszeretet az emberekben mindig nagyobb, semhogy egy újabb felfogás kedvéért megzavartatni hagynák lelkiviláguk egyensúlyát.

Martínego Nándor (Pozsony) abbeli indítványát, miszerint a régi tűzoltók kitüntetésére a szövetség által érem

lenne alapítandó, csak elvileg találta a választmány pártlandónak, abból indulva ki, hogy érdemermek adományozása a felségjogok közé tartozik.

A német birodalmi szövetségnek az évben Stuttgartban tartott nagygyűlésére, a választmány képviselőjében, Rösch Frigyest küldték ki. A rendelkezésre álló pénzből pedig négy, erre reflektáló tagnak, egyenként 20 frtot utalványoztak. Végül megütközéssel vettek tudomást a pénztáros teendőivel is megbízott Papp Emil azon jelentéséről, hogy a tagdíjhátralék 165 frtot tesz ki és hogy egy tagegylet, a nyitrai, a szövetség kötelekéből – kilépett.

Ennek a nyitrai tűzoltó-egyletnek ugyanaz a Ronchetti József volt a parancsnoka, aki a szövetség alapításának előmunkálatait végző négyes bizottságnak is tagja volt. A nagygyűlések ezt a derék Ronchettit egyetlen egyszer sem választották be a központi bizottmányba. Lehet, hogy ez a következő mellőzés is bántotta őt s ezért lépett ki. De hogy szerepre vágyott s a tevékenységből továbbra is ki akarta venni a maga részét, azt bizonyítani látszik a körülmény, hogy kilépése után előbb egy dunáninneri kerületi, majd egy felvidéki, végre egy nyitramegyei szövetség létesítésén sokáig fáradozott.

A második választmányi ülésen báró B á n h i d y Béla elnök bejelenté, hogy az emlékiratot még nem terjesztette fel. mert illetékes kormánykörökben arról szerzett értesülést, hogy sikeres elintézés nem remélhető. S a központi választmány - mi telhetett tőle? – újból elővette az emlékiratot, döntvén arra nézve, hogy az ügyviteli költségek részben való fedezésére kérelmezendő évi rendes segély összege 2000 frtban lenne megállapítandó. Egyben az emlékirat egyes pontozatainak precízebb kidolgozásával Gamauf Vilmost bízta meg.

A dunántúli kerületi szövetség alapszabályait felterjesztés előtt, módosítás, illetve kiegészítés végett visszaszármaztatni határozták. Mert pl. a „vármegyei szövetségek helyett” a jár á s i szövetségek elnevezés c é l s z e r ű b n e k mutatkozik!

A honvédeknek tüzekhez való kirendelését, aminek kieszközlését a pápai parancsnok Szelestey Lajos kérelmezte, „mint szükségtelent” szintén elejtették.

Azután elhatározták, hogy a portómentesség ügyében a kereskedelemügyi miniszterhez újra folyamodványt intéznek s a vasúti társulatoknál is lépéseket tesznek mérsékelt árú menetjegyek irányában. A legközelebbi nagygyűlés székhelyén működő tagegylet parancsnokát pedig a választmányi ülésekre meghívandónak rendelték.

Az 1878-ik évben április 21-én tartott választmányi ülés egyik választmányi tagnak, névszerint G a n z e r Ede kassai parancsnok elhalálózásának a bejelentésével kezdődött. A haláleset kapcsán kimondották, hogy az alapszabályok módosítandók lesznek abban az irányban, miszerint a választmánynak jogában legyen időközben megüresedett helyek betöltése által magát kiegészíteni.

Papp Emil titkár jelenti, hogy az 1877-ik esztendőben 5 egylet (Perlak, Bóny, Pinkafő, Salgótarján és Szentágota) 1878-ban pedig 10 egylet (Besztercebánya, Derecske, Gyergyószentmiklós, Hajdúszoboszló, Káposztafalu, Losonc, Mosony, Máramarossziget, Szamosujvár és Zenta) csatlakozott a szövetséghez. Minthogy pedig a kerületi szövetségek sem a tagegyletek névsorát, sem az évi járulékokról szóló kimutatást nem küldik be, titkár szerint az alapszabályok e tekintetben is módosítandók lennének, hogy a kerületi szövetségekhez csatlakozott egyletek, e tényükkel egyszersmind az országos szövetség tagjaivá is váljanak. Végül tudatja, hogy az első gyakorlati szabályzat Gamauf Vilmos közbenjárására, a kolozsvári lyceumi nyomda kiadásában megjelent.

Ez a szabályzat azonban, ámbár tűzoltók számára készült, egy jottányit sem tartalmaz még a fecskendőszerelésről, avagy a létrák kezeléséről, hanem kizárólag csak az egyén kiképzését tartotta szem előtt, abból a célból, hogy az a töle, mint tűzoltótól is megkívánt katonás testtartást, mozgékonyt és ügyességet elsajátítsa és szolgálatában alkalmazhassa. Szóval az első gyakorlati szabályzat, melyet a szövetség központi választmánya 1877 szeptember 8 és 9-én tartott ülésében hozott határozatból kifolyólag a hazai tűzoltó testületeknek „tömeges megrendelésre és általános alkalmazásra” a legmelegebben ajánlott, nem volt egyéb, mint a katonai Exercier-Reglement kivonata. Eredménye pedig az lett, hogy még egy év-

tizeddel később is, akárhány tűzoltófőparancsnok nem abban kereste és találta hivatásának megoldásra váró főfeladatát, hogy a vezetése alatt álló csapatba a tűzoltói tudást plántálja át s azt gyarapítsa e tudás taktikai alkalmazásának magaslatáig, hanem azt ambicionálta, hogy tűzoltócsapatáról bárki is megállapíthassa, hogy ez nemcsak a kettősrendekre fejlődést, hanem a katonai századmozdulatokat is kifogástalanul végzi.

A Putsch Tóbiás (Igló) által bemutatott kiállítási szabályzat felülbírálására kiszemelt bizottságba a választmány a maga részéről R ö s c h Frigyeset küldötte ki. A szintén Putsch Tóbiás elnöklete alatt 1877. október 16-án megalakult „Tátra-vidéki szövetség” alapszabályait a belügyminiszterhez felterjeszteni rendelték. (Ez a szövetség, mely 1880-ban 48 tagtestülettel bírt, 14 évi működés után 1903. december 6-án oszlott föl, hogy az ugyanakkor nyomban megalakított szepesvármegyei Szövetségnek adjon helyet. Alapszabályai a függelékben olvashatók.)

Az egységes egyenruha és rangjelzés behozatalát, – mint kényszereszközök hiányában lehetetlent – elhalasztották.

A zubbony ujjására alkalmazandó veres zsinórzat helyett, amint azt az aradiak ajánlották, az V. és X. éves szolgálati érmek mellett döntöttek; természetesen csak elvben, de dedikáltan csupán oly egyletek tagjai számára, amelyek a szövetséghez tartoznak.

A Pápan megindított „Magyar Tűzoltó” című szakközlönyvel – nem helyeselt iránya miatt – a választmány összeköttetésbe lépni nem kívánt. Valószínű azonban, hogy itt belejárt a központ amiatti érzékenysége is, hogy az aradi nagygyűlésnek a szakközlönyre vonatkozó határozatát, a dunántúli kerületi szövetség égisze alatt, Teufel Mihály szerkesztésében napvilágot látott kis szaklap előbb valósította meg, mint az országos szövetség, holott ennek volt az sürgős kötelességévé tevé.

Az ülés végén báró B á n h i d y Béla elnök, első nevezetes eredmény gyanánt, bemutatta a Belügyminiszternek 1878. évi 5372/77 szám alatt kelt ama leiratát, mely szerint az (alkalmas időben mégis csak beterjesztett) emlékirat elintézéséképp arról értesíti a szövetséget, hogy ámbár a kérelemnek az anyagi

segélyezésre vonatkozó részét, a kedvezőtlen pénzügyi viszonyok miatt már csak azért sem teljesítheti, mert a „tűzoltók kiképzése” címén országgyűlésileg megszavazott s a budapesti önkéntes egylet parancsnokának kezébe évévenként ki is utalt 5000 forintot kívül egyéb hitellel a minisztérium e célra nem rendelkezik; de erkölcsi támogatás tekintetében tett intézkedése gyanánt tudatja, hogy az országos tűzoltószövetség választmányát, minden tűzrendészeti és tűzoltói ügyben véleményadásra illetékes szakközegül ismerte el.

Az érthető lelkesedéssel fogadott leírat kapcsán, Kreneditz Ferenc indítványára, Bánhidya Béla báró elnöknek, a „szövetség működésének lendületet adó tevékenységeért” egyhangúlag jegyzőkönyvi köszönetet szavaztak.

Ez a belügyminiszter, ki az intézmény nemzetgazdasági jelentőségét méltányolta s a szövetséget, első gyanánt, hivatalosan elismerve, igénybe veendő hatáskörrel is felruházta – Tiszta Kálmán volt.

„A magyar országos tűzoltószövetség fennállását szükségesnek tartom – hangzik a miniszter leirata – s annak fontosságát a tűzoltó intézmény fejlődésére és a hazai tűzoltásnak emelésére elismerem. Ez okból a szövetség központi választmányát, jelen számú s keletű körrendeletemben, szakközegül nyilvánítottam, amelynek szakvéleményét, felmerülő esetek alkalmával, igénybe fogom venni. Egyidejűleg azonban a törvényhatóságokat is utasítottam, mikép a tűzoltóügyekben, ily véleményekért, szintén az országos szövetség központi választmányához forduljanak, a területükön levő tűzoltóegyleteket pedig a szövetséghez való csatlakozásra hívják fel”.

A megtagadott anyagi segély hátterét illusztrálja, hogy 1877-ik esztendőben $18 \times 3 = 54$ és $46 \times 6 = 276$ vagyis összesen 330 forint volt a szövetség bevétele – tagegyleti díjak címén. Biz' ez a csekély összeg, (ma egy-egy vármegyei szövetség is többel rendelkezik), kellő működés mellett a postaköltségeket is csak éppen hogy fedezhette, ellenben irodai kiadásokra és nyomdai költségekre – mint a beszámoló mondja – már „egyetlen fillér sem maradt.” A titkár fizetése vagy tiszteletdíja pedig szóba sem jöhetett.

A negyedik nagygyűlés.

Szepesvármegyében, I g l ó n tartották meg, 1878. j ú l i u s 21. és 22-én. Aradra ugyan Pozsony városa is küldött meghívót, de ennek a második nagygyűlés székhelyéhez való közelsége miatt, a távolabb fekvő Igló javára döntöttek.

B á n h i d y Béla báró „más irányú halaszthatatlan teendői miatt” nem volt jelen. A „Kárpátok alján egybesereglett tűzoltóknak csak szíves bajtársi üdvözlését” küldte. Ráth Károly, az alelnök, mint „nem activ tűzoltó” nem akart megjelenni; sőt – nyomot is alig hagyva a Szövetség történetében – időközben le is köszönt. Így történt aztán, hogy a IV ik közgyűlésen, mint „Budapesthez legközelebb lakó választmányi tag”, a váci K r e n e d i t s Ferenc elnökölt.

Jegyzőkké: Kishalmy Ferenc (Losonc) és e sorok írója, M a r k o s v s z k y Béla (Budapest) választattak.

A királyt az iglói nagygyűlésre is meghívta a központi választmány s a kabinet-irodának báró Bánhidya Béla, elnök, címére érkezett távirata szerint, Ő felsége a magyar országos tűzoltó ünnepélyre szóló meghívást „köszönetének nyilvánítása mellett elfogadni méltóztatott ugyan, de fenforgó akadályok miatt” személyesen nem jelenhetett meg. A közgyűlés a király felséges személye részéről a magyar tűzoltó intézmény irányában megnyilvánult legkegyelmesebb figyelmet jegyzőkönyvileg is megörökítette.

A sovány évi jelentés kapcsán, melyet az elnök csak szóbelileg referált el, legelső dolga volt a választmánynak felolvasztatni a vívmányt képező belügyminiszteri rendeletet, melyben természetesen a közgyűlés is nagymérvű haladást látott s mint ilyennek a dokumentumát, lelkes örömmel vette azt tudomásul.

Az anyagi segély megnyerhetése céljából a közgyűlés is újabb kérvény felterjesztését ítélte szükségesnek.

A tűzrendészeti t ö r v é n y t e r v e z e t e t Adamovich átdolgozásában a belügyminisztériumhoz felterjeszteni határozták. (A törvénytervezet szövege a függelékben olvasható).

A nyomtatott gyakorlati szabályzatra nézve megállapította a közgyűlés, hogy annak – az aradi közgyűlés határozata értelmében (10-10 példányban) való átvétele, illetve megszerzése, a tageszleteknél esedékessé vált.

(Hogy a valóságban hány példány kelhetett el az első Gyakorlati Szabályzatból, arra nézve lehangoló tájékoztatást nyújt a kolozsvári lyceumi nyomda központi irodájának egy 1879. évi szept. 9-én kelt s az Orsz. Szövetség elnökségéhez intézett levele, mely ekkép szól.

F. hó 7-én 234. sz. a. kelt becses megrendelésére van szerencsénk 100 (mond egyszáz) példány Gyakorlati Szabályzatot küldeni – bizományba. A számlatörlesztésül küldött 90 (azaz kilencven) forintot a Szövetség javára írtuk. Egyben a t. Hivatal azon kérdésére, hogy mely egyesületek rendeltek ebből a szabályzatból, tisztelettel tudatjuk, hogy e g y e d ü l a n a g y s z e b e n i egyesület rendelt meg két ízben 10-10 példányt”).

A statisztikai kérdőívek még mindig nem érkeztek be teljes számmal, azok majdani összesítése a közp. választmányra bízott, mely azonban a táblázatok kinyomatását – fedezet hiányában – jó sokáig nem eszközölközt.

Hogy az egységes csavar kérdése, a kedvezőtlen pénzügyi viszonyok miatt halasztást szenved, ebbe a közgyűlés is belenyugodott. Ellenben az egységes egyenruha és rangjelzés tárgyában, a központi választmány abbéli javaslatát, hogy az is kedvezőbb időre halasztassék, a közgyűlés nem fogadta el, hanem részletes tervezet kidolgozása és ennek az V-ik nagygyűlés elé leendő beterjesztésére utasította a választmányt.

A szövetség által adományozandó V. és X. éves szolgálati érmek alapítása ügyében, miután ezzel a „tűzoltók ügybuzgalma fokoztathatik s a valódi érdem

az őt megillető kitüntetésben részesül,” az adományozás részleteire vonatkozó szabályok végleges megállapítása a választmánynak hasonlóképpen kötelességévé tétetett.

A módosított alapszabályok (lásd a függelék) kinyomatását elrendelték. Ugyanígy határoztak a Tátra-vidéki Szövetség azon indítványa felett is, mely a tűzoltószeres á t a n y o z á s á r ó l (nikkelezés) szólt s amelyet S c h l o s s e r Albert, rozsnjóí parancsnok, hosszabb értekezésben okolt meg.

A tűzoltószeres vasrészeinek áranjózása ügyében utóbb, mikor a költségek íránt is beszerezték már az adatokat, arra a körülményre volt kénytelen felhívni a figyelmet a központi választmány, hogy az áranjóréteg a vasrészek repedéseit is befödvn, mászóóvek zárkapcsait nem tanácsos aranyoztatni.

A vasrészek nikkelezésének sorsa ezzel el is dölt.

Follmann Alajos, a budapesti önkéntes egylet nevében és ennek pénztára terhére megajánlotta a s z a k k ö z l ö n y költségeinek fedezését. Follmann indokolása szerint ugyan a Közlöny rendeltetése csak „a nevezetesebb füzekről szóló casuistikának gyűjtése s a beérkező leírásoknak havonként való közzététele” leend: a közgyűlés azonban, mert ez is jobb volt a semminél és mert a szaksajtó feladata felöl nem bírt tájékozódással, az ajánlatot így is elfogadta.

Ugyancsak Follmann indítványozta, hogy az egyleteknél időszakonként megejtetni szokott választások eredménye, illetőleg a megválasztott p a r a n c s n o k o k névsora, a bármely okból kizárt tagok névjegyzékével együtt a választmány útján az összes tagegyletekkel közzöltessék. A közgyűlés az indítvány másodík részétől, fegyelmi tekintetben, jótékonjó erkölcsi hatást remélve, azt egész terjedelmében elfogadta.

A pécskai polgári tűzoltóegylet nevében Róth Ede, egy ismertett konkrét eset kapcsán indítványozta, hogy kerestessék meg a Belügyminisztérium aziránt, miszerint a hatóságokat a tűzoltóegyletek hivatalos támogatására utasítsa. A közgyűlés, nézete szerint ezirányban a tűzrendészeti törvényjavaslat úgysis intézkedvén, a kiinduló pontot képező pécskai esetet tárgyalás alá sem kívánta venni.

Az elnöknek abbeli indítványát, melynek értelmében ott, ahol a negyedik nagygyűlés tagjai irányában ígló város kitűnő vendégszeretete leginkább érvényesült, t. i. a „Kő alatt” (untern Stein), a sziklafalba egy (utóbb megállapítandó) felirattal ellátott emtéktábla helyeztessék el, – a közgyűlés zajos helyesléssel magáévá tette, a megvalósítás mikéntjét a központi választmányra bízván.

Arra nézve, hogy a legközelebbi közgyűlés hol tartassék, két meghívó is érkezett: Egyik Pozsony törvényhatósági bizottsága részéről, a másik Kaposvár rendezett tanácsú város polgármesterétől. Öt szavazattöbbséggel az V-ik nagygyűlés székhelyéül Pozsony városa jelöltetett ki.

A központi választmánynak pedig a következő névsora került ki az urnából:

Elnök: Báró Bánhidya Béla.

Alelnök: Follmann Alajos.

Választmányi tagok: Krenedits Ferenc (Vác), Martinengó Nándor (Pozsony), Rösch Frigyes (Sopron), Sor Albert (Arad), Soltész Nagy Kálmán (Miskolcz), Gamauf Vilmos (Kolozsmonostor), Bogisich Károly (Budapest), Adamovich Ádám (Komárom), Klimics András (Fehértemplom), dr. Lindner Gusztáv (Nagy-

seben), Putsch Tóbiás (Igló) és Lankovich József (Szombathely).

Follmann Alajos, az először Aradon s most másodszer Iglón vele szemben megnyilvánult bizalom előtt meghajolt s az alelnöki állást elfogadta. Klimics András ellenben az ismeretlenség homályából csak a mandátum lejárta felé került elő – papíron. A központi választmányi tagságért az időtájt még nem igen törték magukat az emberek.

A rendező bizottság, melynek elnöke dr. Simenszky Sándor, jegyzője pedig Róth Márton volt, 288 hazai és 22 külföldi egyesülethez menesztett meghívót. Jelentkezett 70, de – 609 taggal – csak 60 egyesület jelent meg. Ebből külföldi volt: Ulm, Leobschütz (Beuthen), Linz és Mährisch-Ostrau; tagesület pedig 39.

A szerkiállítás, melynek színhelye az ágostai evangélikus főgymnázium tornacsarnoka volt, a korrallal haladó gyárosok és iparosok jóval nagyobb számban vettek részt, mint a három első nagygyűlésen. Itt már a valóban hasznosat, a kevésbé hasznostól, összehasonlítás útján megkülönböztetni és saját használatra a legjobbat kiválasztani is nyílt alkalom. Míg Budapesten (1871) a hazai kiállítók száma még az ujjunkon volt összeszámálható és Sopronban is (1874.) csak 21, Aradon meg 19 kiállító vonult fel: addig Iglón 34 gyárosnak tárgyain kívül (köztük 29 db fecskendő) 9 szakirodalmi mű is volt kiállítva. A Geittner és Rausch cég pedig saját költségén külön csarnokot állított, amelyben az általa kiállított 730-féle tárgy, csak éppen hogy elfért.

A tűzoltás irodalmát az alábbi művek képviselték:

1. Rösch Frigyes „Die Feuerwehr“ című munkája.
2. Adamovich Ádám „A tűzoltó“ című műve.
3. Magirus C. D. (Ulm) „Das Feuerlöschwesen“.
4. Gilardone Fr. (Elsass-Hagenau) „Illustrierte Zeitschrift für die Feuerwehr.“
5. Oesterreichische Feuerwehr-Zeitung (Brunn).
6. Deutsche Feuerwehr-Zeitung (Stuttgart).
7. Zeitung für Feuerlöschwesen (München).
8. Die Feuerspritze (Chemnitz) és
9. Schmidt Sándor (Rózsahegy): „A tűzoltók zsebkönyve“.

Aranyérmert nyert: Walser Ferenc és Seltenhofer Frigyes. Nagy ezüstérmert: Geittner és Rausch, amely cég – gyűjteményes kiállításáért – a helyi választmánytól arany érdemérmert is kapott. Ennek adományozását utólag a központi választmány kifogásolta. Forma szerint igaza volt, csak éppen oka nem volt ily rideg eljárásra. Mert a Geittner és Rausch cég külön kiállítása, különösen abban az időben (1878.) nagy instruktív értéke miatt, szinte megbecsülhetetlen volt. Follmann rideg természete azonban, mely ez utólagos határozatnál már érvényesült, csak §§-icat ismert, melyek mellett a lényeg elsorvadhatott.

A kiállítás látogatóinak száma is tekintélyes volt Iglón, amennyiben az akkor össze-vissza 7000 lakossal bíró városkában 3 napon belül 3700 (köztük 2200 fizető) személy akadt olyan, aki meglátogatta azt.

A bizottság zárószámadása 5019 frt és 53 krajcár kiadást tüntet fel. A közgyűlés jegyzőkönyvének kinyomatásához a szövetség száz forinttal járult.

Közgyűlés után a bajtársak egy része a d o b s i n a i jégbarlang csodás világát tekintette meg, a nagyobbik rész pedig a Magas-Tátrára tett kirándulást, ennek nagyszerűségében gyönyörködven. De maga Igló is igen kedvező benyomást gyakorolt az ott megjelentekre.

Bizonyítja ezt az a határozat, mely a „Kő alatt” felállítandó emléktábla elhelyezésében nyert kifejezést. Meg bizonyosság reá az a későbbi nagygyűléseken meg-megcsendülő, az Iglón jártak lelkében igen sokáig továbbvibráló édes visszaemlékezés, mely nemcsak a sötét erdők koszorúzta, meg az örök hóval fedett büszke hegycsúcsok szíkontrasztjának nagyszerűségével s a kristályvízű patakoktól szeldelt völgyek, szívet üdítő szépségének a látványa, révén maradt felejthetetlen: hanem annak az igazi vendégszeretnek lebilincselő voltánál fogva is, amely sem többet mutatni, mindenáron imponálni, sem agyonölelni nem akart; egyszerűen csak természetes volt. Úgy látszik, itt érezte át először a sík föld máshoz szoktatott magyarja, hogy a vendégszeretet nagyságát nemcsak a nyújtottak bősége s a csillogtatott gazdagság határozza meg: hanem a vendéglátó házigazda szeretetreméltó gondolkozásmódja s mindenre kiterjedő figyelme is.

A Szepesség lakói szűkmarkúság hírében állnak. De Igló bebizonyította, hogy inkább csak a meggondolt takarékoságnak hívei ők. Nem követik folyóik példáját, amelyek egyike sem szállít a megye területére máshonnan vizet: hanem mindegyik csak az ott náluk fakadó források tiszta vizét vezeti el felé. A szepességiek a fukar földtől és a fukar kereseti viszonyoktól erős küzdelem árán kierőszakolt keresetükkel takarékoskodnak. De a nagygyűlés alkalmából megmutatták, hogy a takarékoság és vendégszeretet olyan erények, amelyek egymást nem zárják ki, hanem fel is tételezhetik.

Ők átértékelték, hogy mások jólétének megóvása: a cselekvésnek mindenkor nemes indító oka. S ez erkölcsi eszme alapján, a tettben erős felebaráti szeretetnek apostolait, a tűzoltókat, mint a vaskorszakban is aranyat képviselő humanisztikus érzésnek és gondolkozásmódnak hazafias megtestesítőit, a nemzeti közvagyonnak és így a polgárok jólétének őrei és védőiként látták szívesen. A tűzoltóügy Iglón egybesereglett előharcosai pedig itt jöttek első ízben tudatára annak a jótékony ráhatásnak, amit a megjelenésük nyomán észlelhető érdeklődés fölkeltése, magának az eszmének terjesztésére s az intézmény erősödésére gyakorolni képes. Iglóról a jó ügy jövője és fejlődése tekintetében megalapozott bizalommal s felszított lelkesedéssel tért haza mindenki.

A legkiemelkedőbb eredménye azonban az iglói közgyűlésnek az a nagy horderejű határozat volt, mely a t ö r v é n v e t e r v e z e t felterjesztését foglalta magában. A törvényjavaslat tervét Adamovich átdolgozásában fogadták el. Pedig mintha dr. Lindner eredeti tervezete lett volna a jobbik. Az Adamovich Ádám által foganatosított átdolgozás ugyanis csak abban állott, hogy magyarosabban, szabatosabban szövegezte meg azokat a §§-okat, amelyeket átvett. Sajnos azonban egy csomót egyszerűen törölt. Lindner törvénytervezetének az ő átdolgozásával való szembe állítása csaknem egészen dr. Lindner Gusztáv javára billenti a mérleget.

A megelőző tűzrendészet követelményei ugyan nem állnak még tisztán Lindner szemei előtt sem; de azért a járőri intézmény rendszeresítéséről ő már megemlékszik, míg Adamovich ezt egyszerűen kihagyta a javaslatból.

A r ö p t ű z ellen való védekezés sem kerüli ki Lindner figyelmét; Adamovich, mint komáromi ember, ezt feleslegesnek látja.

Lindner a f o g a t á l l í t á s kötelezettségével és ellenszolgáltatáskép mérsékelt jutalmak engedélyezésével is foglalkozik; míg Adamovich nem.

A tűzoltószerek sorában a vedrek és t ö m l ő k é s z l e t, meg a rendes vasvilla mellett a k é t á g ú k a p a r ó v i l l a is szerepelnek Lindnernél, aki a támasz-létrákra nézve kifejezetten lényeges kelléknek tartja, hogy azok alsó végükön v a s a l v a legyenek. Adamovich mindezt teljesen mellékesnek ítéli.

Lindner szerint a n a g y o b b k ö z s é g e k és v á r o s o k által – a törvény életbeléptetését követő egy év alatt feltétlenül beszerzendő tűzoltószerek m i n ő s é g e és m e n n y i s é g e felett – felebezés esetén – a törvényhatóság tűzoltóigazgatóságának(v á r m e g y e i t ű z f e l ű g y e l ő n e k) meghallgatása után, m á s o d f o k b a n a v á r m e g y e k ö z i g a z g a t á s i b i z o t t s á g a, h a r m a d f o k b a n p e d i g a b e l ű g y m i n i s t e r i u m h a t á r o z. Adamovichnak, ilyesmik precizírozása miatt nem nyomja fejét a bú.

Lindner szükségesnek tekinti a legkörülményesebb leírását adni annak, hogy milyen az e g y s é g e s c s a v a r s kötelezi a községeket, melyek meglevő fecskendői ettől eltérnének, hogy a nyomónyilást ilyen csavarzatúvá a l a k í t t a s s á k á t. Azután a tűzoltóságok szervezetével is részletesen foglalkozik. Meghatározza a lakosok számarányában megkövetelendő l e g k i s e b b létszámot, ennek beosztását, vezetőinek rangját, a tartandó g y a k o r l a t o k s z á m á t. Megállapítja, hogy az ö n k é n t e s tűzoltó-egylet, a község által á t r u h á z o t t j o g o t gyakorol és így a szolgálatban az is h a t ó s á g i k ö z e g. Kötelezi az egyleteket a zárszámadási m é r l e g n e k a községi képviselő-testület elé való terjesztésére. Kimondja, hogy önkéntes tűzoltók csak olyan egyenruhát hordhatnak, aminőt az o r s z á g o s s z ö v e t s é g állapít meg. Tüzetesen el mondja, m i k o r alakítandó kötelezett tűzoltóság? Hogyan írandók össze a kötelezettek l a j s t r o m a? Meddig legyen az betekintés végett kitéve? Hol és meddig élhetni felszólamlással ellene? Kik m e n t e n d ő k fel a besorozás alól? Milyen legyen a kötelezett tűzoltók karkötője? Mi legyen a v e z e t ő k h a t á s k ö r e?

Ahol több tűzoltóság találkozik a vész helyén, ki legyen a vezénylő parancsnok? Mikor távozhatnak el a csapatok a tűz színhelyéről? Ki végezze a takarítás munkáját? Ki gondoskodik az élelmezésükről és ki a vízszerezésről? Mekkora legyen a kivonulás körzete? Kiknek osztandó ki a szertár kulcs egy-egy példánya? Ki tartozik gondoskodni a tűznél vagy gyakorlatnál megsérült tűzoltókról, esetleg azoknak hátramaradottjairól? Kik állapítják meg a tűz keletkezésének okát? stb.

Adamovich átdolgozásában mindezt hiába keressük! Csoda-e aztán, hogy egyetlen országos érvényű tűzrendészeti jogforrásunk, a kormányrendelet, mely az intézmény továbbfejlesztésére kevésbé alkalmas alapból kiindulva jött létre, szintén nem gondoskodik sem országos hatáskörrel bíró központi szerről, sem vármegyei felügyelőségekről s teljesen megfelelkezik a tisztképzésről is.

S ezen a kardinális hibán Follmann elnökké választása sem segíthetett. Mert ő, ámbár 1871-ben, tehát Lindnernél sokkal előbb kezdett hozzá, sohasem készült el a maga törvénytervezetével. Ellenben kétségtelen antagonizmusa Lindner Gusztáv dr. jeles munkájával szemben, még évek múlva is megnyilatkozott nála. Megnyilvánult, mikor 1882-ben a székesfőváros első modern tűzrendészeti szabályrendeletét szövegezték s akkor is, midőn az 1888-ban kibocsátott kormányrendelet alkottatott. Mert mind a kettő Follmann Alajosnak közreműködése s mértékadó befolyása mellett készült. S mindkettőnél az Adamovich átdolgozásában elfogadott tervezet jutott érvényre, ellenben Lindner Gusztáv mintha figyelemre nem is méltatott volna. Talán ezért is van az egyik (a fővárosi) 1890. óta revízió alatt, míg a másik szinte megszületése pillanatától kezdve revízióra szorult; legalább mindmáig nem jövünk ki a hiányosságai felett való kesergésből, sürgetve folyton annak módosítását, korszerű megjavítását, illetve modern megváltoztatását addig is, amíg a várva-várt tűzrendőri törvény meg lesz alkotható.

Emelkedő hullám.

Az Iglón mandátumot nyert új központi választmány első ülését még meg sem tartotta, amikor egy jelentős hazai alapítvány kreálásának a híre járta be az országot.

Az első magyar általános biztosító-társaság belátta végre, hogy nagy igazságtalanság meg nem emlékezni azokról az emberbarátokról, akiknek önfeláldozó szolgálatra készsége a társaság károsodását is csökkenti, sőt ezzel neki voltaképpen közvetlen hasznot hajt; meg arról a szövetségről, amelynek ügybuzgósága a tűz ellen való védekezés terjesztése s tökéletesebbé tétele által a kockázatot diminuálni segítvén, közvetve a társaság érdekeit is mozdítja elő. Belátta, hogy a tűzoltókkal és a tűzoltó szövetséggel szemben tanúsított magatartása csak annyival nagyobb mostohaság színében tűnhetik fel, mert egyébként, növekedő erejéhez, tőkeerejének megizmosodásához képest, mindjobban bőkezűvé vált. (Miskolc városának és vidékének vízársújtotta lakossága számára 8 ezer forintot, a rombadöntött Szeged fölsegítésére 25 ezer forintot szavazott meg és a Magyar Tudományos Akadémiának is 10 ezer forintot bocsájtott a rendelkezésére.) Szóval elérkezettnek látta az időt, hogy az üdvösen működő tűzoltótestületek irányában is bebizonyítsa elismerését s a felséges uralkodópár ezüstlakodalmának alkalmát használta fel reá.

„Működésünk alatt – hangzik a tűzoltóságokhoz intézett körlevele a társaságnak – volt alkalmunk tapasztalni, hogy a tűzoltó egyesületek működése nemcsak a tűzeseteknél tanúsított közvetlen segély, hanem azáltal is üdvössé vált, hogy egyes tevékeny férfiak összeműködő tevékenysége folytán immár a tüzek meggátolására is nagyobb elővigyázat és gondoskodás fordíttatik.” És letették a 10 ezer forintos alapítványt, hogy annak a kamataiból Szent István koronája országaiban tűzeseteknél szerencsétlenül járt tűzoltók, esetleg azok özvegyei és árvái segélyeztessenek.

Ezt a 6%-os magyar aranyjáradék kötvényből álló alapítványt „tűzoltók segélyezési alapja” címen a belügyminiszter 1880. évi szeptember 11-én kelt rendeletével hagyta jóvá, az

állampénztárt annak megőrzésére s a kezelés körül követendő általános szabályok betartására utasítván. (Az alapító-levelél szövegét lásd a függelékben. Az I. magyarnak ez alapítványa nem tévesztendő össze az 1873-ban Ő felsége 25 éves uralkodói jubileuma alkalmából létrejött Kaiser-Jubiläums-Stiftunggal, mely az osztrák-magyar monarchia területén akkor működött 25 biztosító társulat együttes alapítványa volt. Ennek Bécsben deponált alaptőkéje 35 ezer forintot tett ki, kezelése pedig egy az érdekelt biztosító intézetek által választott Comité-ra bízott, mely 5 évenként újra választható).

Az első magyar biztosító-társaság szándékáról a szövetség elnöksége 1879. március 21-én értesült hivatalosan s megkereste tüstént az igazgatóságot, hogy amennyiben az alapító-levelél szövege még nem lenne megállapítva, ne vegye szerénytelenségnek, ha abbeli óhaját juttatja kifejezésre, miszerint adatnék mód és alkalom arra, hogy az alapítvány kezelésére vonatkozó szabályzat készítésébe a hazai tűzoltó-egyletek viszonyait ismerő országos szövetség is befolyhasson. És sikerült kieszközölnie, hogy a belügyminisztérium által kezelés alá vett összeg kamatai az országos szövetség útján beterjesztett kérvények alapján utalványoztassanak. Minthogy pedig az első években igénybe alig vétetett az alap, a 10.000 forin 36 ezerre szaporodott fel s ennek lett aztán folyománya az az örvendetes eredmény, hogy utóbbi időben a szövetség segélyző pénztára évenként átlag 10 ezer koronányi vagyonszaporulatokat mutathat ki; alaptőkéje pedig immár 120 ezer korona. Az I. magy. ált. biztosító-társaság alapítványának kamataiból évenként annyi telik, hogy a segélyző alap pénzéhez alig kell nyúlni.

Az 1879. június 1-én megtartott első választmányi ülés tehát, melyen már az alapítvány ügyében tett lépések perfektuált eredményéről számolhatott be az elnökség, elég jól kezdődött. Bánhidy Béla bárónak abbeli jelentését is örömmel vették tudomásul, hogy a tagegyletek száma 125-re szaporodott. Ez örvendetes jelenséggel szemben állt azonban a sajnos körülmény, hogy csak 4 közvetlen és 21 kerületi tagegylet fizette be a rendes tagsági díjat, úgy, hogy a hátralékok összege 852 forintra növekedett. Ebből folyólag a közgyűlési határozatok különféle nyomtatványok kiadására vonatkozó részének végrehajtása sem volt

eszközölhető és a választmányi tagok útiköltségeinek megtérítésére sem kerülhetett a sor. Egyébként az országban már 335 tűzoltó-egylet működik ekkor, amelyek valamennyiéhez intéztetett felszólítás a belépés iránt; de az egyleteknek több, mint fele még csak nem is válaszolt.

Papp Emil titkár ugyanez ülésen előadta, hogy a hatóságok közül a belügyminiszteri körrendelet értelmében első gyanánt Vasvármegye alispánja fordult a szövetséghez egy általa tervezett tűzrendeszetí szabályrendelet tárgyában kérvén véleményt. A választmány az Iglón elfogadott s 1878. végén felterjesztett törvénytervezet másolatának és Rösch Frigyes „A tűzoltóság kisebb városokban, falukban és pusztákon” című könyvének a megküldésével válaszolt. A második pedig Pozsonyvármegye volt, mely tűzoltó-egyletek létesítése tárgyában kért útbaigazítást.

Adamovich Ádám a budapesti önkéntesek által élvezett 5000 forintnyi államszegélyből 2000 forintnak az orsz. szövetség részére leendő átengedése iránt kívánt lépéseket tenni; de mert elnök szerint az állami szubvenció megnyerése anélkül is remélhető, az indítványt levették a napirendről. Ugyancsak Adamovich „A tűzoltó” című munkájának bemutatott példányát áttanulmányozás és megbírálásra Rösch Frigyes és Schlosser Albertnek adták ki.

Végre Gamauf Vilmos statisztikai kimutatását az erdélyi tűzoltó-egyletekről elismeréssel honorálták. (Az e táblázatokhoz fűzött magyarázat, mint érdekes korrajz, a függelékben olvasható.)

A második ülésen, melyet 1879. szeptember 8-án tartottak, szintén volt valami örvendetes jelteni való. Nevezetesen Follmann Alajos alelnök ekkor jelentette be a főudvarmesteri hivatal abbéli értesítését, hogy József főherceg öfensége a nála (egy később meghatározandó napon és időben) a védnökség elfogadása iránt tiszteletét tenni kívánó küldöttség fogadására hajlandónak nyilatkozott.

Ez ülésen olvasták fel Adamovich Ádám leköszönő levelét is. És ugyanekkor állapították meg az Iglón felállítandó emléktáblának anyagát és nagyságát. A „Kő alatt” elhelyezett emléklapot egy méter magasságban és 140 % szélességben, szürkés-

fehér carrarai márványból rendelték meg. Ünnepeyles leleplezése s hivatalos átadása Iglón 1880. június 29-én ment végbe.

Annál szomorúbban hangzottak a központi választmány 1880. február 1-én tartott harmadik ülésén előterjesztett jelentések. Ezek elseje arról szólt, hogy több önkéntes egyesület sorában a beregszászi (tagegyelet) is f e l o s z l o t t s mint ilyen a tagok sorából törlendő. A szent-gothárdi pedig csak az esetben hajlandó tagegyesületként megmaradni, ha kiadványait a szövetség német nyelven is megjelenteti. Ez utóbbi bejelentést a központi választmány „hazafiúi érzületében mélyen megilletődve” fogadta de egyértelműnek vette a kilépés szándékával.

Okot pedig a szentgotthárdiak eme nyilatkozatára az szolgáltatott, hogy időközben napvilágot látott végre a szövetség hivatalos értesítője, mely T ű z o l t ó K ö z l ö n y címet kapott.

Amit tehát még 1876-ban, az aradi nagygyűlés tett kötelességévé a közp. választmánynak, t. i. egy havonként megjelenő szakközlöny megindítását, – ugyanaz csak az iglói közgyűlés után, 1879 végén lett aktuálissá. És ahogy a szövetség megalakulásának eszméje a vidékről indult ki: azonkép annak fölismert előnyeiben, ami a sajtó útján nyújtható, előbb részesítette egy kerületi szövetség a maga tagegyleteit, mint az országos.

A Dunántúli kerületi szövetség hivatalos lapja gyanánt ugyanis Pápán még 1878-ban megindult a „Magyar Tűzoltó” című szaklap. S ami még különösebb, ennek a vidéki szerény lapocskának a programja távolról sem volt annyira szűkre szabott, mint aminőnek Follmann Alajos szánta, (lásd 1879-iki körlevelét a függelékben) az országos szövetségnek Budapesten kiadandó hivatalos közlönyét, mely azonban az 1879. július 1-ére kitűzött időben, még így sem volt „tárgy hiányában” megindítható. A szerkesztésével megbízott P a p p Emil sietett is indítványozni, hogy ne csak tűzesetek leírása, hanem a választmány fontosabb határozatai is közöltessenek a lapban. S csak elfogadása után ez indítványnak, melyet R ö s c h Frigyes javaslatára, pár hónappal később azzal toldottak meg, hogy a választmányi ülések jegyzőkönyvei egész terjedelmökben is közölhetők, csak

akkor – (1879 októberében) – tudott megjelenni az – első szám.

Időközben elkészült úgy Vasvármegye tűzrendészeti szabályzatának a tervezete, mint a Pozsonyvármegye számára kért útbaigazítás. Előbbit Rösch Frigyes s Lankovich József (Szombathely) választmányi tagok kapták ad referendum, a másodikra nézve pedig Martinengó Nándor, Rösch Frigyes és Schlosser Albert utasítottatának véleményes jelentésre.

Kinyomatták a falusi tűzoltó-egyletek m i n t a a l a p s z a b á l y a i t is, 500 példányban. Hogy pedig e szabályzat Magyarország összes községeinek meg legyen küldhető, a további példányok kinyomatása iránt a belügyminisztériumot keresték meg amelynek a p o r t ó m e n t e s s é g dolgában beérkezett elutasító válasza folytán elhatározták, hogy az országgyűléshez fognak fordulni s e végből a pozsonyi nagygyűlés elé javaslatot terjesztenek.

A belügyminisztérium egyébként, az 5372/77. számú körrendelet értelmében, megkezdte a hivatalos érintkezést az orsz. szövetséggel.

Első ily leiratában arra hívta fel a központi választmányt, hogy a kerületi szövetségek működési köre és ennek az országos szövetség követett irányával való összhangzásba hozatala tekintetéből, vegye megfontolt tárgyalás alá a Dunántúli ker. szövetség alapszabályait s tegyen hozzá indokolt jelentést az eredményről. Arra tehát, hogy a kerületi szövetségek, az országos szövetség „sikeresebb tevékenységének biztosítására” nem valók, (miként ezt Rösch Frigyes gondolta s javaslatára a soproni nagygyűlés is): maga a belügyminiszter mutatott reá. Viszont a központi választmány ekkor már előbbvalónak tartotta nem azon törni a fejét, hogy miként lennének módosíthatók, az öszhangbahozatal kedvéért, a kerületi szövetségek alapszabályai, hanem fontosabbnak azt ítélte: hangsúlyozni ez alkalomból is annak szükségét, hogy a tűzoltás ügyében halaszthatatlannak mutatkozó állami intézkedések érdekében, mielőbb ankét hívassék egybe.

A kerületi szövetségek ezzel, az egy Tátravidékinek kivételével, megkezdették nagy szünetelésüket.

A Királyhágóntuli is csak annyiban adott még egyszer életjelt magáról, hogy az egységes csavar behozatalát a saját területén, elrendelte, amivel ilyformán az országos szövetséget jóval megelőzte.

A Tátravidéki szövetség működésének dokumentuma pedig a központi választmánynak az a határozata, melyet P u t s c h Tóbiás jelentésének örvendetes tudomásul vétele kapcsán hozott meg olyképp, hogy a poprádi és hernádvölgyi főszolgabíráknak, név szerint M a t t y a s o v s z k y István és M o n t s k ó Ferenc uraknak, a tűzoltó intézmény támogatásával szerzett érdemeikért, jegyzőkönyvileg hálás elismerését fejezte ki, azzal, hogy az erről szóló jegyzőkönyvi kivonatok, Szepesvármegye főispánja útján, az illető szolgabíráknak megküldessenek.

Ekkor közölte egyik leiratában a belügyminiszter azt is, hogy R ö s c h Frigyesnek könyvét a hatóságok figyelmébe ajánlani elhatározta; meg hogy ifj. gróf Nádasdy Ferenc, egy – Oláh Miklós (f 1910-ben; ő írta a „Tűzoltók hőse” című tréfás költeményt is) és G r e s z l e r Vilmos által szerkesztett „Tűzoltás könyve” című művet – 20 arannyal díjazott, és hogy e munkáról, ha csak utólag is szeretné hallani a miniszter az orsz. szövetség véleményét. A könyv Friesenhof Gergely báró „Leitfaden für Feuerwehrcommandanten” című, ugyanaz időtájt megjelent művével együtt, véleményadásra Follmann Alajos, alelnöknek adatott ki. Az egyiknek, mint hasznos útmutatónak, a terjesztését kívánatosnak jelentette ki Follmann; míg a másíkról az volt a véleménye, hogy „ámbár utasításai nem mindenben felelnek meg a tűzoltás mai fejlettségéből folyó kívánalmaknak: mindazonáltal, mivel sok üdvös eszmét is tartalmaz, tűzoltó parancsnokoknak ajánlható.”

Az 1880. március 28-kán tartott választmányi ülésen, a kerületi szövetségek ügyén kívül már a v á r m e g y e i szövetségek dolga is szóba került, azon az alapon, hogy dr. Lindner Gusztáv vármegyei alszövetséget alakított Szeben vármegyében s az általa adott példára a Trencsén-vármegyei tűzoltószövetség is alakulóban volt. Úgy látszik Lindner Gusztáv már akkor vagyis rövid 3 és fél esztendővel saját törvénytervezetének az elkészítése után, tisztában volt azzal, hogy a kerületi szövetségek intézményünk egyöntetű szervezésének országos

keresztvitelére alkalmatlanok s nem is késett – hazánkban legelső gyanánt – a közigazgatás szervéhez, a járásokra tagozott vármegyékhez simulni, jól átgondolt organizációjával. A központi választmány azonban féltve attól, hogy az egymás keretén belül alakuló többféle szövetség, az egyes tagegyleteket annyira sokoldalú költségbe sodorja, mely a szövetkezés céljának erősítése helyett ily módon csak az erők szétforgácsolására s az egyletek anyagi túlterhelésére vezethet, kimondotta, hogy a vármegyei szövetségek alakulását mint akadályul szolgálókat nem pártolhatja, a „járásí” szót pedig, mint amely, szerinte, úgy is csak a „kerületi megjelölés magyarázójaként tekintendő” egyszerűen kihagyni javasolta az alapszabályokból.

Foglalkozni volt kénytelen azzal a kérdéssel is, vajjon a pozsonyi nagygyűlés megtartassék-e a kitűzött időben vagy nem?

Szalay Ödön († 1910) ugyanis, mint a pozsonyi önkéntes tűzoltó-egyesület elnöke, döntést kért afelett, vajjon nem lenne-e célszerűbb 1881-re halasztani el az V-ik nagygyűlést és pedig két okból. Először azért, mivel 1880-ban a nyugati határhoz és Pozsony városához közel, több országos összejövetel volt tervbe véve; Drezdában is a XI-ik német Feuerwehrtag 1880 nyarára volt kitűzve. Másodszor pedig – így érvelt Szalay – nem hagyható figyelmen kívül, hogy a Vág és Duna áradásai Pozsonyt és a vele szomszédos megyéket érzékenyen sújtotta, sőt itt-ott formálisan ínséges állapotokat is idézett elő. A központi választmány akkép döntött, hogy ámbár teljesen méltányolja a felhozott aggályokat, mégis a tűzoltó-ügy fejlődése érdekeivel összeegyeztethetőnek nem tartja az elhalasztást, sőt okszerűnek sem akkor, midőn a nagygyűléssel egybekötött kiállításra vonatkozó felhívások már szétküldettek s feltehető, hogy a kiállítók előkészületei már folyamatban vannak. A pozsonyi rendező-bizottságot azonban egyben felkérte, miszerint a fogadtatásnál és egyéb költséges ünnepélyek rendezésénél a lehető legnagyobb egyszerűséget tartsa szem előtt.

Az 1880. évi május 16-án tartott választmányi ülésnek már szenzációja is került; nem is egy. Az egyik, legfőbb esemény az arról szóló bejelentés volt, hogy József főherceg ő fensége május 14-én fogadta a szövetség védnökségét felajánló és ille-

tőleg a felajánlás elfogadása iránti kérelemmel nála tisztelgő küldöttséget.

A fenséges úr az országos szövetség védnökségét elvállalni kegyeskedett s a küldöttséget, melynek tagjai báró Bánhidly Béla elnök vezetése alatt Follmann Alajos, Krause Waldemár, Bárány N. Ernő, Kredits Ferenc és Martinengó Nándor valának, a tűzoltó intézménynek mindenkori hathatós támogatását célzó elhatározásáról biztosította.

Az alapszabályokba ehhez képest egy új § önálló szakaszként leendő belevétele határozottat el, melyben kifejezésre jutott, nagy kihatásával egy szebb jövő biztos zálogául szolgálni alkalmas, ama tény, hogy József főherceg, ez időponttól datálva, a magyar országos tűzoltó-szövetség védnöke lett.

A másik, a választmány vidéki tagjait elég közelről érintő szenzációs bejelentés az volt, hogy az utazási kedvezmények tekintetében az elnökség által tett lépések folytán a Győr-Sopron-ebenfurthi vasút teljesen szabad utazást, a m. kir. államvasutak, a kassa-oderbergi és magyarnyugati vasút 50%-os, az osztrák államvasút, meg a Déli vasút és a Tiszavidéki vas-pálya társaság pedig 33%-os kedvezményt engedélyezett a központi választmány tagjai számára. Egyedül a Dunagőzhajózási Társaság tagadott meg ismételten minden kedvezményadást.

S a pozsonyi nagygyűlést megelőzőleg tartott utolsó választmányi ülés harmadik szenzációja az volt, hogy azok sorában, akik elmaradásukat levélileg kimentették (Dr. Lindner következetesen mindig kimentette magát) egy Klimics András aláírásával ellátott levél is beérkezett. Jelentette, hogy ő létezik, a fehértemplomi önk. egyesület tagja, de mert magyarul csak fogya-tékosan beszél és nem főparancsnok, nem tartotta magát illetékesnek arra, hogy helyét a központi választmányban elfoglalja. (Később 1887-1888-ban parancsnokká választották s mint ilyen halt meg.)

A szolgálati érmek alakjára nézve, az addig szóban forgott koszorú helyett, Bárány N. Nándor által javasolt éremalakot fogadta el a központi választmány.

Végül pedig tárgyalták R ö s c h Frigyesnek a kiállítási bíráló-bizottságok megalakítását és eljárását, szabályozó, előterjesztését.

Rösch ugyanis még az aradi nagygyűlésen terjesztett be e tárgyban javaslatot, amely megbírálás és gyakorlati keresztülvezetés céljából, az Aradon működött szerkiállítási jurynak ki is adatott. Azután, mint sok más, feledésbe ment a dolog. De minthogy nagyon is kívánatos volt, hogy a bíráló-bizottság ne csak esetről-esetre megállapított elvek és nézetek szerint járjon el: elérkezettnek vélte végre a központi választmány is, hogy idevonatkozólag szabályzat dolgoztassák ki, mely, amennyire lehetséges, már Pozsonyban alkalmazást nyerjen. A kidolgozandó szabályzat alapjául – két kiegészítéssel – Rösch előterjesztése elfogadatulván, mihez tartás végett s a Pozsonyban netán még fölmerülő észrevételeknek a végleges szövegezésnél leendő figyelembevétel céljából előadónak és a székesfőváros tűzfelügyelőjének Krause Waldemárnak adatott ki. (Rösch javaslatát lásd a függelékben.)

Ez érdemleges munkálkodások közepette következett el a pozsonyi V. nagygyűlés, mely elé a választmány annak a bejelentésével lépett, hogy fennállásának első évtizede végén, a 17 egyletből alakult országos szövetség tagjai sorában 159 tűzoltó-egyletet számlál. Azonban a kilépett és feloszlott egyletek is többes számban szerepelnek egyidejűleg, így a már említett beregszászin kívül, Kecskemét város tűzoltóságát és a duna-szerdahelyi önkéntes egyletet is, mint megszünteket kellett törlesbe hozni. A nyitrai és szentgotthárdi egyletek példájára pedig a nyitrazsámbokréti tűzoltóságnak abbéli jelentését is, sajnos, tudomásul kellett venni, hogy ez a testület, mint nem községi alapon álló, hanem magánintézet által fenntartott, nem kíván tovább benmaradni az országos szövetség kötelékében.

A 159 tagtestület közül a nagygyűléseken való megjelenésével aktív érdeklődését száztizenegy dokumentálta. Ez a száztizenegy tűzoltóság – vidékek szerint – a következőképp csoportosítható:

Dunáninnen: Pozsony, Nagyszombat (Nyitra), Selmecebánya, Trencsén (Dunaszerdahely), Somorja, Bazin, Besztercebánya, Gács, Losonc, Zsolna, Zólyom, Körmöcbánya, Illava, Rózsahegy, Csaca, Érsekújvár, Puchó. Szered, Modor, Galántha, Dévény, Nagytapolcsány, Nagy-Ugróc és Vágújhely = 24.

Dunántúlról: Sopron, Esztergom, Komárom, (Zagreb), Győr, Pécs, Nagykanizsa, (Várasd), Pápa, Szombathely, Zalaegerszeg, Devecser, (Szent-Gotthárd), Dunaföldvár, Magyaróvár, Kapu₇ vár, Perlak, Tapolca, Fiume, Csáktornya és Dunabogdány = 18.

Tiszáninnen: Kassa, Merény, Késmárk, Eger, Miskolc, Igló, Rozsnyó, Lőcse, Dobsina, Podolin, Káposztafalu, Eperjes, Tiszafüred, Máramaros-Sziget, Abauj-Szántó, Kis-Szeben, Jolsva, Strázsa, Poprád, Béla, Soóvár és Sátoralja-Ujhely = 22.

Erdély: Nagyszeben, Kolosmonostor, Kolozsvár, Marosvásárhely, Torda, Nagyenyed, Petrosény, Segesvár, Szász-Sebes, Szászváros, Péterfalva, Gyulafehérvár, Szent-Ágota, Csik-Szépviz és Sepsi-Szentgyörgy = 15.

Tisza-Maros szöge: Arad, Temesvár, Lippa, Versec, Nagybecskerek, Lúgos, Nagyikinda, Pécska, Ujarad-Zsigmondháza és Magyar-Szentmiklós = 10.

Duna-Tisza köze: Budapest-gőzmalmi, Budapest-önkéntes, Budapest-városi, Budapest-hajógyári, Budapest-vasöntöde, Zombor, Vác, Kalocsa, (Kecskemét), Újvidék, Félegyháza és Óbecse = II, végre a

Tiszántúlról: Debrecen, Nagyvárad, Hódmezővásárhely, Kisvárd, Orosháza és Hajdu-Szoboszló = 6 terület tartotta érdemesnek egyik-másik nagygyűlésen kiküldöttjével képvisel-
tetni magát.

A pozsonyi (V.) nagygyűlés.

Bánhidy Béla báró személyes elnöklete alatt folyt le 1880. évi augusztus 19-22. napjain. A pozsonyi önkéntes egyesület, melynek akkor – a pártolókkal együtt – 342 tagja volt, egyidejűleg 4000-ik éjjeli őrését tartotta.

Jegyzőkként M a r s c h a l k ó József (Igló) és ZöIdy Jenő (Arad) fungáltak.

A rendező-bizottság, mely 1. központi, 2. beszállásoló, 3. rendfentartó, 4. díszítő, 5. vigalmi és 6. kiállítási albizottságokból állt, nélkülözötte az Iglón igen jól bevált (pénzügyi és Emléklapot is szerkesztő) sajtóügyi albizottságot. A napilapok és élcclapok tapintatlanságát ez a bizottság igen jól ellensúlyozhatta volna. Meghívót 348 hazai egyesületen kívül 326 alsóausztriai, 127 morva, 98 steiermarki ez 22 salzburgi tűzoltó-egyesület címére küldöttek, – Bécs, München, Stuttgart, Hamburg, Leipzig, Dresden külföldi városok tűzoltóságait is meghíván.

Megjelent 122 hazai és 37 külföldi, összesen 159 egyesület 1568 taggal.

A kiállítók száma is szokatlanul nagy: 42 volt, kik közül E dl Tivadar kir. tanácsos elnöklete alatt működő kiállítási bizottság aranyéremmel megint csak Seltenhofer Frigyes és Walsér Ferencet tüntette ki. A kiállítás színhelye az Edl-utcai magánlovarda volt. Ugyanez a bizottság tárgyalta a Krause Waldemár budapesti tűzfelügyelő által kidolgozott f e c s k e n d ő - p r ó b a s z a b á l y z a t o t . A fecskendőpróbákat ugyanis 1880-ig, sőt még Pozsonyban is, a gyáros által választott lövőkével és az ő tetszése szerint alkalmazott nyomólegénységgel ejtették meg. Jövöire nézve itt mondották ki, hogy csak a hengerátmérőnek megfelelő lövőké alkalmazható s a nyomólegénység számát nem a gyáros, hanem a jury állapítja meg.'

A pompásan feldíszített Vásártéren tartott nyilvános gyakorlat egyike volt a legnagyobb szabásúaknak, összbnyomása is megkapó volt. A gyakorlaton résztvettek száma a budapesti felülmúlta és a díszmenet is túlszárnyalta minden előző nagygyűlés felvonulását. Még Jupiter Pluvius sem tudott ártani neki.

A menet eleje már a Vásártéren volt, mikor a vége, még csak éppen hogy elindult az Eszterházy-térről, ahol rendezkedett, a Széplak-utcán át a Mihály-kapu felé. Lovas herold nyitotta meg a menetet, történelmi hűséggel készült magyar öltözkében. A lovat kantárjánál fogva hasonló jelmezű két lovász vezette. Erre lovas kürtösök következtek, hangos kürtszóval. Majd a polgári díszbandérium vezére jött lóháton, utána egy zászlótartó a magyar korona országainak nagy címeres lobogójával, környezve a lovasbandériumtól, melynek kalpagos tagjai fekete díszmagyart viseltek, mellükön a város szalagjával. Azután Pozsony szab. kir. város zászlóját vitte egy másik zászlótartó, ezt is díszbänderisták kísérték. Végre pedig – élén a pozsonyi egylet zenekarával és a központi választmánnyal – maguk a képviselt tűzoltó-egyletek küldöttségei haladtak betűrendben, helyneveiket feltüntető táblák után.

A nagyszerű menet, melyet a kéményseprő-ipartársulat fekete ruhás csapata s a hernalsi tűzoltók zenekarának ütemeire lépkedő pozsonyi önkéntes tűzoltók zártak be, miután elvonult a virágot szóró koszorúleányok emelvénye és a fősátor előtt, oszlopokban állott fel a dízsátorral szemben. A zászlótartók jobbra és balra a szószék mellett állottak meg; ugyanitt foglaltak helyet a dalegyletek is. A menet lovas része pedig az Eskü-téren helyezkedett el. Az emelvényen a notabilitások sorában ott voltak gróf Eszterházy István főispán és Bacskák Pál alispán a vármegye, Gottl polgármester pedig a város tisztviselő-karával, míg a helyőrség tisztikarának az élén báró Ramberg altábornagy, Haizinger vezérőrnagy s Vojnovics és Dierkes ezredek is megjelentek.

Ünnepi szónokok Szalay Ödön a pozsonyiak elnöke, Neiszidler Károly, a város országgyűlési képviselője és Edl Tivadar, kir. tanácsos valának. Utóbbi, tekintettel a 37 külföldi egylet képviselőire, német nyelven beszélt. Az országos szövetség nevében báró Bányhidly Béla elnök válaszolt s köszönetet mondván a „példátlanul fényes” fogadtatásért, biztosítá Pozsony városát, hogy „az a sok kedves emlék, amellyel majd a tűzoltók a város falai közül távoznak, megannyi marandó magasztalója lesz Pozsonynak és a pozsonyi bajtársak kedvességének”.

Erre az egyesült dalárok a Himnuszt zengték még el s a bámulatos kitartással helytálló oszlopok feloszlatott sorai, siettek földél alá menekülni – az eső elől.

Az igazoló-bizottság 72 tagegylet kiküldöttjének a meghatalmazását találta kifogástalannak. Ez is igen tekintélyes szám. Kismarton távirati meghatalmazását nem fogadták el s hasonló szabálytalanság megelőzése céljából ekkor mondták ki, hogy a közp. választmány, a meghívó közlése kapcsán, meghatalmazási űrlapot is küldjön szét, a meghatalmazás pontos kiállítására a figyelmet ezzel is felhíván A nem magyar nyelven kiállított meghatalmazásokat pedig itt fogadták el „még egyszer, utoljára!” érvényes gyanánt, hozzátévén, hogy jövőben – az iglói határozat értelmében – csak magyar nyelvű meghatalmazások lesznek tekintetbe vehetők.

Ő felségé, személye körüli minisztere útján, adta tudtul, hogy a meghívást köszöni, de idő hiányában a nagygyűlésen nem fog megjelenni. József főherceg pedig az udvarmesteri hivatala által közölte, hogy a hadgyakorlatok miatt kénytelen távolmaradni.

A beterjesztett zárószámadás szerint 1878-1880-ig a bevétel 1543 forint 10 krajcárt tett ki, míg a kiadás 1398 forint 60 krajcár volt. A költségelőirányzatot a következő két év tartamára 2327 forint 42 krajcárral fogadták el, mely összegben a titkár felemelt tiszteletdíja is benfoglaltatott.

A Geittner és Rausch cégnek Iglón (utólagosan) adományozott érme kapcsán, határozatilag kimondotta, a közgyűlés, hogy érmek és kitüntetések odaítélése ezentúl kizárólagosan a bíráló-bizottság hatáskörébe tartozik.

A postabérmentesség ügyében az országgyűléshez való kérvényezési jóváhagyták.

Az alapszabályok módosítása vita nélkül elfogadtatott. (Lásd a függelékben „negyedik módosítás” cím alatt.)

A bíráló-bizottságok megalakítása és eljárására vonatkozó szabályzat végleges megállapítását a VI-ik országos közgyűlésre halasztották. A szolgálati érem adományozását körülíró szabályzatot hasonlóképpen.

A Tátravidéki alszövetség kétrendbeli indítványát, mely szerint a tűzoltás elméleti és gyakorlati oktatásának a gazdaságitan intézetek és tanítóképezdekben való elrendelése volna kérelmezendő, a központi választmánynak adták ki.

A szatmárnémeti önk. egylet indítványa tárgyában, mely a tűzoltóság és a tűzkárbiztosító intézetek közötti viszonyt kívánta szabályozni, beható tanácskozás után azt határozták, hogy „ámbár kétséget nem szenved, miszerint a tűzkárbiztosító-intézetek erkölcsi kötelessége a tűzoltó-egyletek anyagi támogatására fennáll és indokolt is: mindazonáltal tekintve, hogy az ez irányban teendő lépések sikerét, a fenforgó viszonyok között, remélni nem lehet” – az indítvány ezúttal sem vétetik részletes tárgyalás alá. Megbízatik azonban a központi választmány, hogy a kölcsönös tűzkárbiztosítás kérdését tanulmányozva, ez ügybeni munkálatát, az összegyűjtött adatok kapcsán, majdan a közgyűlés elé terjeszse.

Az egyenruha és rangjelzés dolgában a központi választmány, a IV. nagygyűléstől vett utasítás értelmében, munkálatát bemutatta. Minthogy pedig a budapesti önkéntes egylet, melynek főparancsnoka – Follmann – akkor szövetségi alelnök volt, kiküldöttjeit az új szabályzatnak megfelelően már adjusztálta is, a közgyűlés abban a helyzetben volt, hogy a főparancsnoktól kezdve a szivattyúsígn minden rangfoko-

zatot a valóságban is szemlélhetett. A budapesti kiküldöttek sorában e sorok írója, mint mászószakasparancsnok állott a pozsonyi közgyűlés előtt, mely kimerítő vita után a választmány által ajánlott szabást elfogadta, de az egyenruha színét és anyagát illetőleg abban állapodott meg, hogy ez minden egylet szabad elhatározásának tárgyát képezheti.

A rangjelzés csak szótöbbséggel ment keresztül: 40 szavazattal 18 ellenében s azzal bővített ki, hogy az országos szövetség elnökének egész aranygallér dukál, 1 Lásd a függeléket.)

Végül a legközelebbi közgyűlés helyének kijelölése került napirendre. Két város hívta meg a szövetséget: Temesvár és Zalaegerszeg. Harmincnégy szavazattal (tizenkilenc ellenében) Zalaegerszeg meghívója fogadtatott el.

Az új központi választmánynak tagjai lettek:

Elnök: Báró Bánhidya Béla.

Alelnök: Follmann Alajos.

Választmányi tagok: Martinengó Nándor (Pozsony), Krenedits Ferenc (Vác), Häuser György (Győr), Rösch Frigyes (Sopron), Marschalkó Gyula (Selmecebánya), Kempelen Béla (Égeri, Ternajgó Caesar (Ujarad), Bárány N. Ernő (Budapest), Suchán Márton (Temesvár), Fogthüya János (Hajdu-Szoboszló), Reitter József (Dunaföldvár) és Schlosser Albert (Rozsnyó).

A Soprontól kezdve Pozsonyig következetesen beválasztott, de a központi választmányi ülésekről, (ámbar mindig igazoltan,) még következetesebben távolmaradó dr. Lindner Gusztáv pedig kimaradt. Nagyszeben erre azzal válaszolt, hogy ámbár ekkor már csak a szünidő alatt tisztelhetette körében a kolozsvári egyetemi tanárrá lett dr. Lindnert, mint tagegylet, kilépett az országos szövetség kötelékéből.

És Bánhidya Béla elnöknek is ez volt az utolsó nyilvános szereplése.

Bánhidy Béla báró visszavonulása.

A központi választmány Pozsonytól Zalaegerszegig négy ülést tartott. De ezek közül báró Bánhidy Béla már csak egyetlen jelent meg.

Arra még vállalkozott, hogy mint országgyűlési képviselő, a szövetségnek az állami szubvenció és a portómentesség tárgyában a parlamenthez intézett két kérvényét letegye a t. Ház asztalára, de azután leköszönt. Leköszönése ugyan csak a VI. nagygyűlésen lett hivatalosan bejelentve, azonban annál jóval előbből datálható.

Hogy nem tudott a szövetség számára anyagi segítyt, rendes évi szubvenciót kieszközölni: ez kedvetlenítette el. Mert elnöki programjának is ez volt a legelső pontja. Szűkös pénzügyi viszonyok nyomasztó súlya alatt lehetetlennek tartott minden érdemleges munkát. A szövetség lenyűgözött, megbénított működésének pedig még csak szemtanúja sem akart tovább lenni, nehogy vezérként kívánt volna résztvenni a kilátástalan munkában. Kicsinyhitűségnek látszik, ámde érthető olyan férfiúnál, aki pusztán vegetálni képtelen. És Bánhidy Béla báró nem vegetatív életre termett egyéniség volt. Jelmondata: „hass! alkoss! gyarapíts!” Amint ez szerinte nem természetes akadályokba ütközött, amelyeket leküzdeni ismételt kísérletei dacára sem sikerült: elhagyta a helyét.

Pedig buzgó tevékenykedése nem volt meddő. Három igen jelentős eredmény az ő elnöksége idején vívatott ki.

Ezek egyike a szövetségnek *szakközeg* gyanánt való ismerése a belügyminisztérium részéről.

A másik az I. magyar általános biztosító-társaság alapítványa kamatainak odaitélésére gyakorolt ingerenciának megszerzése s biztosítása.

(Az első két segítyt – 100-100 forintot – egy *csurgói* és egy *rozsnyói* bajtárs (1881-ben) még az ő előterjesztésére kapta ez alapból. Hogy pedig a javaslatba hozatalnál és illetve a segítyek kiutalásánál csakugyan összes országai Szent István koronájának vétetnek figyelembe, arra például idézhető

Doboljákovics Mile, karlócai tűzoltó, aki 1910 évi május 8-án, gyakorlatnál, horgas létráról való ál , közben leesett s 55 nap alatt gyógyult hátgerinc-zúzódást szenvedett. Az I. magyar általános biztosító-társaság alapítványából, a magyar országos szövetség elnökségének javaslatára 110 korona segélyt kapott.)

A harmadik eredmény: J ó z s e f f ő h e r c e g n e k v é d -
nökül való megnyerése volt.

Mind a három vívmány eseményszámba ment akkor s messze kiható voltuk ma is kétségtelen. S mindháromnak az érdeme: báró Bánhidy Béla elnöknek a nevéhez fűződik, elvitathatatlanul.

Azon a választmányi ülésen (1881 március 25) melyen utoljára elnökölt Bánhidy báró négy fontosabb határozatot hoztak.

Az egyik szerint a „közhatóságok megkeresésére segítségül küldött tűzoltó-csapatok és ezek szerei díjmentes vasúti szállítása iránt lépések teendők.” Csak részben lett eredménye, mert az 1882. évi 9949. sz. alatt, a központi választmány előterjesztése folytán, kiadott miniszteri rendelet csupán „mérsékelt díjtételek” alkalmazását tette szabvánnyá. Egyes vasutak igazgatóságai azonban még erről sem akartak tudni, úgy hogy a belügyminisztériumnak 1890. évi 1125. számú újabb rendeletének a provokálása vált utóbb szükségessé.

A másik határozat a tűzoltásnak a t a n í t ó k é p e z d é k és g a z d a s á g i t a n i n t é z e t e k b e n leendő oktatása tárgyában felterjesztendő kérvényről szólt. Mindkettőnek elintézése az illetékes minisztériumok részéről jó egynehány esztendeig várattott magára.

A harmadik a honvédelmi minisztériumhoz intézendő azon előterjesztésre vonatkozott, melynek értelmében a véderőről szóló törvény akkori revíziója alkalmából a szövetség nevében azt kérte a választmány, hogy „a katonai tényleges szolgálati idő leszállítása által nyújtott kedvezmény a tűzoltóságok aktív tagjaira is terjesztetné ki”. Ez óhaj tudvalevőleg nem vétetett figyelembe.

A negyedik határozattal pedig Putsch Tóbiásnak abbeli indítványát tette magáévá a választmány, hogy „a s z e r g y a k o r l a t o k á l t a l á n o s s z a b á l y z a t a ” mielőbb kidolgo-

zandó. Hogy e szabályzat elkészítése és még inkább a kinyomatása – a tagsági díjak fedezetet nem nyújtván – mennyi időbe került, arról jobb nem is beszélni. A pénzhiány – mint ahogy Bánhidy Béla vallotta – szárnyát szegte, megölő betűje volt, minden igyekezetnek.

Amikor e határozatok létrejöttek – az 1881-ik év elején - 24 (időközben alakult) egylet közül 17 csatlakozott a szövetséghez; egy pedig, a debreceni diáktűzoltóság, feloszlott. A tag-egyletek létszáma ennél fogva 175 volt. Ebből 32 az erdélyrészi szövetséghez is tartozott, 26 a dunántúli kerületihez, 17 pedig a Tátravidékihez = 75. Az országos szövetség közvetlen tag-egyleteként tehát éppen 100 testület szerepelt.

Ugyanakkor egész Erdély területén 65 tűzoltóegylet működött (32 közvetett tag). A dunántúli kerület területén 67 egylet állott fenn, melyből 26 közvetve, 10 közvetlenül volt tag. A Tátravidéki szövetség területén 44 egylet létezett, melyek közül 17 közvetve, 3 közvetlenül csatlakozott az országos szövetséghez. A szövetségen kívül álló egyletek összlétszáma pedig 384, illetve 6 feloszlott egylet leszámításával 378 vala. A Magyarországon működő önkéntes tűzoltó-egyleteknek így 46%-a volt ekkor t a g e g y l e t

Ezek díjhátralék a 933 forintot tett ki, amely összegből 135 forint a Dunántúlra, 234 forint Erdélyre s 560 forint a közvetlen tagegyletekre esett. Notórius nemfizetők gyanánt, amennyiben többszöri felszólítás dacára számos éveken át nem fizettek: Esztergom, Hódmezővásárhely, Kaposvár, Szered és az óbudai hajógyár említetnek a referádákban.

Ez volt a szövetség állása Bánhidy Béla báró visszavonulása idején.

Zalaegerszegig kevéssel változott ugyan a helyzet, amennyiben a tagegyletek száma 188 lett, amelyből azonban közvetlen tag csak 91. A változás tehát, melynek oka az 1881-ben jóváhagyást nyert alapszabályai szerint működését megkezdő (de a nagyszombati mintájára még 1879-ben alakult) Trencsén vármegyei szövetség volt, az országos szövetségre pénzügyileg még kedvezőtlenebb. A díjhátralék még nagyobbra 1021 forintra növekedett. Percentualiter is rosszabbodás állapítható meg, mert az egyletek száma szaporodott, anélkül azonban, hogy össz-

létszámuk arányával a csatlakozás száma lépést tartott volna.

A Follmann Alajos elnöklete alatt megtartott többi választmányi ülések tárgyai közül három érdemel említést.

Az egyik egy elvi döntés. Báró Friesenhof Gergely ugyanis régebbi kedvenc ideáját újra megakarta valósítani. Nyitravölgyi szövetség címén oly szervezetet kívánt létesíteni, mely az ott egymás közelében lévő gyári és gazdasági tűzoltóságokat egy kalap alá hozva, az egyesített magán- és kisközségi testületeket egyetlen tagegylet gyanánt szerepeltette volna az országos szövetségnél, mellyel az érintkezést egyik megbízandó egylet közvetítendette. Szerinte a kisközségek szegénysége s a magántűzoltóságok törpe létszáma másként útját állja a csatlakozásnak, mely pedig az országos szövetség szempontjából is csak kívánatos.

A központi választmány ezt a tervet, mint a szövetség alapszabályaival ellenkezőt, mereven elutasította. Hány szegény vidék sok apró községe fosztatott így meg az egyesülés útján és illetve a szövetség által nyújtható előnyök áldásaitól. Azóta maga a kormányrendelet is koncedálja, hogy 50-nél kevesebb házzal bíró község (pedig 1021 ilyen kis községünk van) a szomszéd nagyobb községhez csatlakozva, azzal egy tűzoltóságot alkothat.

A másik érdemleges tárgy Nagel Junius gaigóci lakos találmánya volt. Nagel t. i. az általa feltalált tűzálló Superator-lemezek megbírlását kérte. A referens Martinengó Nándornak szakvéleménye kedvezően hangzott. A Superator-lemezek tűzállósága ma is elismerten megbízható.

Végre harmadik gyanánt a „Tűzoltó-Közlöny” ügye került szőnyegre.

Ezt a nagykeservesen megindított hivatalos orgánumat ugyanis számos tagegylet olvasatlanul visszaküldte. Follmann Alajos ezt annak tulajdonította, hogy a nem magyarajkú egyleti tagok nem értik a lap szövegét. Másrészt pedig a parancsnokságoknak arra a téves hiedelmére vezette vissza a dolgot, mintha a közlönyért előfizetési díjak fognának követeltetni, addig minden kiadvány, még a nagygyűlési jegyzőkönyvek is

csak pénzért lévén kaphatók. El is határozta, hogy az előfizetési díjakra vonatkozó nézet téves volta felől körlevélben fogja felvilágosítani az egyleteket. A körlevelet expedíáltatta is. Hogy a lapnak minden érdekességet nélkülöző tartalma is lehet az ok, arra nem gondolt. Merült azonban fel egyéb panasz is a lap ellen. Így nevezetesen az, hogy nagyon pontatlanul jelent meg. Egyszer 7 (hét) teljes hónapig szünetelt. A lapot kiadó budapesti önk. egylet parancsnoksága azonban elhárította magáról a gyanút, mintha ő lenne az oka a nem pontos megjelenetésnek, ami tényleg inkább csak Papp Emil titkárnak túlnagy elfoglaltságára, részben pedig betegeskedésére volt visszavezethető.

A választmány egy másik tagja, névszerint K e m p e l e n Béla, akkor egri, később székesfővárosi főparancsnok, a lap irányát is jogos kritika tárgyává tette. Szerinte a „Tűzoltó Közlöny” megindítását javaslatba hozóknak ennyire szűkre szabott program nem lebeghetett a szemük előtt. Ez ellen már maga a szerkesztéssel megbízott Papp Emil is tudott védekezni. Kimutatta aktaszerűleg, hogy Follmann Alajos alelnök még ennyit sem akart a lap keretébe belefoglalni, mint amennyit az tényleg felölelt. Így aztán lassan nemcsak kívül álló körökben, de magában a központi választmányban is megérlelődött a gondolat, hogy a sajtó befolyásának ez a lekicsinylése, célját tévesztett dolog, figyelemmel különösen annak tenyérére, hogy az időtájt már hazánkban is minszélésebb rétegek kezdtek hozzászokni a szükséges tájékozódásoknak a lapokból való merítésére. A választmány tagjainak e vélekedésében sok igazság volt. Mihelyt ugyanis a nyomtatott papír lett a szellemi harcok modern küzdőtere, akkor az a közlöny az intézmény népszerűsítésének hathatós segédeszközévé, sőt elsőrangú fegyverré is lehetett, mert a röpké szónál hatékonyabban szolgálhatta, nemcsak a közjóra irányuló nemes eszmének propagálását, hanem a speciális tűzoltó érdekek előmozdítását is. A szövetség ügyeinek s a szakmabeli dolgoknak nyilvános pertraktálásával pedig magának az intézménynek fejlődésére, szervezési s technikai tekintetben egyaránt, jótékony befolyást gyakorolhatott.

A budapesti önkéntes testület, mely a lap kiadásának összes költségeit fedezte, egész generózusan hajlandónak nyi-

latkozott, nemcsak a pontos megjelenés feletti felügyelet gyakorlására, hanem ennél tovább menőleg arra is, hogy 600 forint - 1200 korona tiszteletdíjjal, lapvezér címén, egy társszerkesztőt alkalmaz, aki a „Tűzoltó Közlöny”-nek új, tágabb, helyesebb irányt adni s pezsgőbb elevenséget kölcsönözni lesz hivatott. Azonkívül a lap alakját és terjedelmét is hajlandó volt megnagyobbítani. Ezért cserébe csupán azt az egyet kívánta, hogy a lap homlokán ne a központi választmány figuráljon kiadótulajdonosként, hanem ilyen gyanánt, az igazságnak megfelelően, a szerkesztés, nyomás, szétküldés, szóval a kiadatás összes költségeit viselő budapesti önkéntes tűzoltó-egylet legyen feltüntetve.

S ez indítvány lett a zalaegerszegi közgyűlésnek, fontoságra nézve, második helyet érdemlő tárgya; az első, legfontosabb tárgyat, az árván maradt elnöki széknek alkalmas, rátermett egyénnel való betöltése képezvén.

A zalaegerszegi (VI.) közgyűlés

Igazán csak közgyűlés volt és nem nagy gyűlés, noha az új elnök megválasztásának aktusa itt folyt le.

Már maga a város sem bizonyult teljesen alkalmasnak egy országos sokadalom befogadására. Nem az ellátást illetően, a magyaros vendégszeretet Zalaegerszegen sem tagadta meg magát. Nem is a szerényebb keretek közt mozgó kapcsolatos ünnepeket értve. Ezek dolgában maga a központi választmány kereste meg hivatalosan a rendező bizottságot, hogy mellőzni szíveskedjék a tetemes költséggel járó túlságos ünnepeket, „amelyek néha szinte elterelik már a közfigyelmet a nagygyűlés voltaképeni céljától”.

De nem volt teljesen alkalmas abból az okból, mivel Zalavármegye székvárosa kissé félre esik; legalább a népek mozgalmának modern országútja akkor nem érinté közvetlenül. 1864-ben ugyan maga tiltakozott a vasútnak arra vezetése ellen, nehogy a kolerát a városba hurcolják, az ebből eredő hátrányok azonban még 1882-ben is éreztették hatásukat. Megyeszékhely volt és maradt, de kereskedelmét, forgalmát más városok abszorbeálták. Vidéke pedig, mintha tudomást sem vett volna az országos szövetség ott időzéséről; tizenegy egylet képviselte csak a vármegye összes tűzoltóságát. És a helybeli kyszámú lakosság is (7000 ember lakta a várost) szokatlanul mérsékelt érdeklődést tanúsított. Szóval hiányzott a keret, mely abba a kellemes hiedelembe ringatja az idegent, hogy szállásadó gazdáján kívül, a város közönsége is vendégnek nézi őt, a messzeföldről odavetődöttet Ilyen gyanánt különben 39(+11) képviselő igazoltatott.

Aztán kellemetlen emlék is fűződik Zalaegerszeghez A közgyűléssel kapcsolatban rendezett kiállításon, melynek bíráló-bizottsága tagjai közül, kellő időben, csak R ö s c h Frigyes jelent meg, aki hevenyében volt kénytelen kiegészíteni és illetve egyes általa felszólított szakértőkből megalakítani a bizottságot, baleset történt. A Sucker János, szombathelyi harangöntő által

kiállított fecskendőnek sárgarézből készült légkazánja, kipróbálás alkalmával, szétrobbant s több tűzoltót részint könnyebben, részint jelentékenyen megsebesített. Így Hauer Gyulának, az azóta elhunyt soproni bajtársnak, az arcát hasította fel, sőt három fogát is kiütötte a szerte repülő ércdarabok egyike. Az eset fölött még a közgyűlés is indíttatva érezte magát sajnálkozásának és részvétének jegyzőkönyvileg adni kifejezést.

A vármegyeház nagytermében augusztus 12-én megtartott közgyűlésén Follmann Alajos elnökölt. Jegyzőkönyvvezetőül pedig Barabás Bélát (Arad) és Sándor Miklóst (Komárom) választották meg, nem mulasztván el külön is kötelességükké tenni, hogy a jegyzőkönyvet még ott helyben készítsék el. A jegyzőkönyv hitelesítésére megjelölt Teuffel Mihály (Pápa), Markusovszky Béla (Budapest) és Lenek Mór (Lenti) is azzal az utasítással küldettek ki, hogy a jegyzőkönyvet – az aradi nagygyűlés határozata értelmében – az országos gyűlés helyszínén, vagyis Zalaegerszegen hitelesítsék – és nem utólag.

A központi választmány sovány jelentésének tudomásul vétele után, a költségelőirányzatot következő tételekkel fogadták el:

Bevételek:

1. Pénztári maradvány 1882 augusztus 8-án	18 frt 13 kr.
2. 91 tagesület tagsági díja 1883. és 1884. évekre	1092 „ – „
3. 35 dunántúli kerületi egylet tagsági díja 1883. és 1884. évekre.....	210 „ – „
4. 34 királyhágóntúli kerületi egylet tagsági díja 1883. és 1884. évekre.....	204 „ – „
5. 23 tátravidéki egylet tagsági díja 1883. és 1884. évekre.....	138 „ – „
6. 5 trencsénvármegyei szöv. egylet tagsági díja 1883. és 1884. évekre.....	30 „ – „
7. a tagdíjhátralékokból remélhető	700 „ – „
Összesen . . .	2392 frt 13 kr.

Kiadások:

1. Irodai és ügykezelési költség.....	400	frt – kr.
2. Postaköltségek.....	300	„ – „
3. Nyomtatványokra	300	„ – „
4. Titkár-pénztárnok fizetése	800	„ – „
5. Központi választmányi tagok útiköltsége	400	„ – „
6. Különféle kiadások	100	„ – „
7. Pénztári maradvány.....	92	„ 13 „

Összesen . . . 2392 forint 13 kr.

Azután az alapszabályok módosítását a k ö v e t k e z ő nagygyűlésre halasztották

A tűzkár elleni országos kényszerbiztosítás behozatala tárgyában, felolvastatott az ezt ismertető emlékirat, melyet a központi választmány megbízásából R ö s c h Frigyes szerkesztett. A közgyűlés a kényszerbiztosítást az ország érdekében szükségesnek jelentette ki s a belügyminisztériumhoz indokolt kérvény fölterjesztését rendelte el.

A bíráló-bizottságok megalakulását, hatáskörét, tevékenységét, valamint a fecskendők kipróbálását szabályozó tervezetet (lásd a függelékben) visszautalták a központi választmányhoz, abból a célból, hogy a szabályzat ne csak a bizottság eljárásának módozatait, hanem a kiállítók kötelmeit is ölelje fel és a szivattyún kívül, az egyéb tűzoltószerek próbáira vonatkozó előírásokkal is egészítsék ki.

Ugyanoda utalták a sárospataki önkéntes egyletnek az általános tűzoltói kötelezettség behozatala iránt beterjesztett indítványát is.

A dunántúli kerületi szövetségnek az egyleti elnökök rangjelzésére és külön érdem (nem szolgálati) érem alapítására vonatkozó indítványait a

közgyűlés mellőzte. Egyiket azon az alapon, mert az egyesületi elnökök csak adminisztrációs tisztviselők s a másikat azért, mivel „tűzoltói téren a legfőbb érdem az aktív működés, a szolgálat fáradságainak elviselése útján szereshető meg”.

Elutasította a közgyűlés azt az indítványt is, amely szerint az országos szövetség központi választmányába, a kerületi szövetségek területéről csak olyan egyesületek tagjai lettek volna megválaszthatók, amely egyesületek a kerületi szövetséghez tartoznak. Ellenben elfogadta azt a javaslatot, hogy oly községek, amelyek a szomszéd község tűzoltóit igénybe veszik, kormányrendeletileg köteleztessenek a fuvar költségek megtérítésére, a törvényhatóságok pedig szintén rendeletileg hívassanak fel, hogy a kihágási törvény által feltételezett tűzrendőri szabályokat országszerte alkossák meg.

Végre még egy indítvány felett döntöttek. A dunántúli kerületi szövetség ugyanis azt proponálta, hogy a törvényhozás által, a budapesti önkéntes testület részére megszavazott 5000 forintból, ezer forintnak a kerületi szövetségek költségei fedezésére államsegélyképp leendő fordíthatása végett, a belügyminisztériumhoz fölterjesztés intéztessék.

A közgyűlés e kérdésnek csupán nyilvántartását rendelte el, de egész addig az időig, amidőn a hasonló segélyre első sorban rászoruló országos szövetség az állam részéről már szubvencióban fog részesülni.

Mire ez az idő elkövetkezett, akkorra a kerületi szövetségek már rég belátták, hogy területük túlnagy volta, különösen pedig közigazgatási megosztottsága, még csak a kontaktus fenntartására s közvetítésére sem alkalmas azzal a központtal, mely mint közös keret, a közös eszme prosperálását az alkotó részek autonóm szabadsága mellett, csak e részek erejét összefogó vezetéssel: a centrális vezetés egysége útján tudja megvalósítani s csak az erdélyrészieknek jutott még egyszer eszükbe (1910) az életre képtelen kerületi szövetség ideájának tetemrehívása. Hogy

a hatóságok közönyét megtörjük a végből v á r m e g y é n k é n t külön kell m e g v í v n u n k a harcot. Minden más decentralizáció egészségtelen

Ternajgó Caesar (Ujarad-Zsigmondháza) feliratot kívánt intézni a belügyminisztériumhoz az iránt, hogy olyan városban, ahol egy tűzoltókar már működik, második tűzoltó-egylet alakítását ne engedélyezze. A közgyűlés is az erők céltalan szétforgácsolásának minősítette az ilyen állapotot s a felirat megszerkesztését és felterjesztését elrendelte.

Krenedits Ferenc (Vác) indítványára kimondották, hogy a szövetségbe belépni kívánó egyletek szabályszerűen kiállított magyar nyelvű hivatalos nyilatkozat beküldésével adjanak ennek kifejezést. Elfogadtattott.

A tapolcai önkéntes egylet azon indítványával kapcsolatban, hogy a „Tűzoltó Közlöny” szaklappá bővíttessék, elfogadta a közgyűlés a budapesti önkéntes egyletnek abbéli ajánlatát, mely szerint a laphoz, társszerkesztő gyanánt, lapvezért is alkalmazand, akinek megválasztása a közlöny kiadótulajdonosára bízott.

Azután Follmann Alajos, e részbeni megbízatása alapján előadta, hogy báró Bánhidya Béla, a közügyek más terein való nagymértékű elfoglaltsága miatt, az országos szövetség elnöki állásáról leköszönt. Erre Ternajgó Caesar indítványa folytán a lovasberényi önkéntes tűzoltó-egyletnek jelenlévő főparancsnoka: gróf Cziráky Béla a magyar országos tűzoltó szövetség elnökévé közfelkiáltással megválasztott.

A választmány tagjaivá pedig ezek lettek:

Follmann Alajos alelnök, továbbá

1. Martinengó Nándor (Pozsony), 2. Rösch Frigyes (Sopron), 3. Kempelen Béla (Eger), 4. Schlosser Albert (Rozsnyó), 5. Krenedits Ferenc (Vác), 6. Sán-

dor Miklós (Komárom), 7. Bárány N. Ernő (Budapest), 8. Ternajgó Caesar (Ujarad-Zsigmondháza), 9. Teuffel Mihály (Pápa), 10. Reitter József (Dunaföldvár), 11. Häuser György (Győr), 12. Marschalkó Gyula (Selmecbánya).

Kovács Károlyt, a zalaegerszegi főparancsnokot, nem választották be.

A VII. közgyűlés székhelyéül az ottani tűzoltó-egyletnek a város részéről is támogatott meghívása folytán, a magyar tengerpart „fővárosát”, Fiumét jelölték ki. A viszonyok alakulása azonban úgy hozta magával, hogy Fiumében nem a VII., hanem csak a VIII. nagygyűlés volt megtartható, de még az is csak egyévi eltolódással, azaz 86 helyett 1887-ben.

A tűzoltószerek kiállításánál működött bíráló-bizottság (Rösch Frigyes volt az elnöke s Kempelen Béla a jegyzője) az aranyérmes Walser Ferencnek ítélte oda. Sukker Jánost pedig, akinek „durva öntésű, hiányosan forrasztott s nem tiszta rézből való, hanem spialterrel bőven kevert kazánja” szétrobbant, a tűzoltószerek-kiállításokról a bizottság egyszersmindenkorra kitiltotta. Seltenhofer Frigyes és fia egy gyűjteményes kiállítással résztvett ugyan, de kiállított tárgyait bírálat alá nem bocsátotta. Schottola Ernő kendertömlőiért nagy ezüstérmes kapott. Ugyanilyet ítéltek oda Szalóky Sándor kaposvári iparosnak is, hasonlóképen tömlőkért.

III. FEJEZET.

Gróf Cziráky Béla.

(1882-1893.)

Cziráky Béla gróf elnökké választatása idején, ahhoz a fiatalabb tűzoltó generációhoz tartozott, mely nyomdokiba kezdett lépni a szövetséget megalapító régi gárdának. Tűzoltói pályája 1872-ben kezdődik. Ekkor lépett be ugyanis, mint huszonegyéves fiatal ember, a budapesti önkéntes tűzoltó-egylet tagjai sorába.

Ez egyesületnek akkor alapító, pártoló, kedvelő, rendfentartó és működő tagjai valának. A gróf a m ű k ö d ő tagok közé vétette fel magát. Nem a puszta parádézásra való hajlam vitte tehát őt a zászló alá, hanem a humánus intézmény magasztos volta. Nemcsak névleg kívánt szerepelni, hanem tetteleg is akart segítségükre lenni vésztől szorongatott felebarátjainak. S félretéve minden előítéletet, beállt egy glédába a kergeszű iparosokkal.

Mint a demokratikus intézmény szelleméhez illik, köztűzoltóságon kezdte s a fővárosi önkéntes egyletnél szokásos három hónapot, mint újonc letöltvén, a szabályszerű szivattyús vizsgának is alávetette magát. Miután pedig mint minősített szivattyús, az éjjeli őrsegeket, annak rendje és módja szerint megtartotta volna, az előírt idő leteltével mászóvizsgára jelentkezett s a tűzeknél és gyakorlatokon elsajátított ismeretei s testi ügyessége alapján, ezt is sikerrel kiállotta.

Mikor pedig állandó lakását Lovasberénybe tette át, ott megalakította az önkéntes tűzoltó-egyletet, amelynek begyakorlása után, első dolga volt az anyaegyletnek bemutatni magát fiatal egyletével. Meghívta a budapesti egyletnek főparancsnokát s néhány kiválóbb tagját s egy tiszteletökre rendezett díszgyakorlaton demonstrálta előttük, hogy egy hálás tanítvány miként értékesítheti gyümölcsözően, szerzett elméleti s gyakorlati szakképzettségét, a tűzoltó-ügy és szűkebb hazája javára.

Cziráky Béla tehát mindjárt kezdettől fogva illetékes volt az elnöki állás betöltésére, mert az ügy iránt való lelkesedésen kívül, a szakmában is bírt jártassággal s mint sarja oly főnemesi családnak, mely a vezéri zászlót lobogtató hősökön kívül, államtudósokat s diplomatákat is adott a hazának: csak annyival inkább kvalifikált volt arra, hogy az elnöki „méltóságra emeltesék. Olyan főúr volt, akinél a vagyoni függetlenséggel a társadalmi állással velejáró erkölcsi függés tudata párosult. Átérezte, hogy a Gondviselés kiválasztottjai^ nagyobb kötelességek terhelik, mint egyéb polgárait a hazának s nem iparkodott kitérni az ebből kifolyó kötelességek elől, hanem teljesíteni kívánta őket. Minthogy pedig abban az időben inkább a társadalmi mozgalmak tere volt kijelölve a szereplés terrénuma gyanánt, habozás nélkül sietett ezen a téren értékesíteni tehetségeit. Szóval a szövetség az arra való férfit állította a neki való helyre.

Mikor Follmann Alajos lelkes éljenek kíséretében kimondta Zalaegerszegen a közgyűlés egyhangú határozatát, Cziráky Béla gróf a következő szavakkal köszönte meg a belé helyezett bizalmat:

„Tisztelt közgyűlés! Kedves tagtársak!

Kitüntető bizalmuk megnyilvánulásának felemelő pillanatában, legyen szabad azzal a nyílt őszinteséggel, amely mint magyarnak, nekem is sajátom egy pár szót szólani.

Midőn gróf Széchenyi Ödön és báró Bánhidy Béla után a szövetség harmadik elnökéül engem szíveskedtek megválasztani, egy felelősséget vettek magukra, rám pedig egy kötelességet róttak. Felelősséget vállaltak elhatározásukért, mert olyan férfiakat mellőztek miattam, akik nemcsak régibb tűzoltók, mint én vagyok hanem, mint a válaszmánynak is régóta tagjai, illetékesebbek is lennének e kitüntetésre. S kötelességet róttak reám abban a tekintetben, hogy a bennem összpontosult bizalomnak, tehetségemhez képest, megfeleljek.

Szövetségünket morális tekintetben oly hely illeti meg, mely a kontinensen a legelsők között áll. De eddig nem volt képes céljának megfelelni, mert az annyira divatos protekció – nem tudni mi okból – még oly hatóságok és intézetek részéről is, amelyeknek kötelességükben állott volna pártfogást gya-

korolni, mindeddig nem nyilvánult meg abban a mértékben, amint kellett volna. A megtisztelő bizalmat tehát midőn elfogadnám, főtörekvésem oda fog irányulni, hogy az ügyek tanulmányozása után, mindenekelőtt e részben emeljem érvényre a szövetség érdekeit. De amennyiben ez akár személyes képtelenség, akár a kitűzött cél elérhetlensége miatt nem sikerülne, kötelességemnek fogom ismerni, hogy az állásról időnek előtte is leköszönjek. Kívánságom, hogy a Magyar Országos Tüzoltó Szövetség elnökletem alatt felvirágozzék!”

Szép szavak és gróf Cziráky Béla helyt is állott értük. Sajnos csak az, hogy mire végére járt annak, hogy a cél diadalra juttatásának mik az akadályai s megtudta az okát a pártfogás hiányának is: akkorra őt is elszólította a szövetség éléről az a bizonyos „másirányú elfoglaltság”, mely az elhagyott árvaság áldatlan keserveinek végigszenvedésére kényszeríté, többször is, szövetségünket, megakasztva, sőt visszavetve, jogosult reményekkel biztató fejlődésének útjain.

Az a program azonban, mellyel Cziráky Béla gróf vállalt kötelességeinek teljesítéséhez fogott, amit a központi választmány 1883 január 6-án Budapesten, az Újvárosháza kistermében tartott első ülésén, az elnöki széknél elfoglalásakor adott, nemcsak akkor váltott ki megérdemelt hatást talpraesett voltával, hanem arra is méltó, hogy teljes egészében ideiktattassék. Ekké hangzik:

„Elnökké választatásom alkalmával azon szándékomnak adtam kifejezést, hogy a szövetség ügyeit tanulmányozni fogom és vagy azon pontra fejlesztem, amelyen állva nemcsak öntudatom lesz megnyugtatva, hanem az európai többi államok hasonló szövetségeivel, úgy a cél elérésében, mint helyének elfoglalásával a társadalomban, bátran mérközhetem: vagy ha megkísértve a cél elérésére szükséges minden módot, azon meggyőződésre jutok, hogy a szövetségnek kitűzött célja - állami és társadalmi viszonyainknál fogva - elérhetetlen, a közbizalom által reám ruházott tisztet nálam erősebb reménnyel és szilárdabb hittel ellátott egyéniségnek kezeibe teszem le.

Tanulmányozásaim alaptárgyává főképen a szövetségnek az alapszabályok 4-dik §-ában körülírt célját tűztem ki s miután a szövetségen belül és kívül álló minden viszonyokat és ténye-

zöket lelkiismeretes vizsgálat alá vettem és azok kifolyását, illetve eredményüket e szövetség által eddig elért eredményekkel összehasonlítottam, az önmagam által felállított azon kérdésre: elérte-e a magyar tűzoltó-szövetség vagy elérheti-e kitűzött célját eddigi szervezete, vezetése és támogatása mellett? fájdalom, n e m m e l vagyok kénytelen válaszolni.

„Ezen kedvezőtlen válasz után az okokat puhatoltam, amelyek a cél elérését lehetetlenítik és a szövetség korszerű kifejlődését gátolják. És annak tudatára jutottam, hogy a hiba nem egyes faktorban rejlik, hanem rejlik a tényezők valamennyiében: rejlik társadalmi s állami viszonyainkban rejlik a kezdet nehézségeiben, de főleg az intézmény hiányos szervezetében.

De lássuk színről-színre, melyek a hibák és hogy hol rejlenek azok?

Elsősorban feltalálhatók magukban az egyes tűzoltó-egyletekben. Úgy azokban, melyek a szövetség tagjai, valamint azokban, melyek a szövetségen kívül állanak. Szerintem vajmi visszás már az is, hogy az oly államban, melyben hatóságilag jóváhagyott tűzoltó-szövetség létezik, lehetnek mégis tűzoltó-egyletek, melyek nem tartoznak a szövetség kebelébe. De ettől eltekintve, a szövetségben álló egyletek, jóllehet, hogy a kitűzött cél teljes tudatával léptek be, mégis a közös cél eléréséhez nélkülözhetlenül szükséges közreműködést, segélyezést és eszközöket – igen csekélyszámú, dicséretre méltó kivételekkel – a szövetség nem csekély kárára megvonták, vagy a szövetséget törekvéseiben csak oly lágymelegen támogatják, ami az életerős fejlődést abszolúte lehetetlenné teszi.

Hogy példákkal is szolgáljak, felhozom, hogy a szövetségnek 12 évi fennállása óta nem volt lehetséges, minden törekvés dacára, egy teljes statisztikai kimutatás összeállítása. Már pedig e nélkül helyesen tervezett és biztos alapokra fektetett fejlődést képzelni sem lehet.

A csekély 6 forintnyi évi járulékok hátralékai ezerekre szaporodnak. Behajthatlanok, minden rimánkodás és komoly figyelmeztetés dacára.

A közgyűlésnek határozatai a tagegyletek igazolt képviselői által csak azért látszanak meghozottaknak, hogy az egyletek által meg ne tartassanak.

Így aztán a fegyelem egysége, az egységes kiképzés stb. még most is bölcsőjében hever, anélkül, hogy kilátás volna a megszületett gyermek növekedésére, megizmosodására.

A szövetségen kívül álló egyletek – amennyire tapasztalataim felismerni engedték – vagy olyanok, melyeknek vezetője, az egyleten kívül szerzett tapasztalatai nyomán, azon meggyőződésre jutott, hogy a szövetségnek törekvése a jelenlegi szervezet mellett teljesen sikertelen, vagy olyanok, melyek még öntudatra sem ébredtek és azt hiszik, hogy a tűzoltósághoz elég az egyenruha viselése; vagy végre olyanok, akiket az álszemérem tart vissza másokhoz fordulni jó tanácsért s inkább azon speciális példabeszédnek adnak helyet: „maga kárán tanul a magyar”.

Gyökeres hibák rejlettek és rejlenek mind e mai napig a szövetség választmányában is.

Kezdetben rendszerhiány és tájékozatlanság bénította a választmány működését; voltak a megválasztott tagok között elegendően olyanok is, kik azt hitték, hogy a választmánynak legfeljebb az a hivatása, hogy a tűzoltó bajtársak számára jól sikerülő ünnepélyeket rendezzen.

Ezen viszonyok, hála a választások szabadságának, már szűnőfélben vannak, habár tagadhatatlan, hogy vannak még most is hiányok és mulasztások. De ha a szövetség választmányába, minden személyes tekintetek mellőzésével, csak oly férfiak fognak beválasztatni, kik a szövetség ügyeit szorgalommal és buzgósággal, de egyszersemind erélylyel is előmozdítják, mindezen hiányok kell, hogy megszűnjenek.

Áttérve a szövetségen kívül álló viszonyok megvilágítására, a társadalom egyes részének, t. i. egyes városok és községeknek a közügyekért lelkesülni tudó és áldozatkész polgárai előtt kivételképp meg kell hajolnom. Egyedül nekik köszönheti a tűzoltó-intézmény létesülését, nekik köszönheti meglepő gyarapodását s mai fennállását.

E városok és községek nemeslelkű polgárai azok, kik megértve az intézmény üdvösséget, dacára az ország nyomasztó anyagi helyzetének, nem késtek filléreikkel a létesítést előmozdítani és mai napig sem lankadtak az intézménynek anyagi és erkölcsi támogatásában. Vajha áldozatkészségük a tűzoltók

részéről hasonló buzgósággal találkozott volna az intézmény tökéletesítésében.

Ha kivételkép dicsérő himnuszt zengettem minden jóért és üdvösért lelkesedni tudó polgáraink többségének, nem tehettem ezt városi és községi előljáróságainknak, nem közigazgatási közegeinknek, de nem magának a magas kormányknak sem.

A községi előljáróságokról ma is azt mondhatjuk el, mit egy század előtt, hogy a vagyonzbiztonságért soha sem buzgólkodtak. Hány község van, amely, dacára annak, hogy a tűz lakosainak vagyonában annyi kárt tett, máig sem bír a legcsekélyebb igényeknek megfelelő oltószerezéssel, sőt igen sok esetben még óvintézkedésekről sem gondoskodik.

No de ezen bűnök nem annyira a községi előljáróságoknak, mint inkább az ezek felett álló közigazgatási hivataloknak, nevezetesen a szolgabíráknak, közvetve pedig a vármegyei hatóságnak róhatóak fel, melyek a kormánynak idevonatkozó üdvös intézkedéseit és rendeleteit nem foganatosítják.

Nem csekély mértékben terheli a felelősség a lelkész és tanító urakat, kik hivatva vannak a haladás vívmányaival és a korszerű intézkedések üdvösségével magasabb intelligenciájuknál és befolyásuknál fogva is, hívőiket megbarátkoztatni.

Városi tanácsaink, ámbár nem tagadható, hogy a tűzoltó-intézmény leginkább a városokban virágzik, ami különben a dolog természetéből folyik, tekintetbe véve azt, hogy a városi polgárok vagyona leginkább a városokban központosított házak, ipar-, kereskedelmi és gyári telepekben fekszik s ezeknek tűz elleni megóvása égetőbb szükségnek tűnik fel, mint kisebb, kivált vagyontalanabb községeknél, mégis sok helyen bizalmatlansággal és egykedvűséggel kísérik a tűzoltó-ügyet, nem csoda tehát, ha találkozott oly város is, melynek fecskendője a polgármester krumplivermének hasznos tisztjét viselte.

A megyei kormányzat közigazgatási hivatalnokai, mint az alispán, de kivált a szolgabíró urak nagyobb részéről, úgylátszik, nem szabad modern intézkedések támogatását várni; mert hiába, ilyeneknek létesítése annyi fáradtsággal jár, melyre hajlandóságukat alig lehet föltételezni.

Illusztrációul állításaim igazolására felsorolhatnám a tények tisztességes gyűjteményét, de ízelítőül csak azt hozom fel, hogy a nagyméltóságú m. kir. belügyminisztériumnak a tűzoltás érdekében kibocsátott rendeletei a községek nagyobb részével nem is közöltettek, annyival kevésbé szereztetett azoknak érvény vagy foganat. Előfordult azon eset is, hogy egy szolgabíró úr, aki a közigazgatást és közrendészetet, úgy látszik, nem a tudományok forrásából merítette, a szomszéd falu segítségére siető tűzoltócsapat parancsnokát elfogatta és bezáratta, mert útközben előfogatot requirált, hogy gyorsabban érjen a – vész helyére. Ezen úr vagy már elfeledte, vagy soha meg sem tanulta az 1871: XVIII. t.-c. 22. §-át, illetve az 1876: IV. t.-c. 37. §-ának azon intézkedését, mely szerint vész idejében s annak leküzdésére mindenki személyében és vagyonában szolgálatot teljesíteni köteles.

Egyik községben a postakocsis a vészjel fűvése által a tűzoltóságot ismételve felriasztja. Panasz tétetik a szolgabíró úrnál s az eredmény az, hogy a postakocsis most is éppen oly vígan riasztja a tűzoltókat, mint annak előtte.

Hiába nincs érzék az új intézményekhez!...

A magas kormány sokat tett a tűzoltóság fejlesztésére, de még sem eleget. Mert nem elég egy kis „írott malaszttal” segíteni akarni, kivált, ha ezt magunk is rövid idő alatt elfelejtjük, másoktól pedig annak foganatosítását nem követeljük.

Így azon rendeletét, mellyel a szövetség választmányát tűzoltó dolgokban szakközegéül mondja ki, maga is mellőzi. Pedig mily üdvös lenne néha a szakértő közeget is meghallgatni.

A magas kormány még ma is csak olyan társulatoknak tekinti a tűzoltó-egyleteket, mint akármely kaszinó, olvasókör, dalárda stb. egyleteket, pedig tudnia kellene már, hogy a tűzoltók szakbeli funkciókban éppen oly v é g r e h a j t ó k ö z e g e i az államnak, mint akármely más állami közeg.

Nem akartam rekriminációkba bocsátkozni és ha mégis egyes hiányokat felsoroltam, csak azért tettem, hogy azokra reá mutattva, annál könnyebb tegyem azok munkáját, kik elsősorban kénytelenek orvosságról gondoskodni, hogy a beteges állapotok minél előbb és minél gyökeresebben kigyógyíttassanak s miután ezzel feladatomnak eleget tenni véltem, áttérek voltaképeni tervem lényegére.

Igénytelen nézetem szerint a baj gyökeres orvoslására, mindenek előtt szükséges, hogy a tűzoltók szakbeli eljárásukban hatósági jelleggel ruháztassanak fel: az egyes tűzoltó-egyletek pedig egysége s kiképeztetésük, szolgálatuk és fegyelem tekintetében vagy a szövetségi központi választmány-nak, mint kormányilag is megerősített legfelsőbb felügyelő-hatóságnak, vagy ha a magas kormány azt üdvösebbnek tartaná, egy általa kinevezendő országos legfőbb felügyelőnek rendeltessenek alá.

Azon községek, melyekben tűzoltó-egylet nincs, – a legközelebbi tűzoltó állomás parancsnokságának felügyelősége alá helyeztessenek. Ennek lévén tisztje az észleltekről legalább évenként egyszer a legfelsőbb felügyelőséghez jelentést tenni.

A szövetségi adminisztrációnak költségei fedezése lehetőségig az adóalapból láttassék el, vagy egyébként nyújtassék alkalom, hogy ne csak az igazgatási költségek fedezésére szükségesek pénzek szereztessenek be, hanem egy alap is képeztesék, melyből a szegény egyletek segélyt, a szegény községek pedig tűzoltó-szerek beszerzésére, kamat nélküli kölcsönt nyerhessenek.

Mindezen eszközök és ezek által főképen a magyar országos tűzoltó-szövetség céljának elérése szempontjából tehát azon tiszteletteljes indítványt teszem, miszerint elsősorban kerestessék meg a nagyméltóságú m. kir. belügyminiszter úr, miszerint saját küldötteiből és a tűzoltó szövetség választmányi tagjaiból egy ankétet hívjon egybe, mely elé bajaink és céljaink előterjesztvén, az azok orvoslására, illetve elérésére szükséges eszközök tárgyalás alá vétessenek, létrejött megállapodás után pedig a belügyminiszter úrhoz jelentés tétessék”.

A választmány érthető lelkesedéssel fogadta új elnökének beköszöntőjét s annak értelmében mindenekelőtt elhatározta a felterjesztés megtételét s addig is, míg a kért ankét egybehivatik, a szükséges adatok gyűjtésével Follmann Alajos, Teuffel Mihály, Kempelen Béla és Rösch Frigyes bíztattak meg. A Vi-ik közgyűlés által a választmányhoz utalt tárgyak pedig kiosztattak.

És elkészült az első statisztikai kimutatás is Magyarország tűzoltó egyleteiről. Csak pusztán név szerint való felsorolása volt ugyan ez, az 1882 táján már létező testületeknek, de vármegyénként s vidékenként csoportosítva, ez is alkalmas már bizonyos áttekintést nyújtani.

Íme a megfelelően csoportosított egyletek névsora:

Kimutatás

a magyar korona országaiban 1882ben létező tűzoltó-testületekről.
(Megyék szerint összeállítva).

I. Magyarország.

A) A Duna-Tisza között:

1. Budapest-önkéntes, Budapest-városi, Budapest-gőzmalmi, Budapest-hajógyári, Budapest gépgyári, Bpest-szeszgyári, Budapest Ganz-féle vasöntöde. – Pest-Pilis-Solt – Kiskunmegye. Alberti – Irsa, Aszód, Dunabogdány. Gödöllő, Izsák, Kalocsa, Kecskemét-önkéntes (1879-ben feloszlott), Kecskemét-városi, Kiskőrös, Kiskunfélegyháza, Nagy-kőrös, Ráckeve, Újpest, Vác = 20.

2. Bácsbodrogmegye. Apatin, Baja, Bezdán, Kula, Filipova, Óbecse, Ó-és Újfuttak, Ómoravica, Palánka, Szabadka, Szent – Tamás, Újvidék, Zenta, Zombor – 15.

3. Csongrád megye. Csongrád, Hódmezővásárhely, Szeged-önk., Szeged-városi = 4.

4. Jásznagykunszólóknemegye. Dévaványa, Jászberény, Törökszentmiklós = 3.

B) Dunáninnen .

5. Pozsony megye. Bazin, Beszterce, Burszentgyörgy, Csallóköz-Somorja Dévény, Dévényújfalú, Dunaszerdahely (1879-ben feloszlott, de 1880-ban újra alakult), Főrév, Galánta, Kápolna, Ligetfalú, Modor, Malacka, Nagymagyar, Nagyszombat, Pozsony, Pozsonyszéleskút, Stomfa, Szász, Szempc, Szentgyörgy, Szentjános, Szered, Taksony, Vágszerdahely = 25.

6. Nyitra megye. Czabajcsápor, Érsekújvár, Galgóc, Miava, Mocsonok,

Mossóc, Nagybossán, Nagytapolcsán, Nyitra, Nyitrazsámbokrét, Szakolca, Tornóc, Ürmény, Vágsellye, Vágújhely, Verbó = 16.

7. Trencsénmegye. Baán, Bellus, Bohunic, Csáca, Hlinik, Nagybittse, Nemsova, Predmér, Puchó, Scsavnik, Trencsén, Vágbeszterce, Várna, Zay-Ugróc, Zsolna, Illava = 16.

8. Arvamegye. Alsókubin, Bobró, Tresztana, Turdossin = 4.

9. Liptó megye. Liptóújvár, Németlipcse, Rózsahegy, Tarnócz = 4.

10. Turóc megye. Buttká, Szucsány, Turócszentmárton, Valcsa, Znióvár-alja = 5.

11. Zólyom megye. Breznóbánya, Dobrono. Hajnikszliács, Hermanecz, Libetbánya, Radvány, Zólyom = 7.

12. Bars megye. Kőrömbánya, Léva, Nagyugróc, Oszlány, Zeliz = 5.

13. Hont megye. Hodrusbánya, Ipoly-ság, Nagymaros, Selmecz = 4.

14. Nógrád megye. Balassagyarmat, Gács, Losonc, Salgótarján = 4.

C) Dunántúl:

15. Moson megye. Boldogasszony, Fertőnézsider, Köpcseny – önkéntes, Köpcseny-uradalmi, Lajtafalú, Le-beny, Magyaróvár, Mosón, Oroszvár, Parndorf, Újfalu = 11.

16. Sopron megye. Beled, Csepreg, Csorna, Felsőlövő, Iván, Kapuvár, Kishőflány, Kismarton, Kopháza, Lakompak, Lajtapordány, Nagy barom, Nagymárton, Sajtóskál, Sopron = 15.

17. Vas megye. Alsó- és Felső-Káld, Boba, Csákány, Gaszton, Jaák, Kör-

mend, Kőszeg, Langek, Léka, Mura-
szombat, Nemes és Pormagasi, Német-
szentmihály, Pinkafő, Pinkamindszent,
Rábakeresztúr, Rohonc, Bődön, Sár-
vár, Sentelek, Szentgotthárd, Szom-
bathely, Vasvár, Vép, Viszlek, Vörös-
vár, Szentkereszt, Jánosháza = 29.

18. *Zalamegye*. Alsólendva, Balaton-
füred, Csáktornya, Keszthely, Lenti
Nagykanizsa, Nova, Perlak, Tapolca,
Zalaegerszeg = 10.

19. *Viesz?mmegye*)>e.Devecser,Pápa,
Várpalota, Veszprém, Zirc = 5.

20. *Győrmegye*. Böny, Győr,
Téth = 3.

21. *Komarommegye*. Komárom, I
Szend = 2.

22. *Somogymegye*. Barcs, Csurgó, I
Kaposvár = 3.

23. *Esztergommegye*. Esztergom.

24. *Fehérmegye*. Adony, Bicske,
Csákvár, Ercsi, Lovasberény, Moór,
Perkáta, Székesfehérvár, Vál = 9.

25. *Tolnamegye*. Dombóvár, Duna-
földvár, Paks, Szekszárd, Tamási = 5.

26. *Baranyamegye*. Dunaszekcső,
Maiss, Mohács, Szászvár, Pécs = 5.

D) Tiszáninnen:

27. *Szepesmegye*. Duránd, Felka,
Gnézda, Gölnicbánya, ígló, Jarem-
bina, Káposztafalu, Késmárk, Kotter-
bach, Leibitz, Lócse, Ménhard. Me-
rény, Matheóc, Nagyszalók, Nagy-
lomnic, Podolin, Poprád, Odorin,
Ólubló, Ólészna, Ruzskin, Stoósz,
Svedlér, Szepesbéla, Szepesolaszi,
Szepesremete, Szepesszombat, Sze-
pesháralja, Szmizsán, Sztrázsa = 31.

28. *Sárosmegye*. Bártfa, Eperjes,
Kisszeben, Soóvár = 4.

29. *Abaujmegye*. Abaujszántó, Alsó-
Metzenzéf, Kassa-önk., Kassa
féle-önt., Szepsi, Torna = 6.

30. *Gömörmegye*. Csetnek, Dob-
sina, Jolsva (1881-ben felosztott),

Murányalja, Nagyrőce, Putnok, Rima-
szombat, Rozsnyó, Tiszolc = 9.
I 31. *Hevesmegye*. Eger-önkéntes,
Eger-gőzmalmi, Gyöngyös, Kará-
csond, Tiszafüred = 5.

32. *Borsodmegye*. Miskolc.

33. *Zemplémmegye*. Gálszécs, Ho-
monna, Sárospatak, Sátoralja-Ujhely,
Tállya, Tokaj, Tolcsva, Varannó = 8.

34. *Ungmegye*. Ungvár.

35. *Beregmegye*. Beregszász (1879-
ben felosztott).

36. *Ugocsamegye*. Halmi, Nagy-
szöllös = 2.

37. *Mármarmosmegye*. Mármaros-
sziget, Szelistye = 2.

E) Tiszántúl:

38. *Aradmegye*. Arad (első aradi
önkéntes polgári), Arad (aradvárosi
önkéntes), Erdőhegy, Gyorok, Óradna,
Pankota, Pécska, Szentmárton, Uj-
panát, Világos = 10.

39. *Csanádmegye*. Kisiratos.

40. *Békésmegye*. Niezőberény, Oros-
háza = 2.

41. *Biharmegye*. Berettyóújfalú,
Debrecen, Derecske, Diószeg, Ér-
mihályfalva, Nagybjom, Nagyvárad-
önkéntes, Nagyvárad-városi, Székely-
híd, Tenke, Udvari, Váncsod,
Zsáka = 13.

42. *Hajdumegye*. Hajdúböszörmény,
Hajdúnánás, Hajdúszoboszló = 3.

43. *Szabolcsmegye*. Kisvárd.

44. *Szatmármegye*. Nagybánya,
Nagykároly, Szatmárnémeti = 3.

45. *Szilágymegye*. Baksa, Szilagy-
somaló, Tasnád, Zilah = 4.

F) Erdély:

46. *Beszterce-Naszódmegye*. Besz-
terce.

47. *Szolnok-Dobokamegye*. Deés,
Szamosujvár = 2.

48. *Kolozsmegye.* Kolozsmonostor, Kolozsvár – önk., Kolozsvár – városi, Teke = 4.

49. *Marostordamegye.* Ekemező, Marosvásárhely, Mezőbánd, Nyárádszereda, Szászrégen = 5.

50. *Torda – Aranyosmegye.* Egerbegy, Marosbogát, Marosludas, Székelykocsárd, Torda = 5.

51. *Alsófehérmegye.* Gyulafehérvár, Nagyenyed, Ujvinc, Alvinc = 4.

52. *Hunyadmegye.* Brád, Déva, Hátszeg, Körösbánya, Puj, Szászváros = 6.

53. *Szebenmegye.* Alcina, Ker-Sziget, Kiscsűr, Kürpöd, Nagyapóid, Nagydísznód, Nagyszeben-önkéntes, Nagyszeben-tébolydai, Orláth, Péterfalva, Sellenberk, Szelindek, Szent-Erzsébet, Szászsebes = 14.

54. *Nagyküüllömegye.* Berethalom, Eczel, Leses, Morgonda, Segesvár, Szentágota, Medgyes == 7.

55. *Kisküüllömegye.* Bolkács, Dicsőszentmárton, Erzsébetváros, Felsőbajom = 4.

56. *Udvarhelymegye.* Székelykeresztur.

57. *Csikmegye.* Csikszépviz, Gyergyóalfalva, Gyergyószentmiklós – 3.

58. *Háromszékmegye.* Bereck, Kézdivásárhely, Sepsiszentgyörgy, Zágon = 4.

59. *Brassómegye.* Brassó.

60. *Fogarasmegye.* Nincs tűzoltóegylet.

G) *Tisza-Maros szöge:*

61. *Toroníálmegye.* Nagy becskerek, Nagyikikinda, Nagyszentmiklós, Német és szerb Csanád, Pancsova, Perjámos, Sztarcsova, Zsombolya = 9.

62. *Temesmegye.* Buziás, Csákovár, Fehértemplom, Detta, Hidegkút, Kubin, Kudritz, Liebling, Lippa, Mramorák, Németság, Rékás, Temesvár, Ujarad, Versec, Vinga = 16.

63. *Krassó-Szörénymegye.* Lúgos, Némethogsán, Oravica, Resica, Karán - sebes = 5.

II.

Fiume város és területe.

III.

Horvátország és Szlavónia.

A) *Horvátország.*

Belovármegye. Belovár, Vinkovce

Körösmegye. Kapronca, Körös.

Lika-Krbava. Goszpics.

Modrus-Fiume. Martinschizza, Susak, Ogulin.

Varasdmegye. Várasd.

Zágrábmegye. Károlyváros, Petrinja, Sziszek, Zágráb.

B) *Szlavonország.*

Pozsegamegye. Bród, Mitrovica, Pozsega.

Szerémmegye. Illók, Pétervárad, Ruma, Vukovár.

Verőcemegye. Diakovár, Eszék (alsóvárosi), Eszék (felsővárosi), Terézovác.

C) *Bosnyákország.*

1. Bihács-önkéntes.

2. Sarajevo-katonai.

Összesítés.

I. Magyarország..... 424

II. Fiume város és területe..... 1

III. Horvát- és Szlavonország..... 18

Főösszeg..... 443

A Tűzoltó Közlöny.

Mialatt az új elnök égisze alatt az ügymenet lendülettel teljes folyamatot vett, közben a budapesti önkéntes tűzoltó-egylet is élt azzal a joggal, melyet a VI. közgyűlés ruházott rá a magyar országos tűzoltó-szövetség hivatalos értesítőjének társszerkesztőjét, lapvezéri címmel, Markuszky Béla személyében megválasztotta, Az ő szerkesztésében megjelent első szám, mint a „Tűzoltó Közlöny” negyedik évfolyamának 22. száma, 1882 októberében látott napvilágot.

Fogadtatása a központi választmány részéről meglehetősen rideg volt. Nem ugyan a nyílt színen, mert a budapesti egylet áldozatkészsége, mellyel az általa alapított lapot, az intézmény érdekében, a kor színvonalán álló szaklappá kívánta emelni, még jegyzőkönyvi elismeréssel is honorálták. És a titkár utasítást nyert arra nézve is, hogy a „szövetség mindazon intézkedésére vonatkozólag, melyek a tagegyletekkel közlendők, avagy más tekintetben szak- és közérdekűek lehetnek, a közleményeket, a lapba leendő felvétel végett, mindenkor idejében átszolgáltassa”. Egyébként azonban a társszerkesztői még csak be sem eresztették az ülésterembe, mert „a központi választmány – Follmann Alajos véleménye szerint – a nyilvánosság teljes kizárásával tartja üléseit!”

Ezt természetesen a lapvezér, mint éppen a nyilvánosság embere, aki a Közlönyt sem tudta másként, mint csak a teljes nyilvánosság szolgálatában álló tényezőt elképzelni, nem hagyta annyiban s vitatni kezdte (a lap hasábjain is) abbeli jogát, hogy mint az országos szövetség hivatalos orgánumának társszerkesztője a központi választmány ülésein megjelenhessék. Azt pedig, hogy információkat kaphasson, egyenesen követelte. Viszont a szövetség titkára, az akkor már betegsége miatt is ideges Pap Emil – sértve érezvén magát, hatáskörének megnyirbálása és némileg egyéni háttérbe szoríttatása miatt - hallani sem akart róla, hogy valami hivatalos dolgot – közlés végett – a lapnak rendelkezésére bocsásson.

A „Tűzoltó Közlöny”, megnagyobbított alakban, ennek dacára, havonként megjelent. Csak éppen a hivatalos rovatot nem tudta megnyitni, ámbár a lap homlokán ott díszelgett, hogy „az országos szövetségnek hivatalos értesítője”. Hozott azért hivatalos dolgokat is, de ezeket a lapvezér magánúton, a választmány egyes tagjaitól volt kénytelen megszerezni. A vidéki bajtársak pedig egyre nagyobb érdeklődést tanúsítottak iránta. Neves egyének cikkeikkel mind sűrűbben fölkeresték. Sőt a szövetség védnöke, József főherceg is felcsapott munkatársnak. De a lap életfolyása ily megnehezített maradt mindaddig, mígnem Pap Emil betegségének súlyosbodása miatt, a titkári teendők végzését másra nem bízták.

Mikor az 1883 június 21-én elhunyt Pap Emilt, a lap már el is parentálta, csak akkor jelentette az első hivatalos közleményben, az új titkár, Gorecky Zsigmond, hogy a „Tűzoltó Közlöny” hivatalos rovatának megfelelő ellátását kötelességének fogja ismerni. És azután Follmann Alajos alelnök is felkereste közleménynek szánt soraival a lapot.

Szóval csaknem egy teljes esztendő múlt el odáig, mire a legjobb szándéktól vezérelt lapvezér, ki utóbb felelős szerkesztője lett a lapnak, ki tudta vívni a maga igazát.

Markusovszky különben, a „Tűzoltó Közlöny”-nek szerkesztője gyanánt, csak az 1885-ik év közepéig szerepelt. Ez év május hava 6-án ugyanis átlépett a székesfővárosi tűzoltóság kötelékébe. És a budapesti önkéntes testület parancsnoksága úgy találta, hogy hivatasos tűzoltótiszt nem szerkesztheti az önkéntes tűzoltók lapját. A Közlöny szerkesztői teendőit ehhez képest Bárány N. Ernő főparancsnokra ruházták, kinek oldala mellé Gorecky Zsigmond és Kálmán Géza rendeltettek ki.

E triumvirátus letűnte után dr. Szily József (akkor már szövetségi titkár és a budapesti önkénteseknek főparancsnoka) intézte, szerkesztői minőségben, a „Tűzoltó Közlöny”-nek sorsát 1902 végéig, amikor is, mint „hivatalos értesítő” külön lap, a „Tűzrendészet! Közlöny” indult meg a szövetség kiadásában. A „Tűzoltó Közlöny” pedig 24 évi fennállás után bevonta a vitorlát s megszűnt.

Széchényi Viktor gróf, elnök, indítványára ez az új hivatalos közlöny szaklappá bővítve ki, 1903 végén ismét Markusovszky Béla bízott meg (a „Tűzoltó Közlöny” helyét elfoglalt) „Tűzrendészeti Közlöny” szerkesztésével. És különös, mintha bizonyos helyzetek – nagyban épp úgy, mint kicsiben – szabatosan a hullámvonal törvényszerűsége szerint ismétlődnének. Ahogy a szövetség elárvulása újra meg újra bekövetkezett az évtizedek folyamán: azonképp a szövetség hivatalos lapjának a szerkesztője is, mikor két évtized leforgása után ismét reaktivált, új, szerkesztő lett, kezdetben megint csak bizonyos hűvösséggel került szembe, ámbár sokkal kisebb mértékben, mint aminő 1882 végén és 1883-nak elején kijutott neki. A különbség csak az volt, de ez lényegesen megkönnyítette rá nézve a helyzetet, hogy szerkesztői működésének újra felvételekor, nem kellett az üléseken való megjelenésért külön szót ejteni. Mert ekkor már ő maga is nagygyűlésileg választott tagja volt a régi központi választmány helyére lépett országos elnökségnek; a nyilvánosság kérdésében meg – úgy látszik - elég volt annak idején egyszer viaskodni. 1904-ben ez többé nem volt vitás. Másodszor pedig dr. Óvári Ferenc alelnök, maga üdvözölte bevezető cikkében az elnökség mandatárusát. De 1882-ben, Follmann Alajossal, előbb külön harcot kellett megvívni, a nem a központi választmány kezéből vett szerkesztői mandátum megtarthatásáért. És csak azután tekinthette magát a választmány által is elismert szerkesztőnek.

Elnöki szemleutak.

Az 1883-ik esztendő még két eseményszámba menő különlegességről nevezetes. Egyik az volt, hogy a választmány a szövetség első elnökét: gróf Széchenyi Ödön basát, ki ekkor már hadosztálytábornokká lépett elő, körében üdvözölhette.

A budapesti önkéntes testület ugyanis 1883 szeptember 22-én 5000-ik éjjeli őrségét tartotta s az ezen alkalmából rendezett ünnepségre, melynek egyik pontját Follmann Alajos, mint az egylet volt második (ekkor már tiszteletbeli) főparancsnoka megfestett képmásának leleplezése képezte, meghívta alapítóját gróf Széchenyi Ödönt is. És ő excellenciája, aki a szultántól szabadságot kért és kapott, megjelent újra szerettei, a volt bajtársak között, hogy örvendezzen az örvendőkkal, fényt árásszon a fővárosban egybesereglett tűzoltókra s a megjelenésével keltett lelkesedésszülte emelkedett hangulatot arra használja fel, hogy megerősítse az új generációt a jó ügy mellett való kitartásban.

„Húsz évvel azután – mondotta Széchenyi Ödön – hogy én a munkát megkezdtem, de amelynek folytatását ez idő felében már Ti végeztétek, olyan állapotokat találok itthon, ami arra vall, hogy az önként vállalt feladatot lelkesedve teljesítitek. Tűzhöz-tüzet! így nem is kell kívánnom, csak abbeli hő óhajomnak adok kifejezést, hogy lobogjon e tűz közöttetek örök lánggal, addig míg „magyar él s áll Buda még!”

A központi választmány élén, Cziráky Béla, nem mulasztotta el, a szövetség első elnökével szemben leróni a hálás elismerés adóját, viszont Széchenyi Ödön, az elnöki székben utódjának, Cziráky Bélának munkakedvét, és buzgalmát sietett fokozni azzal, hogy kijelentette, miszerint:

„Az az intézmény, mely lelkemből sarjadzott, rendkívüli öröömre, olyan férfiak vezetése alatt fejlődik tovább, akik nem pusztán a polgártársak javát képesek jól szolgálni, hanem – amire szinte nagyobb szükség van ma még – nemes eszménk mind nagyobb térfoglalásán s ezzel az intézmény

erősbülésén is tudnak munkálni. Kedves utód! Büszke vagyok reád! Méltóvá lettél mesteredhez!”

Hogy pedig Cziráky Béla gróf e dicséretet megérdemelte, arra nézve meggyőző tanúbizonyságot szolgáltatott egyebek közt az az ünnep is, mely szövetségi elnökké választatásának évfordulóján, gróf Cziráky otthonában folyt le, abból az alkalomból, hogy a lovasberényi önkéntes tűzoltó-egylet, az első ezerezeredik őrsegét érte meg. Ez ünnepre Budapestről – Nyéktől kezdve kocsin téve meg az utat – az önkéntes testület egész parancsnoksága, valamint Kempelen Béla, a városiak főparancsnoka is lerándult. S bizonyosága lett egy gróf Cziráky által kreált olyan újítás, amelyre előtte egyik elnök sem gondolt.

Elhatározta ugyanis, hogy az egyes vidékek szerint különböző helyi viszonyoknak tanulmányozása okából, az alelnök és titkár társaságában szemle-útra kél. Sokat ígérő novum volt ez az elnökség részéről. Mert jól kormányozni, a követhető irányt kijelölni s a célhoz vezető módokat megszabni csak úgy lehet, ha ismerjük a mozgó faktorokat.

„Az ügyek előbbrevitelére, haladására döntőleg befolyó tényezőket egyedül a helyszínén tanulmányozhatjuk. Egyleteink jelen állása, képzelt és valódi hiányai orvosolható és javíthatlan bajai: csak személyes meggyőződés útján tapasztalhatók ki!” – mondotta az elnök. És sorra vette, inspicálta, mindenképp előtt azoknak a városoknak tűzoltóságait, amelyek egy-egy választmányi tagnak domicíliumai valának.

Arra szolgáltatott mintegy alkalmat, hogy a választmány tagjainak hozzátartozói, a főparancsnokságuk alatt álló tűzoltó-egyletek őt, a szövetség új elnökét, szintén megismerhessék. Inkább csak udvariassági aktus volt tehát ez gróf Cziráky részéről, de távolról sem olyan nagyszabású körút, mint aminőt 17 évvel később (1900.) dr. Óvári Ferenc alelnök tett meg.

Az is igaz, hogy Óvári körútja már nemcsak egyszerű elnöki szemle volt, hanem ennél sokkal hivatalosabb színezettel is bírt, amennyiben Széli Kálmán belügyminiszter megbízásából, egy belügyminisztériumi titkár, Adorján Antal és felváltva egy-egy, összesen hat, előadó (Lukács Gyula, Breuer Szilárd, Markovszky Béla, Szabó Gyula, Vida Pál és dr. Szily József) társaságában 7500 kilométernyi

utat téve meg, „Országos ellenőrzési szemlék” címén, 18 vármegyének 258 községét látogatta meg. S míg Óvári a városok szándékos elkerülésével, mindenütt inkább az iránt érdeklődött, hogy milyenek a vidék tűzrendészeti viszonyai és illetőleg, hogy a kormányrendelet a vármegyékben végrehajtott-e? s ha igen, észlelhető-e s mennyiben a hatása? – addig Cziráky Béla gróf ezzel ellentétben, a falvakba be sem tekintett, hanem kizárólag csak városokat látogatott meg.

Ez annyiban természetes volt, mert 1883-ban a falukon még édes kevés keresni való, még kevesebb találni való lett volna e tekintetben. De Cziráky Bélát a városokban sem a tűzrendészet mikénti kezelése, illetőleg a tűzrendészetnek hatósági jogkörbe tartozó intézése érdekelt, hanem – miként az egész választmány, úgy ő is – csak az idea terjesztése, az intézmény meghonosítása és a megalakult tűzoltóságok működése szabványainak az összeállítása felett töprengett. E szabványok szükséges egyöntetőségének a létrehozatala csak a későbbi évek gondját képezte. Egyedül József főherceg tartotta már ez időtájt is kívánatosnak a szervezés egységét s egy mintaszervezet megállapítását.

Cziráky Béla gróf, elnöki szemle-útján az iránt érdeklődött, hogy a meglevő tűzoltóságok tudnak-e banni a birtokukban levő szerekkel? Az őrtanyák megtekintésén kívül mindenütt, ahol megfordult, csak egy-egy díszgyakorlatot nézett végig s legfeljebb az illető város polgármesterét kereste még fel, a hivatatos látogatást arra használván, hogy figyelmökbe, pártfogásukba ajánlja a városok első tisztviselőinek az intézményt s annak helyi képviselőjét, a tűzoltó-egyletet. A váczi látogatás emléke egy, néhai Velzer János által festetett hatalmas képen van megörökítve. Kár, hogy ez a kép még ma is csak egy kávéház falát díszíti.

Az így meglátogatott Budapest, Vác, Pozsony, Győr, Sopron, Komárom, Esztergom és Dunaföldvár, összesen nyolc város azonban éppen elég volt, arra, hogy megelégtesse az elnökkel a szemléket. A tervben volt további szemlék el is maradtak. Mert az út egyéb fáradságán kívül, ahány város, annyi szíveslátás, (kedélyes villásreggeli, közebéd, kiadós uzsonna, banket és hajnalig tartó lakoma) is volt a szemlék

velejárója. Ha pedig mindehhez hozzágondoljuk a hivatalos beszédeken kívül, a tóosztok amaz áradatát, amely szintén elszenvendő volt útközben, egyáltalán nem csoda, hogy a július 14-én megkezdett szemleút 22-ikénél tovább már egyszerűen a kimerülés miatt sem volt folytatható.

Annál érdekesebb lett azonban a folytatása a „Tűzoltó Közlöny” hasábjain, ahol Gorecky Zsigmond titkár krónikáján kívül, Follmann Alajos alelnök is beszámolt az elnöki körúton szerzett tapasztalatokról. A közlemény „Tanulságok az elnöki körútból” címét viselte. Íme néhány jellemző szemelvény belőle:

„A meglátogatott egyletek kiképzetés, gyakorlati és szolgálati rend, nemkülönbén a készenléti berendezés és a jó fegyelem tekintetében – talán egy kivételével – csaknem a tökély színvonalán állnak. No de, hogy is lehetne az másképp oly egyleteknél, melyeknek vezetői a szövetségi választmány tagjai és a tűzoltásnak – hogy úgy mondjam – öregei. De kiválnak ezen egyletek a hatóság és a közönség iránti viszonyaikban is.”

„A gyakorlatok jó iskolára mutattak és csakis véleménykülönbségen alapuló csekély eltérések voltak észlelhetők. Így a többek közt Pozsonyban tapasztaltuk, hogy a szerelésekhez túlságos sok tűzoltó alkalmaztatik, mire pedig amellet a hatalmas emberanyag mellett nemcsak, hogy semmi szükség nincs, de a gyors szerelésre éppen hátrányos és ebből kifolyólag a támaszra káros.

A mászógyakorlatok Esztergom kivételével mindenütt fényesen sikerültek, de mégis mindenik közt páratlan volt az iskolamászásban, a p o z s o n y i tűzoltóság. Ezen fényes sikerekben azt vélem föl találni, hogy a mászás és azzal kapcsolatos gyakorlatok a tűzoltóbajtársak kedvteléseikhez tartoznak és ennél fogva több gond fordítatik reá, de meg másrészt a mászók rendszerint régebben működő tagok lévén, a gyakorlat szelleme jobban vérükbe szállt.

Nem mondhatunk hasonló dicséretet a szivattyúsokról, különösen ott, ahol ezen szakma vezetésével megbízott parancsnokok nem bírnak sem a kellő eréllyel, sem eléggé éles megfigyelő tehetséggel, különben nem fordulhattak volna elő esetek.

hogy a szivattyú hat perc után volt csak képes vizet adni. Ilyen eredmény eléréséhez nem kell gyakorlat, de még nem kell tűzoltónak sem lenni. Az e téren tapasztaltak után bátran merem indítványozni, hogy szivattyús szakaszparancsnokká csak kiválóan szakképzett és kitartó, de egyszersmind szigorú erélyű tagok alkalmaztassanak, mert fél működés az, ha a szivattyúsok nem képesek derék mászó bajtársaikkal lépést tartva, azokat működésükben hathatósan támogatni.

Gyorsan szerelt és jól kezelt fecskendő nélkül minden tűzoltás illuzórius.”

„A meglátogatott városok áldozatkészsége nem szorul dicséretre és mégis bámulatos, hogy helyes és alkalmas őrtanyákkal és szertárakkal nem látják el tűzoltóikat. Pedig a jó őrtanyák és szertárak nemcsak, hogy megóvják a szereket sok károsodástól, hanem ha kényelmesek és alkalmasak kedvelté is teszik az őrszolgálatot s ez által a közbiztonságot is fokozzák. Nehogy alaptalan állításokkal vádoltassam, sorban érintem a meglátogatott őrtanyákat reámutatva az azokban észlelt hiányosságokra.

Így B u d a p e s t e n az 1-ső (fő), 2-ik és 6-ik őrtanyáknak nincs semmi udvara, miért is a legénység kénytelen elkerülhetetlen tisztogatásait, a közönség nagy megbotránkozására, nyílt utcán teljesíteni. Amellett az első őrségen különösen a városi legénység összeszorítva, elégtelen és egészségtelen helyiségben van laktanyázva,

V á c z o t t a laktanya és szertár úgy térességére, mint berendezésére nézve teljesen megfelel ugyan, de kijárata egy lejtős és szűk utcába, túlságosan veszélyes. Ha már nem lehet az őrtanyát kedvezőbb helyre elhelyezni, legalább ki kellene kerülni helyes kövezés és csatornázás által minden lejtőséget.

P o z s o n y b a n az őrtanya szűk és udvarban van elhelyezve. Szertára is szűk, úgy hogy legkényesebb szereiket a szabad ég alatt kell tartaniok!

G y ő r b e n az őrtanya egy régi bástya-maradékban van elhelyezve. Szertára még csak megjárna minden kezdetlegessége mellett, de az őrszoba lejárata kevésbé oly embereknek való kiknek futva kell szereikhez jutni vész esetén, de még közönséges házi használatra sem való.

Sopronban legmostohábban van elhelyezve az őrtanya, különösen pedig a szertár és istálló, annyira, hogy rekrimináció nélkül alig lehet felőle szólni. Már pedig Sopron városa, mely oly ékes tornacsarnokot tudott építeni, derék tűzoltóinak elhelyezéséről kár, hogy jobban nem gondoskodik, mert igazán megérdemelnék. Hisszük is, hogy a város nem soká fogja elnézni kitűnő tűzoltóinak ez irányban rég táplált óhaját.

Komáromban az őrtanya, a topográfiai viszonyokhoz képest elég jól van elhelyezve; helytelen azonban, hogy vész esetén szereikkel udvarból kell kivonulni, mi mindig kárral, de néha veszéllyel is jár.

Esztergomban – hol két önkéntes tűzoltóegylet van, t. i. egy városi, Esztergom város területéről, szorosabb értelemben és egy megyei, mely a várossal kapcsolatban levő, azonban megyei kormányzat alá tartozó területen alakult. Nem kutatom, hogy mik voltak az okok, melyek lehetővé tették, hogy egy helyen, mintegy egymással szemben két egylet alakulhatott; de hogy megalakult, határozottan rosszalnom kell, nemcsak ügyünk, hanem és főképpen a veszélyeztetett közönség érdekében. Azt hiszem, hogy azok, kik ezen dualizmust létrehozták, nem tűzoltók nemesebb értelemben és nem sokat értenek a dologhoz.”

A szemle-út egyébként, mely az elnöknek alcsuthi látogatásával egészült ki, azzal az ismert méla akkorddal záródott le, amit a közmondás ekképp fejez ki: „Szólj igazat és betörök a fejed!” Az az egylet, amelyik nem kapott elnöki dicséretet, zokon vette a legjobb indulatból eredő őszinte szót. S a véletlen úgy hozta magával, hogy éppen csak annak az egy városnak jutott ki az őszinte szóból, amelyiknek főparancsnokai (mert nem egy, de kettő is volt neki) nem valának központi választmányi tagok, Budapesten t. i. Kempelen Béla (városi) és Bárány N. Ernő (önk.) volt a főparancsnok, Váczon Krenedits Ferenc, Pozsonyban Martinengó Nándor, Győrött Häuser György, Sopronban Rösch Frigyes, Komáromban Sándor Miklós, Duna-földvárt Reiter József: éppen csak az egy Esztergom nem vallhatott magáénak olyan főparancsnokot, akinek egyszersmind a központi választmányban is szava lehetett. S így esett meg, hogy a felszólamlás, ülésen kívül, a Közlöny hasábjain történt meg. A szerkesztő ugyan sietett a neheztelő cikk mellé oda-

állítani rögtön az alelnök választát is, amivel sikerült szerencsésen elejét venni minden további polémiának. De az eredménye mégis csak az lett a dolognak, hogy az évi jelentés az elnöki szemle-útról csak igen röviden, szűkszavúan emlékezett meg.

Helyette inkább az 1882-1884-ig terjedő időszaknak egy másik nevezetes eseményére terjeszkedett ki a jelentés. Ez évekre esik t. i. József főherceg aktív tűzoltói működésének kezdete.

„Hódoló tisztelettel – mondja a jelentés – s nagy lelki örömmel kell felemlítenünk, hogy Ő es. kir. Fensége József főherceg úr, szövetségünk védnöke, mint az alocsuthi önk. t. o. -szakasz-főparancsnoka, ezen, valamint több körülfekvő pusztája t. o. szakaszait a legkitűnőbbben szervezte, azokat teljesen felszerelte, mindenütt példás rendet s fegyelmet hozott be; minden nevezetesebb mozzanatról a szövetség választmányát kimerítően értesítette, – évi jelentését, statisztikai kimutatásokkal együtt, az egylet közgyűlése alkalmából beküldte, – előforduló tüzesetekről táviratilag tudósításokat küldött, – szorgalmas munkatársává lett szaklapunknak, a „Tűzoltó Közlöny”-nek, – szóval annyira testtel és lélekkel tűzoltó, hogy mintaképpül szolgálhat minden magyar tűzoltónak; – és csak azon buzgó óhajunknak adunk kifejezést: vajha egyleteink sietnének követni az előttük föltárt eme fényes példát. ’

Ezzel ellentétben szomorú jelenség gyanánt emlékezik meg az évi jelentés arról a körülményről, hogy az alapszabályokban előírt statisztikát Magyarország tűzoltó-egyleteiről összeállítani nem volt lehetséges, mert „az előző évek tapasztalataihoz képest az egyletek nagy része a kérdőíveket be sem küldi – egy része pedig hiányosan állítja ki. De ha még ez fenn sem forogna, nem volt kivihető az annyira fontos és szükséges statisztika összeállítása azért sem, mert a tagegyletek legnagyobb része nem fizetvén be a tagsági díjat, az elnökségnek tényleg nem volt pénze az ezzel járó költségek fedezésére.”

A szövetség ekkor 220 egyletet számított tagjai közé, ámde ebből 23 szabályszerű csatlakozási nyilatkozatot nem adott s ennél fogva a tagegyletek sorából törölni kellett őket, a pénztári könyvekből 570 forintot tevő tagdíjhátralékuk is leírátván. A Királyhágóntúli kerületi szövetség elnöksége, a központi vá-

lasztmány által a tagdíjhátralékok beküldése iránt hozzáintézett megkeresésre azt a választ küldte, hogy a tagdíjakat bekívánni nem ismerik, mert anélkül is föloszlásától tartanak az erdély-részi szövetségnek.

A szászok pedig – persze nem Lindner, aki ekkor magyar egyetemen volt tanár és csak mellékesen maradt meg jó szásznak is – még indignációjukat is fejezték ki afelett, hogy m a g y a r szövegű csatlakozási nyilatkozatot kell kitölteniök. Nem akarták elhinni – mondja az évi jelentés - hogy a „magyar orsz. szövetség hivatalos nyelve csak magyar lehet.” Ami különben ekkor még kevesebb megütközést kelthetett, mint 30 évvel később.

A Selmebányái (VII.) nagygyűlés.

Hogy mért Selmebányán és nem Fiúméban tartatott meg, azt a be nem avatottak kezdetben politikai okokra és illetőleg a horvátok demonstrációjától való félelemre akarták visszavezetni. De e vélekedésnek minden alapot nélkülöző volta hamarosan nyilvánossá lett.

A fiumeiek egyszerűen azért kérték ezen első alkalommal (mert 1886-ban másodszor is kértek halasztást) a közgyűlés elnapolását, mivel városukban nagyobb mérvű építkezéseken kívül, az általános csatornázás is ekkor volt folyamatban s figyelemmel a várható tömeges megjelenésre, lakásszükség bekövetkeztétől is tarthattak. S nem is ok nélkül.

Mert amidőn híre ment a zalaegerszegi határozatnak; országsszerte nagy készülődés indult meg a tűzoltó-egyesületek kebelében. Pénztárak alakultak, melybe a tagok kötelezték magukat hetenként bizonyos összeget fizetni be, abból a célból, hogy így sok oly bajtárs számára is legyen útiköltség, akinek a maga erejéből nem telnék. A „magyar korona gyöngyét” minden igaz magyar tűzoltó látni akarta.

A központi választmány méltányolva a közbejött körülményeket Fiumének a haladékot megadta, a közgyűlés elnapolását azonban nem tartotta kombinációba vehetőnek, mert „a Zalaegerszegen nyert mandátum – csak 2 esztendőre szól!” s a gyűlés helyéül – kizárásával minden ünnepélyességnek – Budapestet tűzte ki. E határozat sem ment azonban teljességbe.

Marschalkó Gyula ugyanis, kit akkortájt a király koronás aranyéremkeresztel tüntetett ki, három heti időt kért arra, hogy a VII. közgyűlés megtartása ügyét Selmebánya város közönségének előterjessze.

S a megkapott terminuson belül prezentálta Selmebánya polgármesterének, Ocovszky Vilmosnak levelét, amelyben ez „a törvényhatósági bizottság közgyűlésétől nyert megbízatásból és a város nevében”, az augusztus 4-ik és következő napjaira kitűzött szövetségi közgyűlésnek Selmebányán leendő megtar-

tására a szövetség elnökségét tisztelettel meghívta. A meghívást elfogadták s a hetedik közgyűlés székhelye – Fiume, a kikötőváros helyett – Selmec, az ősiparral foglalkozó bányaváros lett

A közgyűlésnek, mely 1884. évi augusztus hó 19-én tartatott meg, kimagasló pontja a kormány megszólalása volt. A belügyminiszteri leirat, mely gróf Cziráky Béla, elnök címére érkezett, ekkép hangzott:

Méltóságos gróf Úr!

Méltóságod, mint a magyar országos tűzoltó-szövetség elnöke által a tűzoltás érdekében teendő intézkedések tárgyában a múlt év folyama alatt tett két rendbeli előterjesztésére, a belügyminisztérium vezetésével megbízott miniszterelnök úr megbízása folytán a következőkről van szerencsém Méltóságodat értesíteni.

A 33415 ex 1874; 34628 ex 1880. stb. számú itteni körrendeletekből Méltóságod meggyőződést szerezhetett arról, hogy a belügyminisztérium, mint legfőbb tűzrendészeti hatóság, a tűzoltás ügyét mindenkor élénk érdeklődéssel és éber figyelemmel kísérte, illetőleg, hogy a tűzoltó-intézmény fejlődésére és a hazai tűzoltásnak emelésére célzó törekvéseket a legjobb indattal támogatta és lehetőleg elősegítette.

A belügyminisztérium ezt a jövőben is teendi és elismerve az országos tűzoltó-szövetség által kitűzött, Méltóságod fentebb érintett előterjesztéseiben előadott célok fontosságát, a maga részéről szintén kész leendő odahatni, hogy a szakszerű tűzoltás, a kormány-lehető támogatása mellett, az egész országban általánosítsásuk, egészséges szervezetet nyerjen s egységes alapon fejlesszessék és tökéletesbítsessék.

Az e célra vezető módok megállapítása azonban írásbeli úton igen nehézkesen és lassan lévén eszközölhető, a miniszterelnök úr Méltóságoddal egyetértőleg kívánatosnak tartja, hogy úgy a szóban levő reformintézkedések, mint a szóban levő célok megvalósításához, a kormány által nyújtandó támogatás módokai felett való eszmecsere céljából, egy az érdekelt körök képviselőiből álló **é r t e k e z l e t** hívassék egybe,

melynek elsősorban feladata lenne az országos tűzoltó-szövetség mindenestre figyelemre méltó javaslatait behatóan megvitatni, illetőleg alaposan tárgyalni, azután pedig a létrejövendő megállapodásokat részletes konkrét javaslatok alakjában a belügyminiszter elhatározása alá bocsátani.

Felkérem ennél fogva Méltóságodat, hogy intézkedni szíveskedjék az iránt, miszerint az országos tűzoltó-szövetség, legközelebbi közgyűlése alkalmával a kérdéses értekezletre kebeléből, egy nem nagyszámú tagokból álló, küldöttséget rendeljen ki s az illető tagok neveit annakidején ide jelentse be, aminek megtörténte után a kormány képviselőjének kijelöltetése, illetőleg a bizottság megalakítása érdekében a szükséges intézkedések e helyről is meg fognak tétetni.

Végül szíves tudomás és mihez tartás végett megjegyzem, hogy a szóban levő bizottság, tényleges működését, a folyó év október hava előtt nem fogja megkezdeni.

Fogadja stb. Budapesten, 1884. évi aug. hó 9-én

a miniszter megbízásából

Lukács György, s. k.
miniszteri tanácsos.

Amit tehát Cziráky Béla gróf programjában első helyre állított, az intézmény fejlesztése érdekében teendő lépések közül, arra nézve a biztató Ígéret megérkezett.

A közgyűlés a kormány által egybehívandó szaktanácskozmányon leendő képviselőivel öttagú bizottságot állapított meg, melynek tagjaivá: Follmann Alajost (Budapest önk.), Kempelen Bélát (Budapest városi), Rösch Frigyest (Sopron), Krenedits Ferencet (Vác) és Szeidl Lajost (Székesfehérvár) választotta meg. Kempelen Béla nem akarta ugyan elfogadni kiküldetését e bizottságba, mert mint a székesfővárosi hivatásos tűzoltóság főparancsnoka, az alapszabályok értelmében, nem lehetett tagja az országos szövetségnek; a közgyűlés azonban személye iránt viseltető bizalmának

újabb nyilvánítása mellett, leköszönését nem fogadta el. Tekintettel pedig arra, hogy:

„a magas kormány bölcs intézkedése folytán, a nem sokára megalkotandó tűzrendészeti törvény képezendi majd alapját az országos tűzoltó szövetség szervezetének és további tevékenységének, melyhez az alapszabályoknak mindenesetre alkalmazkodniuk kell s így az új alapszabály-alkotás majdnem felesleges vagy legalább igen rövid ideig tartó munkát képezne: ennél fogva a hetedik nagygyűlés napirendjére most kitérve volt a l a p s z a b á l y m ó d o s í t á s ezúttal elodáztatván, az egy későbbi alkalmas időre halasztatott.

Mintha csak a XVII-ik nagygyűlés határozatát olvasná az ember! Pedig az, a selmeczi VII-ik után, 24 teljes évvel később 1908 augusztusában Szatmárnémetiben tartatott meg!

Még a belügyminisztertől érkezett leirat is csaknem szakasztott olyan volt, mint Selmeczen, amennyiben ez is az iránt intézett felszólítást az országos szövetséghez, hogy nevezze meg azon szakértőket, akiket az egybehívandó ankétre meghivatni óhajt.

Azután az előírányzott költségvetést fogadták el. Tétélei a következők:

I. Bevétel.:

1. A f. 1884. évi augusztus hó 15-én lezárt számadás szerint pénztári maradvány	270 frt	
2. 100 közvetlen fizető tagesylet tagsági díjából (1885-1886 évekre) à 12 frt, összesen	1200 „	
3. Dunántúli ker. szöv. tartozó 50 tagesylet tagsági (1885 – 1886. évekre) à 6 frt, összesen	300 „	96 „
4. Tátravidéki ker. szöv. tartozó 16 egylet tagsági díjából (1885-1886. évekre) à 6 frt, összesen	180 „	48 „
5. Királyhágóntúli ker. szöv. tartozó 30 egylet tagsági díjából (1885-1886. évekre) à 6 frt, összesen		
6. Trencsénmegyei szöv. tartozó 8 tagesylet tagsági díjából (1885-1886. évekre) à 6 frt összesen.		

7. Nagyváradi ker. szöv. tartozó 8 egylet tagsági

díjából (1885-1886. évekre) à 6 frt, összesen .	48 frt
8. Malacka járási szöv. tartozó 7 egylet tagsági díjából (1885-1886. évekre) à 6 frt, összesen . . .	42 „
9. Alföldi szöv. tartozó 13 tagesegylet tagsági díjából (1885-1886. évekre) à 6 frt, összesen	78 „
10 A f. 1884. évi augusztus hó 15-éig be nem érkezett folyó és hátralékos tagsági díjakból .	300 „
Összesen	2562 frt

II. Kiadások:

1. Irodai és ügykezelési költség	2 évre	300 frt
2. Postaköltségek	2	200 „
3. Nyomtatványok	2 „	200 „
4. Központi iroda bérleti díja	2 „	400 „
5. Titkár-ellenőr tiszteletdíja	2 „	800 „
6. Közp. választm. tagok útiköltsége	2	400 „
7. Különféle előre nem látható kiadások .		100 „
8. Pénztári maradvány		162 „
Összesen		2562 frt

Atüzoltószerek kiállítási szabálytervezete, melynek kidolgozásával előbb egy hármassbizottság, később egyedül R ö s c h Frigyes bízott meg, az utóbbi által elkészített alakban bemutatván, a közgyűlés azt magáévá tette, illetve helybenhagyta s mint kiváló szakmunkát, a hivatalos lapban leendő közzétételén kívül, tanulmányozás és mihez tartás végett a tagesegyleteknek külön lenyomatban is megküldeni határozta. (A szabályzatot lásd a függelékben.)

Történt pedig ez éppen azon a közgyűlésen, amelyen – a nagygyűlések sorában legelőször – szerkiállítás, az előkészület idejének rövidsége miatt, nem volt rendezhető.

Ehelyett bemutatásra került in natura két darab mintacsavar, amelyek egyikét Walser Ferenc (Budapest), másikat pedig Seltenhofer Frigyes és fia (Sopron) készítette.

A két darab eredetiben bemutatott csavar egymástól nem sokban tért el. A Walsler-féle 200 grammal volt nehezebb, bősége 48 % s csavarmeneteinek a száma 4 volt; a Seltenhoferé ellenben csak 2 csavarmenettel s 49 %, belső átmérővel bírt.

A határozat kimondását megelőző vita érdekes világitásba helyezi ez 1874 óta húzódó kérdésnek az eldöntése módját.

Ternajgo Caesar (Újarad) a normalitásra nézve az alakot nem tekinté határozónak s az indokból, hogy a Walsler-féle 4 csavarmenettel bír, melyből, ha kettő letörik, még akkor is megmarad másik kettő, a Walsler-félét fogadta el.

Rösch Frigyes előtteszólóval ellentétben kifejtette, hogy a Walsler-féle csavarnak éppen a hosszúsága az, mely impraktikussá teszi, míg a Seltenhoferét 1 milliméter nagyobb nyílása, 200 grammal csekélyebb súlya s rövidebb mivoltából önként következő könnyebb kezelhetősége, mind csak ajánlhatják. Különbösen hangsúlyozta, hogy folytonos haladásunk úgyis valószínűvé teszi, miszerint pár év múlva már megváltoztatni leszünk kénytelenek a mai határozatot.

Schlosser Albert (Rozsnyó) azt tartja lényegesebbnek, hogy miként alkalmazzuk csavarainkat s nem azt, hogy milyent alkalmazzunk. De mivel a milyenség dolgában is egységre törekszünk s mivel a két gyáros előbbi merev álláspontjából már is engedett, jövőben pedig még jobban fog egymáshoz közeledni, ajánlja a választmány indítványát, mely szerint m i n d k e t t ő elfogadtatik e g y s é g e s g y a n á n t.

Follmann szerint ez mi nehézséget sem involvál, mert kevés munkával akármelyik rézműves átalakíthatja a már hajtásban levő csavarokat akként, hogy a kétféle csavar egységesítése lehetővé váljék.

Szabó Károly (Pápa) szintén a választmány indítványát ajánlja.

Szeidl Lajos (Székesfehérvár) nem látja be, mi célszerűség volna abban, ha továbbra is a gyárosokra bízónk a közeledést egymáshoz. Ez szerinte csak elodázása a dolognak. A gyárosokkal már megtörtént ismételten a kísérlet, hogy állapotodjanak meg maguk közt egy egységes mintában, hanem a teljes kiegyenlítése az ellentétes álláspontoknak újra meghíusult. Ő tehát ajánlja az egyik vagy másik csavarban leendő végleges megállá-

podást s amennyiben, mint vidéki, tudja, mennyivel gyakorlatibb tüzeseteknél a hosszabb csavar, a maga részéről a Walser-félét fogadja el.

Elnök formulázza a kérdést. 1. Elfogadja-e a közgyűlés a választmány indítványát, mely szerint a két gyáros a most benyújtott rajzok alapján létrehozandó egységesség keresztülvitelére újból felszólíttatván, e felszólításnak eredménye a minisztériumhoz felterjesztessék? A közgyűlés a választmány ezen indítványát nem fogadja el.

Elnök: Ennek folytán felteszem a kérdést, hogy a bemutatott két minta közül, egységes csavar gyanánt a közgyűlés melyiket kívánja elfogadni?

A névszerinti szavazás eredménye lett, hogy 36 szavazattal 9 ellenében a Walser-féle fogadtatott el „egységes csavar” gyanánt, mely a szükséges rajzokkal és az előállítási költségek részletezésével, jóváhagyás s illetőleg szentesítés végett a minisztériumhoz terjesztetett fel.

A szavazásnál nem szavazott Budapest, Nagyvárad, Sopron, Rozsnyó, Zalaegerszeg.

A Seltenhofer-félére szavazott: Szepesremete, Balatonfüred, Szeged, Poprád, Lócse, Gölniczbánya, Kismarton.

A Walser-félére: Arad, Vác, Nagymagyar, Nagyikinda, Győr Körmőcbánya, Lovasberény, Alcsuth, Máramarossziget, Moha Kassa, Léva, Ács, Pruszkabohunicz, Ujarad, Siófok, Baán, Balassagyarmat, Pozsony, Keszthely Debreczen, Pápa, Fiume, Újvidék, Óbuda, Losoncz, Fehérvár, Komárom, D.-Adony, Dunaföldvár, Zólyom, Matheócz, Eger, Modor, Illava és Selmeczbánya.

A tátravidéki kerületi szövetségnek a tűzoltói segélypénztár tárgyában tett indítványa és az újarad-zsigmondházi egyesület által benyújtott azon indítvány, hogy „a működő önkéntes tűzoltók a közmunka s annak váltsága alul felmentessenek, – az intézménynek törvényes úton leendő szabályozása iránt megindult kormányi intézkedésre való tekintettel – napirendről levétettek.

A székesfehérvári egylet indítványát, mely szerint az államépületek tűzjelzőkkel lennének ellátandók, a közgyűlés mellőzte, mert ily tűzjelzők létesítése magának az államnak áll érdekében.

A kassai és székesfehérvári egyesületek által, a rangjelzés módosítása tárgyában felvetett kérdést a közgyűlés további diskuszióknak hagyta fenn, a döntést akkorra halasztván, ha majd maga a választmány áll elő konkrét javaslattal.

A szolgálati érem tárgyában mindenekelőtt elvileg kimondták, hogy az csak a szolgálati idő eltöltésének elismerését fogja fokozatosan méltányolni, de „az érdem-érem jellegét nem viseli magán”. Az 5 évig működött tűzoltó bronzból készült jelvényt kap, a 10 éves tűzoltó ezüstöt, aki pedig 15 évet szolgál, az aranyból készítettet. „E jelvényeket az országos szövetség, kormány beavatkozásától függetlenül s azon szabályok értelmében fogja az illető tűzoltóknak kiosztani, mely még 1881 március 25-én lett elfogadva.” Kimondták azt is, hogy oly tűzoltótól, aki már egy alsóbbfokú szolgálati jelvény birtokában van s számára egy magasabbfokú esedékes, attól a kisebbfokú érem visszavéttetik, úgy hogy „minden tűzoltó egyszerre csak egy szolgálait jelvényt viselhet”. A Mitterdorfer Henrik budapesti építész által készített jelvényrajz elfogadásával megállapította a közgyűlés a szalag formáját is, kimondván, hogy az, francia modorú, függőleges irányú, nemzetiszínű szalag, legyen. A jelvények árát a kérelmező tagegyletek megtéríteni köteleztették.

Eredetileg ennek a pozsonyi és csurgói önkéntes tűzoltó-egyletek által felelevenített szolgálati érmeknek vagy jelvényeknek, a központi választmány szilárdabb alapon nyugvó becsét kívánt

szerezni s evégből annak szabályzatát felsőbb szentesítés alá is beterjesztette. Felsőbb helyen általánosságban nem voltak az eszme ellen, mert hisz a hesseni nagyherceg által alapított tűzoltó-érmek adományozásának tenyéré, már mint precedensre, is lehetett hivatkozni. Hanem a szentesítés mégis megtagadtatott abból az okból, mert „a tervezett szolgálati érem a hadsereg-nél már alkalmazásban lévő hasonló disztinkciók mellett össze-tévesztésre adhatna alkalmat”. (A belügyminisztériumhoz menesz-tett felterjesztést, a kapott válasszal együtt, lásd a függelékben.) így lett a tűzoltók szolgálati érme nemzetiszínű szalagon viselt s nem Öfelsége által adományozott kitüntetés. -

A VIII. rendes közgyűlés székhelyeinek kitűzését a köz-ponti választmányra bízták. Ha pedig hivatalos meghívás idő-közben nem érkeznek be, az esetre a közgyűlésnek a főváros-ban leendő megtartása határozottatott el.

Elnökké közfelkiáltással újra gróf Cziráky Bélát (akkor már 1884 június 9. óta Fejérvármegye főis-pánját) választották meg. Alelnökké ismét Follmann Alajos lett. A központi választmány tagjaivá pedig:

1. Martinengó Nándor (Pozsony) 49 szavazattal.
2. Marchalkó Gyula (Selmecebánya) 49 szavazattal.
3. Sándor Miklós (Komárom) 47 szavazattal.
4. Häuser György (Győr) 45 szavazattal.
5. Reitter József (Dunaföldvár) 45 szavazattal.
6. Rösch Frigyes (Sopron) 42 szavazattal.
7. Schlosser Albert (Rozsnyó) 41 szavazattal.
8. Ternajgó Caesar (Új-Arad-Zsigmondháza) 38 szavazattal.
9. Szeidl Lajos (Székesfehérvár) 38 szavazattal.
10. Altorjay Sándor (Eger) 35 szavazattal.
11. Boczkó Samu (Debrecen) 34 szavazattal és
12. Krenedits Ferenc (Vác) 33 szavazattal választattak meg.

Titkár maradt Goreczky Zsigmond, ki ellenőri mi-nőségben a pénztári könyveket is vezette, míg magának a pénztárnak a kezelését Follmann alelnök vállalta magára.

A gyűlés jegyzőkönyvét Follmann Alajos és mint jegyző Barabás Béla, az első aradi önkéntes tűzoltókar képviselője írták alá. A második jegyző Vida P á l, a mohai Ágnesforrás tűzoltóságának képviselője volt. Az elnök helyére Follmann neve azért került, mivel gróf Cziráky Béla, mint Fejérmegye főispánja, sürgős hivatalos ügyben a közgyűlés napján Selmecebányáról távozni kényszerült.

Az igazolt képviselők közül a Dunáninnenről került ki 16, Dunántúlról 15, a Duna-Tisza-közről 9, Tizáninnenről 7 Tizántúlról 2, a Tisza-Maros szögéből 4, Erdély pedig egyetlen képviselőt sem küldött fel Selmecebányára.

Selmece megközelítése különben elég komplikált volt. Még Zalaegerszegnél is jobban félreesett; Garam-Berzencétől kezdve csak helyi érdekű vasút vitt oda. Ámde bányaváros és van diák-sága: a bányász-, kohász- és erdész-akadémikusok. Így azután – ámbár mint Fiume helyett „beugrott városra” az úgynevezett programmszerű ünnepélyek nem voltak rá nézve kötelezők – programmon kívül is sikerült neki olyan közvetlenséggel bizonyítani be, a talán nem várt, de meglepetésként mégis feltalált vendégszerető érzelmek szívből jövését, hogy a vendégbajtársaknak itt nyert kellemes impressziói vetekednek a negyedik nagygyűlés alkalmából Iglón szerzetekkel.

Bányász zenekar, lovasbandérium és egy egész század önkéntes és bányász-tűzoltó fogadta az érkezőket, akik olyan diadalkapun át vonultak be az őrségi városba, ami igazi különlegesség. Egy csalódásig hü utánzatú bányászaj volt a város szélére odavarázsolva, mely mellett jobbról-balról, teljes felszerelésben, ott álló bányászok képezték a sorfalat. A bányászaj feletti boltozaton, a diadalkapu tetején, két díszruhás (fehér attila, piros magyar nadrág) bányamunkás tartotta a város címerét s mögöttük egy harmadik messzehalló kopácsolással (dróton függő deszkán) jelezte a vendégtűzoltók jövetelét s belépését a város területére. Szokatlanságával megkapó, igazi bányavárosi kép!

És azután a szeretetreméltó házigazdák, az ismerkedő estély, Őfelsége születése napján az ünnepélyes szentmise, a pregnáns testületi szellem, az Újakna és burschtanya megszemlélése, (utóbbi az ismeretlenség homályából először akkor feltűnő L u k á t s Gyula vezetése alatt), táncmulatság a nagyszerű kilátást is nyújtó Rónán, végre a 80 főnyi önkéntes és 717

főnyi bányásztűzoltóság válogatott embereinek bemutató gyakorlata: mindez együttvéve bármely rendes program kereteinek a kitöltésére is alkalmas lett volna. Így pedig váratlanul, programmon kívül, gyakorolva hatását, bizony maradandó benyomásokat kelteni is képes volt.

Augusztus 18-án a városi szenátorok díszmagyarban s a bányatanácsosok és a többi tisztok díszes egyenruhájukban, a kirendelt bányászok hosszú sorfala közt, vonultak a templomba, ahol a vendég-tűzoltók nagy félkörben foglaltak állást az oltár előtt. Így vette kezdetét az ünnepélyes szentmise, melyet fényes segédlettel Várady Ferenc, németvári plébános, a tűzoltók főpapja, celebrált. Az ismerkedő-estélyen is ott volt a városnak színe-java s a válogatott dikciók özönében szinte elveszett Barabás Bélának, a későbbi neves országgyűlési képviselőnek felköszöntője, aki mint a 13 vértanú városának szülöttje s Magyarország legrégebbi tűzoltó-egyletének fiatal tagja, az 1834-ben alakult „első aradi polgári tűzoltókarnak” a nevében beszélt. „Ez egyesület – úgymond – mely alakulása idejében még nem ismerhette a mai kor kívánalmait, két hivatást töltött be már akkor is: egy humanisztikust és egy hazafiút. Segíteni akart a polgártársakon és a hazán. Ezért jártak sarkantyúval s ezért volt kard kötve oldalukra. S az első nagygyűlésén Budapesten a manák színvonalán álló többi tűzoltók ugyanezért nevelték ki őket. Azóta felcserélték ők is a kardot a baltával s ők is inkább csak a tűzoltói eszmét szolgálják. Ma éppúgy teljesítik, mint bármely társ-tűzoltóegylet tagjai azt a szép hivatást, melyről mióta egy József főherceg a védnökünk, meg egy Cziráky Béla gróf áll az élünkön, még a belügyminiszter is elismeri végre, hogy a legnemesebb feladatoknak egyike. De azért nem ejtették ők el a hazaszeretetet hő ápolását sem s miközben a felebaráti szeretetet gyakorolják a vész pillanataiban, változatlan odaadással élnek annak a másik nagy eszmének is, mely a magyar haza nevét viseli magán!” És így tovább.

Szóval a selmeczi közgyűlés külsőségeiben is sikerült volt. Sajnos csak az, hogy kimagasló, minden egyebet domináló pontja, t. i. a kormány megszólalása s Ígérete jó sokáig pusztán ígéret maradt. A szaktanácskozmány eredménye pedig csak a kormányrendelet lett – törvény helyett.

Depresszió.

A selmeci nagygyűlés után tartott választmányi ülések során elintézését nyert mindenekelőtt az „egységes csavar” dolga, amennyiben az elfogadott csavar rajzát és szakszerű leírását a minisztériumhoz felterjesztették. Ellenben a Fort és Klein, kolozsvári műszaki üzlettulajdonosok, által beküldött G r e t h e r-W i l l e-féle tömlőkapcsolót, szakértői elbírálás előtt, a székesfővárosi hiv. tűzoltó-főparancsnoksághoz tették át, oly megkereséssel, hogy azt legalább egy féléven át, úgy gyakorlatokon, mint fűzeknél, folytonos használat alá véve, véleményét, annak idején bemutatni szíveskedjék. Egy évvel később Róth Ernő, gyulafehérvári gyakorlómester (különben nagyszebeni rézöntő), tömlőkapcsa is megfordult a központi választmány előtt, mely azt „haladást jelző találmánynak” minősítette, de a feltaláló abbéli kérelmét, hogy az ő kapcsa fogadtassék el egységes tömlőkapocs gyanánt, már csak azért sem találta a választmány teljesíthetőnek, mivel a Selmecebányán elfogadott egységes csavar tárgyában tett fölterjesztés sem nyert még elintézését. Tényleg a belügyminiszternek idevonatkozó 6840/89 számú rendelete csak 1889. évi február 8-án látott napvilágot.

Azután foglalkoztak a rangjelzés kérdésével, melyre nézve a budapesti önkéntes testület újabb indítvánnyal élt, az 1885-iki országos kiállítás alkalmából június 29-én Budapesten rendezett díszgyakorlaton, természetben is bemutatván az általa ajánlott új rangjelzést. A javaslatot, melyet a „Tűzoltó Közlöny” hasábjain hosszas eszmecsere előzött meg, háromszor hármass rangfokozattal, általánosságban elfogadták, a fokozatok jelölésére azonban, 9 szóval 4 ellenében, nem a ma viselt gomb vagy rozetta, hanem a keresztbe helyezett baltán fekvő sisak (aranyból vagy ezüstszálaból szöve) állapítottatott meg. E határozat ellen Mezey Mihály (Nagyvárad) rögtön különvéleményt jelentett be, mellyel a nagygyűlés elé kívánt lépni. Az elfogadott háromszor hármass rangfokozat a következő volt:

1. A szövetség elnöke, 2. az alelnök, 3. a központi választmány tagjai, vármegyei szövetségi elnökök és főparancsnokok.

4. Főparancsnok-helyettesek, illetve alparancsnokok, 5. osztályparancsnokok, 6. szakaszparancsnokok, 7., 8., és 9. pedig az altisztek hármás fokozatát képviselte.

Egy évtizedbe került, míg ez a budapesti osztályparancsnokok kedvéért kissé erőszakosan készült rangfokozati beosztás megváltoztatása keresztül volt vihető.

Majd megállapították a szolgálati érmek árát. A bronzból valóét 1 frrtal, az ezüstét 2 frrtal, az aranyozott ezüstét pedig 3 frrtal vették fel. Ez alapon még az 1886. év folyamán 69 önkéntes testület összesen 2273 darab érmet kapott, szalaggal és igazolvány kíséretében. Az újítás tehát csakugyan szükségét látszott pótolni. Az a 69 önkéntes egyesület, (mert városi tűzoltók számára is méltelen megtagadta a választmány a szolgálati érmek kiadását), mely legelőször reflektált a szövetség által alapított érmekre, országrészek szerint a következő:

Dunáninnéről: Bazin, Búr-Szent-György, Dévény, Dévényujfalu, Illava, Körmöcbánya, Léva, Malacka, Nagyszombat, Nagytapolcsány, Pozsony, Pozsony-Széleskút, Puchó, Selmecbánya, Somorja, Tejfalu, Trencsén és Vágújhely összesen 18.

Dunántúlról: Adony, Csurgó, Dombóvár, Dunaföldvár, Ercsi, Győr, Kapuvár-Gartha, Kőszeg, Lenti, Lovasberény, Mohács, Nagyikinda, Pándorf, Székesfehérvár, Sopron és Zalaegerszeg = 16.

Tiszáninnéről: Dobsina, Eger, Eperjes, Kassa, Késmárk, Lőcse, Miskolc, Rozsnyó, Sátoralja-Ujhely, Szepes-Béla, összesen 10.

Duna-Tisza köziről: Budapest-önkéntes, Budapest-hajógyár, Budapest-Ganzgyár, Budapest-Grünwald-gyár, Budapest-államvasutak gépgyára, Óbecse, Török-Szent-Miklós, Újpest, Újvidék = 9.

Tiszántúlról: Bihar-Diószeg, Debrecen, Derecske, Nagyvárad, Szatmár-Németi, Székelyhíd, Szilágy-Somlyó, Tenke = 8.

Erdélyből: Deés, Déva, Kolozsvár, Marosvásárhely, Sepsi *Szentgyörgy* = 5.

Tisza-Maros szögiből: Lúgos, Nagyikinda, Oravica = 3.

Napirendre került újra a mérsékelt vasúti és hajójegyek dolga is. Baross Gábor ugyanis, a későbbi közlekedésügyi miniszter s a zónatarifa és postatakarékpénztár megteremtője, államtitkársága idején, minden indokolás nélkül, egyszerűen megszüntetett a Máv. vonalain minden kedvezményt. A központi választmány ez ellen felszólamlással élt, aminek meg is lett a kívánt eredménye.

P u t s c h Tóbiás (Igló) ismét megbolygatta a tűzoltásnak a tanítóképezdékben leendő tanítása ügyét, valamint a statisztikai kimutatások dolgát. Utóbbira a szövetség alapszabályainak 14. §-a kötelezte a központi választmányt, a kérdőívekre is beérkezett jó csomó használható anyag. A kimutatások összeállítása azonban s még inkább azok kinyomatása, pénzhiányában nem igen volt eszközölhető. El is határozták, hogy a kormány támogatását kérik ki hozzá. A tanítóképezdékben való oktatás ügyéről pedig hosszas utánjárás után kiderült, hogy az 12797/85. szám alatt a közoktatásügyi minisztériumban egyszerűen ad acta téve hevert.

Tárgyalták az 1883-ban megindult pozsonyi Feuerwehr-Zeitung kérvényét is, de anyagi támogatást természetesen nem adhatott a szövetség, annál kevésbé, mert Erdélyből az a hír érkezett, hogy sok tagtestület már a kerületi szövetségről sem akar tudni, a s e g e s v á r i pedig még az országos szövetség kötelékéből is kilép. 1885 június 28-ik választmányi ülésen olvasták fel e hanyatlásnak dokumentumakép M i n o r i c h Károly levelét, amely szerint ő, mint a Királyhágóntúli szövetség elnöke – e kerületi szövetség létezésén m e g s z ű n v é n – nem tekinti többé magát a központi választmány tagjának.

E meglehetősen sivár ügymenet mellett csak annyival inkább fordult minden érdeklődés a kilátásba helyezett szaktanácskozmány felé. De ennek egybehívásával a minisztériumban egyre késlekedtek. Kezdetben Jekelfalussy miniszteri tanácsosnak nagy elfoglaltsága volt az akadály. R ö s c h Frigyes már azzal állott elő, hogy miután a tűzrendőri törvénytervezet amúgyis hiányos; a biztosítóintézetek megadóztatása pedig Ausztriában rosszul sikerült: ennélfogva legcélszerűbb lenne

mind a két törvényjavaslatot visszavonni; az egyiket végkép, a másikat átdolgozás céljából.

A választmány azonban a módosító észrevételek megtételére az ankétet is alkalmasnak vélte; a biztosítótársulatok megadóztatása tekintetében pedig az volt a véleménye, hogy ami Ausztriában balul ütött ki, az nálunk sikerülhet. Még ma sem sikerült.

1885. évi november 15-én végre megjelenhettek a delegáltak az egybehívott szaktanácskozmány első ülésére. Hanem, amint ezt az utána következő választmányi ülésen nagy lehangoltsággal megállapítani valának kénytelenek, ott biz' igen kevés érdemleges dolog történt. A kormány kiküldöttjének az indítványára csupán egy szűkebbkörű bizottság küldetett ki a törvénytervezet „gyökeres” átdolgozása végett, azzal, hogy munkáját 1886 első felében terjessze be, amikor is az ankét újból egybehívandó lesz. Ez az „újból egybehívás” jó sokáig váratott magára. Már a fiumei közgyűlés ideje is elérkezett s még mindig nem volt újabb hír hallható.

Fiume város tanácsa ugyanis időközben megismételte meghívóját az iránt, hogy a VII-ik helyett a VIII-ik nagygyűlés az ő falai között tartassék meg. A központi választmány köszönettel tudomásul is vette a meghívást, csupán annyit jegyzett meg direktívaképen, hogy közvetlenül az 1885-iki budapesti országos kiállítás után – véleménye szerint – a külön tűzoltószer-kiállítás rendezése Fiumében elhagyható. A fiumeiek ki is hagyták azt a programjukból, melyet különben a központi választmánnyal együtt meglehetősen minuciózusán dolgoztak ki. S amikor már az ad hoc igénylendő ágyak száma is megállapított: újabb egy esztendővel megint csak eltolódott a VIII-ik nagygyűlés ideje. És különös épűgy a fenyegető kolerajárvány miatt, akár csak a soproni nagygyűlésé 1873-ban.

Elmaradt tehát a szaktanácskozmány újabb egybehívásán kívül a közgyűlés is. Egyiknek sem volt a központi választmány az oka, de mint kettős eredménytelenség mégis nyomasztólag hatott. S ez a lehangoltság folyton nőtt, mert az egész 1886-ik esztendő eltelt ankét nélkül. Mikor pedig az 1887-ikévis a vége felé közeledett, formális elkedvetlenedés állott be, mely hogy elkeseredéssé nem fajult, kizárólag annak tudható be, miszerint

még mindig volt-a reménységnek egyetlen, de utolsó horgonya. Ezt a szövetség fenséges védnökében való jogosult bizakodás képviselte. El is határozta a választmány, hogy felkéri József főherceget: vetné latba súllyal bíró szavát a tűzoltó-ügy végkép megfeneklett hajójának a zátonyról való elmozdítása érdekében.

József főhercegnek, mint a szövetség védnökének, kért közbelépése megtörtént.

A fiumei (VIII.) közgyűlés.

Öt év kellett hozzá, míg meg volt tartható. 1882-ben fogadtatott el közgyűlés helyéül, de csak 1887-ben lett azzá. Az igazolt képviselők száma azonban, mintha csak két másik közgyűléssel kívánt volna vetekedni; 129 volt Fiúmében.

Sok specialitása volt e közgyűlésnek.

Már maga az is különlegesség, hogy Budapestről, az itt egybegyűlt bajtársakat, csak három különvonat volt képes elszállítani. Azután a lerándulok, meglepetésként, emléktárgyakat vittek magukkal, részben a városnak, részben pedig Ciotta Jánosnak, az akkori podesztának. Az emléktárgyak mind valamely hazai vidék specialitását képviselték. Emléklap három is jelent meg a közgyűlés alkalmából:

Az egyiket Mócs Zsigmond, a „Fiume” szerkesztője, állította össze, a másikat dr. H a l a s y Kálmán, a lévai tűzoltóság tagja és a pozsonyi „illustrierte Feuerwehr-Zeitung” is adott ki, külön kiadásban, alkalmi lapot. Közgyűlés után a Máv. menetjegyirodája külön gyorshajókon v e l e n c e i kirándulást is rendezett, ami szintén csak emlékezetessé tenni volt alkalmas ezt a közgyűlést.

Az ismerkedő-estélyt elmosta az eső. Másutt ez helyrehozhatatlan mulasztás számba ment volna. Fiúmében, ahol a magyarul nem igen beszélő házigazdákkal amúgy is bajosan ment az egymás kölcsönös megértése, alig okozott emóciót. Különben a fáklyásmenetet azért megtartották s azt követőleg a magyarok a (Vácról, meg Csurgóról) magukkal vitt cigányok zenéje mellett – a maguk módja szerint elmulattak. A mulatozás e módjának az olasz közönség csak benevolus spektatora volt.

A király születése napján (aug. 18.) az elnökség gróf Zichy Ágost fiumei kormányzó által adott díszebédre volt hivatalos. (Ugyanaz a gróf Zichy volt ez, aki most (1911) Cziráky Béla gróf örökébe lépett, mint Őfelségének főudvarnagya.) Szent István-napján pedig a Scogliettoba tábori oltár mellett tartott külön istentiszteletre vonultak fel a messze ma-

gyár tájakról való bajtársak. A csendes misét itt is, mint Selmecbányán, Várady Ferenc, németsághi plébános mondta, míg az ünnepi beszédet Steiner Ádám, várpalotai plébános tartotta. (Várady Ferenc buzgóságáért a fiumei közgyűlés után pápai kamarásságot nyert.)

A város székesegyházában, egyidejűleg, a fiumei főapát fényes segédlettel zenés misét celebrált, amely után olasz szentbeszéd következett. Ennek végeztével úgy a papság (teljes ornatusban), mint a kormányzó és kísérete (díszmagyarban) átmentek a Scogliettoba, ahol istentisztelet után zászlószentelés volt. A fiumeiek felszentelt zászlaját, melynek nyelébe Magyarország minden vidékének képviselői verték be a szeget, az apatini és topolyai önkéntes tűzoltók nevében dr. Kék Lajos és dr. Hadzsy János megkoszorúzták s otthonról magukkal hozott aranyhímzésű selyemszalaggal ékesítették.

Zászlószentelés után a kiállított emléktárgyak megtekintése került sorra.

A városi múzeum számára Selmecbánya díszes kazetában ásványgyűjteményt küldött; Gölnicbánya pedig ezüst- és rézterményeinek a kollekciónját. Dunaföldvár geológiai gyűjteményt, Nyíregyháza és Győr városuk monográfiáját. Mára marossziget kristálysóból remek alakzatokat, Soóvár szépkivitelű régi formájú poharat, ugyancsak sóból. Zólyom lemezfestészeti gyűjteményt, Resiczabánya két miniatűr-bányászt kézikocsival vasból, Szentiványi Sándor egy 150 éves antikpoharat. A Geittner és Rausch cég József főherceg bronzból készült relief-mellképét.

A podesztának a kolozsváriak tulipántos ládában „varottast” ajándékoztak. Torda cserépvázát s két hatalmas tordai pogácsát. A pozsonyiak egy láda kétszersültet hoztak. Az egi tűzoltók egy hordó bikavért. A váciak óriás palackban kitűnő fehér bort. Az Ágnes-forrás tulajdonosa, Kempele Gyula 500 üveg mohait. A debreceniek eredeti csikóbőrös kulacsot. A miskolciak remekbe faragott borsodi kulacsban asszú-borral kedveskedtek. Az apatiniak náluk gyártott fonott karosszéket és faklumpákat, a baziniak házilag készült ágyterítőt. Balassagyarmat, Losonc és Salgótarján 24 személyre való servicét kristályüvegből,

amelynek művészi kivitele a z n i ó b á n y a i üveghutát dicsérte, stb. stb.

Végre az is különlegessége volt a fiumei közgyűlésnek, hogy a rendező-bizottság zárószámadása 372 forint 68 krajcár feleslegét mutat, holott a kiadások összege 5247 forint 44 krajcárra rúgott, amiből legtöbbször a város által augusztus 20-án rendezett kivilágítás és a tengeren szerenáddal egybekapcsolt felejtetlen tűzijáték került.

Az augusztus 19-én megtartott nagygyűlésen gróf Cziráky Béla elnökölt. Tollvezetők Vidá Pál (Székesfehérvár) és Ósza György (Kunfélegyháza) valának. JegyzőkönyvHITELESÍTŐK gyanánt Stanescu Imre Vazul (Arad), Major Gyula (Kismarton), dr. Vadas Kálmán (Zombor) és dr. Pásztor Bertalan (Eger) szerepeltek. A számadások felülvizsgálására a helyi testület parancsnoksága helyett, tekintettel annak igen nagymérvű elfoglaltságára, dr. Kék Lajos (Apatin), Sztárek Ferenc (Nyíregyháza) és dr. Hadzsy János (Topolya), mint ad hoc bizottság küldetnek ki.

Itt terjesztette be a központi választmány először Magyarország tűzoltó testületeinek ama statisztikai kimutatását, mely voltaképpen még 1885-ben, a budapesti országos kiállítás alkalmából, jelent meg nyomtatásban s a tagok közt rég kiosztatott, de mert időközben (1884. óta) sehol sem tartatott közgyűlés, az aradi (1876) utasítás effektuálását csak most vehették „helyeslőleg” tudomásul.

Azután elfogadták a módosított alapszabályokat, melyekben a megyei szövetségek említésénél mindenütt a törvényszerű „vármegyei” kitétel s az egyletek helyett a „testület” elnevezés használata rendeltetik el.

A feloszlásról szóló 19. §. 1. bekezdéséhez, külön mondat alakjában, azt adta hozzá a közgyűlés, hogy „ha az első ezen tárgyat napirendre kitűzött közgyűlés határozatképes nem lenne: a feloszlás felett egy 30 nap múlva egybehívandó újabb közgyűlés – a megjelentek számára való tekintet nélkül – végérvényesen határoz”.

A tűzrendészeti törvényjavaslat tárgyában meghagyták a központi választmánynak, hogy azt „tovább is szorgalmazza”.

Felhatalmazást adtak a hátralékoknak peres úton való behajtására.

Tárgyalás alá vették, a budapesti önkéntes testület indítványát, egy újabb egységes rangjelzés behozatala iránt s azt „a testületek egyöntetű szervezéséig mintá gyanánt” elfogadták, oly hozzáadással, hogy „a főparancsnoki aranygallér nem boríthatja az egész gallért köröskörül, hanem csak a nyak előrészen a vállakig viselendő. A háromkarikás vállzsinór milyenségét pedig 5 mm. vastagságban állapították meg, egyben kijelentvén, hogy a zubbony ujján alkalmazandó vitézkötés rangot nem jelez”.

A budapestiek javaslatának elfogadását azonban igen élénk vita előzte meg. Erős pártja volt ugyanis a fejérvármegyei szövetségnek is, mely az egyszerűség elvéből kiindulva, a katonákétól jobban elütő „stráflis” rangfokozati jelvény érdekében szállott síkra, azt indítványozván, hogy rozzták helyett a galléron az 1848/49. évi szabadságharc katonái által viselt keskeny csíkok használata hozassék be, altiszteknél selyemből, tiszteknél aranyzsinórból. Az ajánlott kétféle rangjelzés in natura is bemutatásra került.

Mikor azonban a budapesti önkéntesek akkori főparancsnoka, az impozánsan lengő, hosszú fekete szakállal megáldott B á r á n y N. Ernő mellé, odaállt a dobogóra, a kissé „vékony dongájú” Vida Pál, egyszerre hiába való lett mindmegannyi érv az egyszerűbb rangjelzés mellett, a megejtő szemlélet során nyert momentán benyomás a ragyogóbb, tetszetősebb, budapesti javára döntötte el az indítvány sorsát. A leszavazott fejérmegyeiek aztán, ámbár meghajoltak a közgyűlés határozata előtt, az egyszerűsítés után való okos vágyukat olykép elégitették ki, hogy először is leszedték a zubbony ujjáról a csak akadályt képező zsinórzatot, illetőleg a „nem kötelező vitézkötést” s a határozat

által nem érintett fényes gombokat felcserélték rejtett csontgombokkal. Végre pedig e két újítással együtt az 1889-ben Székesfehérvárt tartott közgyűlésen elfogadtatták a ma is használatos lapos tengerészsapkát, ami szintén egyszerűsítés számba ment Fiume után, ahol akárhány vidéki főparancsnoknak nemcsak a sisakja volt lószörforgós, hanem még különféle színű sapkájuk is széles aranycsíkokkal vala „díszes”, nem is szólva arról, hogy a nadrágjuk szárán tenyérnyi széles, aranszegélyű, piros betét húzódott végig.

A somogyicsurgói önkéntes testület indítványa egy „egyetemes tűzoltói szakkönyv” kiadása tárgyában, mint „időszerűtlen” mellőztetett, mert a központi választmány indokolása szerint „az egységes szervezés hiánya folytán ily szakmú kiadása csak hézagossá lehet!”

Ellenben Stolz Adolf nagyikikindai parancsnoknak szaktanfolyam létesítésére irányuló javaslatát a közgyűlés elvileg helyeselve, azzal tette át a választmányhoz, hogy kebeléből háromtagú bizottságot küldjön ki s azt e tárgyban részletes javaslat előterjesztésére utasítsa.

Stolz Adolf ez indítványának indokolása svájci mintára hivatkozik, ahol 2-3 évenként, mindig más helyen, akkor már tényleg tartottak tanfolyamokat a parancsnokok számára. Mint monda, 1883-ben személyesen volt alkalma az öltéiért eredmény meglepő voltáról s a tanfolyam üdvös kihatásáról meggyőződni. A költségeket – fele részben – az államtól javasolta kieszközölni, viszont a jövőre nézve kimondatni kívánta azt is, hogy bizonyos idő múlva tűzoltó-parancsnok csak az lehessen, aki a tanfolyamot sikerrel elvégezte.

„Mert – így szól az indokolás – a tudatlan tűzoltó, mint a tapasztalat bizonyítja, működésével sokszor még inkább nagyobbítja a veszélyt, amennyiben haszon helyett kárt okoz. Ellenben a szakismeretekkel bíró tűzoltó félerővel többet és jobbat művelhet, mintha a tűzoltáshoz nem ért. S ma még sok

tűzoltó-egyesület van hazánkban, ahol az egyesület vezetőjének fogalma sincs a tűzoltásról és a tűzoltóság voltaképpen céljáról. Az egész tűzoltói tudást egynéhány katonai rendgyakorlatban látják. Hidegvérű, átgondolt szembeszállás a bőszerű elemmel, előleges tanítás és tanulás, szakismeret szerzése nélkül lehetetlen.

Szakavatott tűzoltók nevelése legyen hát jelszavunk. Neveljünk – valóságos tűzoltókat!”

Stolz Adolfnak, ki még ma is működik, mint a torontálvármegyei szövetség érdekes alelnöke, egy másik indítványa került azután sorra.

Ő ugyanis Nagyváradon 1884-ben az ottani önkéntes tűzoltóság zászlószentelési ünnepélyén *f i ú - t ű z o l t ó c s a p a t o t* látott. S hivatkozással József főhercegnek a „Tűzoltó Közlöny” hasábjain ugyané tárgyban megjelent cikkére, valamint a saját tapasztalataira, melyeket otthon, Nagyikindán, a nagyváradi mintára szervezett hasonló csapattal szerzett, azt ajánlotta, hogy intéztessék felterjesztés a közoktatásügyi miniszterhez, engedélyezése iránt annak, hogy ahol rendes tornatanítás folyik, ott az arra alkalmas fiúkból mindenütt *f i ú - t ű z o l t ó c s a p a t o k* is létesíthetessenek.

Hanem ezt az indítványát, bármennyire hosszan és szépen volt is megokolva, a közgyűlés elvetette, mert „úgy paedagogiai, mint felelősséggel járó közveszélyes következményei miatt, e t e r v a t a n f é r f i a k n á l is ellenzésre talált”. Angliában ma már leánynevelő-intézetek növendékeiből is alakítanak tűzoltóságot.

A közgyűlés legfőbb tárgya különben az „*o r s z á g o s t ű z o l t ó - s e g é l y a l a p*” ügye volt. Az erről szóló előterjesztést az indoklással és alapszabály-tervezettel együtt, *R ö s c h* Frigyes dolgozta ki.

A kérdés, melyet már a II. nagygyűlésen (1874) szóba hoztak, mint feltétlen szükségesség, teljes figyelmet érdemelt. Néhány vármegyei szövetség is foglalkozott ekkor vele; egygyel több ok volt arra nézve, hogy mielőbb a végleges megoldás elé vitessék. Mert megfelelő segélyalapot, éppúgy mint tűzoltó-otthont, sem az egyes testület, sem vármegyei szövetség nem létesíthet, ahhoz az országos szövetség valamennyi tagtestületének egyesített erejére volt és van szükség.

A baleset ellen való biztosítás terjedése is siettetni volt alkalmas az ügyet, amennyiben kétségtelenné tette, hogy egy országos segélyalap kevesebb anyagi áldozatba kerül.

„Utóbbinál az adományok és hagyományokból való gyarapodást is számításba vehetni; az Első Magyar Általános Biztosító Társaságnak 1879-ben letett tízezer forintja után esedékes kamatok is átvehetők az alap számlájára, úgy, hogy minden egyes tag után csekély 10 krajcár évi díj is elegendő. Amellett a hazai tűzoltó-testületek között olyan közös kötelék létesülhet e révén, amely egymagában hatásos ösztönzésül szolgálhat a szövetség kötelékébe való belépésre.”

A közgyűlés azonban, beható tanácskozás után, akkép határozott, hogy „tekintve, miszerint a testületek a tervbe vett alkotás kivihetőségének föltételeként jelzett irányban szervezve még nincsenek: a segélyalap létesítése kötelezőleg még nem mondatik ki, csupán, mint üdvös kezdeményezés ajánlatik a testületek figyelmébe. S ha a jelentkezés elegendő mérvben megtörténék, a központi választmány az alap rendszeres szervezésére szükséges munkálatokat a k k o r kezdje meg”.

Erre a nagyon óvatos határozatra meg is jegyzi, maga a központi választmány, az ő legközelebbi évi jelentésében:

„Nem tudjuk, csodálkozásunknak avagy méltó megütközésünknek adjunk-e kifejezést afelett, hogy az alapjában és lényegében annyira üdvös eszme, ahelyett, hogy általános helyesléssel találkozott volna, csak úgy ímmel-ámmal ment keresztül! És vajjon ki tudná megmondani, hogy miért? Nem a közjóra irányul-e az eszme? Nagy terheket szándékolt kiróni a testületekre vagy az egyesekre? Nem egyforma mértékkel kívánt mérni mindenkinek? Avagy rejtett célok foglaltanak benne? Úgy vagyunk meggyőződve, hogy ezek közül egy sem. De hát szabad-e akkor kicsinyeskedésből pl. azért, mivel valikinek, a sok közül, nem volt ínyére az egyik vagy a másik § szövege, vagy annak stilizálása, avagy mert egyik soknak, a másik kevésnek találta a kiszabandó járulékokat, vagy pedig

mert néhányan azt kívánják, hogy a belépés mindenkire kötelezőnek mondassék ki, mások meg éppen ellenkező felfogásban voltak, ami – nézetünk szerint – helyesebb is, mert senkit az önmaga által be nem látott előnyökhöz hozzájárulásra kényszeríteni nem lehet”.

„Hátrálatni egy ilyen humanisztikus eszmét nem volna szabad, de amint sajnosán tapasztaljuk, lehet. De minthogy a jó, önmagában s önmagáért jó, hinni akarjuk, hogy ezt a most kínált jót sem fogja semmi rosszakarat vagy kicsinyhitűség megrontani. Utat tör az magának s helyét el kell, hogy foglalja a társadalomban, ha egyébként nem, a kitartás és türelem árán, melyek a jónak veleszületett kísérői”.

Kapcsolatban az országos segélyalappal a somogy-csurgói önkéntes testület nevében Reményi Samu főparancsnok és Zagorecz József jegyző, egy másik érdekes indítványt is terjesztett be. Azt nevezetesen, hogy necsak segélyalap, hanem „segély- és nyugdíjalap” létesíttessék.

A nyugdíj, a javaslat szerint, 25 évi szakadatlan szolgálat után lett volna igénybe vehető. A beszámítás alá eső szolgálati idő, betöltött 24 éves kornál kezdődik. Az azt megelőző szolgálati esztendőket próbaszolgálatnak tekintendők, mely azonban meg kell, hogy előzze a nyugdíjalap tagjai közé való sorolást, mert csak meghatározott számú (30-40) válogatott tag után fizethetik a járulékot a testületek. Hogy pedig a nyugdíjalap létesíthető legyen, 10 kr. helyett az évi járulék 50 krra lesz emelendő, ami 30 tag után 15 forintot tenne ki. Minden életre való testületről feltételezhető azonban, hogy ennyit képes évenként befizetni. A hanyag tagokra az érték teljesített befizetés megvonásával pressziót gyakorolhatni. Viszont a buzgó és jobbára szegényebb sorsú iparosok közül kikerülő tűzoltók, a nyugdíjjogosultság biztosításával az intézményhez lennének bilincselhetők.

A közgyűlés, a nyugdíjalap létesítésére irányuló indítványt, mint „elvi alap mellett is időelőttit” mellőzni határozta.

A következő IX. közgyűlés székhelyéül, meghívás folytán, Székesfehérvár szab. kir. városa jelöltetett ki. A megejtett új választás pedig a következő eredményre vezetett:

belevitt a közigazgatás tudatába, hogy tűzrendészet is van, amelynek gondozása egészen közel érdeklí a hatóságokat. A tűzoltóságoknak is volt ugyan szükségük támasztékra, amit a törvény kétségkívül inkább adhatott volna meg: átmenetileg azonban mégis az erre jobban ráutalt hatóságok és a nagyközönség érdekében volt a kormány valamelyes intézkedéseére halaszthatatlanul szükség, mert ezek mutattak (és mutatnak sokhelyt még ma is) nagyobb hajlandóságot arra, hogy a tűzoltó-intézményt feleslegesnek, vagy legalább nem eléggé fontosnak tekintsék; persze csak addig, amíg reá nem szorultak. Azt pedig, hogy pl. a megelőző intézkedések foganatosítása nem annyira tűzoltói feladat, mint inkább hatósági teendő, meg hogy a hatóságok közreműködése nélkül, a céljának megfelelő tűzrendészeti állapot létrehozatala csak utópia lehet és marad, egyenesen a kormányrendelet nyomán megindult hatósági tevékenység vitte bele a köztudatba.

Az ankét a gróf Czirákyak budapesti palotájában tartatott meg. Az 1884-iki Selmecebányái közgyűlésen delegáltak közül csak *Kempelen Béla* hiányzott, aki 1885 június 6-án lováról lebukván, koponyaacsonttörést szenvedett és meghalt. A kormány részéről *Ribáry József* és *Jekelfalussy Lajos* belügyminiszteri tanácsosok jelentek meg.

Ribáry miniszteri tanácsos vezette be a tanácskozmányt.

Megfontolásra ajánlotta mindenekelőtt azt a körülményt, hogy az óhajtott tűzrendészeti törvény csak hosszú idő múlva bocsáttathatnék ki, ellenben kormányrendelet alakjában még az 1886. év folyamán életbeléptethetők a rendelkezések.

Cziráky Béla gróf elvileg hozzájárult a rövidesen lehetséges módozat elfogadásához.

Follmann Alajos szintén csatlakozott az elnöki elvi kijelentéséhez, de nem anélkül, hogy abbeli aggályának ne adjon kifejezést, amely szerint féltő, miszerint a vármegyék elolvasás után a levéltárba teszik

majd ezeket a rendelkezéseket s ezzel az örök feledésnek adják őket át.

Jekelfalussy min. tanácsos erre sietett hangsúlyozni, hogy a kormányrendelet éppoly hatállyal bír, mint a törvény, különösen akkor, midőn a végrehajtásnak az ellenőrzéséről is (35. §.) gondoskodva van. Ellenben nagy előnye a kormányrendeletnek, hogy a viszonyok és körülményekhez képest, minden nehézség nélkül megváltoztatható, illetőleg javítható és pótlásokkal bővíthető, amiket a törvényen oly könnyen eszközölni nem lehet. Az sincs kizárva – tette hozzá a miniszter tanácsosa – hogy néhány évi tapasztalat nyomán, a kormányrendelet törvénybe öntessék át, mely így minden irányban megfelelő, vagy legalább sokkal tökéletesebb lesz.

Goreczky Zsigmond titkár azután felolvasta a kész rendeletet.

Rösch Frigyes a hallottak után kijelentette, hogy ő is inkább elfogadja a talán nem egészen tökéletes dolgot, mint egy szebb jövő reményével való folytonos biztatást. És mert – fejtegette tovább – a szövetség által felterjesztett javaslat a felolvasott rendeletben benne foglaltatik; késleltető, hosszasabb tanulmányozás helyett legcélszerűbbnek véli, ha a választmány megjegyzéseit, illetve a javaslatba hozandó törléseket, pótlásokat, az egyes szakaszokra, rögtön megteszi.

Mezey Mihály és Kredits Ferenc szólottak még a tárgyhöz, akik szintén az előttük szóló álláspontjára helyezkedvén, végül a Rösch Frigyes indítványához csatlakoztak valamennyien s mindaddig együttmaradának, míg az egyértelmű megállapodás a rendelet összes szakaszára nézve létre nem jött.

Így született meg az 1888. évi augusztus 12-én 53.888. szám alatt báró Orczy Béla, akkori belügyminiszter körrendeletének mellékleteként kibocsátott tűzrendészeti kormányrendelet, mely azóta törvénybe át nem öntetett ugyan, de korszerű javítást s megfelelő pótlásokkal való bővítést sem nyert, ámbár az idevágó tapasztalatok rég együtt vannak. Végrehajtásának az ellenőrzése pedig, noha maga a miniszter a legszigorúbb felügyeletet helyezte kilátásba arra nézve, hogy a rendelet intézkedései kifogástalanul foganatosíttassanak: dacára a Széli Kálmán megbízásából 1900-ban tartott országos szemleutaknak és az 1908-ban 110.523. szám alatt megjelent belügyminiszteri körrendeletnek, jórészt ma is csak – várat magára.

Amde abban, hogy nagy zökkenésekkel, formálisan dögöve tudott csak megindulni a kormányrendelet életbeléptetése: része van a központi választmány akkori összetételének is.

T e r n a j ó Caesar s még néhány társa, harcosok verbuválására, egyletek alapításra, – az eszme terjesztésére termettek, de nem arra, hogy – cselekvési programot dolgozzanak ki a törvényhatóságok számára. R ö s c h Frigyes, az 1885-ben megalakított sopronvármegyei szövetség révén, csak akkor kezdett a vármegyeék adminisztrációjával közelebről megismerkedni. T e u f f e l Mihály Selmecebánya óta nem volt a választmányi tagok sorában. K e m p e l e n Béla már nem volt az élők között sem. S á n d o r Miklós, a komáromi ügyvéd, meg B o c z k ó Samu (Debrecen) és S e i d l Lajos (Székesfehérvár), mint városi főkapitányok, a falusi viszonyok iránt inkább csak platonice érdeklődtek. És valamennyien vakon bíztak Follmann Alajosnak, az alelnöknek tudásában, aki azonban mint fővárosi ember és járásbíró, szintén csak tükörképét ismerte a v i d é k i közigazgatásnak, de annak eleven élete folyását közvetlenül megfigyelni sem alkalmá nem nyílt, sem ideje nem volt hozzá. Follmannt tekintette mindenki a szaktudás letéteményesének, holott ő, a választmány többi tagjainál csak nagyobb áttekin-téssel bírt, de a szakmának nem volt önálló művelője. S ha legalább a titkár lett volna ilyen. Goreczky Zsigmond azonban inkább csak jópennájú fiatal ember volt, aki lelkesen tudott buzgólkodni az eszme, az ügy érdekében; de szakmabeli speciális tudás dolgában azonos nívón állt a választmány tagjaival.

Ahhoz pedig, hogy ő adja kezükbe a k i i n d u l á s v e z é r - f o n a l á t a vármegyéknek, direktívákat szolgáltatandó számukra a m u n k a p r o g r a m m megállapításában: már csak kora miatt és a szükséges praxis hiányában sem rendelkezhetett a kellő tapasztalatokkal.

Cziráky Béla gróf, mint két törvényhatóság élén álló főispán, maga is megérezte e fogyatékoságot, melyben a hirtelen nagy feladat elé került választmány leledzett s az 1888. évi szeptember 30-án tartott ülésen, melyet elsősorban épp „a tűzrendészed kormányrendeletből kifolyólag teendő intézkedések megvitatása és az útbaigazító szakvélemény megállapítása s határozott formában leendő megszerkesztése céljából” hívott egybe, sietett is arra kérni Follmant, hogy bemutatott reflexióit lehetőleg a kormányrendelet egyes, főleg műszaki elbírálás tárgyát képező szakaszainak sorrendje szerint ossza be, mert „a törvényhatóságok a tárgyalást fejezetek és szakaszok szerint foganatosítják s műszaki ismereteik nem elegendők arra, hogy a direktívaül szolgálendő szakvéleményben felsorolt tanácsokat, szétválasztott sorrendben helyesen applikálni képesek lehetnének”.

Follmann, az elnök kérelme és illetőleg a hozott határozat értelmében, (mert gróf Cziráky Béla óhaját a központi választmány határozattá emelte), elaborátumának átalakítását készséggel megígérte ugyan, de csupán a vármegyei szövetségek megalakítására nézve tudott mintát szolgáltatni, a már létező alszövetségek meglévő alapszabályai révén, ezek tapasztalatai alapján azt is ajánlván, hogy a szövetségek élén álló vezetőségbe célszerű a politikai hatóságok fejét is beválasztani.

Ellenben az építési szabályzatok megalkotására vonatkozó útbaigazítást – mint nem mérnök ember – produkálni már képtelen volt s indítványára, a több vármegye által sürgősen kért építkezési mintaszabályzat megalkotásától a központi választmány is eltekintett.

A v á r m e g y e i és k ö z s é g i szabályrendeletek tárgyában is úgy találta azonban Follmann, hogy „ez irányban az indítványozás mellőzendő.” T ű z r e n d é s z e t ! s z a b á l y - r e n d e l e t - m i n t á k a t sem készített tehát a szövetség, holott Lindner Gusztáv javaslata 12 év óta hevert az irattárban. Debrecen város tűz ellen való rendeletei pedig 1774 óta meg vol-

tak. Vasvármegyének is volt már egy ily szabályrendelete. S mindezek legalább támpontok nyújtására alkalmas valának.

És a tűzveszélyes tárgyak iránt való intézkedések érdemében sem tettek javaslatot, – mert Follmann indoklása szerint – „az idevonatkozólag kibocsátott miniszteri rendeletek amúgy is bő forrást nyújtanak (1888-ban!) az előzetes tűzrendészeti intézkedések létesítéséhez.”

A tűzoltóságok szervezése tekintetében pedig előbb az egyes községekhez intézendő kérdőpontok kibocsátását tartotta szükségesnek a szövetség alelnöke. Direktívaadás helyett: kérdőpontokat.

Íme, néhány mutatvány belőlük:

„Bír-e a község szikracsapó pamaccsal és menyenyivel?”

„Hány 20-40 éves, szolgálatra alkalmas férfია van a községnek? Ezek közül hány nős? hány nőtlen? hány művelt osztályú? iparos, kereskedő és földműves? Neveztesse nek meg közülök azok, akik a fecskendő kezelésére könnyen kitaníthatók volnának!” stb. stb.

Bajos elképzelni, mit csinált volna a szövetség az adathalmazzal, ha Magyarországnak mind a 12686 községe beküldi a választ.

Kisebb városok és faluk számára legalkalmasabbnak jelentette ki Follman elaborátuma a „kisebb méretű kétkerekű mozdonyfecskendőket, mert azok működése bármely nagyobb alakú kézfecskendővel kiállja a versenyt. Arra nézve pedig olcsóbbak stb.” A fecskendőknél egyébként, ha „egyszínűre festve” „sárgaréz szelepszervezettel” s „öntöttvas szélkazánnal” készíttetnek: tetemes árleengedés és részletfizetési kedvezmény lesz elérhető.”

Egy magyarázata meg így hangzik: „8-ik §-hoz . . . Egységes csavarnak nevezetik azon csavar, mely a 10 cm. és ennél nagyobb hengerátméretű fecskendőknél a nyomóoldali nyílason van alkalmazva!”

Végre az állandó felügyelet és ellenőrzés gyakorlására - a szolgabírákat ítélte hivatottaknak. Ezzel aztán végképp meg volt pecsételve a kormányrendelet sorsa.

Szóval, mikor valóságos történelmi pillánál elé került a központi választmány; amikor egyenesen tőle, mint a belügy-minisztérium szakközegétől függött, hogy kikért, mértékadó véleményével a helyes irányt kijelölje s az intézmény fejlődésének az erőteljes lendületet országszerte megadja: akkor ez a szakközeg nem állott a helyzet magaslatán, a nagy feladat készületlenül találta. S ez a szakmabeli nem kellő vértettség direkt okává lett a vármegyék tétovázásának, a tűzrendészet nagynehezen megteremtett talaja zombékosságának, amelyet kalászhozó termőföldre alakítani át külön nagy feladat.

Egy évvel később tudatára ébredt ennek a szövetség tagtestületei élén állók zöme is.

A székesfehérvári közgyűlésen már maga az elnök, gróf Cziráky Béla állapítja meg, hogy „néhány véleményadás végett hozzánk utalt ügy oly természetű szaktudást igényelt, aminőt egy, a tűzoltó-üggyel csak mellékesen foglalkozó férfiútól kívánni nem is lehet” s egyben mindjárt ő maga lanszírozta annak tervét is, hogy „nem volna-e jó, ha a szövetség oly szakembert alkalmazna, aki minden idejét ennek a szakmának szentelhetné!”

A közgyűlés pedig azzal dokumentálta hasonló gondolkozását, hogy a központi választmány tagjai sorába beválasztotta Kájlínger Mihályt, a székesfővárosi vízművek későbbi igazgatóját, meg Lukáts Gyulát, aki utóbb a Tarnóczy-féle fecskendőgyár műszaki igazgatójaként is szerepelt.

A reformpárt képviselőinek jelenléte a választmányi üléseken arra jó volt, hogy pl. öntöttvas szélkázánokat ne ajánljon többé a belügyminiszter szakközega a községek figyelmébe: de a közigazgatási hatóságokat ama megelőző intézkedések kultiválására rávezetni, amelyek a tűzrendészet terén reájuk váró hármas tevékenység sorában a legelső helyet érdemlik, ez nekik sem sikerült.

Ennek a megközelítése egy újabb generációnak jutott feladatul, épúgy, mint megalapozása, rendszerbefoglalása annak a nem tisztán műszaki, de annál teljesebb mértékben speciális tűzoltói szaktudásnak, amely a tetszés szerint való támadás helyére, az egy s é s vezénylet alatt, f e g y e l m e z e t t e n

fellépő csapatok tervszerű beavatkozását, a t a k t i k á t kívánta odaállítani.

A székesfehérvári közgyűlést megelőzőleg a központi választmány, a tűzrendészeti kormányrendelet kibocsátása után beállított nagyobb korrespondenciára való hivatkozással, újból megbotlyogatta a postai díjmentesség ügyét. A miniszter azonban megint csak megtagadta az általános postabérmentesség kedvezményének a megadását. Inkább némi rekompenzációkép 120 forintot adott.

Azután az „Illustrierte Feuerwehr-Zeitung” egy kirohanása folytán, melyet valószínűleg az anyagi támogatás iránti kérelem nem teljesítése váltott ki, kimondotta a választmány, hogy ez a szaklap, már csak azért sem viselheti az „Organ der Comitats-Feuerwehr-Verbände Ungarns” büszke címét, mert nem is szólva arról, hogy Sopron, Pozsony, Győr, Zala, Hunyad, Nagyvárad-vidéke és Fejérvármegyék tűzoltó-szövetségeinek egyikétől sem nyert erre felhatalmazást, – Magyarország vármegyei szövetségeinek h i v a t l o s lapja – német nyelvű nem lehet.

És foglalkozott már a kormányrendelet megindult végrehajtása során beérkezett néhány fölebbezással is, melyeket a belügyminiszter véleményezés végett küldött le a választmányhoz. A fölebbezések Zalából és Sárosvármegyéből valók valának. Zalában egy csomó kis község, Sárosban pedig Nagysáros községe éltek fölfolyamodással, a vármegyék által ott megalkotott tűzrendészeti szabályrendelet egy-két szakasza ellen.

A zalaiak kérelmét teljesíthetőnek véleményezte a központi választmány, amennyiben „a szétszórt házak, szállóskertek és ehhez hasonlóan szituált territóriumok tűzrendészeti szempontból nem tekinthetők községeknek és így nem esnek a kormányrendelet határozmányai alá.” Nagysáros községét pedig a kivetett pótadó alól való fölmentésre ajánlotta, mert „ott már régebb idő óta volt tűzoltóság, szerekkel is ellátva. Eszerint Eperjes, Bártfa és Kisszeben városokon kívül, Nagysáros is kiveendő a megadóztatás alul, melyet a j á r á s o k élére állított tűzrendészeti felügyelők költségeinek fedezése és bevásárolt szerek árának törlesztése céljából vetett ki a vármegye.” Sárosmegye volt t. i. az első, mely a szükséges

fecskeendőköt és egyéb tűzoltói felszereléseket konglomerálva maga rendelte meg községei számára, amortizációra.

Végre S c h l o s s e r Albert jelentése volt még a közbeeső egyik választmányi ülés érdemlegesebb tárgya. Gömörben ugyanis, Schlosser szűkebb páttriájában, a fiatalság annyira tartózkodott az önkéntes tűzoltó-testületek kebelébe való belépéstől, hogy az ő vélekedése szerint, ebben a vármegyében, csak a kötelezett tűzoltóság behozatala lesz általánosan keresztülvihető. A választmány, mintha csak érezte volna, hogy Gömörben még 1911-ben sem lesznek rendezett tűzrendészeti viszonyok, sem pedig ennek előfeltételét, a vármegyei tűzoltó-szövetséget nem alakítják meg, – Schlosser jelentését sajnós tudomásul vette. Arra a további kérdésre azonban, vajjon nem önkéntesek számára a szolgálati érem lesz-e adományozható? a kathegorikus válasz ekkép hangzott: „szolgálati érmet k ö t e l e z e t t tűzoltók nem viselhetnek.”

Az országos segélyalap alapszabályainak kidolgozására Szalay Ödön (Pozsony), Rösch Frigyes (Sopron) és Mezey Mihály (Nagyvárad) küldettek ki.

József főherceg.

A tűzrendészeti kormányrendelet bizonyára még 1888-ban sem lát napvilágot, ha nem egy József főherceg a szövetség védnöke, – 1880-ban lett azzá.

A szükséges tájékozódás megszerzése után, első dolga volt őfenségének, Alcsuthon külön tűzoltóságot létesíteni, melyet 1882. évi július 30-án, 56 főből álló szakaszként megalakítván, Bokelberg Ernővel, a budapesti önkéntesek első gyakorlómestérével, a Nemzeti Torna Egylet későbbi igazgató-művezetőjével, gyakoroltatott be. A kiképzett szakasznak azután személyesen állott az élére. A honvédség főparancsnoka összeegyeztette a vezéri pálcát a polgári erénnyel: egy egyszerű falusi tűzoltócsapatnak lett aktív parancsnokává. Az óriási társadalmi és rangkülönbséget negligálva, leszállott fényes palotájából a kunyhók közé, hogy egyéni közreműködésével adjon példát arra nézve, miként lehet és kell, a köz javát előmozdítani hivatott nemes eszmének, a tűzoltóügynek, érdekében buzgólkodni.

Már maga az a körülmény, hogy önkéntes tűzoltótestületét szervezett, módfelett jellemző.

„Kastélytűzoltósága – így beszélt el e sorok írójának maga a főherceg – azelőtt is volt Alcsuthnak. Hanem, hogy ez elégtelen, azt épp úgy be kellett látnom, mint ahogy nem volt szükségem senki magyarázatára a tekintetben, hogy felfogjam a tűzoltóintézmény nemzetgazdasági jelentőségét. Az intézmény áldásaiban én is részesíteni kívántam otthoni környezetemet.

Először fizetett tűzoltóságot terveztem. Hanem később meggondolva, hogy többet használok azzal, ha a község lakói érdeklődésének bevonásával, megértetem az egész lakossággal a társulás nagy eszméjének üdvös voltát: az önkéntes intézmény be-

hozatalában állapotodtam meg. Ily módon jobban terjeszthető maga a szép eszme és inkább lehetséges az általánosítása, meggyökereztetése a szakértelem utáni törekvésnek és a fegyelmezettség iránt való érzéknek, melyek a haza minden polgárának csak hasznára válnak.

A kastélytűzoltóság primitív szabályzatát tehát lefordítottam magyarral megtoldottam azt egy szerelési szabályzattal és láttamozás végett a belügyminisztériumhoz is beküldött alapszabályokkal. (Lásd a függelék.) Mikor pedig az utóbbiak hitelesítve visszaérkeztek, összehívtam az első közgyűlést s annak rendje-módja szerint megalakultunk.”

Azután a felszerelések kiegészítésére került a sor. A főherceg azonban nem Bécsből rendelte meg a hiányzó szereket, hanem Budapesten, az általa személyesen is meglátogatott Walser féle gyárban, ahol kikötötte, hogy a fecskendő nyomónyílása – a Selmechányai nagygyűlés határozata szerint – csak „egyszerű csavarzatú” lehet.

A csapat egyenruházatánál a falusi egyszerűséget tartotta szem előtt, mert „a parádézásra való hajlamot – mint többször hangoztatta – ki kell irtani!” Amit csak lehetett, azt ott-hon, helyben készítetett. Egyedül a nyári zubony szövetét hozatta Zwittauból, de csak mivel „sajnos, hazánkban ilyen még nem készül!”

Amint pedig a megalakult, felszerelt, beruházott és begyakorolt önkéntes tűzoltó-csapatnak a beosztása, is készen volt: rögtön bejelentette csatlakozását az országos és dunántúli kerületi szövetségekhez. Az országos szövetség központi választmányához ez ügyben intézett sajátkezű levele ekkép hangzik:

„Bajtársi üdvözléssel küldöm az alcsúthi önkéntes tűzoltószakasz belépési nyilatkozatát, hat (6) osztrák értékű forint évi tagsági díj kíséretében, azonkívül az 1882. évi statisztikai kimutatást, valamint az alap- és szolgálati szabályok 3-3 példányát.

Alcsuth, 1882 december 27.

József főherceg,

főparancsnok,

a Magyar Országos Tűzoltó Szövetség védnöke.

A tűzoltószakasznak ezen kéziratához csatolt beosztását, melyben annak minden tagja név, tűzoltói rang és polgári foglalkozás szerint fel van sorolva, lásd a függelékben.

A főherceg e tényének mikor híre ment, három év alatt több önkéntes tűzoltóegylet alakult, mint a szövetség 1882 előtti egész fennállása idején. Dr. Kék Lajos, a későbbi elnök s dr. Óvári Ferenc, a mai alelnök, szintén e fényes példa hatása alatt lettek tűzoltókká.

Félévvel később már a „Tűzoltó Közlöny” munkatársai között szerepel a főherceg.

Beköszöntő levelében, melyet Markusovszky Bélához intézett, ezeket mondja:

„Tisztelt lapvezér uram!

Azt igen jól tudja, hogy katonának s ennek folytán honvédnek is, szigorúan meg van tiltva, politikai vagy szociális eszméket tárgyaló hírlapokba írni, de szívesen láttatik, ha valamely szaklap hasábjain jelenik meg néha hasznos eszme ilyen oldalról.

Önök megtiszteltek azzal, hogy a „Tűzoltó Közlöny” munkatársa címét használhassam s még az elfogadás előtt olyan dolgokat közöltek velem, amikből a hozzám való szép bizalmat, köszönettel, megláttam. Elfogadom a címet, azzal a tűzoltói buzgósággal, mint aminővel az nekem felajánlatott.

Ezek után pedig, úgy vélem, egyetértend velem, ha munkatársi minőségben első felvonulásomat azzal teszem meg, hogy a múlt levelemben kifejezett szándékhoz képest, az alcsuthi tűzoltók számára készített „Gyakorlati szabályzat”-ból meghatározott számú példányt átszarmaztatok, annak, lapunk melléklété gyanánt leendő szétküldésére Önt felhatalmazván. Míg a „Tűzoltó Közlöny”-nyel együtt meg nem jelent, odáig azoknak, akik kérték e szabályzatot, nem küldöm szét. Gyakorlati szabályzatom második kiadása tehát lapunk legközelebbi számával látand napvilágot, előbb nem

A díszesebb küllappal ellátóit példányok legyenek a szövetségi tagegyleteké melyek hivatalból kapják közlőnyünket. Vajha ezek képeznék a nagyobb számot, hazai tűzoltó egyleteink sorában!

Most pedig tudósításomat, a tegnap lefolyt ünnepléséről egy éves fennállásunk évfordulójának, a megfelelő rovat számára, ide mellékelem.” (Lásd a „Tűzoltó Közlöny” 1883 évfolyamának augusztusi számát.) Ezen az ünnepélyen hangzott el a főherceg szájából, a vendégeire mondott felköszöntő során e kijelentés:

„Amíg élek, én e szép hivatású intézménytől meg nem válok!” És szavának állt.

A későbbi évfolyamokban aztán hozzászól a „szervezés ügyéhez”, a „rangfokozati jelvények” kérdéséhez. Sürgeti az „egyöntetű szabályzatok létesítését. Ajánl egy „boltíves tetők-höz való létrát”. Ismerteti az általa először kipróbált „Stollár-féle önmagától megmerülő lajtot”. Cikkezik arról is, hogy „miként lehet 1000 lakost meg nem haladó kis községben, kevés költséggel, céljának megfelelő tűzoltó-csapatot felszerelni” stb., stb.

Az 1885-iki országos kiállítást igen sűrűn látogatja. Ilyenkor mindig magához kéreti a kiállítás tűzoltóparancsnokát (az is e sorok írója volt), vele együtt ebédel a területen, megbeszéléseket tart a kiállított tűzoltószerekről, a tűzbiztonság feltételeiről és általában a hazai tűzoltóintézmény prosperáltására alkalmas módozatokról. Megszemléli a kiállítási tűzország váratlan riasztásával egybekapcsolva a területen tartott külön' gyakorlatot; jelen van az Újépület udvarán ugyanaz év június 29-én, az összes budapesti tűzoltóság közreműködése mellett rendezett nagygyakorlaton. Majd fogadja ismételen a szövetség titkárát, Goreczky Zsigmondot, hogy közvetlenül értesüljön a szövetség dolgainak folyásáról. A birtokaival érintkező községeket tűzoltóságok szervezésére buzdítja, otthon az iskolásfiukból tartalék tűzoltó-csapatot alakít. Mindenféle a tűzoltás terén üdvösnek ígérkező találmányt erkölcsileg és anyagilag támogat. A margitszigeti szállodára felszerelteti Waldner Márk mentőtömlőjét; Alcsuthon vasműszótornyot állíttat. Kivonul a tüzekhez, úgy nappal, mint éjjel, saját pusztáira és a szomszéd községekbe egyaránt.

Sőt azt is megteszi, ő, a bíborban született, római sasoktól védett királyi herceg, hogy amikor egy (volt kisjenői, később)

ácsai tűzoltóalparancsnok, névszerint Kopfmann Károly, meghal, temetésére személyesen vonul ki a tűzoltókkal. Elfogadja és viseli a szövetség szolgálati érmét is, mint „az egyszerű tűzoltó egyenruhát legjobban díszítő elismerését a bajtársak összeségének!” A tűzoltó-szövetség primipilusai a Margitszigeten adott Garden-parthiera is hivatalosak. Ahol, mint a honvédség főparancsnoka szemlét tart (Nagyvárad, Nagykanizsa, Nyíregyháza stb.) nem mulaszthatja el a tűzoltóságokat is megtekinteni. Néhol egy-egy gyakorlatot is végignéz. Ha valahol nem talál egységes csavarzatot, ennek hátrányát fejtegeti; de a szövetség elnökségének is tudomására hozza. Fiúméban, hol a téli hónapokat tölti, Tátrafüreden, hol nyaratszaka időzik, szintén állandóan érdeklődik a tűzoltók ügye iránt. Elfogadja a fiúmeiektől „tisztületbeli főparancsnokká” történt megválasztatását is.

Szóval nem lankadó tevékenysége s lelkes apostolsága országszerte mindenütt megnyilvánult: dolgozott, cselekedett, fáradott és lelkesedett az ügyért.

Mikor pedig azt látja, hogy az országos szövetség leghőbb vágya, illetékes helyen, a kormánynál, sehogy sem akar teljesülni: védnöki minőségében személyesen lép közbe s kieszközli, hogy a kilátásba helyezett ankét megtartassék s a kormányrendelet kibocsáttassék. A szubventió felemelése is az ő közbenjárására vezethető vissza.

A szövetség választmányánál a szaktanácskozmány megtartásával a már-már kritikus depresszió véget ért. De, hogy az elkedvetlenedés helyét, mely kint a vidéken csaknem a visszavesés színezetét kezdte magán hordani, minél előbb a bízó reménység foglalja el: a főherceg még abban az esztendőben (1888 jul. 22.) zászlószentelési ünnepet is rendez Alcsuthon. És arra a célra, hogy az érdeklődés újabb tápot nyerjen, minden lokális jellege dacára is, tényleg alkalmasnak bizonyult ez a zászlószentelés, mert éppen a főherceg rendezte.

A meghívottak közt, a fehérvármegyeieken, budapesti önkénteseken és városiakon, valamint a központi választmány tagjain kívül, hivatalos volt ez ünnepélyre az apatini parancsnok: dr. Kék Lajos is, aki az alcsuthi birtok egyik pusztáján, a göböljárásin, született. A főherceg egyik alkalmazottjának, Kék Józsefnek a fiát, aki időközben Apatinba származott

el, ahol ügyvéd lett, külön meghívóval különböztette meg, csak azért, mivel ez a tűzoltóintézmény aktív bajnokai sorába lépett. S a dr. Kék Lajosra, szövetségünk későbbi elnökére, terelődő figyelem, József főhercegnek eme tényénél kezdődik.

Másfél évtizeden keresztül állt ezután még szolgálatában jó ügyünknek a szövetség első védnöke. De mintha a kormányrendeletől várt nagy eredmény kimaradása őfenségét is lehangolta volna kissé: mindig hanyatlóbb intenzitással.

A sportkedvelő-köröket még buzdítja a tűzoltóság felkarolására. Egy alkalmi Emlékkönyvben ezt írja:

„Van egy neme a sportnak, (ha ugyan ez intézmény magasztos célja megtűrné az e névvel való illetést): a tűzoltás, melyet uraink közül igen kevesen űznek. Pedig ez a sport nemzeti és államvagyoni, emberbaráti és hazafiúi szempontból egyaránt bír oly fontossággal, mely a mostaninál sokkal nagyobb érdeklődést maga iránt, egyenesen megkövetelhetné. És ez a sport amellett talán a legolcsóbb valamennyi többi sport között.

Miért ne állanának tehát magyar főuraink tömegesen élére ez intézménynek, különösen akkor, amidőn már úgylis népfelkelők, kész katonák.

Ha valamely hazafias vállalat megérdemli a fölkarolást: úgy a tűzoltó-intézmény, melyet Széchenyi István gróf édes gyermeke hívott életre s amelynek buzgó, mintaszerű vezére ma, egy gróf Cziráky Béla, – bizonyára teljesen méltó a hő felkarolásra!”

A vármegyei szövetségek megalakulásáért is lelkesen buzgólkodott jártában-keltében. A fehérvármegyei tűzoltó-szövetség egy emlékezetes ülését, melyen őfensége a vitában is résztvett, 1892 október 21-én, Alcsuthon tartották meg. De Cziráky Béla gróf üdvözlő szavaiban ekkor már ott rezgett a bánatos akkord, mely szerint: „a munkában már el is csüggedtünk volna talán, ha nem lenne előttünk egy világító csillag, mely lelkesít s kitartásra buzdít: fenséged nagy példája!” És kicsendült némi

rezignáció a főherceg biztatással végződő beszédéből, is, amellyel válaszolt:

. . . „Remélem, hogy a lefolyt esztendőnek tanúságai, melyek megdöbbenő módon bizonyítják, mily pusztításokat képes végbevenni a tűz, ha nem talál hozzáértő bátor emberekre, kik vele szembeszállani nemcsak mernek, hanem tudnak is, – hogy ezek a tanúságok felébresztik majd az érdeklődést azon rétegekben is a népnek, ahol intézményünk még mindig nem népszerű. S ha feléled ez az érdeklődés, meg fog eredni irányunkban az a jóindulat, amely kell, hogy elfoglalja végre helyét a tapasztalható *i n d o l e n c i á n a k* .

A kormány megtette, amit tehetett; kibocsátotta a maga rendeletét. Bízunk benne, hogy ha mindannyian összefogunk s jó példával előljárunk: akkor követőkre is fogunk találni országszerte! . . . stb.”

S hogy Cziráky Béla gróf, dacára időnkénti csüggedésének, megmaradt a szövetség élén, egész odáig, mígnem a külügyminiszterium osztályfőnökévé neveztetvén ki, Bécsbe nem költözött: az tisztán a főhercegnek itt is kifejezésre juttatott emez óhajlására vezethető vissza.

Mint védnök, a nagy nyilvánosság előtt, utoljára 1891 október 27-én szerepelt a főherceg. Ekkor ment le ugyanis Temesvárra, az ottani kiállítást megtekinteni s a tiszteletére a tűzoltók által rendezett lampionos menetben résztvett parancsnokokat mikor magához kérte, a püspöki palotába, ahol szállva volt, Nagy László városi tanácsnoknak, a temesvári III-ik század parancsnokának üdvözlő beszédére, a többek közt ezeket felelte:

„Annak a szép célnak, melyet az üdvös tűzoltó-intézmény törekszik elérni, én már akkor szegődtem a szolgálatába, amikor az hazánkban még némileg el volt hanyagolva. De ma is még testestől-lelkestől barátja

vagyok neki és leszek mindaddig, míg erőim bírják. Büszke vagyok rá, hogy védnöke lehetek Magyarország tűzoltóinak!”

Ezután kétszer hallatta még súllyal bíró szavát. Az egyik megnyilatkozása az volt, amit Markusovszky Béla „Megelőző Tűzrendészet” című műve első kiadásához „előszó” gyanánt írt.

Másodszor pedig 1904-ben, a budapesti internacionális kongresszus alkalmából szólalt meg, amikor az országos szövetség hivatalos lapjában, testamentumszerű végző akkord gyanánt, ezeket írja:

Kedves Szerkesztő Uram!

Országos szövetségünk, hivatalos lapjánál, reactíválta a 21 év előtti szerkesztőt. Ezzel fölelevenedett az én munkatársi kötelmem is. A székesfővárosunkban tartandó nemzetközi kongresszus alkalmából a régi munkatárs meg kíván szólalni.

Ez év októberében lesz 66 esztendeje, hogy diszöült édesatyám, akkor Magyarország nádora, tekintettel a tűzveszélyes lakások nagy számára, praeventív intézkedések erélyesebb keresztülvitelét ajánlotta figyelmükbe Egregiis Prudentibus ac Circumspectis N. N. Consuli Judici et Senatoribus ceterisque Juratis Civibus Liberae ac Regiae Civitatis P e s t h i e n s i s .

Szeptemberben lesz 33 éve annak, hogy a védőségem alatt álló országos tűzoltó-szövetség üdvös tevékenységét ugyanez irányban kifejteni megkezdette. Némi példával, mint az alsuthi tűzoltók parancsnoka, a vész helyén is hozzájárultam, egy negyedszázadon át, ahhoz, hogy a helyes érzék a megelőző tűzrendészet és a racionális tűzoltás iránt édes hazánk lakosságának minden rétegében felébredjen és meggyökeresedjék.

Annyit sikerült kivívnunk, hogy ma már mások is tudják, nemcsak mi tűzoltók, hogy a vagyonszükségletet fenyegető, de gyakoriság tekintetében valamennyi elemi csapás közt első helyen álló tűzvédek ellenében a tervtelen hősködés vajmi keveset ér. A hatóságok is belátják, hogy annak elrendelése, hogy vész esetén kinek kell parancsolni s ki tartozik engedelmeskedni, még távolról sem egyértelmű azzal, hogy a rendelkezni hivatott egyén mindjárt azt is tudja, hogy mit adjon parancsba és hogy az engedelmeskedni kész, de egyébként avatatlan tömeg a kapott parancsot kellőképp végre is hajtsa. De azt, hogy a tűzoltásnak rendszeressé tétele és különösen, hogy a megelőző tűzrendészetnek céltudatos művelése égető szükséglet képez: még mindig csak mi tűzoltók érezzük és hangoztatjuk.

Hogy a kormány annyi egyéb fontos teendője mellett eddig nem fordíthatott több figyelmet a rendszetnek ezen ágára: meg tudjuk érteni. Ámde immár a társadalmi úton elért eredmények betetőzésre várnak!

Adja az ég, hogy az a nagy alkalom, mely a nemzetközi tűzoltó-kongresszusnak Budapesten leendő megtartása által adódik, az általunk vállvetve megértelt jó ügynek (országos) végleges szervezésére jótékony befolyást gyakoroljon.

József főherceg.

Ugyanez év november havának végén, Fiúmében fogadta utoljára a hiv. lapnak szerkesztőjét a főherceg. E búcsútalálkozón lefolyt beszélgetés is, (lásd Tűzrendészeti Közlöny 1905. évfolyama áprilisi számát), meleg szeretetét s a szó teljes értelmében mindhalálig intenzív érdeklődését tükröztette a főhercegnek a – tűzoltóügyek iránt.

Mindhalálíg! Mert hat hónappal később, 1905 június 13-án, pünkösd másodnapja után való virradóra, örök álomra hunyta le szemét a Habsburg-ház magyarrá lett királyi hercege.

A szomorú esemény, nem jött váratlanul; a 72 éves kor a maga hátrányaival már egy évvel előbb jelentkezett. Ez akadályozta meg a fenséges urat abban is, hogy nem ő nyitotta meg 1904-ben a nemzetközi tűzoltó-kongresszust, amelynek tagjait a Margitszigeten is fogadni, elhatározott szándéka volt.

Mint tűzoltóban olyan bajnokot veszteit el benne jó ügyünk, akinek egész valóját átlengő igaz lelkesedése, önfeláldozó ügybuzgalma, egész lénye: nemes mintakép volt mindaddig, amíg élt s ilyen maradt azután is, hogy testi életének fonala szakadt. Annak az erőtényezőnek hiányában, amit szövetségünk néhai védnöke, mint aktív harcos, jótékony befolyásként gyakorolt az intézmény fejlődésére: bizony, bizony a szövetség által kivívott eredményeknek a felére sem tudnánk ma rámutatni. S ha a társulással velejáró önfegyelmzés, a fegyelemnek türeése, ami sohasem volt nemzeti erényünk, tért tudott hódítani az annyira gyenge testületi életet élő Magyarországon, úgy ez egyenesen a főherceg befolyására vezethető vissza.

Mert öfensége nemcsak példaadásával, hanem eszméinek az igazságával is világolt előttünk. A közfelfogást, sőt a kormány felfogását is egyenesen ő alakította át kedvező irányban. Átalakította, javunkra hangolta, velünk együttérző szíve sugallatára, a céltudatos törekvésnek nagy erényével bővelkedő bámulatos kitartásával és azzal a mindig a lényegre irányított következetes figyelmességével, amely meleg, lebilincselő, emberi közvetetlensége dacára, az ellentétes érdekek köznapi súrlódásainak mindenkor magasán felette állt.

Fenkölt gondolkozású fia, a mai J ó z s e f főherceg, ki 1905-ben, áldott emlékezetű édesatyjának, mint védnök, örökébe lépett, – szövetségünk békés haladásának hivatott zászlóvivője maradt.

Bízhatunk benne, hogy az első védnök, néhai József főherceg, szép életének – méltó lesz a folytatása is.

A székesfehérvári (IX) nagygyűlés

Még le sem zajlott Fiúméban a VIII. közgyűlés és Székesfehérvár meghívója már újra beérkezett a központi választmányhoz. Újra, amennyiben először még 1886-ban küldött meghívót, melyet a fiúmei gyűlés eltolódása miatt, 1887 március 18-án csak megismételt; válaszolva ezzel ama kérdésre, amely szerint a választmány „félreértések elkerülése szempontjából” az iránt kereste meg a fehérvári köztörvényhatóságot, hogy vajjon „nagybecsű meghívását, mely 1888-ra szólt, az 1889. évre is hajlandó-e fentartani?”

Székesfehérvár meghívása több okból akceptábilis volt.

Először is József főherceg, a védnök, fejérmegyei nagybirtokos s Alcsuthnak tűzoltó főparancsnoka volt. Gróf Cziráky Béla, az elnök, a megyének és Székesfehérvár szabad királyi városának főispánja vala. Havranek József, a polgármester, kiérdemesült főparancsnoka volt az ottani önkéntes tűzoltóknak, akiknek élén, mint elnök Kemp elén Imre, a Mohai forrástulajdonos, mint főparancsnok pedig Seidl Lajos, a városi főkapitány állottak; utóbbi a központi választmánynak is tagja lévén. Végre pedig, mint segédtiszt ott működött Vida Pál, ki a legtevékenyebb tűzoltó hírében állt már akkor is. Mindezekon felül az ős koronázó város Budapesthez közel fekszik és így az ország minden részéből jól megközelíthető; püspöki és káptalani székhely, mely új tűzoltó-örtanyával dicsekedhetett, meg a kapcsolatosan rendezendő kiállítás céljaira is rendelkezett alkalmas helyiséggel.

A közgyűlés és kiállítás sorrendje így volt megállapítva:

1889 augusztus hó 19-én ismerkedő-estély a Nádor-utcában levő „Magyar király” szálloda udvarán, kellemetlen idő esetén annak első emeleti termeiben. Az estély kezdete 8 óraker.

2. Augusztus 20-án reggel 6 óraker gyülekezés a Vásártéren. A gyülekezett tűzoltóság, betűrend szerint, akként sorakozik, hogy a vezénylő székesfehérvári főparancsnok vezényszavára hézag nélküli kettős-rendek fejlődjenek.

3. Az ekként elindított oszlop a „Magyar király” szálloda elé vonul, amelynek erkélyéről, a város nevében, a polgármester üdvözlí a vendégeket, kiknek részéról a szövetség elnöksége válaszol.

4. A menet folytatja útját a székesegyház előtti terre. Itt a csapat, zárt sorokban maradvá, részt vesz a szent István-napi e g y h á z i k ö r m e n e t b e n .

5. Körmenet után a vendégbajtársak sorai feloszlanak. Egy rész a fentartott helyek befogadóképessége arányában a templomba vonul, a többiek pedig a fejérvármegyei szövetség tagjaival megerősített székesfehérváriak díszcsapatához csatlakoznak, mely szentmise alatt a templomtéren végzi az egyházi tisztelgéseket.

6. A mise és alkalmi szentbeszéd végeztével a vendégbajtársak ismét elfoglalják elobbeni helyüket a sorban s a megyeháztérre vonulván, ott díszmenetben elléptetnek az országos szövetség elnöke előtt.

7. Díszmenet után az egész csapat tovább halad a méntelepi kaszárnyában levő kiállítási helyiséghez, ahol jobb szárnnyal a lövölde kapujánál, a kerítés mentén, állást foglal s bevárja József főherceg öfenségének megérkeztét, ki a teendő jelentés után esetleg szemlért tart a csapatok felett.

8. Öfenségének megérkezte és az esetleges szemle után, a sorok feloszlanak s a vendégek a kiállítási csarnok előtt csoportosulhatnak, ahol József főherceg úr, mint védnök, a kiállítást ünnepélyesen megnyitja és megszemléli.

9. A kiállítás megszemlélésének befejezte előtt, a tűzoltóságok újra sorakoznak ö fenségétől tisztelgéssel búcsúznak el.

10. A védnök úr távozta után (egy óra tájban) a lövölde kertjében díszebéd lesz. Esős idő esetén ez ebéd az ugyanitt levő tágas táncteremben fog megtartatni.

11. Ebéd után a lövölde kistermében az igazoló-bizottság ül össze, a testületi meghatalmazottak igazolványainak átvétele végett.

12. Délután V24-kor a tűzoltó-örtanya udvarán kezdetét veszi a székesfehérvári testület díszgyakorlatának első része (iskolaszerelés), míg a második része ugyanennek (támadás) a méntelepi kaszárnya zárt nagy udvarán tartatik meg. A gyakorlat második részében a fehérvármegyei tűzoltószövetség tagtestületei, beosztott segéderő gyanánt fognak szerepelni, dokumentálandó e szövetség fennállását s buzdításul hasonló szövetségek alakítására.

13. Gyakorlat végeztével a vendégtűzoltók a Vásártéren gyülekeznek és sorakoznak, mint reggel s zárt sorokban zenekísérettel, esetleg fáklyák fénye mellett, a menet levonul a „Sóstó” nevű közeli erdőcskébe, ahol népünnepély lesz, katonazenével, tánccal, tűzijátékkal s egyéb szórakoztató részletekkel.

14. Augusztus 21-én reggel 7 órakor Várady Ferenc, szövetségi főleikész, a székesegyházban tűzoltótisztek és lelkészek segédletével, ünnepélyes „Veni Sancte”-t tart, a katonazenekar közreműködésével.

15. Mise után 8 órakor a tüzoltóság testületileg elvonul a vármegye ház nagytermébe, ahol kezdetét veszi a közgyűlés, melynek tárgyalása délben esetleg felfüggesztetik. A vendégek ekkor kisebb csoportokra oszolva, a közeli vendéglőkben étkezhetnek. Akik a közgyűlésen elfoglalva nem lesznek, hasznosan tölthetik el idejüket a kiállítás tanulmányozásával, amelynek területére bármennyiszer díjtalanul beléphetnek.

16. Délután 3 órakor a lövölde kertjében kezdetét veszi a versenylövészet és díjtekészés, később tombola és végül fényesebb jellegű táncmulatság, amelyen egyenruhás tüzoltók belépődíjat nem fizetnek.

17. Augusztus 22-én reggel 7 órakor a kiállított fecskendők és egyéb tüzoltói eszközök bemutatása kerül sorra.

18. A nyilvános bemutatásokat követően külön vonaton kirándulás a mohai „Ágnes forrás”-hoz, melynek tulajdonosa, Kempelen Imre főparancsnok, a bajtársakat vendégül látja.

19. Mohán az „Ágnes forrás” tüzoltósága gyakorlatot tart, mely után gróf Cziráky Béla elnök, a csapat arra illetékes tagjainak a szolgálati érdemeket ünnepélyesen átadja.

20. Este vagy a körülményekhez képest másnap reggel, kiki otthonába visszatér.

E minuciózusán kidolgozott programnak azonban, melyhez teljes tájékozódás és miheztartás végett, a mintaszerű útbaigazítások egész sorozata volt csatolva, legfőbb pontja: a védnök szereplése elmaradt. József főherceg közbejött betegsége miatt, a kiállítás megnyitására nem jelenhetett meg; Cziráky Béla grófot bízta meg a megnyitásnak eszközzésével.

Pedig a szerkiállítás (sorrendben a hetedik, mert 1882 vagyis Zalaegerszeg óta, szövetségi közgyűléssel kapcsolatban, sehol sem rendeztek ilyet), meglehetősen jól sikerült volt. Hatvankilenc kiállító vett azon részt. Költségeihez a fedett lovardában rendezett kiállításnak a biztosító-intézetek (az Aziendát kivéve) 500 forinttal, a belügyminisztérium hasonlóképp 500 forinttal, a kereskedelmi minisztérium pedig 200 forinttal járult hozzá. Utóbbi miniszteri biztosul Rózsahegy i Aurél vasúti és hajózási főfelügyelőt is kiküldötte.

A bíráló-bizottság, melynek elnöke Tóth Antal, jegyzői Putsch Tóbiás és Breuer Szilárd; tagjai pedig a miniszteri kiküldöttön kívül, Rósch Frigyes, Hauser György, Schlosser Albert, Mezey Mihály, Heisz Alajos és Kálinger Mihály voltak, nem jutott ugyan abba a helyzetbe, hogy megállapíthassa, hogy a hazai ipar mennyiben képes

versenyezni a külföldivel, mert a külföld többnyire csak mintákkal volt képviselve a kiállításon; de egyébként igen érdelemes munkát végzett, melynek során a Selmezbányán elfogadott szabályzatot alkalmazta, de egy n é m e l y kiegészítéssel, így nevezetesen elhatározta, hogy

1. a gyárosok által bíráló alá bocsátandó fecskendőknél a kormányrendelet által előírt minimális méretre fekteti a fősúlyt.

2. Hogy a szelepeknek könnyű hozzáférhetőségére is kiterjesszék, olyképp, hogy a gép működése közben, adott jelre, a szelepeket kiveteti s újra visszahelyezteteti, megfigyelve azt az időt, mely alatt ez foganatosítható s a sugár újra teljes erővel kitör.

3. A percnként teendő löketek számát 100 (egyszáz)-ban állapítja meg.

4. A 45° alatt tartandó sugárcső lövökéje (100% hengerbőségénél, legalább 12%) a hengerméret egy nyolcadánál nagyobb lehet, de kisebb nem.

5. A sugártávot nem azon pontig méri, amelyet a sugár még némileg összeérő (kötött) víztömeggel ér el, hanem a lövöké nyilasától az utolsó cseppig.

6. A kezelő legénységet, nem a hengerbőségnek megfelelően (mint a szabályzat teszi), hanem akképp állapítja meg, hogy minden 20% löketmagasságra egy embert vesz, a megkezdett centiméterhossz teljesnek számítatván. Végre

7. a székesfehérvári helyi-bizottságnak, a központi választmány határozatából kifolyólag tett, kívánságára kimondotta azt is, hogy a kipróbálásra bocsájtott, illetve megbírált tárgyak tulajdonosainak, éremkitüntetés helyett, csak kiállítási okmányokat ad, melyeken az elbírálás eredménye „kitűnő”, „jó” és „megfelelő” hármas fokozatban nyújtja a klasszifikációt.

„Kitűnő” klasszifikációs oklevelet fecskendőért a budapesti Geittner és Rausch (most Köhler István) cég kapott. Tarnóczy Gusztáv gyáranak ellenben csak harmadrendű oklevél jutott. Emiatt a fővárosi napilapok hasábjain utólag hangok emelkedtek, amelyek a kiállítási jury eljárását kifogásolták. A kifogások arra baziroszódtak, hogy a bíráló-bizottságnak nem volt jogában

eltérni a VII. közgyűlés által elfogadott szabályzattól. Breuer Szilárd viszont, mint a jury tagja és jegyzője, a „Tűzoltó Közlöny”-ben arra az álláspontra helyezkedett, hogy a bírálóbizottságnak nemcsak jogában állott, de kötelessége is volt ezen a (nem tudományos alapokon nyugvó) szabályzattól eltérni. A végeredmény Tarnóczy Gusztáv és Breuer Szilárd között páros viaskodás lett.

A kiállítás megnyitása után nagy szélvihar keletkezett, mely óriás porfelhőket hajtott fel s kitarthatatlanná tette a szabadban való tartózkodást. A budapesti önkéntes-testület küldöttsége ezt arra használta fel, hogy Cziráky Béla grófnak, az őt tiszteletbeli budapesti főparancsnokká történt megválasztásáról szóló díszokmányt, az elnök lakásán, ünnepélyes formák között, átnyújtsa.

Gróf Cziráky Béla, az üdvözlő szavakra a következőkben válaszolt:

„Kedvesen hat reám eme, nem várt, nem remélt kitüntetés s igen nagy köszönettel tartozom érte, már csak azért is, mert lelkem újra visszazáll amaz elmúlt időkbe, amelyekben közli a r c o s a valék a budapesti önkéntes tűzoltó-testületnek és így szoros értelemben vett n ö v e n d é k e a humanisztikus tűzoltó intézménynek. S mikor ma itt látom magam előtt e testület főparancsnokát, ki azidőben szivattyús osztályparancsnok volt s az osztályparancsnokot, ki akkor szintén fellebbvalóm és a szakaszparancsnokok közül azt az urat, aki előbbnevezettekkel együtt o k t a t ó m volt; meg a testület titkárát, aki oldalam mellett – immár 6 éve – közmegelegedésre a szövetségi titkári teendőket is ellátja: akkor lehetetlen, hogy büszkeséggel ne töltsön e! annak tudata, hogy a feljárnlott tiszteletbeli főparancsnoksággal, egy újabb, szorosabb kapocs fűz ahhoz az érdeemes testülethez, amellyel együtt érezni és amelynek minden igaz törekvését támogatni – soha megszünni nem fogok”.

A székesfehérvári közgyűlésnek azonban ezenkívül is volt nevezetessége. Az első mindjárt az ismerkedő estélyen merült fel.

Míg ugyanis pl. e sorok írója, Veszprém város főparancsnokával, dr. Ó v á r i Ferencsel, a vizonlátás örömeit élvezte s az azonos eszméért lelkesedni tudó, egyézésű s gondolkozású baj-

társak körében, egymás jó hangulatát fokozva, nekieresztették a kedvüket: az alatt L u k á t s Gyula, a harckeverő, B r e u e r Szilárd, a mai titkár, meg K ö h l e r István, a gyáros, bevonva társaságukba dr. Kék Lajost, Teuffel Mihályt, Polcz Rezsőt, Kyss Gézát, Schulz Lajost, Kájlinger Mihályt, Hadzsy Jánost és még néhány bajtárust, külön vonultak a „Sas” szállodába s ott a központi választmány összetételének a megreformálását határozták el.

Kimondották az öregekre, hogy „a mór megtette a kötelességét: a mór mehet!”.

Ternajgó Caesar, Marschalkó Gyula, Reitter József, Krenedits Ferenc, Sándor Miklós, Schlosser Albert, Seidl Lajos és Boczkó Sámuel lettek áldozatává e mozgalomnak. Az egyetlen Martinengó Nándort nem merték bántani az öregek közül. Ellenben magát Follmann Alajost is erősen megingatták az alelnöki székben. Kicsibe múlt, hogy már ekkor nem Kék Lajos került a helyére.

Rösch Frigyes is csak úgy menekült, hogy mint elnöke a sopronvármegyei szövetségnek, különben is tagja volt a választmánynak. Tekintve azonban húsz éven át szerzett nagy érdemeit, helyette egy másik soproni: dr. H a u e r Gyula ügyvédet választották be. Rösch Frigyes nagyszabású tevékenysége az országos szövetség történetében ezzel mégis záródik, mert a későbbi években már inkább csak mint vármegyei szövetségi elnöknek a szereplésével találkozunk. A helyére kiszemelt Hauer Gyula szerepét pedig, akit 1890 január 9-én váratlanul elszólitott a halál, előbb Sztárek Ferenc, majd a soproni nagygyűlésen megválasztott S z a b ó Gyula (Kismarton) vette át.

A reformpárt beavatkozásának eredményét, a székesfehérvári közgyűlésen, a következő liszta tükrözteti:

Elnök lett: gróf Cziráky Béla.

Alelnök: Follmann Alajos.

Választmányi tagok: Bárány N. Ernő (Budapest) 99 szavazat, Martinengó Nándor (Pozsony) 96 szavazat, dr. Kék Lajos (Apatin) 91 szavazat, dr. Häuser Gyula (Sopron) 73 szavazat, Teuffel Mihály (Pápa)

72 szavazat, Simigh Rezső (Kalocsa) 66 szavazat, Schuster Károly Lajos (Brassó) 63 szavazat, Schulcz Lajos (Balassagyarmat) 63 szavazat, Polcz Rezső (Kolozsvár) 60 szavazat, Lukáts Gyula (Zsarnóca) 56 szavazat, Kyss Géza (Eperjes) 55 szavazat, Kájlinger Mihály (Budapest) 54 szavazat.

Ezenkívül szavazatot kaptak még: Sztárek Ferenc (53), Nyíregyháza, Szombathy József (52) Miskolc, dr. Hadzsy János (48) Topolya, Berthold János (48) Máramarossziget, Ternajgó Caesar (45) Ujarad, Marschalko Gyula (43) Selmecebánya, Sándor Miklós (39) Komárom, Renedits Ferenc (34) Vác és Schlosser Albert (32) Rozsnyó.

Ez a személyi evolúció azonban nem sokat eredményezett. Ha majd nemcsak egyéni jóindulat, egyesek belátása, hanem intézmények fogják biztosítani a tűzoltó-ügy prosperálását: az az evolúció lesz az igazi.

A közgyűlésre Székesfehérvárott 184 testület jelentkezett, de ebből csak 132-nek volt szavazati joggal is bíró, igazolt képviselője.

Jegyzőkül G r i s c h á n Elek (Szilágysomlyó) és L u l y á k Antal (Privigye) választottak. A szavazatszedő-bizottság tagjaiul pedig Mezey Mihály (Nagyvárad), dr. Hauer Gyula (Sopron) és W i n k l e r Pál (Gölnicbánya) jelöltettek ki.

Cziráky Béla gróf a nagygyűlést megnyitó beszéde elején ezeket mondta:

„Elsősorban, nem mint ezen érdemes szövetségnek érdem nélküli elnöke, hanem mint azon törvényhatóság feje, amelynek székhelyét jelenlétükkel szerencsétlen szívesek, üdvözlöm önöket. Kötelességmulasztás volna részemről, ha ebben a minőségemben kifejezést nem adnék annak az őszinte örömmel, melyet a két törvényhatóság érez afelett, hogy e Szövetség országos tanácskozása helyül Székesfehérvár városát választotta. A két törvényhatóság (a vármegye és a szab. kir. város) részéről nyert megbízatásból és állásomból kifolyólag örömmel üdvözlöm az országos szövetséget. Mint a Szövetség elnöke is üdvözlöm azonban Önöket, de nemcsak kötelességszerűen, hanem áthatva

attól a legtisztább és mélyen átértett indulattól, mely meggyőződéssé érlelte bennem, hogy Szövetségünk nagy misszióját mind nagyobb eredménnyel fogja tudni betölteni.

Jövő évben zárul fennállásunk első két évtizede. Akik ez idő alatt résztvettek a munkában s buzgólkodtak ügyünk előbbrevitele érdekében, ismerik a nehézségeket, melyekkel megküzdenünk kellett, de tapasztalhatták azt is, hogy önzetlen közreműködésükkel sikerült megteremteni azt a konszolidált állapotot, mely mellett többé nem kell attól tartani, hogy a tűzoltó-intézmény nem ver nálunk gyökeret. Haladunk; lassan bár, de céltudatosan és fokozatosan közelebb jutva a kitűzött cél felé. Bizonyosság reá a magas kormány által tavaly kibocsátott kormányrendelet is, amely bár mai formájában nem felel meg teljesen kívánalmainknak, az intézmény általánosítására s ügy fejlesztésére mindazonáltal nagy kihatással lesz.

A kormányrendelet folytán azonban felszaporodott a központi választmánynak teendője is. Előbb ugyanis, bár 1878 óta szakközegnek valánk elismerve, véleményünket csak a legkritikább esetben kérték ki, ellenben ma alig van tűzrendészetre vonatkozó ügy, melynél igénybe ne venné közegének szakvéleményét a magas kormány. De mert némely hozzánk utalt fontos ügy oly természetű szakvéleményt igényel, aminőt egy, a tűzoltó-üggyel csak mellékesen foglalkozó férfiútól kívánni nem is lehet, nagyon helyesnek vélném, ha szövetségünk egy oly szakembert is alkalmazna, aki minden idejét ezen ügynek szentelhetné. A kérdést különben a belügyminisztérium is megfontolás tárgyává tette s a megoldását vagy külön szakosztály felállítása vagy pedig a szövetségnek e célból leendő segélyezése által fogja eszközölni. Az új központi választmány lesz hivatva e tekintetben végleg megállapodásra jutni a magas kormánnyal.

A kormányrendelet nyomán mutatkozó második jelenség, mely szintén a haladás kétségtelen jele, hogy a vármegyei törvényhatóságok által létesített vidéki tűzoltó-szövetségek száma mindegyre növekedik. Midőn ez eszme először megpendült, sokak szeme előtt fantomként a kerületi szövetségek alakítása lebegett. Ezek azonban nem felelhettek meg a hozzájuk kötött reményeknek, mert működésük oly nagy területre ter-

jedt ki, hogy inkább a szétválást, mint az egyesülést mozdították elő. A vármegyei szövetségek nyújtják a nagyobb biztosítékot a kitűzött cél elérésére, mert az ebbe tartozó testületek között érdekközösség is lévén, az egyesülés eszméje is inkább kifejezésre juthat közöttük. E helyről is kérem Önöket, hogy hazaérve, a vármegyei tűzoltó-szövetség érdekében szíveskedjenek közreműködni'.

Azután az országos tűzoltó-segélyalapot ajánlotta melegen a közgyűlés tagjainak figyelmébe, nem mulasztván el nyilvánosságra hozni ama nagylelkű adakozók neveit, akik már az eszme megpendítése stádiumában siettek adományukkal hozzájárulni a segélyalap létesítéséhez. Az adományozók névszerint a következők:

1. Csíkszentháromsági	Várady	Ferenc, német-sághi esperes-plébános	alapítványa	1000	frt – kr.
2. A mezőtúri	önkéntes	tűzoltó-testület	50	„ – „
3. A győri	önkéntes	tűzoltók	alapítványa.....	700	„ – „
4. A pozsonyi	önkéntes	tűzoltóság		500	„ – „
5. A selmecbányai	önk.	tűzoltó-testület	100	„ – „
6. A budapesti	önk.	tűzoltó-testület	3000	„ – „
7. József főhercegnek	a	dunántúli kerületi szövetségnél	kamatozólag letétbe helyezett . .	100	„ – „
8. Kempelen Imre,	a	mohai tűzoltók főparancsnoka.....		100	„ – „
9. A kismartoni	önkéntes	tűzoltó-testület tagdíjai		47	„ – „
10. Az új aradi	önkéntes	tűzoltó-testület tagdíjai.....		21	„ 30 „

11. A t r e n c s é n i önkéntes tűzoltó- testület tagdíjai	15 frt – kr.
12. A m o d o r i önkéntes tűzoltó- testület tagdíjai	9 „ 70 „
13. A z ó b e c s e i önkéntes tűzoltó- testület tagdíjai	12 „ – „
14. A b a j a i önkéntes tűzoltó- testület tagdíjai	5 „ 70 „
	Összesen: 5660 frt 70 kr.

mely összeg lehetővé tette, hogy Székesfehérvárott az országos tűzoltó-segélyalapról nem többé mint ideáról, hanem mint a megvalósulás stádiumába jutott tényről beszélhetett a választmány.

Mert Fiúméban – két évvel előbb – még hiába került szőnyegre a R ö s c h Frigyes kezdeményezésére és konkrét indítványa alapján beterjesztett javaslat: az eszme osztatlan helyesléssel ott nem találkozott. „Csak ímmel-ámmal ment keresztül”, de létesítését kötelezőleg még nem mondták ki.

„És mégis – így hangzik az évi jelentés – mindamellett, hogy aránylag oly kevesen voltak, kik theoretikus okoskodás helyett, ez eszme ténylegesítésén működtek, ma már nem kell az eszme elejtésétől tartanunk, még annak dacára sem, hogy a biztosító-társulatok 2%-os megadóztatása iránt benyújtott kérvényünket a magas kormány elutasította.”

Azzal a körülbelül 6000 forinttal, mely 1889-ben rendelkezésre állt, a segélyalap-ügye biztosítva volt. S a rendes közgyűlés lefolyása után, délután 5 órakor, Follmann Alajos elnökllete alatt az O r s z á g o s t ű z o l t ó s e g é l y a l a p a l a k u l ó ülése, azon tagtestületek képviselőinek részvételével, akik az ehhez való csatlakozásukat már előzőleg bejelentették, megtartott. A jelen voltak a megalakulás kimondása után, a bemutatott kész alapszabálytervezet, csekély módosítással elfogadták.

A tulajdonképpeni közgyűlés napirendje előtt (a reformerek megbízásából) két interpelláció is hangzott el Székesfehérvárt. Az egyikben S c h u l z Lajos (Balassa-Gyarmat) intézett

kérdést a választmányhoz amiatt, hogy a közgyűlés tárgysorozatát csak későn kapják kézhez a tagtestületek. A másik föl-szólalás során pedig P o l c z Rezső (Kolozsvár) az évi jelentésnek kései szétküldését helytelenítette.

A közgyűlés – bár gróf Cziráky Béla elnök föl-világosításait tudomásul vette – határozatilag kimon-dotta, hogy jövőben a központi választmány jelentése, a tárgysorozattal együtt, harminc nappal a közgyűlést megelőzőleg, a tagtestületek számára megküldendő. Ellenben a tűzoltó-testületek statisztikájának tár-gyában, melyet összeállítva beterjeszteni hasonlóképpen elmulasztott a választmány, a közgyűlés is arra az ál-láspontra helyezkedett, hogy ily kimutatások készítése kedvezőbb időkre hagyandó; akkorra t. i., ha majd költségen kívül, az egyes tagtestületeknél is nagyobb érzék mutatkozik e kimutatások értékének és céljának a megértése tekintetében.

„Mert most – így szól az évi jelentés – a kér-dőívek beterjesztésének határidejét is hiába hosszabbí-tottuk meg ismételten! Csoda-e ily körülmények közt, ha három ízben is tett kísérletünk, melyek egyike a magas kormány rendeletével is párosult, csak meddő eredményre vezetett, mely még a nyomtatványok költ-ségével s a szétküldésükre fordított postabérkiadások-kal sem állott arányban. Nem statisztika az, amely egy bizonyos időpontnak még csak megközelítőleg hű képét sem képes nyújtani”.

Ez alapon a központi választmány eljárása igazoltnak is vétetett, a statisztika egybeállításának eszméje pedig, mint „most még kivihetetlen és költséges” egyelőre elejtetett.

T e r n a j g ó Caesarnak indítványát, melyben az egységes csavar helyére a R o t h-féle tömlőkapcsokat ajánlá elfogadásra, a S i m i g h Rezsőével egyetemben, amely szerint a G r e t h e r - W i l l e-féle kapcsok lennének elfogadandók – dr. H a u e r

(Sopron) és Breuer Szilárd (Budapest) hozzászólása után – a közgyűlés elutasította a belügyminisztert csupán egy oly pótrendelet kiadására találta felkérendőnek, amely egy át téti d a r a b beszerzésének elrendelésével, az ajánlott kapcsok alkalmazását is lehetővé teszi.

E tárgyban különben maga az évi jelentés is tájékoztatta némileg a közgyűlést, amelynek megfontolásra ajánlotta először annak tényét, hogy az 1884-ben Selmecebányán elfogadott egységes csavar, voltaképpen csak most lépett életbe, amennyiben a belügyminisztérium 1889 februárjában közölte azt a törvényhatóságokkal, egyben a hazai tűzoltószer-gyárosokat is ahhoz leendő alkalmazkodásra kötelezván. Ennyire gyors nézetváltozás tehát legalább is feltűnő lenne; nem is szólva arról, hogy a meglevő, ezrekre menő csavaroknak tömlőkapcsokkal leendő helyettesítése – tetemes költséggel járna a testületekre nézve.

Azután tárgyalatott a brassói önkéntes tűzoltótestület indítványa, l. a vármegyei tűzrendészeti felügyelők intézményének kreálása és 2. a Királyhágón – túli kerületi szövetség megszámlatása iránt. Utóbbinak vezetősége t. i. néhány éve életjelt sem adott magáról, az előbbire pedig S c h u s t e r Károly Lajos igen helyes indokolása szerint azért lenne szükség, mert a főszolgabírák nem szakértők és a szükséges idővel sem rendelkeznek az ellenőrzések fogatosítására.

A központi választmány a kerületi szövetség megszámlatására nem tartá magát illetékesnek.

Az első indítványra nézve pedig az volt a véleménye, hogy az ellenkezésben áll a tűzrendészeti kormányrendelet 35-ik §-ával, egyébként pedig szükség sincs reá „mert az ellenőrzés amúgy is gyakoroltatik úgy a kormány által, mint az önkormányzat körében!”

A közgyűlés a választmány véleményét tette magáévá. Milyen egész más vélemény alakult ki azóta!

A vármegyei tűzoltó – szövetségek ügyében már kissé modernebb felfogása volt a választmánynak, amennyiben javasolta, hogy a belügyi kormány arra kéressék fel, miszerint ily alszövetségek alakítására, amit a „territoriális szövetkezés előnye is indokol” körrendeletileg hívja fel a törvényhatóságokat.

Teuffel Mihály (Pápa) hozzászólása után s az ő kiegészítő javaslatának a figyelembe vétele mellett,

a közgyűlés határozattá emelte, hogy a belügy-minisztériumhoz felterjesztés intéztessék a vármegyei szövetségek alakítását meghagyó körrendeletnek a kibocsátása s egyben a hatóságoknak odautasítása iránt, hogy ezek tűzrendészeti ügyekben a vármegyei szövetségek választmányának a véleményét mindenkor hallgassák meg,

A X-ik közgyűlés székhelyéül K o l o z s v á r és S o p r o n közül az utóbbi várost tűzték ki.

Végre a számvizsgáló-bizottság jelentésére került a sor.

A titkár-pénztárosnak a felmentvényt „a fentartandók fentartása mellett” adták meg. Az 1889-1891-ig terjedő időtartamra pedig a bevételt 3892 forint 17 krajcárral s ugyanennyi kiadással irányozták elő.

A közgyűlést megelőző napnak délutánján megtartott díszgyakorlaton a székesfehérvári önkéntesek, a Felmayer-gyár tűzoltói és fejérvármegyei tűzoltóságok vettek részt. Először iskolaszerelés volt, ütem szerint, 2 kocsi- és 3 mozdony-fecskendővel; a vezénylet kürtszóval adatott. Azután gyors-szerelés következett ugyancsak öt fecskendővel, majd iskolamászás egykarú, kétkarú és dugólétrákkal, végre 4. a jelképes tűztámadásra adták meg a jelt. A támadás keretében lett volna bemutatandó a budapesti önkéntes mentő-egyesület tíztagú csapatának mentőművelete is, a kiállítva volt mentőszerekkel. A sors azonban úgy akarta, hogy nem a supponált mutatvány során kellett szerepelniök, hanem valódi sebesültek ápolása körüli ténykedést voltak kénytelenek bemutatni. A felvonulásnál ugyanis a Felmayer-gyár 3 tűz-

oltója felborulás következtében, kisebb nagyobb sérülést szenvedett; úgy hogy ezeket kellett a mentőknek, első segítségben való részesítés után, hazaszállítaniuk.

Gyakorlat után a sóstói erdőben tűzijátékkal stb. tervezett multság következett volna, de ezt a kedvezőtlen időjárás elrontotta. Annál jobban sikerült másnap a lövöldéi táncvigalom és augusztus 22-én, a kiállítás bezárása után, a mohai Ágnesforrásnál rendezett befejező „muri”.

Mohára 12 órakor délben indult a különvonat a vendéggel, kiket a forrástelep bejáratánál felállított diadalkapu alatt K e m p e l e n Imre, főparancsnok, mint tulajdonos üdvözölt. A forrás tűzoltócsapatának gyakorlata után, az 5 éves szolgálati érdemeket osztották ki. Ezt gróf C z i r á k y Béla, lelkes beszéd kíséretében, személyesen eszközölte. Azután „mohai ebédhez” ült a vendégsereg, melynek számára gulyást, pogácsát, sajtot és dinnyét szolgáltak fel. Az ételeken kívül az evőeszközök és tálak, meg az ivó-korsó is, mind „helybéli gyártmány” volt. Sokan el is vitték azokat emlékül. A mohai kiránduláson résztvettek számát Vida Pál, az ő emlékkönyvében 1200-ra teszi.

A rendező-bizottság zárószámadása 5500 forint bevétel ellenében 4200 forintnyi kiadást tüntet fel, melyből 1000 forint a kiállítási költségekre, 1100 forint vigalmakra; a többi pedig díszítésre, bérkocsikra, lakásbérekre, szolgaszemélyzet díjazására és kezelési költségekre fordított.

Székesfehérvár városának 300 forintjába került a közgyűlés, mert a kiutalt 1500 forintból 1200 forintot a város pénztárának a rendezőség visszatérített.

A rendező-bizottság fáradhatatlan jegyzőjét Vida Pált, itt szerzett érdemeiért tüntette ki Ófelsége az arany érdemkereszttel.

A szövetség fennállásának XX-ik éve.

Azzal az esztendővel (1890), amelyben a Székesfehérvárott mandátumot nyert új központi választmány üléseit megkezdette, szövetségünk fennállásának a huszadik évébe lépett. Ez az 1890-ik év azonban nem pusztán a második évtizedet zárja: egy teljesen új aerának a kezdetévé is vált az egyszersmind.

Ilyenné lett, de nemcsak a tűzrendészeti kormányrendelet kibocsátása folytán rohamosabban megindult fejlemények révén, amelyek a szövetséget, előre nem is sejtett nagy feladatokon kívül, inkább csak hirtelen felszökkenő munkaszaporulat elé állították s nem is csak a központi választmány kebelében történt nagy személyi változások miatt. Ámbár mindkét ok erősen belejátszott a szövetség életének folyásába, annyira, hogy még Follmann Alajos is a lemondás gondolatával kezdett foglalkozni. Az 1890. évi január 5-én tartott első választmányi ülésén tényleg le is köszönt az alelnökségről s csak a központi választmány tagjaiból alakult külön küldöttség kértére maradt meg még egy időre, azon a „terhes álláson, ahol – mint monda – mások hibájáért is őt vonják felelősségre”.

Hanem új aerának kezdetét jelenti s a szó teljes értelmében korszakos fordulóponttá lett ez az esztendő főleg azért, mivel az országos tűzoltó-szövetség számára 1890-ben utalták ki először az állami költségvetésbe felvett szubvenciót. Az államsegéllyel az anyagilag már-már lehetetlen helyzet kedvezőbbé alakulván „19 évi tengődés után”, új lükettöbb elevenség s mozgalmasabb mivoltán kívül összehasonlíthatatlanul erőteljesebb működés vehette át végre az uralmat.

És amikor ez a hosszú másfélévtizeden keresztül várva-várt államsegély, amely Bánhidya Béla bárónak már ott szerepel a programjában, de amelynek kieszközléséért ő hiába küzdött s amely küzdelemnek kilátástalansága miatt az elnöki széket is elhagyta a báró, mikor ez végre leérkezett: ugyanakkor – 1890 június havában – következett be a szövetség volt második elnökének a halála is. Mintha csak azt akarta volna a sors, hogy mielőtt örökre lehunyja szeméit a volt elnök utoljára

gyönyörködhessek még egy pillanatra abban a perspektívában, amelynek végén – szerinte – az ígéret földje volt.

Gróf Cziráky Béla, a harmadik elnök, azonkívül, hogy egy jobb jövő reményének zálogául tekintette az állami szubvenciót, már konkrét cél elérésére szolgáló eszközt is látott benne, amint ezt a székesfehérvári közgyűlést megnyitó beszédében mondottakkal egybehangzóan, az 1890. évi első választmányi ülésen is kifejezésre juttatá.

Dr. Kék Lajos ugyanis, ez ülésen, szemben a nagy munkahalmazzal, mely eléje, mint Székesfehérvárt beválasztott új választmányi tag elé tárult, azt hozta javaslatba, hogy a beérkező ügyszerkezetek egy részének feldolgozásában, az erre vállalkozni hajlandó, központi választmányi tagok is segédkezhetnek. Gróf Cziráky Béla azonban sietett hangsúlyozni, hogy „a véleményezések egyöntetűsége megkívánja, miszerint a konstátált nehézségek dacára, lehetőleg egy kézben maradjon a leérkező tárgyak elintézése s így maradjon addig is, míg a kormány által közel kilátásba helyezett szubvencióból egy kellően díjazott, szakreferensi állás lesz majd rendszeresíthető”.

Mire azonban az államsegély leérkezett, a tömérdek egyéb égető szükség zsidbasztó hatása alatt, az eredetileg egy állandó szakreferens alkalmazására szánt összeget, a központi választmány arra fordította, hogy

1. egy külön pénztárnok és
2. egy írnok alkalmazását s
3. egy irodaszolga felfogadását, valamint (az Üllői-út 22. szám alatt kiszemelt)
4. lakás bérén kívül, az ott
5. berendezett irodának bebútorozását s végre
6. egy Wertheim-szekrény beszerzését eszközölte belőle.

Ekkor lett írnok Keresztes János, aki mint irodatiszt, ma is elismerésre méltó szorgalommal s odaadó hűséggel szolgálja a szövetséget.

Gróf Cziráky Béla maga nem volt jelen ezen az ülésen, mely az ő kijelentésével merőben ellentétes célokra leendő fordítását határozta el az első államsegélynek. Utólag azonban ő

is hozzájárult, mert előtte is érthető és menthető színben tűnt fel a követett eljárás.

S hogy ezt magasb helyen is plauzibilissé tegye, külön felterjesztéssel élt, amelynek megfogalmazásával nem a titkárt, hanem egyenesen Follmann Alajost, az alelnököt, bízta meg. Az érdekes irat szövege ez volt:

Nagyméltóságú magyar királyi belügyi Minisztérium!

A magas kormány 1888. évi 53.888 szám alatt hozott sa tűzrendészet terén korszakot alkotó rendeletével szakítani kívánt az addig fennállott tarthatatlan állapotokkal s új korszakot kívánt teremteni a tűzrendészet tekintetében, mely úgy az állam nemzetgazdasági szempontjainak, mint a mai igényeknek lehetőségig megfeleljen, egyúttal pedig biztos alapot nyújtson a továbbfejleszthetésre.

A fentisztelt kormányrendelet életbeléptetése óta sok üdvös történt meg. A törvényhatóságok szabályrendeleteket alkottak. Nagyjában igyekeztek intézkedéseik által a kormányrendeletnek és az azzal kapcsolatos belügyminiszteri rendeletnek megfelelni. A szervezkedés és beszerzések tekintetében is sok történt. Számos önkéntes tűzoltó-egylet alakult. És ahol nem pusztán a többször tisztelt kormányrendelet szülte kényszer, hanem az ügy iránti valódi szeretet, érzék s talán még a lelkesülés is megvolt a közigazgatás tényezőiben, valóban nagy eredmények mutathatók fel.

Mindeme kedvező tapasztalatok dacára, az elért eredmények sehogysem elégíthetik ki azokat, akik az ügygyel egész odaadással és folyton foglalkoznak és akik ez ügy fejlődéséért lelkesülni tudnak.

A törvényhatóságok egy jó része azt hiszi, hogy teljesen eleget tett a kormányrendelet intézkedéseinek, midőn törvényhatósága területére vonatkozólag a tűzrendészeti szabályrendeletet jól-rosszul megfogalmazta, azontúl maradt minden a réginél, úgy, hogy a községek tűzrendészet! szempontból ma is a tűzrendészeti kormányrendelet életbeléptetése második évének befejeztével, ugyanazon tűrhetetlen állapotban sínylenek, mint amelyben a tűzrendészeti kormányrendelet életbeléptét megelőző időben léteztek. Sőt tapasztalataink szerint a törvényhatóságok

egynémelyike nemcsak hogy teljes ignoranciával viseltetik a tűzrendészet javítását célzó mozgalom iránt, hanem az ellen jól-rosszul takargatott valóságos ellenséges indulatot táplál, melynek rugóját sok esetben a választópolgárok jóindulatának minden áron való megtartása képezi.

A szervezkedés és felszerelés is, jóllehet, hogy egyes törvényhatóságok részéről igen sok történt, legnagyobbbrészt a kezdetlegesség stádiumában leledzik. Az egyes községek nélkülözve minden irányító vezércsillagot, úgy egyik, mint a másik irányban a legnagyobb tájékozatlanságban szenvednek.

Igen sok önkéntes tűzoltó-egylet a legszerényebb igényeknek megfelelően sincs felszerelve, jóllehet, hogy annyi alkalom nyújtatott és még mindig nyújtatik a legalaposabb kiképzetésre; jóllehet hogy annyi oktató és útbaigazító munka bocsátatott ki. Már eddig is tapasztalható, hogy sok helyen önkéntes tűzoltó-egyletek úgyszólván csak névleg alakultak, pusztán azért, hogy ezzel a netalán elrendelendő köteles tűzoltóság terheitől megmeneküljenek. Tényleg pedig az önkéntes tűzoltóság ott csak papíron van, még hírből sem ismeri a szakszerű kiképzést s a fegyelem előtte ismeretlen tényező.

Miután az előadottakból minden kétséget kizárva kiderül, hogy a rendszeres tűzoltás a l a p o s kifejlesztésére az eddigi intézkedések elégtelenek és hogy az önkéntes tűzoltó-intézményt hathatósabb támogatásban, de egyszersmind szakértő megfigyelésben és ellenőrzésben kell részesíteni; ha azt akarjuk, hogy a rendszeres tűzoltás az egyleteken kívül a kötelezett tűzoltóságnál is általánossá váljék, – miután nyilvánvaló, hogy a mostani hatósági felügyeletet és ellenőrzés végtelen tág teret enged annak, hogy az önkéntes tűzoltó-egyletekben a hivatásos kiképzés helyett egyesek gyermekes hiúságaiknak áldozva, a tűzoltóság részére a humanitás által kitűzött szent és egyetlen célt teljesen figyelmen kívül hagyják, ami nélkül pedig az egész önkéntes tűzoltó-intézmény férfihez nem illő és ezért mindig kárhoztatandó gyermekjátékot képez: szükséges oly tényezőkről gondoskodni, amelyek mellett a tűzoltás eszméje a létesítő reményének megfelelően üdvös valósággá váljék.

Ily tényezők volnának: az eddig engedélyezett és ezután engedélyezendő egyletek kötelezése, hogy a vármegyei tűzoltó-

szövetség tagjaivá, illetve a magyar országos tűzoltó-szövetségnek, melynek szervezete szerint a vármegyei szövetségek láncolatosan tagjai, – szinte t a g j a i v á v á l j a n a k .

A magyar országos tűzoltó-szövetség központi választmánya, mint a kormány szakközege hatáskörének, helyesebben munkaerejének fejlesztése; végül a nagyméltóságú minisztériumnak a magyar országos tűzoltó-szövetség központi választmánya, illetve ennek elnöksége által megnevezendő egyes szakképzettebb tagok által gyakorlandó beható vizsgálatokon alapuló szigorított ellenőrzés.

E tényezők létesítése céljából kívánatos lenne: hogy az egyes egyletek, melyek amúgy is nagy szükségben tengenek, mindenféle tagsági díj fizetése alól teljesen fölmentessenek, mert eddigi tapasztalataink szerint a szövetségekhez tartozó egyletek legnagyobb része azért tartózkodik a szövetségekbe való lépéstől, mert szegénységénél fogva nem képes tagsági díját (évi 6 firtot) megfizetni; továbbá, hogy alaposan oktató olvasmányokkal ingyen láttassanak el.

Ezek által az egyletek felügyelet alá helyezve és kiképzésben részesítve, azoknak fejlesztése és fegyelmezése biztosan elérni fog.

A magyar országos tűzoltó-szövetség választmánya vagy egészen tiszteletbeli vagy csak alig díjazott munkaerők fölött rendelkezvén, feladatának, akár mint a kormány szakközege, akár mint a szövetség központi hatósága, minden erőfeszítése és egyes tagjainak teljes önfeláldozása dacára, megfelelni mindeddig nem volt képes.

Hogy tehát az irányában táplált igényeknek megfelelőhessen, kívánatos volna, hogy a tűzoltó-szövetség elnöksége illetve választmánya, úgy állandó és teljesen rendelkezésre álló munkaerővel, valamint a szükséges költséggel és eszközökkel elláttassák, hogy a tűzrendészeti kormányrendelet céljainak megvalósításában az igényeknek minden időben megfelelőhessen.

Az ellenőrzés végül a tűzrendészeti kormányrendelet, valamint a nagyméltóságú m. kir. belügyminisztériumnak azzal kapcsolatos egyéb rendeletei, továbbá a fennálló törvények és a többi minisztériumoknak már korábban kibocsátott rendeletei

alapján készített utasítás szerint a legkiválóbb szakképzettségű tűzoltó egyének által volna megejtendő, olyformán, hogy ne pusztán a szigorú értelmű vizsgálat teljesíttessék, hanem a vizsgáló mindenütt ott, ahol az szükséges, – kellő oktatást és minden szükséges felvilágosítást is adjon.

Az előadottakhoz képest tisztelettel kérjük elsősorban, miszerint az önkéntes tűzoltó-egyleteknek a szövetségbe való beosztását; nemkülönben azok és a köteles tűzoltóságok fenti alapokon való megvizsgálását elrendelni, másodsorban a magyar országos tűzoltó-szövetség elnökségének illetve választmányának és irodájának költségei fedezésére szükséges és alább kimutatott összegeket a költségelőirányzatba éventként fölvetetni és törvényhozásilag megállapíttatni méltóztassék.

Végül, hogy a jövő évben a törvényhatóságok területein létező tűzoltási viszonyok szigorú megvizsgálásának megkezdését eszközölni méltóztassék. A vizsgálatok helyes megejtéséhez szükséges utasítás tervezetét utólag lesz szerencsénk fölterjeszteni.

A magyar országos tűzoltó-szövetség legszükségesebb költségeit következőkben terjesztjük elé:

Elnökség.

Irodai és utazási általány.

Előbbibe beértve a postaköltséget.....1000 frt

Választmány.

Utazási általány és az ülések költségei 1000 ,,
 Szakközlöny szerkesztésének és kiadásának költségei 3000 ,,
 Vizsgálatok megejtésének költségei 1000 ,,

Iroda.

1 titkár fizetése..... 1200 ,,
 \ fogalmazó fizetése 800 ,,
 1 pénztárnok tiszteletdíja 500 ,,
 1 írnok fizetése..... 800 ,,
 1 díjnok napidíja 365 ,,
 irodahelyiség bére 600 ,,

Irodaáltalány, beleértve a tetemes postaköltséget, továbbá irodai szerek, fizetési és világítási anyag beszerzésének költségeit, nemkülönben a szolgálta-
 fizetését..... 1030 ft.
 Összesen: 11295 ft.

Megkívánjuk itt jegyezni, hogy e kimutatásban csak a leg-
 nélkülözhetlenebb kiadásokat vettük fel és hogy úgy az elnök-
 ség, valamint a választmány tagjai teljesen díjtalanul működnek
 és munkájukért semmiféle díjazást nem igényelnek.

Midőn végül még kijelentenék, hogy jelen tiszteletteljes
 folyamodásunk meghallgatását kizárólag az állam k i v á l ó
 é r d e k é b e n kérjük és hogy kérelmünk ment minden önzés-
 től vagy magánérdektől, hazafiúi mély tisztelettel vagyunk a
 magyar országos tűzoltó-szövetség választmánya.

Budapesten, 1890 június 22-én.

Az a törvényhozásiig megállapított 2000 (kettőezer)
 forintnyi első évi segély általában sem volt valami sok s ha
 az ellenőrző biztosok költségeinek fedezésére is lett volna
 hivatva szolgálni, akkor meg egyáltalában elégtelen volt Bizo-
 nyos tekintetben tehát szinte természetes, hogy a fojtogató
 anyagi gondok lidércnyomása alul iparkodott a választmány
 mindenekelőtt szabadulni; az a választmány, amely rendes
 szövetségi irodával sem rendelkezett – 1890 előtt.

És hogy ez a kedvezőtlen anyagi helyzet mennyire nyo-
 masztó volt már akkor, azt meggyőzőn illusztrálja az az egyet-
 len adat, hogy az első államsegély folyósítása idején a szövet-
 ség 523 tagtestülete körül 270 testület 2876 forintra volt
 hátralékban, amely hátralék egy évvel később éppen 4000 forintra
 emelkedett.

A kormányrendelet folytán készített nyomtatványok és
 azok szétküldése pedig egymagában 150 forintba került s a
 belügyminisztérium még ezt sem térítette meg a szövetségnek,
 amennyiben rekompenzáció gyanánt csak 120 forintot utalvá-
 nyozott ki.

Az a munkaszaporulat pedig, mely különösen a szolgál-
 lati érmek miatti levelezés, expedálás, az érmek árának in-
 kasszálása s nyilvántartása révén is óriási módon megnöve-

kedett, 1890-ben még mindig csak egyetlen embernek a vállait nyomta: G o r e c z k y Zsigmondét, aki nemcsak jegyzőkönyveket írt, évi jelentéseket készített és átiratokat meg felterjesztéseket fogalmazott, mint titkár, hanem egymaga volt kénytelen a (titkárságon kívül) pénztárnok is, meg iktató, kiadó, levéltáros, másoló, expeditor, sőt gyakran még irodaszolga is lenni. Más valaki jóval előbb összeroppant volna a teendők e halmozottságának terhei alatt s csak egy Goreczky munkabírása tudta azt, egészen a tűzrendészeti kormányrendelet megjelentéig, kifogástalanul ellátni. Ekkor azonban az ő feje fölött is összezsaptak a hullámok.

A külön pénztárnoki s külön irodatiszti állások szervezése, a titkáré mellé, csakugyan elodázhatlanul szükséges volt.

De hogy a szövetség életében valóban új korszak kezdődik az 1890-ik évvel, még egyéb tények is bizonyítják.

Ekkor dolgozták ki a többek közt az első ü g y r e n d e t (lásd a függelék), kimondván L u k á t s Gyula indítványára azt is, hogy a központi választmányi ülések ezentúl nyilvánosak legyenek!

És ugyanebben a második évtizedet záró esztendőben határozta el a budapesti önkéntes tűzoltótestületnek parancsnoksága „az intézmény fejlesztése s modern alapokra fektetése céljából” az első o r s z á g o s s z a k t a n f o l y a m r e n d e z é s é t.

Az országos szövetség központi választmánya ez elhatározást készséges örömmel fogadta s melegen pártolva terjesztette fel. A belügyminiszter – akkor gróf Szapáry Gyula – a nemes szándékot a tűzrendészeti kormányrendelet intenciói előmozdítására is üdvösnek ítélvén, a tanfolyamot nemcsak a törvényhatóságok figyelmébe ajánlotta körrendeletileg; hanem azzal is nyomatékokat adott a tervbe vett helyes kreációnak, hogy gyulafalvi B u l y o v s z k y Aladár személyében miniszteri biztost is delegált. Bulyovszky viszont, a tanfolyam végén, elismerésének kifejezésre juttatásán kívül, azzal honorálta az előadók (kizárólag a budapesti önkéntes parancsnokság tagjai) részéről tapasztalt ügybuzgalmat s a vállalt köteleesség lelkes teljesítése nyomán előállt eredményt, hogy száz forinttal belépett a budapesti önkéntes tűzoltó-testület alapítótagjainak sorába.

Hús teljes esztendőnek kellett tehát elsuhanni az országos tűzoltó szövetség fölött, míg végre a tűzoltói ténykedés alfája, a két hosszú évtizeden keresztül nélkülözött szakképzés kezdetét vehette. A szövetség ugyan csak később, mikor már a kiforrt, kész kerete is meg volt a tanfolyamnak, akkor vette át a szakképzés irányítását, közvetlenül a maga kezébe: de kétségtelen, hogy az ő támogatása, meleg felkarolása nélkül, a budapesti önkéntesek buzgólkodása sem lett volna annyira eredményes; oly széles mederben folyó s minden szűklátkörű ósdiságot kiküszöbölni képes modern intézménnyé pedig semmi esetre sem válhatott volna az a tanfolyam.

Mert az önkéntesek a tanfolyam megindításakor még egészen a Follman alelnök álláspontján álltak, aki azt vallotta - a közoktatásügyi minisztériumhoz intézett fölterjesztésben még 1890-ben is egyenesen belekorrigálta (96/1890. febr. 25), hogy a kor igényeinek megfelelő elméleti és gyakorlati oktatás csak „a tűzoltás alapelveinek és a tűzoltószerek szerkezetének és kezelésének ismertetése”. Más szóval, hogy a tűzoltáshoz nem kell egyéb, csupán jól begyakorlott tűzoltóság és alkalmas tűzoltószerek kellenek.

Hogy a kívánt üdvös eredményt, a tűzoltás terén, nem így közelíthetni meg racionálisabban: az csak a harmadik évtized folyamán kristályosodott ki; de az új fölfogáshoz előbb a szövetség elnöksége csatlakozott, nem a budapesti önkéntes testület parancsnoksága.

A szövetség különben ugyancsak az 1890-ik esztendő folyamán sürgette meg harmadszor – megint Putsch Tóbiás indítványára – de most már eredménnyel, a tűzoltásnak „a tanítóképző és gazdasági tanintézetekben leendő előadását (Lásd a függelékét).

Szóval az 1890-ik év az a határhő, amelynél az elméket megtermékenyítő s az új életet, fakasztó szakképzés megindult és az úttörő öregek által a sötét rengetegbe vágott bizonytalan ösvényről: a haladás rendes országújtjára lépett Magyarország tűzoltóinak ma már hatalmas serege.

Az így kezdődő új aerában történekről fog szólni e könyvnek második kötete, mely annak a Szily Józsefnek munkássága méltatásával kezdődik majd, aki a szövetség irattárát, mint

titkár, az ugyancsak 1890 év vége felé leköszönt G o r e c z k y Zsigmondtól, szintén ekkor vette át.

Goreczky Zsigmond kilépett az aktív tűzoltók sorából is, de nem szűnt meg híve maradni magának az ügynek, melynek előmenetelét, titkári minőségében, hét éven és 7 hónapon át, lelkes buzgalommal szolgálta. A közigazgatás terén pedig, mint Budapest székesfőváros IV-ik kerületének elöljárója és így a Belváros I. fokú tűzrendészeti hatóságának a feje – ma, is nagy szolgálatokat tesz a tűzrendészet ügyének.

S z i l y József dr. azonban ma is lankadást nem ismerő tevékenységet fejt ki, nemcsak az önkéntes testületnél és a budapesti tűzoltó testületek szövetsége élén, – hanem a szaktanfolyamokon is. Az ő működése tehát még nem a múlté. Ne is legyen azzá – még soká!

Végszó.

Ha nem jutottam is tovább, e történeti emlékmű fonalán, az 1890-ik esztendőnél: nem tehetem le a tollat anélkül, hogy legalább névleg ne emlékezzem meg mindama férfiakról, akik a szövetség első negyven esztendejének leforgása alatt, a nagygyűlések bizalma folytán, a választottak vezérkarához tartozó, vezető szerepet vivő, egyéniségek valának.

A szövetség sorsának intézésébe befolyjni, az ügyek menetének s a tűzoltó-intézmény fejlődésének irányítására közvetlen ráhatással lenni, a következő oldalakon megnevezett bajtársaknak nyílt alkalmuk, akikről táblázatos kimutatást is készítettem, mely a Függeléknek végén található.

Ugyanott, egy statisztikai kimutatásban, összefoglaltam azt is, hogy az egyes nagygyűléseken hány tagtestület gyakorolta szavazati jogát, kiküldött, igazolt, képviselője útján.

Végül pedig egy szemelvény-sorozatot állítottam össze azon nyilatkozatokról és illetve kijelentésekről, amelyeket belügyminisztereink a hazai tűzoltás és tűzrendészet ügyére vonatkozólag tettek a lefolyt évek során.

E nyilatkozatok nemcsak érdekel bíró mértföldmutatói annak a fejlődésnek s fokozatosan kivívott haladásnak, mely az országos tűzoltó-szövetség befolyása révén, legfőbb tűzrendészeti fórumunk képviselőinél, javára és előnyére Magyarország tűzrendészetének, az idők folyamán, kialakult: hanem arra is alkalmasok, hogy bizó reménységgel töltsék el mindazokat, kik a magyar országos tűzoltó-szövetség aegise alatt, lelkes buzgalommal fáradoznak annak a legközelebbi célnak kivívása érdekében, amely a társadalmi úton elérhető s meg is valósított eddigi eredmények betetőzése gyanánt – a tűzrendészeti törvény megalkotásában nyer majd, a jó és nemes ügy komolyságához méltó, kifejezést.

Védnökök:

1. Néhai József főherceg 1882-1905. és fia, a mai
2. József főherceg 1905-1911.

Elnökök:

1. Gróf Széchenyi Ödön 1870-1875.
2. Bárány N. Ernő 1876-1881.
3. Gróf Cziráky Béla 1882-1893.
4. Dr. Kék Lajos 1896-1901.
5. Gróf Széchenyi Viktor 1902-1911.

Alelnökök:

1. Ráth Károly 1877-1878.
2. Follmann Alajos 1878-1893.
3. Dr. Kék Lajos 1893-1896.
4. Dr. Óvári Ferenc 1896-1911.

A felügyelő bizottság tagjai:

I

1. Libits Adolf (Alcsuth) 1896-1899.
2. Bulyovszky Aladár (Budapest) 1896-1905.
3. Bárány N. Ernő (Budapest) 1896-1899.
4. Polcz Rezső, (Kolozsvár) 1896-1908.
5. Varga Lőrinc (Temesvár) 1896-1902.

II

6. Szokoly Ignác (Pápa) 1899-1902.
7. Czédler János (Zombor) 1899-1902.

III

8. Dr. Ruffy Pál (Budapest) 1902-1905.
9. Hellebronth Géza (Heves) 1902-1910.
10. Dr. Hadzsy János (Topolya) 1902-1905.

IV.

11. Dr. Marinovich Imre (Budapest) 1905-1909.
12. Gróf Széchényi Frigyes (Tarnócza) 1905-1911.
13. Sendlein János (Pozsony) 1905-1911.

V.

14. Dr. Glósz Kálmán (Eger) 1908-1911.

Titkárok:

1. Follmann Alajos 1870-1873.
2. Kempelen Gyula 1874-1876.
3. Pap Emil 1876-1883.
4. Goreczky Zsigmond 1883-1890.
5. Dr. Szily József 1891-1902.
6. Breuer Szilárd 1902-1911.

Pénztárnokok:

1. Weinmann ellenőrzése mellett a „Mercur” pénzügynökség 1870-1874.
2. Bárány N. Ernő 1874-1875.
3. Pap Emil 1876-1883.
4. Goreczky Zsigmond 1883-1889.
5. Follmann Alajos 1889-1890.
6. Tomcsányi Béla 1890-1902.
7. Dr. Szily József 1902-1905.
8. Dr. Balogh Dezső 1905-1911.

Segédtitkár:

1. Ifj. Bicskey Illés 1906-1911.

Irodatiszt:

1. Keresztes János 1890-1911.

A központi választmány (elnökség) nagygyűlésileg megválasztott tagjai valának:

I.

1. Follmann Alajos (Budapest-önk.) 1870-1874.
2. Rösch Frigyes (Sopron) 1870-1889.
3. Martinengó Nándor (Pozsony) 1870-1895.
4. Krause Waldemár (Budapest városi) 1870-1876.
5. Weinmann Béda (Budapest-malmi) 1870-1876.
6. Varjassy József (Arad) 1870-1874 és 1876-1878.
7. Dr. Thinagl János (Nagyszombat) 1870-1874.
8. Schwarz József (Esztergom) 1870-1876.
9. Somogyi Pál (Debreczen) 1870-1871.
10. Grahor János (Zagreb) 1870-1871.

II.

11. Tomanszki-Tomay Antal (Várasd) 1871-1874.
12. Nagy Ferencz (Temesvár) 1871-1874.

III.

13. Dusek Lajos István (Arad) 1874-1876.
14. Takó Ferencz (Hódmezővásárhely) 1874-1876.
15. Ganzer Ede (Kassa) 1874-1878.
16. Adamovich Ádám (Komárom) 1874-1879.
17. Simigh Rezső (Kalocsa) 1874-1878 és 1889-1893.
18. Bárány N. Ernő (Budapest) 1874-1876, 1880-1884 és 1887-1896.
19. Dr. Lindner Gusztáv (Nagyszeben) 1874-1880,
20. Krenedits Ferencz (Vác) 1874-1889.

IV.

21. Jókusz Ottó (Zagreb) 1876-1878.
22. Bogisich Károly (Budapest) 1876-1880.
23. Sor Albert (Arad) 1876-1880.
24. Gamauf Vilmos (Kolozsmonostor) 1876-1880.

V.

25. Soltész Nagy Kálmán (Miskolcz) 1878-1880.
26. Klimics András (Fehértemplom) 1878-1880.
27. Lankovich József (Szombathely) 1878-1880.
28. Putsch Tóbiás (Igló) 1878-1880.

VI.

29. Kempelen Béla (Eger, majd Budapest) 1880-1884.
30. Suchán Márton (Temesvár) 1880-1882.
31. Fogthü János (Hajdúszoboszló) 1880-1882.
32. Ternajgó Caesar (Ujarad). 1880-1889.
33. Häuser György (Győr) 1880-1889.
34. Schlosser Albert (Rozsnyó) 1880-1889.
35. Reitter József (Dunaföldvár) 1880-1889.
36. Marschalkó Gyula (Selmeczbánya) 1880-1889.

VII.

37. Sándor Miklós (Komárom) 1882-1889 és 1893-1896.
38. Teuffel Mihály (Pápa) 1882-1884 és 1889-1893.

VIII.

39. Altorjai Sándor (Eger) 1884-1887.
40. Seidl Lajos (Székesfehérvár) 1884-1887 és 1891-1893.

IX.

41. Boczkó Sámuel (Debreczen) 1884-1889.
42. Kempelen Imre (Moha) 1887-1889.

X.

43. Dr. Hauer Gyula (Sopron) 1889-1890.
44. Dr. Kék Lajos (Apatin) 1889-1893.
45. Polcz Rezső (Kolozsvár) 1889-1893.
46. Schuster Károly Lajos (Brassó) 1889-1891.
47. Kyss Géza (Eperjes) 1889-1891.
48. Schulz Lajos (Balassagyarmat) 1889-1891.
49. Kajlinger Mihály (Budapest) 1889-1891.
50. Lukáts Gyula (Zsarnócza) 1889-1891 és 1900-1908.

XI.

51. Szabó Gyula (Kismarton) 1891-1911.
52. Dr. Pásztor Bertalan (Eger) 1891-1893.
53. Dr. Ádám Sándor (Mezőtúr) 1891-1893.
54. Dr. Csányi János (Vác) 1891-1899.
55. Suda János (Erzsébetfalva) 1891-1893.

XII.

56. Dr. Óvári Ferencz (Veszprém) 1893-1896.
57. Vermes Béla (Szabadka) 1893-1895.
58. Dr. Balogh Vendel (?) 1893-1895.
59. Dr. Hadzsy János (Topolya) 1893-1896.
60. Ormóssy Károly (Lőcse) 1893-1896.
61. Kozmáry Dezső (Gyöngyös) 1893-1896.
62. Varga Lőrincz (Temesvár) 1893-1896 és 1902-1911.

XIII.

63. Scossa Zoltán (Szabadka-városi) 1895-1905.

XIV.

64. Vida Pál (Székesfehérvár) 1896-1911.
65. Köhler István (Budapest) 1896-1902.
66. Wagner Manó (Rákospalota) 1896-1902.
67. Ecker Sándor (Csallóköz-Somorja) 1896-1902.
68. Christe Lóránd (Budapest) 1896-1899.
69. Dorner Béla (Aicsuth) 1896-1899.
70. Kálmán Géza (Budapest) 1896-1899.

XV.

71. Barabás István (Vasvár) 1899-1911.
72. Breuer Szilárd (Lúgos) 1899-1902.
73. Markusovszky Béla (Garamszentkereszt) 1899-1905.

XVI.

74. Dr. Glósz Kálmán (Eger) 1902-1908.
75. Publigh Ernő (Debreczen) 1902-1905.
76. Szokoly Ignác (Pápa) 1902-1905.

XVII.

77. Dr. Szily József (Budapest) 1905-1908.
78. Dr. Vass János (Eger) 1905-1911.
79. Apáthy Vilmos (Gölniczbánya) 1905-1911.
80. Szabados Imre (Kaposvár) 1905-1911.

XVIII.

81. Jászberényi Miklós (Mezőtárkány) 1908-1911.
82. Dr. Rüll Béla (Mohács) 1908-1911.
83. Tankóczy Gyula (Szatmárnémeti) 1908-1911.

	Oldal
1. Bevezetés	1
2. Gróf Széchenyi Ödön első fellépése	4

I. Rész.

I. FEJEZET.

3. A szövetség megalakulása.....	11
4. A magyar országos tűzoltó-szövetség első alapszabálya ..	17
5: Az első nagygyűlés (Budapesten).....	19
6. Csak Sopron nem lankad.....	25
7. A második nagygyűlés (Sopronban).....	27
8. Mely tagtestületek voltak ott Sopronban?	29
9. Elnök nélkül	36
10. A harmadik nagygyűlés (Aradon).....	40
11. Dr. Lindner Gusztáv törvénytervezetének indokolása .	47

II. FEJEZET.

12. Báró Bánhidya Béla (1876-1881)	53
13. Tisza Kálmán szakközegül nyilvánítja a szövetséget .	59
14. A negyedik nagygyűlés (Iglón).....	60
15. Emelkedő hullám	69
16. Mely tagtestületek vettek részt a 4 első nagygyűlésen	78
17. Az ötödik nagygyűlés (Pozsonyban).....	79
18. Báró Bánhidya Béla visszavonulása	84
19. A hatodik közgyűlés (Zalaegerszegen)	90

III. FEJEZET.

20. Gróf Cziráky Béla (1882-1893)	96
21. Gróf Cziráky Béla programja.....	98
22. Az 1882-ben fennálló tűzoltó-testületek vármegyék szerint	104
23. A Tűzoltó Közlöny.....	87 és 107
24. Elnöki szemleutak	110

	Oldal
25. Tanulmányok az elnöki körútból	113
26. A Selmebányái (VII.) nagygyűlés.	118
27. Az egységes csavar kérdésének eldöntése	123
28. Depresszió	129
29. Mely tagtestületek kaptak 1886-ban először szolgálati érmeket?	130
30. A fiumei (VIII.) közgyűlés	134
31. A tűzrendészeti kormányrendelet megszületése	143
32. József főherceg szereplésének méltatása.....	152
33. A székesfehérvári (IX.) nagygyűlés	162
34. A segélyalap létesítéséhez adományukkal kik járultak hozzá?	170
35. A szövetség fennállásának XX. éve	176
36. Végszó	186
37. A vezérkar	187
38. A központi választmány tagjainak névsora	189